

Trouw 31-08-2007

Religieuze belevenissen

Muziek raakt aan wat ze vroeger je ziel noemden

door Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Arie Eikelboom.

Wat hebt u meegemaakt?

„Vanaf mijn zesde had ik orgellessen en vanaf mijn dertiende heb ik in kerken Psalmen begeleid. Het begon in de vrijgemaakte gereformeerde kerk in Rotterdam Delfshaven, waar de 150 Psalmen een grote plaats in namen. Daar waren het verbondslieiders. Aanvankelijk had God een verbond met Israël, later met de hele christenheid, en bij de – Nederlandse – gereformeerden had hij speciaal een verbond met ieder individu. Dus als we Psalm 23 zongen, ‘De Heer is mijn Herder’, dan was dat ieders persoonlijke getuigenis, terwijl deze Psalm in de wereldkerk altijd gezonden wordt alsof de Heer de herder van alle mensen is.

In de gereformeerde kerk in Nederland kregen de psalmen individuele kleur omdat er in de kerk niks anders mocht worden gezongen. Mijn moeder is gestorven met het laatste couplet van Psalm 4 op de lippen – ‘Ik kan gaan slapen zonder zorgen, want slapend kom ik bij U thuis. Gij doet mij rusten tot de morgen, en wonen in een veilig huis.’

Omdat er zoveel emoties aan kleven moet het in de ene kerk precies zuss en in de andere precies zo. Toen in 1973 Psalm 42 in de nieuwe vertaling van het oude ‘hijgend hert’ een ‘moede hinde’ maakte, hoorde je mensen zeggen: ‘Ik zal me bij mijn vader, grootvader en overgrootvader in de hemel voegen met die nieuwe tekst? Ze zien me aankomen.’

Als de organist in een dienst in Staphorst iets te snel speelt, dan verschijnen er woedende mensen aan het orgel. En in Maasluis moet het weer een beetje anders.”

Wat is uw smaak?

„Geef mij die ‘moede hinde’ maar, en doe het voor mij maar melodischer en niet zo langzaam.

Mijn ogen zijn opengegaan toen ik op mijn dertigste in het klooster van Zundert ben geweest. Daar bidden ze de 150 Psalmen iedere week. Maar niet op die gereformeerde individualistische manier. Ze bidden de psalmen voor de hele wereld, verenigen het niet tot het individu. Bij het ‘Heer waarom laat je me in de steek’ denken ze niet aan zichzelf maar aan de hele mensheid.

Toch begrijp ik die persoonlijke emotionaliteit wel. Als ik het moeilijk heb pak ook ik Psalm 10 – ‘Hoe komt het Heer dat U zo verre zijt’.”

Hoort God dat?

„Dat idee heb ik altijd. Maar of ik het ook ervaar weet ik niet. Ik geloof het en ik beleef mijn overtuiging. Het is gevaarlijk om puur op je persoonlijke ervaring af te gaan. Daar ben ik te rationeel voor. Met mijn verstand zeg ik: het móet wel zo zijn.

Ik ken de verhalen van mijn voorgelacht: mensen die in doodsangst op een godservaring wachtten. Die dan niet kwam. Mijn overgrootvader lag op zijn sterfbed te kronkelen omdat hij de ervaring van God niet gehad had. Hij ging in angst ten onder. Ik heb respect voor wie zo bevindelijk is, maar voor mijzelf vind ik dat te gevaarlijk. Met gevoelens moeten we heel voorzichtig omgaan.”

Musici hebben daar niet hun specialiteit van gemaakt?

„Ho, ho, dat is een heel romantische visie op muziek, die maar een korte tijd heeft bestaan. Muziek brengt je op een bestaansniveau dat boven het emotionele en rationele uit gaat. Het refereert aan wat ze vroeger je ziel noemden.”

Wie zijn ‘ziel’ beleeft, heeft een religieuze beleving?

„Religieus, oei, wat een gevaarlijk woord. Ik ga met Luther mee, die stelde dat voordat de mens er was, er al muziek was. God of de kosmos is harmonie, en dat staat tegenover de chaos van onze wereld. Met muziek kun je weer een beetje in de kosmos terecht komen. Dit is een overtuiging waar ik blij van word. Die blijdschap beleef ik in muziek.”

Arie Eikelboom (59) kerkmusicus, doceerde aan het Utrechtse conservatorium.

Trouw 14-09-2007

Religieuze belevenissen

Ik bespreek alles met God, die mij kan doorgronden

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie - misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Oda-Maria Raue.

Wat hebt u meegemaakt?

„Tien jaar geleden zat ik in de trein van Utrecht naar Houten. Tegenover me zat een man. Zijn vrouw lag in het ziekenhuis, vertelde hij, want haar been moest eraf. Het was zo ontstoken dat het niet meer te redden was. Ik heb hem gezegd dat ik dat heel erg vond, pakte een van de medailles die ik altijd bij me heb en vroeg: 'kent u deze medaille?' De madonna en Christus kende hij wel. 'Er gebeuren geweldig mooie dingen met deze medaille' zei ik. 'Wilt u er een?' Dat wilde hij wel. Op de voor- en achterkant staat Maria zoals ze begin negentiende eeuw in de Rue du Bac in Parijs verschenen is – een door de kerk goedgekeurd wonder. Het is dezelfde medaille als die Bernadette in Lourdes bij zich droeg toen ze Maria zag. Wat Maria heeft beloofd, gebeurt. Iedereen die hem draagt krijgt bescherming en grote genade. Het werkt, als je maar gelooft.

Een paar weken later belde de man. 'U zult het niet geloven', begon hij. 'We hebben de medaille op het been gelegd. Na een dag was ze pijnvrij, na twee dagen was het been weer in orde. De doktoren geloofden het niet, maar mijn vrouw is het ziekenhuis uitgelopen'."

Wonderen gebeuren niet elke dag. Of wel?

„God is voortdurend bij ons, en hij helpt ons voortdurend. Als je in vriendschap met God leeft, is Hij niet ver weg. Ik spreek dagelijks met Hem – niet met de handen gevouwen en de ogen dicht, maar sprekend tot mijn hart, waarin Hij woont. Alles waarover ik met mijn geliefden spreek, bespreek ik ook met God. Het is een voortdurende inwendige conversatie, een gesprek met iemand die me helemaal kan doorgronden, met verrekte veel liefde en tact.

Ik bid ook voor mijn patiënten. Zo was er een vrouw die een kind had met een verlammende chronische ziekte. Ze had ontzettend veel verdriet, maar ik kon haar in mijn natuurgeneeskundige praktijk niet helemaal helpen. Dus bad ik: 'Heer, U weet alles. Ik heb een goed stel hersens gekregen, maar de oplossing van mijn probleem ligt niet binnen mijn bereik. Wilt U Uw licht erover laten schijnen?'

Dan kun je merken dat de oplossing uit een onverwachte hoek komt. Soms zelfs van een compleet onbekende. Daags erna zat ik in de bus en kwam er een vrouw binnen met een kind waarvan ik de beentjes zag bungelen. Ik zei: 'Gaat u maar zitten', en raakte met haar aan de praat. Ze vertelde dat er niets meer aan te doen was, en hoeveel reguliere medicijnen het kind wel niet gebruikte. Het kind dat ik in behandeling had, leed aan dezelfde ziekte, en ik had het alleen natuurlijke medicijnen gegeven. Wie maakt die? God. Nu zag ik dat het resultaat had: ondanks de harde werkelijkheid dat 'mijn' kind niet genezen zou worden, zat het er desondanks beter bij dan het kind in de bus. Hiermee kon ik de moeder later moed inspreken."

U bent een zeer gelovig mens?

„Inderdaad, twijfel heb ik nooit gekend. Ik kom uit een heel warm nest. Mijn ouders hebben hun geloof ontzettend goed voorgeleefd. Zo goed en met zoveel liefde dat het helemaal overtuigend was. Zelfs als wij kinderen het ze door en door moeilijk maakten, bleven ze liefdevol. Het bewijs voor Gods liefde was zo geleverd.

Niet dat twijfel slecht is hoor. Ik had een familielid dat niet echt gelovig was. Toen hij heel ziek werd en zou gaan sterven, zei hij me: 'Ik geloof toch eigenlijk wel, en ik wil toch eigenlijk wel naar God toe gaan.'

Ik vroeg: 'Wil je een priester aan je bed voor het laatste sacrament?' Dat wilde hij, maar er was haast bij, want hij kon ieder moment overlijden. Ik bad tot God: 'Heer, stuur eens even snel iemand', want veel priesters zijn overdag niet bereikbaar.

Ik belde mijn man, en ik vertelde het hem. Hij keek uit het raam en zag een priester lopen. Hij is naar buiten gerend en heeft de priester rechtstreeks naar het ziekenhuis meegevoerd om het sacrament te geven. Net op tijd. Het familielid stierf met een glimlach op zijn gezicht."

Oda-Maria Raue (61) is natuurgeneeskundige en homeopaat.

Trouw 12-10-2007

Religieuze belevenissen

Ik wist hoe de truc werkte, toch overweldigde hij me
door Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Wolf van den Hoek.

Wat hebt u beleefd?

„Ik heb eens de ultieme verwondering van een goocheltruc beleefd. Altijd kon ik me er al over verbazen. Op mijn twaalfde droomde ik weg bij een boek uit de bibliotheek over beroemde goochelaars uit het verleden – over Griekse en Romeinse priesters die de gelovigen met trucs betoverden, over de achttiende eeuwse oplichter-alchemist Cagliostro die van koper goud zei te kunnen maken.

Ik ging ook zelf aan de slag met touwtjes, kaarten en balletjes. Terwijl anderen pophielden hadden, was mijn idool David Berglas, the man of mystery. Berglas kwam eind jaren zestig wekelijks op tv, en ik was als zestienjarige bij de opnamen. Er werden zelfs Kamervragen over gesteld: hij zou zelfs argeloze tv-kijkers onder hypnose hebben gekregen.

Een paar jaar later trad hij op in een chique nachtclub in Rotterdam en ik was tot stomheid geslagen over wat daar gebeurde. Hij pakte een kaartspel. Ik moest aan een kaart denken en aan een getal onder de 53. Ik dacht aan schoppen acht en aan het getal 23. Even later maakte hij een zwierig gebaar en strooide hij een rij kaarten uit. De 23ste kaart was schoppen acht! De man had iets onmogelijks gedaan, hij had mijn gedachten gelezen. Ik moet er nog vaak aan terugdenken.”

Waarom?

„Aan de ene kant wil ik weten hoe hij het deed, maar aan de andere kant denk ik terug aan de verwondering die ik toen ervoer. Die wil ik eigenlijk altijd ervaren. Het lijkt op de verwondering van een kind en op de verwondering die je kunt krijgen als je een mooi kunstwerk of mooie muziek hoort.

Mijn manier om verwondering te beleven is goochelarij. Het lijkt alsof het werkelijkheid is, maar je weet dat het illusie is. Misschien kunnen we zonder illusies niet leven omdat het leven dan te pijnlijk zou zijn. En erg kaal.

Ik denk dat verwondering het mooiste en meest waardevolle is wat een mens kan meemaken. Het leven wordt er minder plat van, krijgt er meer diepgang door. Verwondering maakt gevoelig voor dubbele bodems, voor het mysterie dat het leven is.”

Was er iets religieus aan?

„Ik vraag me het vaak af. Goochelaars doen allerlei handelingen die traditioneel religieus waren: ze zeggen abracadabra, oorspronkelijk een spreuk uit de kabbala. Ze zagen iemand door die toch nog leeft, laten dus uit de dood verrijzen.

Verwondering is onafhankelijk van geloof, heb ik eens gemerkt. Ik was met David Berglas in de ‘Boven mijn pet-show’. Berglas kwam een trap af zwieren en wees naar een plek op de grond. Op dat moment kwam daar een vuurfontein tevoorschijn. Ik wist hoe deze truc in elkaar zat, toch werd ik overweldigd. Dát was pas wonderlijk: zelfs al weet je hoe je bedot wordt, toch beleef je verwondering. Ik denk dat het samenhangt met het charisma van Berglas, een soort subjectieve heiligheid.

Ik was eens op een avond waar een trancemedium optrad. De man begon te beven, zijn stem zakte en hij begon spontaan te dichten. Het waren gedichten van overledenen, zei men. Ik denk dan altijd: het kan ook zijn dat hij in trance speciale hersenprocessen activeert. En toch fascineert het me mateloos. Ik schuif het ook niet bij voorbaat terzijde, ik ga zoveel mogelijk in de sensatie mee, zolang ik mijn verstand maar niet hoeft in te leveren.

Dezelfde fascinatie kan je ook op een speciale plek krijgen. Bij de Klaagmuur in Jeruzalem ging er een vergelijkbare zindering door me heen. Deze plek waar al duizenden jaren mensen met hun ellende zich tot het hogere richtten wordt echter bevuild door de commercie die er alom vertegenwoordigd is. Maar als je daar omheen kunt kijken, zie je een truc waardoor de mens het gevoel krijgt contact te hebben met God – de meester-illusionist.”

Wolf van den Hoek (57) studeerde psychologie en is fervent beoefenaar van de goochelkunst.

Trouw 02-08-2007

Religieuze belevenissen

Soms is het alsof het schilderij wordt geschilderd

door Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag Tanja Klein.

Wat hebt u meegemaakt?

„Als ik schilder moet er altijd eenzaamheid, rust en geheimzinnigheid om mij heen zijn. Daarom praat ik met niemand over wat ik aan het schilderen ben. Ik ben bang dat ik het dood zou praten. Wat ik ga maken ligt niet vast, alles ligt nog open. En ik ben degene die beslist hoe en wat ik schilder. Uit mijn tube verf knijp ik, als uit mijn ziel, een dikke rode klodder. Kijkend en afwachtend onderga ik de beweging van mijn penseel. Worstelend zoek ik naar het beoogde beeld, in al mijn vlekken en vegen, laag op laag. Ik ben een vechter.

Terwijl ik aan het werk ben, versmelt ik met het onderwerp en met mijn schepping op het doek. Na afloop ben ik altijd een beetje ontredderd. Zoals je na een vakantie thuiskomt en je ontheemd voelt. Ik moet weer op zoek naar een volgend onderwerp.

Omdat de wereld om mij heen lang niet altijd prettig is, woon ik graag in een schilderij. Het is een toevluchtsoord, waarin ik me wel helemaal veilig en goed kan voelen. Het is een manier om te overleven. Ik vind zo rust en balans in de voor mij vaak onrustige wereld. Want wat is het toch fijn om in de schildersfeer te zijn.”

Waarom uiteindelijk?

„Schilderen is iets heiligs. Ik loop niet argeloos door de wereld, maar als ik schilder verlies ik mijn reserves. Helemaal bij bijbelse onderwerpen. Dan ben ik Gods woord aan het verbeelden. Het is mijn manier om contact te voelen met God, een soort van bidden.

Tijdens het schilderen luister ik naar de muziek van Bach. Dat is voor mij de muzikaal weergegeven adem van God. Het versterkt het gevoel van contact. Iemands adem horen is iets heel intiem. In de adem van God voel ik me geborgen.”

Eert u God door te schilderen?

„Ik zou liegen als ik zei dat ik schilderde om God te eren. Zo vroom ben ik niet, en al helemaal niet in een groep. In een kerk kom ik dan ook zeer weinig. Ik zag er te veel schijnheiligheid.

Ik heb niet zo veel met ritueel – het enige ritueel dat ik er op na houd is bidden voor het eten. De manier waarop ik God eer is te proberen een goed mensch te zijn.

Er zijn periodes dat ik me ver van God voel. Als ik dan een bijbels onderwerp ga schilderen, dan komt het gevoel dat God er is weer terug.

Ik heb niet het idee dat God met me meekijkt als ik schilder, maar hij zegent mijn werk, dat voel ik wel. Soms het ik het idee dat het zo goed gaat dat het schilderij wordt geschilderd en ik zelf het werktuig ben, net als de kwast. Niet dat ik overmand wordt, het blijft een ambigue sensatie. Ik kan het ook hebben als ik een stilleven van aardappels schilder. Dan verbaas ik me en krijg ik het idee: dit had ik zelf niet kunnen verzinnen. Alsof ik iets ontvang.”

Gelooft u in het ingrijpen van God, kortom, in wonderen?

„Ik vind het een wonder dat ik zelf geloof. Ik kom uit een ongelovig gezin. Dat ik sinds mijn achtentwintigste geloof, ervaar ik als een geschenk, het mooiste geschenk op aarde. Ik ben er dankbaar voor. Het leven zonder God vond ik namelijk maar leeg.

Soms loop ik in de natuur en dan zie ik daar Gods tegenwoordigheid. Tja, het is de kunst om dat te beschrijven of anderszins uit te beelden. In mijn schilderijen kom ik niet verder dan de schoonheid te tonen. Met verf probeer ik het gewone te ontstijgen zodat de gloed van God er vanaf straalt. Maar mijn onvermogen vergezelt me daarbij. Ik voel mijn begrensdheid en daar kan ik dan erg aan lijden. Toen ik pas geloofde koos ik voor liefelijke onderwerpen en mooie beelden. Toen ik instortte kwam ik toe aan de zwaardere thema's zoals onrechtvaardigheid, lijden en dood. De worsteling van Jacob met de engel Gods bijvoorbeeld. Jacob kan zich moeilijk schikken naar Gods wil. En dat is heel begrijpelijk in deze wereld waarin ziekte en ellende niet eerlijk zijn verdeeld. Dat vind ik onrechtvaardig. Daar kan ik opstandig van worden, maar ik hoop er mijn geloof niet door te verliezen: ik vertrouw er op dat het een ondoorgrondelijke zin zal hebben.”

Tanja Klein (52) is schilder en beeldhouwer.

Trouw 16-11-2007

Religieuze belevenissen

In mijn sjamanistische reis riep ik hun zoon uit coma

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Reginald Koé.

Wat hebt u beleefd?

„Ik had sjamanistische technieken geleerd, maar deed er niks mee, ik was namelijk een zakenman die geen tijd had voor zulke dingen. Tot op een avond de telefoon ging. Het was een kennis van mijn vrouw. De kennis was een wicca. 'Van de moedergodin moet ik jou bellen', zei ze tegen mijn vrouw, die al haar hele leven met spiritualiteit bezig is. Ze vertelde dat haar zoon een paar dagen eerder een verschrikkelijk motorongeluk had gehad. Hij lag in coma en men vroeg zich af of de stekker van de beademing niet beter eruit kon, zodat hij zou overlijden.

Ik heb van internet een foto van die jongen gedownload, heb een cd opgezet met sjamanistische drummuziek om in trance te raken, en ben met de foto op de bank gaan liggen.

Ik begon met een reis naar de benedenwereld. Ik kroop in mijn fantasie het echt bestaande holletje onder de berkenboom in de tuin binnen, en ging een lange gang door. Aan het einde zag ik licht. Ik kwam door een spleet in een rotswand in een groene, oerwoudachtige omgeving terecht. Beneden stroomde een watertje. In de verte zag ik heuvels.

Hier kom ik altijd als ik een sjamanistische reis ga maken. De reis begint in je fantasie, met beelden zoals je die ook ziet als je droomt, maar al gauw merk je dat de beelden onafhankelijk van jezelf verdergaan.

Bij die rotswand wachtte ik op mijn totemdieren, die uit het heuvelgebied kwamen – welke dieren het precies zijn, mag je niet zeggen, want daarmee zouden ze hun kracht kunnen verliezen.

Inmiddels in diepe trance ging ik met mijn totemdieren op reis naar onze alledaagse middenwereld, en we kwamen terecht in het ziekenhuis waar de jongen in coma lag. Bij zijn bed gekomen maakte ik contact met zijn ziel.

Ik vroeg hem of hij beseftte dat hij in coma lag – dat had hij zich nog niet gerealiseerd, zei hij – en of hij van plan was te gaan knokken om te proberen terug te komen, of dat hij over wilde gaan naar het leven na de dood.

Ik had zoiets nog nooit gedaan dus ik wachtte timide af wat hij zou besluiten. Op een gegeven moment kwam er een antwoord in mijn hoofd op. Hij zou gaan knokken, zei hij. 's Avonds belde zijn moeder. Ze vertelde dat hij die avond voor het eerst weer even zelfstandig geademd had!

Uiteindelijk is hij weer helemaal beter geworden.”

Kan uw reis helemaal fantasie zijn geweest?

„Als het niet zou lukken te blijven leven, dan moest ik zijn moeder een bepaalde groet doen, had hij gezegd. Deze afscheidsgroet bleek dezelfde als die hij 's ochtends bij het weggrijden tegen haar had

gezegd. Dat is toch sterk?

Voor alle religieuze ervaringen geldt dat ze wetenschappelijk niet controleerbaar zijn. Maar ik ben door ervaringen als met die zoon ervan overtuigd geraakt dat er naast de fysieke wereld een geestelijke wereld bestaat, vormgegeven door onze cultuur en fantasie, dat wel, maar daarom niet minder waar. Sterker nog, ik geloof dat die geestelijke wereld primair is, en dat die onze wereld heeft voortgebracht.

Hoe dan ook, sjamanistische reizen helpen je, bijvoorbeeld om met de dood om te gaan. Zo hielp het mij bij het afscheid van mijn hond. We hadden hem laten inslapen, maar dat was voor mij nog niet het echte afscheid. Ik heb een trancereis gemaakt, ben naar de plek bij de rotswand toegegaan waar ik altijd mijn totems ontmoet, en we zijn naar mijn hond op zoek gegaan. We vonden hem op een rots, kijkend over een eindeloze zee – echt iets voor hem, hij was namelijk heel beschouwelijk aangelegd. Voor mijn gevoel heb ik toen pas echt afscheid van mijn hond genomen.

Dit mag je fantasie noemen, maar mij hielp het. En daar gaat het om. Baat het niet, schaadt het niet. Ik merk dat mensen er baat bij hebben als ze zich niet al te sceptisch opstellen.”

Hoe verklaart u dat scepsis de werking frustreert?

„Een naast familielid had een drugsprobleem. Hij was sceptisch over de mogelijkheden van sjamanistische hulp. Toch liet hij een reinigingsritueel toe om te kijken of hij zo van de drugs af kon komen. Na afloop van de reiniging om de negativiteit uit zijn energiehuishouding te verwijderen, zei hij: 'Tijdens de reiniging hoorde ik een stemmetje zeggen: „Stommeling, je krijgt me toch niet te pakken”, en nu zit datzelfde stemmetje bij mijn oor te krijsen dat hij er weer in wil.'

Zo zie je: scepsis geeft de negativiteit een kans. Mijn vrouw en ik hebben hem toen onmiddellijk nóg eens grondig gecleand, met een ritueel en wierook. Iedereen moet uiteindelijk zichzelf afsluiten van negatieve energieën of entiteiten, 'sodemieter op' ertegen zeggen. Anders is het dweilen met de kraan open. Nu is dat familielid een hardwerkende zelfstandig ondernemer en heeft hij een gezin.”
Reginald Koé (65) heeft een grafische groothandel.

Trouw 23-11-2007

Religieuze belevenissen

Voor mij telt: wat is voor mij een prettig geloof?

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Mieke Jager.

Wat hebt u beleefd?

„Topervaringen heb ik nooit gehad. Het meest beleef ik aan het zingen van liederen uit Taizé. We zingen het regelmatig in de kerk, en ik zing het in de auto, soms doe ik de tweede stem. Dankzij de herhaling hoef je niet steeds weer na te denken over de tekst, maar ga je die voelen.

Als er iets vervelends gebeurt, zing ik graag Nada te turbe, 'niks kan je zorgen baren, niks kan je bang maken, als je God hebt'.

Dan ga ik vanzelf denken: hoe groot is mijn probleem nu eigenlijk?

Wat misschien nog het dichtst bij een topervaring komt, is het wonder van de geboorte van een kind. Dit kan mij – als verloskundige – keer op keer treffen.

Hoe het lichaam van de moeder zich helemaal aanpast aan het verblijf van nóg een menselijk wezen in haar. En dat het kind in de buik begint uit twee cellen en op een gegeven moment helemaal af is, eruit komt, en dan helemaal op zichzelf kan bestaan. Het is een wonder van God.”

Er gebeurt niets onverklaarbaars. Waarin zit het wonder?

„Ik weet weliswaar precies hoe het werkt, maar we kunnen het niet namaken, en we hebben het ook niet werkelijk in de hand, er kan een heleboel mis gaan.”

Geldt dat niet voor de hele natuur?

„Voor andere natuurlijke processen geldt dit weliswaar ook, en als ik er bij stil ga staan, besef ik het wonderlijke ook daarvan. Maar in het dagelijks leven verwonder ik me daar niet over. Ik voel me hoogstens dankbaar.

Ik verwonder me niet over de spinazie die ik in de pan doe, maar ben er wel dankbaar voor. Ik zie er een product van Gods schepping in, en ik dank hem er voor.”

Hebt u wel eens de beleving dat God ingrijpt?

„Ik had laatst een blaasontsteking. Toen heb ik God aangesproken, heb tot hem gebeden. Ik kon zijn aanwezigheid voelen, en dat geeft mij vertrouwen dat mijn leven niet helemaal overhoop zal gaan. Toch neem ik mijn maatregelen. Ik ben naar de dokter gegaan en heb antibiotica geslikt.

Ik zie Hem soms ook in vriendschap. Als ik het moeilijk heb en ik zie dat mensen aan me denken, dan zie ik daar de hand van God in. En andersom: als ik bid voor steun voor een vriendin die in het ziekenhuis ligt, dan krijg ik het gevoel dat God mij opdracht geeft bij haar langs te gaan. Op die manier worden gebeden verhoord. God zit in de ander en in jezelf, in je geweten.”

Is uw geweten niet al te cultureel bepaald om goddelijk te kunnen zijn?

„Ik probeer te leven naar wat ik leer in de Protestantse Kerk in Nederland. Ik ben wel eens in een kerk geweest dat ik dacht: hier gebeurt het niet op mijn manier. Ik heb zelfs gedacht: en dat is ook Gods manier niet. Maar daar ben ik mee gestopt. Ik wil ook niet dat andersgelovigen zo over mijn geloof oordelen. Ik voel me goed bij mijn geloof, maar of ik het goed doe, weet ik niet zeker. Voor mij gaat het om de vraag: wat is voor mij een prettig geloof. Ik wil niet onder mijn geloof hoeven lijden, en wil niet elke zondag horen dat we helemaal op de verkeerde weg zitten. Ik heb ervoor gekozen dat er niet al te veel afstand zit tussen mijn leven en de leer van mijn kerk.

Ik behoor niet tot een klein, obscuur kerkje, maar tot een hele grote. Die kan niet helemaal verkeerd zitten.

Ik zie wel iets scheefs bij mezelf: zolang de dingen goed gaan, schrijf ik dat toe aan God, maar in het negatieve zie ik nooit zijn hand. Soms denk ik als er nare dingen gebeuren dat Gods wegen ondoorgrondelijk zijn, en dat het over een jaar iets brengt waaraan ik nu nog niet gedacht heb. Maar voor de mensen in Darfur kan dat niet gelden. Ik ben nog maar dertig dus misschien kom ik er nog achter.”

Mieke Jager (30) is verloskundige. Op het moment werkt ze in een kledingwinkel. Ze werkte mee aan het boek van Geeri Bakker: 'Leuke meiden die nog bidden voor het eten', uitgeverij Kok, ISBN: 9043514144.

Trouw 09-08-2007

Religieuze belevenissen

Na een uittreding wist ik dingen die ik niet kon weten

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag Nic Lijnes.

Wat hebt u meegemaakt?

„Het was herfst en donker. Ik lag in bed. Ik was een jaar of twintig en ik was boos, wilde mijn leven niet zoals het ging. En dat nam ik God kwalijk. Het stormde behoorlijk, en de wind gierde door de bomen. Dit gaf mijn woede kracht en ik trad onvrijwillig uit. Ik gierde met de wind mee de straat door. Dit was heel even fijn, totdat ik tegen de torenspits van de r.k. kerk aan het Kastanjeplein in Amsterdam werd aan gesmakt en bleef hangen. Ik was bang en wilde terug naar mijn lichaam, mijn veilige huis daar beneden, maar ik zat aan de torenspits vast, en dat leek heel lang te duren. Ik weet niet meer hoe, maar ik ben weer in mijn lichaam terechtgekomen. De boodschap was duidelijk: je hebt geen reden om kwaad te zijn. Houd je geest in bedwang, blijf kalm.

Ik trad 's nachts wel vaker uit, dat was het punt niet. Maar anders hoefde ik nooit bang te zijn. Het

was normaal. Zo normaal dat ik er toen ik jong was niet eens bij stilstond dat het gebeurde. 'Ik ga naar de sterren', zei ik altijd.

Pas later werd ik me bewust dat ik mijn lichaam verliet. Dan stond ik op, deed de deur van mijn kamer in het ouderlijk huis open, liep de gang door naar de keuken, schoof het raam open, ging op de vensterbank staan, en vloog weg. Later leerde ik dat dat helemaal niet hoeft. Voortaan ging ik linea recta naar waar ik wezen moest.

Ik trouwde en mijn vrouw vond het maar eng als ze me 's nachts naast zich trof en ik nauwelijks ademde. Dan had ze het gevoel dat ik er niet was.

De laatste tien jaar is het uittreden gestopt, waarom weet ik niet. Ik heb er veel van geleerd. Dankzij deze ervaringen heb ik een groot Godsvertrouwen en ben ik nooit bang geweest om dood te gaan.

Dat uittreden overkwam u. Hebt u ook activiteiten ontwikkelt om religieuze ervaringen te krijgen?

Toen mijn vrouw eens buikpijn had en ik mijn liefhebbende hand op haar buik legde, trok de pijn weg. En zo gebeurde er meer. Ik ging hypnose leren om mijn vrouw te helpen te stoppen met roken.

En zodoende kwam ik met regressietherapie in aanraking, in hypnose terug naar vorige levens.

Mijn vrouw is in 1999 overleden en ik kreeg last van verlatingsangst. Dus heeft een goede vriend me onder hypnose een regressie gegeven. Het bleek dat ik in de steentijd had geleefd, als vrouw. Ik zat bij een kampvuur en was leeg in mijn hoofd. Daar zat ook iemand die met me wilde trouwen, en ik werd uitgehuwelijkt. Op de vlucht kwam ik in een moeras terecht en daar ben ik verdronken.

Vandaar die angst om alleengelaten te worden."

Bent u werkelijk uitgetreden, of droomde u het, bent u echt in vorige levens teruggeweest, of zijn het fantasieën uit de krochten van uw ziel?

„Ik heb mezelf nooit in of uit mijn lichaam zien gaan, maar wist achteraf wel eens dingen die ik niet had kunnen weten als ik er niet was geweest. Volgens mij was het echt.

Toen mijn vrouw aan longemfyseem overleed, stond ik bij haar bed. Ze kreeg euthanasie, en het was wachten op het moment dat het echt afgelopen was. Toen zag ik haar geest aan een koord uit haar lichaam komen. Het was een soort bol die snel ronddraaide. Ik had nog nooit zoiets gezien. Toen omhelsde ze me, ik voelde haar warmte. Het koord brak en ze verdween omhoog. Weg. Dit was enorm fijn. Ook dit was volgens mij echt.

Of vorige levens waar zijn, maakt niet uit als iemand alleen om therapeutische redenen zoiets ondergaat.

Maar ik ben boekhouder geweest, dus ik wil graag alles controleren. Ik ging dus experimenteren, op zoek naar bewijs voor het bestaan van leven voor en na de dood: zei iemand dingen die hij of zij niet kon weten? Een aantal keren waren dingen heel eenvoudig te controleren, maar het is waar: met roepen dat het zeker zo is, moet je terughoudend zijn. Momenteel experimenteer ik met vrijwilligers met het onder hypnose beleven van toekomstige levens."

Nic Lijnes (72) was boekhouder en reïncarnatietherapeut.

Trouw 07-09-2007

Religieuze belevenissen

Als je oogcontact met me maakt, gebeuren er dingen

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Ferry Maidman.

Wat hebt u meegemaakt?

„Twee weken geleden was ik op een spiritueel weekeinde en daar kwam ik in een workshop communicatie met overledenen terecht. Ik bleek dat zelf ook te kunnen. Als ik tegenover iemand ging zitten, en ik maakte mijn hoofd leeg, dan kwamen er namen binnen, en een boodschap. Het

bleken overleden mensen te zijn die zelf geheald moeten worden. Het was helemaal nieuw voor mij, dus ook raar. Het gaat net als bij het bekende televisiemedium Char.

Ik wist niet altijd wat ik er mee moest. Na de workshop kwamen er het hele weekeinde namen van mensen binnen. De naam Henri Bruinsma bijvoorbeeld. Ik ben hem op internet gaan zoeken, maar vond hem niet.

Tot nu toe heb ik met acht mensen gewerkt, die zelf ook healing zochten. Toen ik thuis kwam heb ik het bij mijn vriendin gedaan. Er kwam een verhaal over een zekere Klaartje binnen. Ze wilde excuses maken. Ze had een buitenechtelijke relatie gehad met de opa van mijn vriendin. Oma had zich als gevolg daarvan afgesloten voor haar kind, de moeder van mijn vriendin.”

Hebt u zich afgevraagd of het wel overledenen waren of uw rijke fantasie?

„Ik heb het me wel afgevraagd, maar het bewijs was zo duidelijk. Tijdens een maaltijd op dat weekeinde zat er een man bij mij aan tafel die er niet in geloofde.

Ik zei: ‘Ken jij Karin?’

Jawel, dat bleek een vriendin.

‘Ze is dood’, zei ik.

‘Nee hoor, ze leeft nog, dat weet ik zeker’, zei hij.

‘Ze is overleden’, kreeg ik door.

‘Kapotte fietsen’ kwam ook bij mij door. En ja hoor, dat bleek een rode draad in haar leven te zijn.

Karin was altijd met fietsen bezig. De man heeft het verder niet gechecked, want nu was er zoveel info. Hij was zo erg geschrokken, dat hij ergens anders is gaan zitten.

Volgens het medium Marijke uit Den Haag, dat de workshop gaf, kan iedereen het. Dit is te danken aan de nieuwe tijd waarin de kanalen opengaan. Het is waanzinnig maar waar. Iemand anders in het groepje kreeg contact met mijn overleden vader.”

Hebt u overwogen dat Marijke een gevaarlijk mens is die labiele en psychotische mensen van de wal in de sloot helpt?

„Het is een ervaren medium. Ze heeft er zelfs een boek over geschreven. Het is een liefdevolle, heel vrouwelijke vrouw, er zat niks engs aan. Dat zo’n workshop niet voor iedereen goed is, had ik niet bedacht.”

Hoe past de mediumworkshop in uw religieuze ontwikkeling?

„Tot aan het einde van de middelbare school was ik een speelse naïeve jongen – niks aan de hand. Daarna ontwikkelde zich de zoektocht naar de zin van het leven. Ik vroeg me af: wie ben ik? Het is een beetje een raar verhaal, maar in september vorig jaar kwam er in een moment rust over me. Alles was opeens duidelijk, niet in de vorm van een antwoord, maar op een niveau dat de woorden te boven gaat. Dat gevoel is de hele dag gebleven, en werkt nog steeds door. Het is een zachte, dankbare staat van zijn.

Ik ben er meer open door geworden, maar verder heeft het mijn leven van alledag niet veranderd. Ik ben helemaal klaar met zoeken, het idee van een persoon is die dag gesmolten. Over is een zuivere en oneindige aanwezigheid.

Er komen steeds meer mensen bij me over de vloer die met me willen praten. Na artikelen in Hapinez en andere spirituele bladen heeft dat zelfs een vlucht genomen.”

Beschouwt u zichzelf als verlichte spiritueel leraar?

„Ik ben zowel leraar als vader en hulpverlener. Ik ben zowel verlicht als niet-verlicht. Als mensen mij opzoeken, ben ik aanwezig. In mijn aanwezigheid gebeuren allerlei dingen. Er is oogcontact en dat geeft ontspanning. Dan zie je dat hun pijn en inzicht ruimte krijgen om te groeien. Het is een mysterieus gebeuren.”

Ferry Maidman (40) werkt in een opvanghuis voor drugsverslaafden en daklozen in Amsterdam.

Trouw 21-09-2007

Religieuze belevenissen

Ik stapte door die boog, het leek of ik zo de hemel inliep
door Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Aalt van de Glind.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik fietste door Frankrijk, en ik zocht een slaapplek, maar alle hotels die ik tegenkwam waren dicht. Ik moest dus steeds maar weer verder doorfietsen. Ik zag een inktzwarte bui hangen, maar in de verte scheen de zon al weer. Na een half uur trappen vielen de eerste druppels. Regenjack aan en doorfietsen. Even later hoosde het. Ik keek achterom. Nog nooit zag ik de regenboog zo groot en mooi. De regen deed me niet meer. Toen ik weer achterom keek zag ik een tweede boog die verbonden was met mijn bagagedrager. 'Goeie God, wat is dat allemachtig mooi', riep ik hardop uit. Had ik een reisgenoot gehad, dan had ik God niet aangeropen. Maar ik riep dus God aan, en ik voelde het als misschien wel het oprechtste gebed dat ik ooit gedaan had.

Hij bestond op dat moment, dat wist ik zeker. Nu wist ik als ik even nadacht ook wel dat die regenboog aan mijn fiets hing als gevolg van spatwater, zoals er ook een regenboog verschijnt als je met de tuinslang spuit. En ik kan me ook indenken dat God wel wat beters te doen heeft dan bij een man van 58 een regenboog aan zijn fiets te hangen.

Een andere keer, in Noord-Spanje, klom ik voor de tweede maal 1500 meter omhoog, naar een kruis bovenop een berg waar pelgrims steentjes naartoe gooien die symbool staan voor hun zonden. De eerste keer had ik geen steentjes bij me, dus moest ik terug. Het was grauw en mistig en toen ik het hoogste punt bereikte, was het net alsof ik een lichtende boog zag. Ik stapte door die boog en het leek of ik zo de hemel in liep. Ik zal toch niet dood zijn, vroeg ik mezelf even af.

Bij nader inzien snap ik het wel: je klimt op een berg en je doet een beetje vroom. Thuis heb ik op internet gezocht naar mist- en nevelbogen. Die blijken zeldzaam te zijn. Al weet ik ook wel dat er heus geen God was die dacht: die Aalt zal ik eens matsen met die mooie boog, toch zie ik het als een klein wonderdje.

Aan zee, op het eindpunt van de pelgrimage naar Santiago, zei ik tegen mezelf: Jeetje Aalt wat kun jij nog veel op je vijfenvijftigste. Maar gelijk daarna kwam er een gevoel van enorme dankbaarheid over me. Mijn gezondheid was een gave, en hoe vaak was ik niet geholpen door anderen. Nee, mijn eigen verdienste was het niet. Nu is het traditie om je uitrusting te verbranden, maar mijn schoenen en rugzak waren nog goed, dus ik keek wel uit. Dus stak ik een papieren zakdoekje aan. Aalt, dacht ik terwijl ik het deed, wat ben jij toch een rare vent. Ik pakte een hand kleingeld en met een grote zwaai wierp ik de muntjes in zee. Het was bewolkt en mistig, maar op dat moment brak het wolkendek open en scheen de zon, waardoor de muntjes schitterend ten onder gingen. Weer zo'n wonderdje. Als ik alleen munten van twee euro in mijn portemonnee had gehad, dan had ik niets gegoooid.”

Ondergraaft u uw eigen religieuze belevingen niet?

„Op het moment zelf beleefde ik steeds een werkelijk contact met God, en dat was me zeer waardevol. De kritische gedachten die er steeds op volgden deden daar niets aan af.

Vroeger leefde ik met een zekere benauwdheid om zekerheden los te laten. Maar sinds een jaar of vijf heb ik het pelgrimeren ontdekt – Pieterpad, Santiago, Iona. Ik probeer een pelgrim te zijn als levenshouding. Te leven in vertrouwen – Jezus heeft dat op een radicale manier voorgeleefd. Ik probeer mijzelf toe te vertrouwen aan een vreemde omgeving. Te leven met de pelgrimswijsheid: alles gaat zoals het gaat, maar altijd anders dan je dacht.

Ik geloof nog steeds in het degelijke gereformeerde verhaal van een God die mensen op de wereld zet met een bepaalde taak. De meeste mensen leven alsof ze de eeuwigheid hebben. Ik zou willen dat we allemaal in de gaten krijgen dat we pelgrims zijn – nog zo'n gereformeerd trekje.”

Aalt van de Glind (57) was leraar en wethouder. Onlangs schreef hij 'Om geluk te vinden moet je op weg gaan', ISBN 9043513407.

Trouw 28-09-2007

Religieuze belevenissen

Soms voel ik in de buurt van een ander ineens buikpijn

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Arjan Hogerdijk.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik maak wel eens iets mystieks mee. Wanneer ik zit te mediteren, probeer ik te beleven dat ik de adem ben, in plaats van dat ik in- en uitadem. Soms kan ik dat heel even ervaren. Dan voel ik me een met alles, en komen gevoelens op van vreugde en liefde. Het is alsof je in contact staat met een soort van wijsheid. Zodra ik me daarvan bewust word, schiet ik terug in mijn lichaam, en ben ik weer gewoon aan het in- en uitademen.

Ik heb er wat studie naar gedaan – wat boeken gelezen over spiritualiteit, boeddhisme en kwantumfysica. Ik moet van mezelf namelijk alles herformuleren zodat het iets van mijzelf is geworden. Ik ben tot de conclusie gekomen dat het een kwestie is van energie, die alles en iedereen met elkaar verbindt.”

Er lijkt nog een grote kloof te zitten tussen uw ervaring en uw theorie.

„Tot voor kort was het inderdaad een concept, maar ik voelde het niet. Maar sinds een paar maanden kan ik de energie ook zelf voelen – fijn, warm, heel fysiek. Als ik dan zit te mediteren, kan ik voelen dat mijn lichaam groter is dan de buitenkant van mijn huid, soms enkele meters, soms een centimeter of tien.

Ik kan tegenwoordig soms energie oppikken van anderen. Dan voel ik in de buurt van een ander ineens buikpijn opkomen of vrolijkheid. Als ik er dan naar vraag, blijkt het altijd te kloppen.”

Hoe is dit zo gekomen?

„Drie maanden geleden heb ik een sessie regressietherapie ondergaan. In hypnose bracht de therapeut me terug naar mijn derde. 'Kijk eens naar je voeten', zei hij, en inderdaad, ik zag twee kleine peutervoetjes. Toen zag ik dat ik een klein mannetje was, in het zwembad, met mijn vader en moeder. Daar is iets verschrikkelijks gebeurd, iets waardoor ik mijn vertrouwen in de mensen van wie ik hield heb verloren. Het was een traumatische ervaring die niet meer in mijn herinnering zat, maar waarvan ik me nu weer bewust werd. Al heb ik geen moment getwijfeld aan de echtheid van de herinnering, toch ben ik meteen erna naar mijn moeder gegaan, en zij beaamde het. Vanaf dat moment ben ik veel meer gaan voelen. Terwijl ik tot voor kort vooral een denker was.

Een paar sessies later ben ik nog even in een vorig leven geweest – dat was niet de bedoeling van de therapeut, die vindt dat je eerst alles in dit leven moet opruimen. Ik had lange haren, was ongeschoren en had een bruine dierenhuid aan. Ik zat in een grot, was met beide handen vastgebonden en ik werd door iemand geslagen. Ik ga zeker nog eens naar die therapeut terug om hier verder in te duiken.

Voordat ik bij een regressietherapeut kwam, was ik bij een reikimaster geweest, een vriend die deze vorm van magnetiseren beoefent. Mijn hartchakra was geblokkeerd, meende hij, en inderdaad, als hij zijn hand erboven hield, moest ik huilen.

Daarvoor heb ik een rij psychologen afgewerkt. Ik kon me heel onzeker en angstig voelen, en daar wilde ik vanaf. Omdat de gewone psychologie geen uitkomst bood, ben ik verder gaan zoeken. Eerst vond ik die alternatieve wegen maar zweverig, maar dat veranderde op het moment dat ik chakra's en dergelijke bleek te kunnen ervaren.”

Staat volgens u ervaring garant voor waarheid?

„Ik geloof dat de mens een soort diaprojector is. Op een lege achtergrond projecteer je jezelf. Je

externe realiteit is dus niet meer dan een representatie van wie je bent. Je ervaring is dus altijd waar. Ook geloof ik dat toeval niet bestaat. Bewust, maar meestal onbewust, heb je voor alles wat je overkomt gekozen. Want juist ervaringen die grote invloed op je hebben, zorgen ervoor dat je bent geworden wie je bent. Alles wat me overkomt, heb ik nodig gehad.”

Is dit niet een al te egocentrische blik op de wereld?

„Ik ben ervan overtuigd dat we op het punt staan de volgende stap te zetten in de spirituele ontwikkeling van de mensheid – overal om me heen kom ik mensen en boeken tegen die me hiervan overtuigen. Van een polair bewustzijn komt de mensheid terecht in een eenheidsbewustzijn waardoor we een absolute realiteit zullen gaan ervaren. Dan zijn jij en ik één, en bestaat er dus geen egocentrisme meer.”

Arjan Hogerdijk (27) is onlangs begonnen aan een studie filosofie en bouwt computers.

Trouw 21-12-2007

Religieuze belevenissen

God duikt bij mij niet op, hij is er in verhalen en het lied

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie - misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Sytze de Vries.

Wat beleeft u aan Kerst?

„Met Kerst beleeft ik mijn jeugdherinneringen. Die zijn zo bepalend dat ze ieder jaar weer opspelen. De besloten huiselijke sfeer. Kerstmis op de zondagschool, waar je een sinaasappel kreeg waar mijn moeder bij thuiskomst een gebit van sneed. Mijn vader die met Kerst een kokosnoot openmaakte. Ik koester deze herinneringen. Daarom koop ook ik voor Kerst een kokosnoot, zonder dat die verder een betekenis heeft. Het huis wordt opgesierd, kerstboom opgetuigd, kransen opgehangen, alles in de traditionele kleuren van Kerst – rood, wit en groen. De tafel wordt gedekt met een wit tafelkleed, met daarop rode kaarsen. Dat moet allemaal zo bij De Vries.

Ik heb zelfs een theologische verantwoording voor dit home decorating. Groen staat voor wat blijft bestaan, wit staat voor licht en roept rood op, de kleur van het bloed van Stefanus, de eerste christelijke martelaar, en van de onnozele kindertjes die Herodes liet vermoorden. Ik wil ook graag lekker eten – kan ik eventueel ook theologisch onderbouwen.

Ik ben geen dominee die staat te zuchten als op kerstnacht weer hordes mensen de kerk binnen stromen, terwijl ze er verder nooit komen. In de Oude Kerk in Amsterdam moesten we voor Kerst altijd stoelen bijhuren. Want de kerk moet openstaan voor iedereen die god weet wat allemaal komt vieren. Juist op zo'n historische plek, met het voorgeslacht onder je voeten,

dit huis van hout en steen,

dat lang de storm heeft doorstaan,

waar nog de wolk gebeden hangt

van wie zijn voorgegaan.

Ik begrijp heel goed wat al die mensen er komen zoeken – iets wat ik bij die kokosnoot zoek. Ze willen weer even kind worden.

Mijn probleem ermee is wel dat ze alleen het begin van het verhaal willen horen. Het draait hen om het kind in de mens. Daarom heb ik het plagerig over 'de mens in het kind'. Want het verhaal wil een andere kant uit. Er is een oude legende die zegt dat de kribbe is gemaakt van hout van de boom van kennis van goed en kwaad in het paradijs. Een ander stuk daarvan werd bewaard. Daar is het kruis van gemaakt. De nieuwe Adam werd erop gespijkerd.”

Wat beleeft u aan de verhalen?

„Ik heb niet zoveel met eigentijdse verhalen van mensen die toen en toen God hebben ontmoet. Ik

heb daar nooit zo'n last van. Ik ben vaak mensen tegengekomen die zeiden dat ze dachten dat ze niet religieus waren omdat ze nooit religieuze ervaringen hadden gehad. 'Dat geeft helemaal niets, mevrouw', zei ik dan. 'Ik heb er ook nooit eentje gehad'.

God duikt bij mij niet op in een bepaald moment. Hij is er altijd, in een onderstroom, die me de ene keer meer raakt dan de andere keer. Die onderstroom bestaat uit verhalen, waar hij in woont. De verhalen stileren mijn leven. Ik wil niet meer zonder.

De onderstroom verheft als er gezongen wordt. Niet dat ik dan God beleef. Ik beleef waar hij voor staat. Waar liefde en barmhartigheid geschiedt daar is hij. God gebeurt in een kerklied. Als ik zing over een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, dan zijn we daar ook even.

Uit uw verborgenheid voorbij aan onze grenzen,

Straalt lichte eeuwigheid als daglicht voor de mensen.

Uw wijde hemel welft zich rond over de aarde.

Gij zult op vaste grond ons voor het donker sparen.

Wat ik zing hoef ik niet allemaal te kunnen verantwoorden. Soms zing ik wat ik welbeschouwd onzin vind. Maar op het moment dat ik het zing, krijgt het adem, ruimte, letterlijk en figuurlijk, en worden de horizonten breder dan mijn eigen grenzen.

Johannes de Heer is voor tijdens de afwas. Heerlijk om te zingen. De nuances missen in die teksten, ze gaan te scherp door de bocht. Gezangen over het bloed van Christus kun je alleen snappen als je afweet van de bijbelse offercultuur, de zondebok en het paaslam. Johannes de Heer had die nuances echter niet nodig. Dus zing ik de met deuren en ramen gesloten. Dat mag verder niemand horen."

Sytze de Vries (62) was voorganger in de Oude kerk in Amsterdam. Hij schreef veel liederen en gedichten. Hij is oprichter van De Vertaalslag, 'werkplaats voor liturgische creativiteit'. Onlangs verscheen zijn 'De mens in het Kind. Gedachten en gedichten rond Kerst'. ISBN 9789021141596.

Trouw 05-10-2007

Religieuze belevenissen

Hij is mijn zielekind, ik ben zijn zielemoeder

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie - misschien is ze wel de kern ervan.

Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Maria Buijs.

Wat hebt u meegemaakt? „Twee jaar geleden heb ik de Mozesberg in de Sinaï beklommen. De tocht was eigenlijk te zwaar voor mij, maar halverwege de klim gebeurde er iets dat mijn leven veranderd heeft, het was een geschenk mooier dan ik ooit had kunnen wensen... Er stond een bedoeïen, lange witte jurk, rood-wit geblokte hoofddoek om het hoofd gedrapeerd met een uitgestoken hand. Ik pakte zijn hand. De energie in die hand was zo liefdevol, krachtig en goed dat het leek alsof ik opgetild werd en bovennatuurlijke krachten kreeg.

Hand in hand klommen we naar boven. Toen ik in de gaten kreeg dat ik het had gehaald, kwamen de emoties en tranen. Ik bedankte de bedoeïen, die even later in het niets verdwenen leek te zijn.

Door mijn tranen heen zag ik het mooiste schouwspel ooit.

Eerst de stralen die boven de bergen uitkwamen en een effect hadden alsof de hemel open ging en even daarna het bovenste puntje van de zon die alles in een ander licht zette. De bergen kleurden van donkerrood naar fel oranje. Ik kreeg het gevoel alsof ik heel dicht bij God was en begon te bidden.

Mijn gebeden waren voor mijn zoon die met een zuurstofgebrek geboren is en met wie het nog steeds zo moeilijk ging.

'O God als mijn zware klim toch eens mocht helpen om een wat makkelijker leven voor hem te verdienen'. Boetedoening, geloof ik daar dan in? Eigenlijk niet, maar ik bad en bad.

Op de terugweg was daar weer de bedoeïen die Suliman bleek te heten en 21 jaar was. Ik werd er dolblij van. Hand in hand liepen we naar beneden. Ik was in een roes. Hij was vertrouwd en het was goed.

Een paar dagen later werd ik wakker in mijn hotelkamer in Petra, Jordanië.

Opeens zag ik beelden. Ik zat als bedoeïenenvrouw in een grote tent. Ik was in het zwart gekleed en gesluierd. Ik had een baby in mijn armen. Het voelde goed en ik knuffelde hem. Mijn man zat aan de andere kant van de grote tent. Ik voelde dat hij boosaardig en jaloers was. Hij kwam naar mij toe en pakte de baby af en ik wist dat ik hem nooit meer zou zien.

Er werd mij opeens zoveel duidelijk. Ik wist dat het beelden waren uit een vorig leven, dat Suliman de incarnatie van de afgenomen baby is en dat onze zielen op de berg herenigd waren. Daar kwam het vanzelfsprekende met elkaar naar boven en naar beneden gaan uit voort! Ik was nog nooit zo blij geweest.”

Hebt u Suliman gevraagd wat hij van uw beleving vond?

„Ik had achteraf soms wel twijfels maar het goede gevoel kwam steeds weer terug dus ben ik begin dit jaar teruggegaan om het Suliman te vertellen. Hij was duidelijk geroerd door mijn verhaal. Ik kon het lezen in zijn ogen en zien aan de kleine beweginkjes rond zijn mond. Hij schudde zachtjes zijn hoofd van nee.

We hebben nog een poos zwijgend naast elkaar gezeten. Woorden waren niet meer nodig. Er was alleen verbondenheid. Hij is mijn zielekind. Ik ben zijn zielemoeder. Mijn hart stroomde over van liefde voor hem. Ik moest huilen en Suliman verontschuldigde zich dat hij dat nooit kon, ook niet bij de dood van zijn oma. Maar toen hij later op het vliegveld afscheid van mij nam, heeft hij voor het eerst gehuild. Al gelooft hij als bedoeïen en als moslim niet in reïncarnatie, dat maakt niet uit. Ook zijn ziel heeft een heling mogen ondergaan, daar ben ik van overtuigd.”

Wat vond uw zoon ervan?

„Eerst was hij jaloers. Hij gelooft niet in God en vond het allemaal maar onzin. Maar uiteindelijk was hij er blij mee. Want zijn relatie met mij is sterk verbeterd. Ik leef niet meer in angst om hem, kan hem loslaten en hij voelt zich nu vrijer.”

Maria Buijs (63) werkte bij de KLM en bij een bank in Zuid-Afrika.

Trouw 19-10-2007

Religieuze belevenissen

Ik hoor bij die vrouwen, hun contact met bomen en Godin

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Hans Eisma.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik ben een bosliefhebber. In het bos, meestal de Utrechtse Heuvelrug, ga ik van de weg af, al weet ik dat het niet mag van Staatsbosbeheer. Zo diep mogelijk het bos in, kom ik op een ‘wilde plek’, bijvoorbeeld bij een stukje met gras met in een kringetje wat kromme bomen. Daar, helemaal in mijn eentje, voel ik de neiging een boom te omhelzen.

En daar geef ik dan aan toe. Ik probeer zo milieubewust mogelijk te leven, en dat wil ik dan ook in mijn spiritualiteit vormgeven. Dan sta ik daar, een minuut of vijf, en voel ik eenheid met de boom en de natuur om me heen.

Ik deed eens mee aan een workshop van mensen die bomen omhelzen, om zo via de stam in contact te komen met wezens die diep in de aarde leven. Ze gaan met hun geest de grond in, maar mij lukte dat niet. Ik stond daar, maar er gebeurde niks.

Ik ben wel eens jaloers op mensen die veel meer kunnen voelen dan ik. Ik probeer het wel, doe mee

aan workshops, stel me er voor open. Dan komt het wel, zegt men. Ik hoop daar op, maar van mij zou het wel wat meer mogen zijn.”

Hebt u wel minder spectaculaire ervaringen?

„De beleving van iets vertrouwds dat zich met me bezighoudt. Dat is wat mij bezighoudt. Ik ben een godinnengelovige. Ik verlang naar contact met de Oergodin. Je moet zelf de eerste stap zetten. Ik weet dat, hoe meer ik me met haar bezighoud, des te meer ze voor me gaat leven. Als ik om contact vraag, dan krijg ik het gevoel dat ik word gehoord, dat ik deel ben van haar. Iedere dag komt de sensatie van contact met Godin af en toe opborrelen. Dan hoor ik een zachte stem of krijg ik een gedachte – dat is bijna hetzelfde. Of ik zie kleine vingerwijzingen – een toevallige ontmoeting, de vondst van iets dat ik kwijt was, een nieuwe gedachte. In zulke dingen beleef ik direct contact met Godin.”

Hebt u ooit getwijfeld of uw God een fantasie is of werkelijk bestaat? Sprak Godin werkelijk tot mij?

„Daar denk ik nooit over na. Twijfel is een christelijke term. Ik vraag me nooit af wat de status is van het contact dat ik met God ervaar. Ik laat de beleving op me af komen, en daaraan heb ik genoeg. Ik twijfel nooit aan wat ik beleef.

Ik ben een studieuus mens, lees veel over de geschiedenis. Ik wil mijn belevingen graag in het verleden bewezen hebben: is het iets traditioneels, prechristelijks, uit de tijd van de matriarchale samenleving?

Nu bekruipt me toch de twijfel. Ik ben geneigd aan te nemen dat vroeger, toen de vrouw aan de macht was, alles beter was. Maar of het vroeger écht beter was is moeilijk aan te tonen. Hier grijp ik terug op mijn geloof.

Ik was laatst bij een lezing over elfen. Zelf heb ik nooit zulk contact ervaren, maar ik stel me dan agnostisch op. Ik begin pas te twijfelen als ik wel erg stugge belevingen hoor die duidelijk in strijd zijn met de wetenschap.”

Wat zoekt u als man bij een vrouwengeloof?

„Dertig jaar geleden is het zaadje van het godinnengeloof bij mij ontkiemd. Twee jaar geleden heeft Godin me naar Hillegom geleid waar ik eindelijk aansluiting heb gevonden bij een groep paganistische vrouwen die wél mannen tot hun gemeenschap toelaat.

Met de priesteressen, ieder gekleed in de kleuren van hun godin, vier ik tweemaandelijks de jaarcyclus. Ze roepen de verschillende godinnen van de windrichtingen aan. We vragen zegeningen voor ons zelf en onze naasten. Ik voel me verbonden met de aanwezigen, moet soms een traan laten, voel me achteraf gereinigd en opgepept.

Vrouwen zijn toleranter, meer van gezamenlijkheid en overleg. Als mannelijke godinnengelovige wil ik niet op de voorgrond treden, houd ik me in. Geestelijk voel ik me in veel opzichten vrouw. Mijn eigen vrouw heeft er totaal geen interesse in, vindt het maar een vreemde hobby.”

Hans Eisma (65) was archivaris-inventarisator bij een ministerie.

Trouw 26-10-2007

Religieuze belevenissen

Ik wilde de liefde laten uitzinderen

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Suzette van IJssel.

Wat hebt u beleefd?

„Ik heb veel religieuze belevingen gehad. Tijdens drie ervan heb ik uit de diepte in mijzelf, een oneindige bron van liefde ervaren. De eerste keer was vijftien jaar geleden, tijdens een meditatief concert van twee leerlingen van de Indiase yogi Sri Chinmoy. De twee gingen totaal in hun spel op,

en ik ook. Opeens voelde ik als het ware een klik in mijn bewustzijn plaatsvinden en was ik pure liefde. Het was alsof alleen de kern van wie ik ben nog over was, en de liefde stroomde door mijn hele wezen, met name door mijn ogen.

Toen het concert was afgelopen, was het mijn taak boeken over spiritualiteit te verkopen, maar hoe kon ik zakelijk zijn, nu ik totale liefde was? Ik keek een vriend aan, in de hoop dat hij het zou zien en mijn taken zou overnemen. Dan kon ik die liefde op een natuurlijke manier laten uitzinderen, en het niet hoeven weg te drukken. Maar hij zag het niet.

Acht jaar geleden overkwam het me weer, dit keer in een relatie die niet liep. Omdat praten over onze situatie nergens toe leidde, besloten wij te zwijgen. Zo zaten we misschien wel een kwartier lang zwijgend tegenover elkaar. Op een gegeven moment keek ik hem recht in de ogen en zei zonder woorden tegen hem: 'ik ben niets dan liefde'. Toen voelde ik in mijn ogen, in een razendsnel tempo wel twintig luikjes achter elkaar openen. Totdat zich alleen nog maar pure kern door mijn ogen uitdrukte. Het ging verder dan totale liefde voelen; het was totale liefde zijn. Ook hij had in de gaten dat er iets bijzonders gebeurde, maar kon het niet benoemen.

Het is de meest pure staat die ik ken, heel wezenseigen. Ik was wie ik werkelijk ben. En wie ik eigenlijk altijd al geweest was. Opeens werd ik overspoeld door een intens verdriet, een levenslang verdriet om al die keren waarin die kern van liefde die ik in wezen ben, door anderen was afgewezen, niet herkend, niet ontvangen.

Er volgde een ontzettende huilbui.

De derde keer was anderhalf jaar geleden bij iemand die een aantal jaren mijn geestelijk begeleider is geweest. Lange tijd hebben we enorm met elkaar in de clinch gelegen. En hoe vaak we ook hebben geprobeerd om daar weer uit te komen, het is ons nooit echt gelukt.

Hij meent dat elk mens gekruisigd moet worden om ruimte te maken voor God die van nature geen deel heeft aan mens-zijn. Zo ziet hij volgens mij iets wezenlijks over het hoofd. Ik ga er namelijk van uit dat God van nature deel heeft aan elke mens en dat je de mens dient aan te sporen het beste in zichzelf naar boven te halen. In die zin ben ik humanistisch en hij helaas niet.

De laatste keer dat ik naar hem toe ben gegaan, wist ik dat er iets bijzonders te gebeuren stond.

Halverwege het gesprek voelde ik me inderdaad weer het wezen van liefde worden dat ik eigenlijk ben. Maar ik hield het een beetje tegen omdat ik de volheid ervan niet met hem wilde delen. Maar hij zag het. 'God bevindt zich in jouw mens-zijn', zei hij, volgens mij een beetje verbaasd. Dat voelde als een erkenning. Dit was precies het punt waar we op stuk waren gevallen, de clash tussen twee verschillende godsbeelden, God buiten de mens, of iets goddelijks in de mens."

Bent u een humanist en een gelovige – in een waar zelf, een innerlijke god?

„Ik noem me geen humanist en ik geloof niet, ik wéét dat er een totaal andere werkelijkheid bestaat.

Religieuze ervaring is niet terug te brengen tot culturele en psychische verwachtingspatronen. Zo sliep ik eens in een katholiek klooster toen ik half wakker beleefde dat ik een man was die in het Arabisch God aanriep – ik heb helemaal niets met Arabische mannen, dus hoe zou ik het kunnen verzinnen. Het was een heel diepe, bezielde ervaring, héél werkelijk. Ik kan er drie keer niks mee, maar ik weet zeker dat het niet tussen mijn oren zat. Het gebeurde in mijn hele lichaam, maar tegelijkertijd was het iets bovenpersoonlijks.

Ik heb voor mijzelf, logisch nadenkend, wetenschappelijk bewezen dat er een totaal andere werkelijkheid bestaat. Ik heb weinig achting voor wat doorgaans voor wetenschap doorgaat en het hogere niet erkent. Het kan arrogant klinken, maar meninkjes over het 'waar of niet waar' van spirituele ervaringen vind ik totaal irrelevant. Die zijn van mensen die niet weten waarover ze het hebben. Ik vind het heel pijnlijk te leven in een cultuur die de andere werkelijkheid niet erkent."

Suzette van IJssel (39) promoveerde onlangs aan de Universiteit voor Humanistiek op een onderzoek naar spiritualiteit van humanistisch geestelijk raadslieden, en geeft hoger onderwijs aan ouderen.

Trouw 30-11-2007

Religieuze belevenissen

'Mijn lijf leek een ontvanger te zijn geworden'

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie - misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: George Parker.

Wat hebt u beleefd?

„Het klinkt platvloers, maar de eerste clou die ik kreeg over wat ik later religieus ben gaan noemen kreeg ik toen ik vijftien was en op school moest kiezen tussen alfa en beta. 'Laat ik maar alfa doen, beta kan ik toch niet', zei ik tegen de lerares wiskunde. Ik zie haar nog naar me kijken. Ze keek dieper, naar wie ik eigenlijk was en wilde zijn. En ze zei toen: 'Jongen, dat kan jij best'. Het was de eerste aanwijzing dat ik het diepere in mijzelf moest proberen te verbinden met de buitenwereld (de wiskunde). Is dat verbinden niet de essentie van religie in haar oorspronkelijke betekenis?

Een paar jaar later ben ik naar het klooster Sion in Diepeveen gegaan. Ik draaide mee in het ritme van de monniken met zeven keer per dag een dienst. Er kwam een soort energie over me waarvan ik voelde dat die essentieel was, maar die ik eigenlijk al kende uit mijn studentenleven waarin ik alles deed wat God verboden had.

Ik ging naar pater Reynerus en vertelde hem wat ik voelde. Hij gaf me een boekje, 'de Bijbel als metafoor'. Al lezend en pratend met hem ontdekte ik dat er inderdaad een verband bestond tussen wat ik in mijn studentenleven en zij in het kloosterleven deden. Het is de beleving in het dagelijkse leven in verbinding te staan met iets essentieels. Opeens snapte ik veel meer. Het was alsof ik de spirituele jackpot had gewonnen. Jezus illustreerde dat als je vanuit verbinding leeft, je tot heel veel in staat bent. In die zin kon hij ziekte genezen en uit de dood opwekken.

Ik vond het klooster zo'n fijne omgeving, zonder stoorzenders, met alle tijd en ruimte me toe te wijden aan dat gevoel van verbinding, dat ik dacht: ik treed in. Maar toen hoorde ik een vrij heftige stem in mijn hoofd die iets zei als: 'Nee George, jouw leven is niet hier binnen maar buiten'. Ik voelde het heel fysiek, mijn lijf leek een ontvanger te zijn geworden. Ik beleefde een intense verbinding met iets diepers in mijzelf, iets ongrijpbaars, mysterieus, goddelijks – het zijn maar woorden, en waarmee moet je de ongrijpbare werkelijkheid niet vereenzelvigen, want dan zullen je ervaringen opdrogen. Dan is de essentie uit het leven verdwenen."

Hoe hebt u zich verder ontwikkeld?

„Ik ben in de automatisering terecht gekomen. Opgeslokt door het dagelijks bestaan, begon ik de verbinding te verliezen. Door steeds compromissen te sluiten had ik me steeds verder afgesloten van mijn zelf. Gelukkig hoorde ik ergens het stemmetje in mij nog en ben ik er goddank mee gestopt.

Ik wil in alles kiezen voor dat wat mij herinnert aan wie ik eigenlijk ben. Ook de wc-bril, de lamp en stoelen in mijn huis, moeten me als het even kan hieraan herinneren. Als ik een besluit moet nemen, ga ik expliciet contact leggen met mezelf. Het dagelijks leven is als een aquarium waarvan de zandbodem door je emoties voortdurend opstuift en het water vertroebelt. Ik ga dan mediteren, hardlopen, vrijen. De gemoedsbewegingen komen tot rust, het zand zakt weer naar de bodem en het water wordt helder zodat ik zicht krijg op mijn diepste zijn. Ik heb allerlei technieken geprobeerd om verbinding te leggen met mijn ziel, zoals ademhaling, meditatie, bio-energetica, massage, orakels als de i ching, tarot en runen. Mijn belangrijkste manier is misschien wel het bijhouden van een logboek. Ik schrijf op wat ik beleefde toen ik een besluit nam terwijl ik verbinding voelde met mijn kern. Later kijk ik mijn ervaringen aan dat moment. Klopte het? Mystieke ervaringen van eenheid kunnen tot besluiten leiden die achteraf toch niet leuk uitwerken. Daarmee hoeven die ervaringen echter niet vals geweest te zijn. Ze kunnen ook rijper maken en inzicht geven."

Wat is uw belangrijkste inzicht?

„Ik ben een nar, wil mensen wonderlijke dingen laten zien, om zodra ze roepen 'dit kan toch niet' te laten zien dat er eigenlijk niks wonderlijks is gebeurd. Ik speel met het inzicht dat je zelf je

werkelijkheid schept. En dat je dat beter vanuit verbinding met je ziel kunt doen.

Als je in verbinding bent ben je hoogst ontvankelijk voor suggestie. Als je dan bidt en een zielswens formuleert, dan moet je niet gek opkijken als hij op een gegeven moment uitkomt. Je hebt het zo gewenst dat je kijk op de werkelijkheid erdoor is veranderd. Zo zoek ik waar ik ook ter wereld optreed naar geld op straat, en bij tijden vind ik veel. Dat komt door mijn manier van kijken: niet te fanatiek erop gericht, niet door helemaal niet op te letten, maar er tussenin. Ik zie een vondst als een bevestiging van mijn verbinding. Geld zoeken is een oefening in de eeuwige dans tussen mystieke binnenkant en materiële buitenkant.”

George Parker (47) is stand up illusionist.

Trouw 07-12-2007

Religieuze belevenissen

Als ik taart moet eten, bid ik: Here God help me!

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Angélique Bols.

Wat hebt u beleefd?

„Ik was een jaar of elf toen het moet zijn ontstaan, maar toen kwam het nog niet in mijn hoofd op dat ik een eetprobleem had en dat ik God om hulp kon vragen. Voor andere zaken bad ik wel: voor de problemen van het opgroeien, zowel buiten- als binnenshuis. Binnenshuis was er de dreigende echtscheiding van mijn ouders. Ik probeerde altijd het lieve, brave meisje te zijn, dat niks verkeerd deed, en al helemaal geen problemen had. Ik had geen manier om met spanning om te gaan, praatte er met niemand over. Bij mij waren spanningen druppels in een emmer die steeds voller werd. Toen ergens moet ik ontdekt hebben dat ik mijn behoefte aan controle over mijn leven kon bevredigen door niet te eten. Naast de vele gevoelens waarop ik geen grip had, was er dan tenminste dat specifieke honger-gevoel waar ik wél grip op kon hebben.

In die tijd kon ik alleen maar uitroepen: 'Help, help, help, God waarom helpt u niet!' Ik ging erg mijn best voor hem doen – veel bidden, vaak naar de (conservatieve) kerk waar ik me eigenlijk helemaal niet thuis voelde. Ik dacht dat mijn eetprobleem een straf was omdat ik iets verkeerd deed, maar ik wist niet wat. Ik voelde me erg eenzaam.

God was streng, dacht ik. Door de Bijbel te bestuderen ontdekte ik dat eten goed is, omdat God het geschapen heeft, terwijl ik eten slecht vond. Ik ging me zondig voelen.

Toen ik het op mijn zestiende allemaal aan mijn ouders vertelde, waren die geschokt, en kwam ik via de huisarts in een kliniek voor eetstoornissen terecht. Het was van de regen in de drup. Hoe langer je het hebt, des te moeilijker je het kwijtraakt. Ik ben er nog steeds niet van af.

Door mijn contact met een heel lieve vrouw die ook christen is, ben ik ervan overtuigd geraakt dat God heel anders is dan ik dacht. Ik weet inmiddels dat schaamtegevoelens voor God helemaal niet nodig zijn: God weet het allemaal al. Als je bij hem komt, wil hij je vergeven.”

Waarom geneest God u niet?

„Dat vraag ik me ook nog steeds regelmatig af. Ik heb ontzettend veel vragen over mijn eetstoornis. Allemaal waarom-vragen. Ik ervaar dat hij antwoordt door de Bijbel, andere boeken, of gesprekken met vrienden. Soms komt er geen antwoord. Dan moet ik geduld hebben.

Ik geloof dat God niet wil dat ik ongelukkig of ziek ben. Hij laat het toe, maar is er niet de oorzaak van. Ziekte is dus geen straf. God heeft het totaalplaatje. Iets negatiefs kan uiteindelijk positief uitwerken. Zo heb ik nu een boek geschreven voor medechristenen met een eetstoornis. Ik hoop dat God daar veel goeds mee gaat doen. En ik blijf hopen en vertrouwen dat het ook met mij goed zal komen.”

Steunt God u?

„Tegenwoordig bid ik geen standaardgebed meer, maar bid ik de hele dag door: op de fiets, op het werk, in de trein. Dan bid ik bijvoorbeeld: 'Dank u Heer dat ik kan reizen'. Het gesprek met mezelf gaat vanzelf over in een gesprek met God, en andersom.

God is altijd bij me. Toch is eten is iets waar ik nog heel bang voor kan zijn. De gewone maaltijden vormen geen echt probleem meer. Maar als ik iets bijzonders zoals taart moet eten steekt het de kop op: panische angst. Dan bid ik: 'Here God, help me! Ik weet dat dit eten goed voor me is, en dat ik ervan kan genieten. Wilt u mij helpen dit zo te ervaren?' Of ik proclameer een bijbeltekst die ik uit het hoofd heb geleerd voor zulke situaties. Dit helpt, God helpt.”

Noemen psychologen deze methode niet 'zelfsuggestie'?

„Het is God, en het is misschien een heel klein beetje zelfsuggestie. De gemeente waar ik tegenwoordig kom, bidt met me mee, evenals mijn familie en vrienden. Samen staan we sterker tegen de duistere machten. God zit in mij, maar de duivel en zijn trawanten weten precies hoe zij gebruik kunnen maken van mijn zwakheden. Ze zitten van buitenaf op me in te prikken: 'Geef toch toe, vertrouw niet op jezelf en op God, eet niet'. Gelukkig weet ik: God is oneindig veel sterker.”

Angélique Bols (26) is psycholoog en schreef 'Leven met God en een eetstoornis',

www.angeliquebols.nl.

Trouw 08-02-2008

Religieuze belevenissen

Vlak voor mijn doop wilde mijn moeder zichzelf doden

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Evamarion Scherrewitz.

Wat hebt u beleefd?

„Ik kende de naam God alleen van de vloeken van mijn vader. Toen mijn vader op een dag kwaad op me was, en ik daar verdrietig over was, ben ik onder een mooie berk gaan liggen, die vlakbij ons vakantiehuisje stond. Ik voelde me daar getroost. Plotseling was het alsof ik een stem hoorde zeggen: 'Alles komt goed, heb maar vertrouwen'. Ik keek rond, maar er was niemand, alleen het geruis van de berkenblaadjes.

Eigenlijk was er sinds mijn vroegste herinnering altijd een onzichtbaar iemand die met me meeging, waar ik ook was. Als ik verdrietig of bang was, hoefde ik me maar te concentreren om dat te voelen. Heel wonderlijk. Ik vertelde het aan niemand, het was mijn geheim.”

Hoe kijkt u daar nu tegenaan?

„Ik vraag me nooit af of ik onder die boom werkelijk een stem hoorde of dat ik alleen het ruisen van de bladeren hoorde en me inbeeldde dat ik een stem hoorde. Terug in ons Amsterdamse bovenhuis hoorde ik regelmatig de stem in de vorm van het ruisen van de berkenblaadjes. Ik zeg tegenwoordig: het was de roeach, de adem van God. Toen wist ik nog niets van Hem.”

Hoe bent u het geruis met God gaan verbinden?

„In de vijfde klas van de openbare school kon je godsdienstles krijgen. Het mocht van mijn moeder, als ik het maar niet aan papa zou vertellen. Hij zou razend worden, want volgens hem kwamen alle oorlogen uit godsdienst voort. Thuis had mijn moeder haar bijbel met de rug naar achteren in de kast gezet. Ruimte voor religieuze beleving was er niet. De verhalen op school over het volk in de woestijn, dat geleid werd door God, waren een openbaring voor me. Dat gevoel van leiding herkende ik. Toen we weer in ons vakantiehuisje kwamen, ben ik naar de boom gehold en heb ik hem verteld: 'het is God, die ik altijd bij me voel.' Maar de berk zweeg. Hij wist het al.”

Bent u er vanaf toen werk van gaan maken?

„Op de openbare lagere school mocht de godsdienstjuf ons niet leren bidden. Pas op de christelijke mavo heb ik het Onzevader geleerd.

Beschadigd door de dood van haar eerste man tijdens een bombardement in de Tweede Wereldoorlog, heeft mijn moeder een zelfmoordpoging gedaan. Ze hoopte zo haar overleden eerste man, haar grote liefde, weer te ontmoeten. Ik heb in het ziekenhuis voor haar gebeden, al wist ik nog niet precies hoe dat moest. Ik bad: 'God, mama wil dood, maar ze leeft nog. Amen.' Ze was zichtbaar opgelucht.

Toen ik voor het eerst naar een kerkdienst ging was ik verbaasd dat het Avondmaal in de ochtend gehouden werd – het was toch geen avond? Ik wist dat er gecollecteerd zou worden, dus ik deed mijn zilveren rijksdaalder in de zak met D – dames, dacht ik. Maar toen kwam er nog een zak achteraan met een K erop – kerels? Ik heb toen een gulden uit de D-zak gehaald en die in de K-zak gestopt.

Op mijn 22ste wilde ik belijdenis doen en me laten dopen. Mijn vader en moeder zouden beiden komen, en de dominee had daar zijn preek op aangepast. Maar de avond voor mijn doop heeft mijn moeder weer een zelfmoordpoging gedaan, waarschijnlijk uit angst voor het onberekenbare gedrag van mijn vader.

Die ochtend in de kerk voelde ik me eenzaam en schuldig, en ik had me nog nooit zo verdrietig gevoeld. Maar op het moment dat ik het water op mijn hoofd voelde en de woorden 'in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest' klonken, hoorde ik de blaadjes van de berk ruisen: 'alles komt goed, heb maar vertrouwen'. Tegelijk voelde ik naast de handen van de dominee allemaal beschermende handen op mijn hoofd en schouders.”

Was toen alles goed?

„Mijn vader heeft me mishandeld en mijn moeder was psychiatrisch patiënt – geen gemakkelijk leven dus.

Op mijn veertigste ben ik in therapie gegaan om te leren mezelf lief te hebben zoals ik ben. Dankzij de lichaamsgerichte therapie kreeg ik inzicht in mezelf. Ik werd van slachtoffer overwinnaar, en heb mijn ouders kunnen vergeven. Ik voelde me opnieuw geboren, en heb daarom 'Eva' voor mijn naam gezet – zij die het nieuwe leven draagt.”

Evamarion Scherrewitz (55) was godsdienstlerares. Nu werkt zij als spiritueel therapeute.

Trouw 16-08-2007

Religieuze belevenissen

Ik beseftte dat mijn ik losstaat van cultuur, religie, afkomst
door Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Kevin Abdoelkariem.

Wat hebt u meegemaakt?

„Waar kom ik vandaan? In Nederland ben ik een buitenlander, in het buitenland een Nederlander. In Suriname, het land van mijn ouders, voelde ik me alleen een toerist, en al kwamen mijn voor-voor-voorouders uit India – alleen het eten en de films die we kijken herinneren er nog aan. Kortom: ik had een identiteitscrisis. Ik was op zoek naar mezelf, dus ik moest naar India, lange tijd, alleen. India was overweldigend. Ik klom in de Himalaya, liep door oerwouden, lag op tropische stranden en reed op een kameel door de woestijn, en voor het eerst in mijn leven werd ik steeds omgeven door mensen die er allemaal hetzelfde uitzagen als ik – bruin dus. You are one of us, zeiden mensen met wie ik aan de praat raakte, en dat vond ik fantastisch.

Maar ik leerde mezelf pas echt kennen toen ik in eenzaamheid onwijs ziek werd. Ik moest het voor lief nemen, en dat lukte, en ik voelde daar dankbaarheid voor. Ik ging aan mijzelf werken. Ik was

altijd een erg gestresst mannetje, en dat mannetje meldde zich bij een zware boeddhistische meditatietraining in de woestijn. Tien dagen karig eten, weinig slapen, niet praten en tien uur per dag mediteren, aan niets denken dus.

Ik werd er helemaal gek van. Ik had rugpijn en honger, was moe en wilde praten. Toen ik de leraar toefluisterde dat ik weg wilde gaan, zei die: 'ga maar gauw, de enige voor wie je vlucht ben je zelf'. Dat was genoeg om te blijven. Nog dezelfde middag had ik een weldadige rust gevonden. Terwijl ik de gedachteloosheid beoefende, voelde ik me helemaal thuis in mijn land van oorsprong. En toen besepte ik dat mijn ik uiteindelijk helemaal losstaat van cultuur, religie, afkomst en zelfs sekse. Om te weten te komen dat mijn oorsprong uiteindelijk helemaal niet belangrijk is, heb ik hem na moeten jagen. Ik was gelukkig."

Hoe los stond u toen van uw religieuze oorsprong?

„Ik heb een islamitische achtergrond, maar de islam is niet mijn geloof. Het boeit me niet. Ik heb geen godsdienst nodig om te kunnen geloven in God. Als ik wil weten hoe ik en hoe het leven in elkaar zitten, ga ik dat zelf uitzoeken. Daar heb ik geen zogenaamd heilig boek voor nodig, geen imam of dominee. Allah of Jezus, het zal me worst wezen.

Niet dat ik ongelovig ben. Ik geloof absoluut in God. Ik weet dat hij bestaat uit eigen ervaring, uit hoe de dingen lopen. Zo was ik in Miami waar in een club mijn paspoort werd gestolen. Heel vervelend. Ik ging terug naar mijn hotel en ging in bed liggen. Toen kreeg ik een visioen. Ik zag mezelf buiten het hotel op straat lopen en mijn paspoort terugvinden. Ik ben weer opgestaan, naar buiten gegaan en jawel hoor, daar lag het. Ik ben in tranen uitgebarsten. God bestaat echt. Misschien ga ik me nog wel eens serieuzer verdiepen in de verschillende religies. Als ik later oud ben."

Is God voor u een steun in moeilijke tijden of motiveert uw geloof in God u ook tot het doen van het goede?

„Toen ik aan het eind van mijn reis in India was, en me afvroeg wat ik wilde gaan doen met mijn leven, kreeg ik de ene na de andere hint. Zo zag ik op de laatste dag in India, in het straatarme Calcutta 's avonds om elf uur drie kinderen op straat zitten van tussen de 3 en de zeven jaar. Geheel tegen mijn gewoonte liep ik op ze af en vroeg of ik een foto mocht maken. Het bleken heel lieve kinderen en ze straalden. Ik kreeg een brok in mijn keel en tranen in mijn ogen." Het was een teken van God: India heeft jou zoveel gegeven, je kunt dit land niet zo achterlaten. Jij gaat iets doen hieraan. Daarom ben ik weer gaan studeren. Ik wil mensen helpen, niet een, twee of tien, maar op de grootst mogelijke schaal."

Kevin Abdoelkariem (25) studeert internationale betrekkingen.

Trouw 22-02-2008

Religieuze belevenissen

Mijn voorvader, mijn zoon en ik, we lijken op elkaar

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Barbara Borghorst.

Wat hebt u beleefd?

„Ik was elf en zat met mijn ouders en broertjes op het strand. Ik verveelde me, en was boos omdat mijn moeder voor de zoveelste keer een akelige opmerking had gemaakt over de familie van mijn vader. Zij projecteerde altijd alles op zijn familie – een familie waarover altijd heel geheimzinnig werd gedaan. Toen mijn moeder riep: 'Oh, kijk eens hoe mooi de zon ondergaat in zee', gebeurde het. Plotseling hing ik hoog boven het strand, wel een meter of vijftien. Ik keek naar de zon en hoorde geruis, niet gewoon van de zee, maar een heel bijzonder,

goddelijk en liefdevol geruis. Tegelijk realiseerde ik me dat de goddelijke wereld die ik op dat moment beleefde er eigenlijk altijd was. Ik werd verder omhoog getrokken en dat was heel prettig, maar toen keek ik naar beneden, en zag ik mijn ouders en mijn broertjes spelen en ik werd heel verdrietig. 'Ik wil niet dood, eerst wil ik goed en gewoon leven', dacht ik. En terwijl ik het dacht lag ik weer in het zand. Mijn moeder vroeg geschrokken waarom ik helemaal wit was."

Heeft dit uw leven beïnvloed?

„De ervaring op het strand werd mij later tot steun, een basis van mijn leven. Maar aanvankelijk was ik alleen maar bang – om in te slapen, geen adem meer te krijgen, dood te gaan. Ik wilde de zon niet meer zien ondergaan, en ook niet het reflecteren van de zon in de zee zien, want dit kon de ervaring hebben opgeroepen. Bang dat ze me voor gek zouden verklaren, sprak ik er met niemand over.

Onlangs las ik in het boek van cardioloog Pim van Lommel over bijna-doodervaringen dat mensen die zoiets hebben meegemaakt erna vaak helderziend worden, en inderdaad, ik werd verschrikkelijk telepathisch, en ook daarvan liet ik niemand iets merken.

Ik weet of droom dat mensen sterven of ziek worden, en dat is heel belastend. En ik blijf ook dingen te dromen die uit het verleden van mijn vaders familie stammen. Zo droomde ik twintig jaar lang regelmatig dat mijn huis veranderde in een geel kasteel dat niet in Amsterdam lag, maar in een heuvelachtige omgeving aan een riviertje.

Ik vond die droom vreemd en belachelijk. Ik woonde al mooi en gele kastelen kende ik niet. Toen ik later stamboonderzoek ging doen, vond ik in Duitsland aan een riviertje in de heuvels dat gele kasteel van een verre voorvader. Het was er precies zoals in mijn dromen."

Waarom zou u dat steeds hebben gedroomd?

„Ik dacht wel eens dat ik mijn telepathische ervaringen via mijn grootvader had gekregen. Sinds Van Lommel heb ik hem echter niet meer nodig als verklaring: ik tap wellicht van een plaats- en tijdloos bewustzijn. Maar waarom? Ik ben het verleden van mijn familie gaan onderzoeken en ik ontdekte dat een voorvader uit de 18de eeuw ook een religieuze ervaring had gehad, die hij geheim hield en alleen aan zijn dagboek toevertrouwde. Toen ik het las, was dat een herkenning. Ik vond ook een schilderij van hem met daarop het gele kasteel. Misschien heeft deze voorvader wel gewild dat ik hem en zijn geschiedenis zou ontdekken.

Ook mijn zoon heeft een religieuze ervaring gehad, plotseling werd hij bestookt door duivels, dagenlang. Het was verschrikkelijk. Hij was met hersenletsel geboren en had ernstige epilepsie. Later werd hij heel agressief en heeft hij verschillende mensen aangevallen. Eens was hij zo woedend, dat hij mij probeerde te vermoorden. Hij woont nu in een tbs-kliniek.

Er zijn meer overeenkomsten tussen die voorvader, mij en mijn zoon. Als jong kind waren we allemaal vaak ziek, met heel hoge koorts. Dat heeft een effect op de hersenen."

Gelooft u in een bedoeling achter die religieuze ervaringen en ziekten door de generaties heen?

„Aan het strand had ik iets van God ervaren, maar later twijfelde ik toch. Zat het alleen in mijn kop of was het reëel? Pas dertig jaar geleden kon ik de interne discussie over mijn strandervaring sluiten toen ik aan het sterfbed van mijn tante de gelukzaligheid in haar ogen zag. Toen groeide langzaam de overtuiging dat deze ervaring reëel was geweest.

Over de bedoeling van de overeenkomsten in de familiegeschiedenis tast ik in het duister. Met verklaringen zoals reïncarnatie en karma heb ik niets. Al is het idee van reïncarnatie wel door mijn hoofd gegaan bij de geboorte van mijn zoon. Net als mijn jongste broer was hij geboren in de zeldzame aangezichtsligging. Mijn broer was een paar jaar voor mijn zoons geboorte verongelukt. Ook hij had epilepsie. Maar het idee van reïncarnatie heb ik weer snel van mij af gezet. Er valt niet mee te leven. Het zal een kwestie van erfelijkheid zijn, en ik hoop dat die met de tijd afvlakt."

Barbara Borghorst (67) was lerares Nederlands en werkt met allochtonen vrouwen. De naam Barbara Borghorst is een pseudoniem.

Trouw 24-08-2007

Religieuze belevenissen

Dat zwarte braaksel was een metafoor: ik kotste van het leven
door Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd.

Vandaag: Esma Choho.

Wat hebt u meegemaakt?

„Vanaf mijn achttiende lag ik soms wel een paar keer per jaar zes weken in het ziekenhuis. Ik had de ziekte van Crohn, een chronische darmaandoening.

In 1995 lag ik er weer, vier weken plat, met sondevoeding en het paardenmiddel prednison, opdat mijn darmen tot rust zouden komen. Maar zelf was ik alles behalve rustig. Ik barstte van de ambities en ideeën, en botste voortdurend tegen de beperking van mijn lichaam aan. Ik vocht overal tegen, het woord 'acceptatie' kende ik niet.

Ooit had ik in het boek 'De zin van ziek zijn' gelezen dat darmklachten samenhangen met teveel denken en analyseren. Ik vond dat best geloofwaardig, maar leefde in een moordtempo door. Ik had op een gegeven moment wel elf vrijwilligersbaantjes, at slecht en nam geen tijd voor ontspanning. Ik wilde presteren en hield geen rekening met mijn lijf.

Ik begon zwart braaksel over te geven, en het hield maar niet op – achteraf gezien kotste ik van mijn leven, was dat braaksel een metafoor. De doktoren wilden me met spoed gaan opereren, maar de kans dat de operatie helemaal zou slagen was maar een half procent. Waarschijnlijk zou ik voortaan met een darmvervangend zakje buiten mijn lichaam moeten leven. Ik zette het als een wanhopige op een bidden: help!

Toen gebeurde er een wonder. Mijn visie op de werkelijkheid veranderde opeens. Waar was ik mee bezig? Met me verzetten tegen de realiteit. Toen ik dat inzag, kon ik me overgeven aan de operatie. Van een zelfvergiftigend brok verzet, voelde ik me volmaakt rustig worden.

De operatie slaagde helemaal – nóg een wonder.”

Heeft het uw visie op God veranderd?

„Radicaal. Voor negentig procent van de moslims is God een politieman die alleen maar let op goed en fout. Ook ik was eigenlijk bang voor God. Mijn ouders dreigden net als de rest van de gemeenschap met hel en verdoemenis. Zo was ik bang God een andere naam te geven dan Allah, en durfde ik niet in het Nederlands of Berbers te bidden. Dan wordt God boos, had ik geleerd. En ik dacht dat wie bidt voor zichzelf zonder dat hij alle regels in acht neemt, zoals vijf keer per dag bidden en het houden van de vastenmaand, egoïstisch is en naar de hel gaat.

Ik ken de trauma's van het islamitische geloof zoals dat door de meeste moslims wordt geleefd van binnenuit, en ik beschouw het als een wonder dat ik een heel andere kijk op God heb gekregen. Het is zoals je een beeld kan hebben van iemand die je niet kent, maar veel over hebt gehoord. Nadat je hem hebt ontmoet, weet je dat hij totaal anders is dan je dacht.

God is er voor mij, Hij is niet tegen mij. God is niet ver weg, maar héél dichtbij, nog dichterbij dan je halsslagader, zegt de Koran.

Ik ben me tegenwoordig zeer bewust dat God groter is dan mijn denken. De erkenning dat de mens niet almachtig is, is ook een kwestie van bescheidenheid.”

Heeft het wonder uw religieuze leven veranderd?

„Ik ben de stilte gaan waarderen. Daarom bid ik niet graag meer in een moskee. In de moskee word ik afgeleid door geklets van de gelovigen, spelende kinderen, gerochel. Ik ben gaan mediteren, deze zomer nog in Zuid-Frankrijk, op een meditatiecursus van de Vietnamese boeddhist Thich Nath Hanh. Bij mij thuis begeleid ik een keer per week een meditatiegroep voor moslimvrouwen.

De islam heeft weliswaar een eigen meditatieve traditie, het soefisme. De stilte in meditatie brengt mij echter tot meer zelfbewustzijn dan de meditatieve dikr van soefi's.

Het boeddhisme schrikt veel moslims af. Afgoderij vinden ze het, terwijl ze zouden moeten kijken

naar wat deze traditie kan toevoegen aan de kunst van het leven. Alle religies, ook het atheïsme, hebben in mijn ogen waarde.

Ik heb een periode een hoofddoek gedragen, maar daar werd in de publieke opinie een politiek statement van gemaakt. Als ik dan in de spiegel keek, zag ik mezelf niet meer, maar een statement met een hoofddoek. Omdat ik dat zat werd, heb ik hem afgedaan.”

Esma Choho (36) geeft workshops ‘moslim unlimited’ in moskeeën. Vorig jaar verscheen haar boek ‘Moslim unlimited, (over)leven in het Wilde Westen’, ISBN 9789055157938.

Trouw 14-12-2007

Religieuze belevenissen

Eerst die bodemloze afgrond, toen een poëtische realiteit

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Rob Noy.

Wat hebt u beleefd?

„Tot mijn vierentwintigste ben ik politiek actief geweest in de vredesbeweging. Ik had een geloof in de beperkte zin van het woord, een gedachtenconstructie waarmee je denkt de wereld te kunnen vatten. Dat geloof luidde dat er zonder verzet geen leven mogelijk is. Permanent verzet is noodzakelijk, want zodra een onrechtvaardigheid is rechtgezet zal die weer ontaarden in onrecht. Op een gegeven moment kwam ik met mijn oudere broer in een confronterende discussie terecht. Hij stelde dat ik het helemaal bij het verkeerde eind had, en hij probeerde me te verleiden en uit te dagen mijn standpunt los te laten. ‘Want je zit ernaast’, hield hij me voor.

Al discussiërend opende zich plotseling een angstaanjagende bodemloze afgrond in mijn geest. Ik had geen grond meer, en voelde me bovendien schuldig omdat ik mijn principes had verloochend. Ik kon niks meer, zelfs het roeren van een lepeltje in een beker koffie was eigenlijk al te veel voor me. Ik verkeerde in een existentiële duisternis. Ik deed nog wel dingen, had zelfs net een nieuwe baan gekregen als opbouwwerker, maar wat ik deed, deed ik als een zombie, zonder dat ik er echt bij was. Het leven was verschrikkelijk, ik leefde in een hel. Ik was helemaal verdord en na vijf jaar was ik zo aan het van mijn Latijn, dat ik met zelfmoordgedachtes speelde.

Achteraf heb ik me vaak afgevraagd of ik aan een depressie heb geleden of dat het de donkere nacht was waar mystici over spreken.”

Hoe bent u eruit gekomen?

„Op een gegeven moment liep ik in mijn straat in de richting van de voordeur. Opeens voelde ik dat mijn blokkade verdwenen was. De crisis was voorbij zoals ze gekomen was: plotseling. Het was genade, ik had het niet zelf gedaan – had ik het zelf kunnen doen, dan was ik er veel eerder uitgekomen. Het werd mij gegeven.

De werkelijkheid zag er opeens heel anders uit. Ik liep door de straat en keek in een poëtische realiteit. De bomen gaven me het gevoel dat ze stonden te juichen, kleine pluisjes zweefden langs alsof ze dansten. Ook het door de straat waaiende huisvuil vond ik prachtig. In de loop der jaren is dit gevoel wel wat afgezwakt, maar in de kern is het gebleven.

De gift heeft mijn perspectief op de werkelijkheid grondig veranderd, en heeft mijn persoonlijkheid getransformeerd. Vanaf toen begreep ik waar religie en kunst over gaan.”

Waar gaan religie en kunst volgens u over?

„In de tijd van ‘permanent verzet’ leefde ik met een harde schaal om mij heen, een schil van overtuigingen. Door de crisis is de schaal gebroken, maar kwam ik in een grondeloze, bij tijden angstaanjagende leegte terecht. Met de gift ontdekte ik een grondeloze gegrondheid, het klinkt paradoxaal, maar het is niet anders. Heel intens zag ik in alle tijdelijkheid die langskwam een zekere

oneindigheid. Ik ervaarde de liefde die in mensen zit, en zag ook hun lijden veel sterker.

Ik ben gaan bidden, op mijn manier, niet door te proberen mijn dankbaarheid uit te spreken maar door te proberen die zo intens mogelijk te voelen.

's Avonds in bed luisterde ik naar gregoriaanse muziek, waarbij ik probeerde mezelf zo veel mogelijk voor de muziek open te stellen. Ik liet me zo diep mogelijk raken en ontroeren, zodat ik ermee leek samen te vallen.

Het laatste half jaar heb ik Russisch-orthodoxe muziek ontdekt, waaruit een groot ontzag voor God spreekt. Ook dat is aandachtig luisterend te ervaren. Vroeger snapte ik niet waarom kerken zo hoog waren, nu kunnen ze me niet hoog genoeg zijn. Die hoogte beeldt ontzag uit.

Tegelijk weet ik: het is maar een beeld. Dankzij mijn crisis heb ik geleerd alles te relativiseren zonder dat het me mijn kop kost. Ik weet nu beter dat mijn beeld van de realiteit iets anders is dan de realiteit zelf.

In mijn kunstwerken wil ik bewust maken van de beeldigheid van beelden, laten zien dat beelden maar beelden zijn.

Ik ben opener geworden, en heb ontdekt dat er ook in de werkelijkheid zelf een openheid zit, een openheid die we met beelden van religie en kunst proberen ervaarbaar te maken. Wanneer dat lukt is dat als een gift."

Rob Noy (47) is beeldend kunstenaar.

Trouw 21-03-2008

Religieuze belevenissen

De stem was geleidend en had het beste met mij voor

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Francisca Oor.

Wat hebt u beleefd?

„Ik werd altijd Frans genoemd, maar zo'n twaalf jaar geleden hoorde ik op de nacht voor Goede Vrijdag een stem zeggen: 'Je neemt je doopnaam terug'. Ik wilde me gewoon aankleden maar dat lukte niet. Ik moest witte kleding aantrekken. Daarna moest ik naar de bloemist en naar de kerk. En om twee uur ben ik op aanwijzing van de stem naar het meer gefietst. Daar heb ik gemediteerd en drie bloemen in het water gegooit.

Achteraf gezien is het een initiatie geweest. Ik was wel geschrokken maar had toch ook vertrouwen dat die stem, die zich later kenbaar maakte als 'Kuan' het goede met me voor had. De stem was niet gebiedend maar geleidend. Ik kon steeds nee zeggen als ik echt het idee had gehad dat het niet klopte. Maar ik had steeds het gevoel dat ik handelde naar mijn hart, en dat ik in een ontwikkeling zat.

Ik geloof dat je in het leven moet ontwikkelen wat je hebt meegekregen. Het ligt allemaal op je te wachten in de diepten van je ziel. Wij moeten het ontvouwen. Doe je dat, dan handel je naar je hart. Zo was ik eerder al begonnen met een studie theologie.

Na mijn studie kreeg ik een aanstelling als pastoraal werkster in de katholieke kerk van Lemmer.

Toen ik bezig was met het schrijven van de overweging voor de viering van mijn installatie, merkte ik dat mijn hand iets anders schreef dan ik dacht. Ik hoorde Kuan zeggen: 'Zoek een plek waar je in rust alleen kunt zijn'. Ik heb een hotelkamer genomen en ben er op bed gaan liggen. Vanaf dat moment begon ik beelden te zien. Ik werd er zenuwachtig van, vroeg me af of ik het wel goed zag. Er waren drie vage figuren met lichtkransen om zich heen. Ze zeiden: 'Je kan alleen het woord van God eerlijk en zuiver doorgeven als je het mediumschap hebt. Dan zullen wij je helpen bij alles wat de parochianen in jouw parochie nodig hebben.' Achteraf denk ik dat die entiteiten de heilige drie-

eenheid van God, de zoon en de heilige geest symboliseerden.”

Hoe blij was u dat u uw collega's en superieuren kon verrassen met uw spirituele inbreng?

„Ik dacht: ik moet eerlijk zijn, dus ik heb mijn collega's en superieuren uitgenodigd, en ik heb het ze verteld aan de hand van het evangelie van Johannes waarin staat dat God mensen roept. Een priester werd gelijk boos en zei dat hij 'er niks mee kon'. Mijn directe leidinggevende, de deken, zei dat ik me boven mijn collega's stelde, 'want jij zegt dat je boodschappen van God krijgt'. Ik legde uit dat ik niet beweerde dat het van God kwam maar dat ik het nu eenmaal hoorde en daar niet omheen kon.

Mijn aanstelling was aanvankelijk tijdelijk en toen het tijd was voor een vast contract kreeg ik dat niet, ook omdat ik inmiddels gescheiden was. Mijn man, die me in onze 34 jaar altijd in mijn spirituele ontwikkeling had gesteund kon mijn ontwikkeling toch niet verder meemaken, zei hij. Mijn leidinggevende heeft me naar een psycholoog gestuurd die moest bepalen of ik wel spoorde. Hij zei: 'Jij past niet in de kerk want jij kiest niet voor het instituut, maar voor het hogere. Je zou op jezelf in de geestelijke hulpverlening moeten verdergaan'. In de kerk waren er parochianen die het heel erg vonden dat ik weg moest en die wilden protesteren, maar ik heb ze daar van afgehouden. Van kerkelijke autoriteiten kun je toch niet winnen. De emotionele prijs zou te hoog zijn geweest.”

Exit kerk?

„Nee, ik kom er nog zeer regelmatig. Ik probeer mijn leven langzaam weer op te bouwen. Laatst liep ik de deken tegen het lijf. 'Francisca', zei hij, 'het is allemaal niet leuk gelopen'. Ik heb hem gezegd dat hij me vooral heel veel pijn had gedaan.

Tegenwoordig probeer ik buiten de kerk mensen te helpen, meestal gratis. Ik heb met mijn spirituele kant in het plaatselijke krantje gestaan dus de mensen weten dat ze bij me terecht kunnen. Vorige week heb ik een workshop gegeven over Goede Vrijdag, in het buurthuis.”

Francisca Oor (63) was pastoraal werkster. Tegenwoordig doet zij aan geestelijke hulpverlening en is ze vrijwilligster bij het Rode Kruis.

De deken zei dat ik mij boven mijn collega's plaatste

Oproep

Iedereen, die een religieuze ervaring heeft meegemaakt kan daarover contact opnemen met de redactie religie & filosofie of met Trouw.nl/meer. Het maakt niet uit welke religie men aanhangt, jodendom, islam, christendom, hindoeïsme boeddhisme of wat dan ook. Ook agnosten, die iets wonderlijks meemaken maar dat niet religieus interpreteren zijn zeer welkom.

Trouw 28-12-2007

Religieuze belevenissen

Mijn overleden broer Frits zag ik in die koninginnepage

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Ilona Krijgsman.

Wat hebt u beleefd?

„Lange tijd ging ik iedere week naar een open veld in de hoop er de zeldzame koninginnepage te fotograferen. Op 6 augustus 2005 was ik er met mijn man om te kijken of we er dit keer eentje zouden zien. 'Ilona', riep hij op een gegeven moment, 'kijk eens achter je?' En ja hoor, daar vloog deze schuwe, wilde vlinder in cirkels, hoog in de lucht. Hij was heel vlug. Iedere keer dat hij even op een bloem zat, vloog hij weg als ik dichterbij kwam. Toen dacht ik aan mijn broer die vijf jaar geleden overleden is en zei: 'Kom Frits, geef me een seintje dat je me ziet vanuit de hemel, en laat deze vlinder landen op een bloem zodat ik foto's kan maken'. Na een paar minuutjes landde de vlinder op een bloem. Ik liep er voorzichtig naar toe, en hij bleef zitten. Ik knielde, en maakte foto's. Hij gebruikte niet zijn tong om nectar te zuigen, dus hij kon zo weer wegvliegen. Het was winderig en de bloem waaide alle kanten op, dus ik hield de plant stil. Hij bleef toch stil zitten en

keek me aan. Ik begon met mijn vlinder te praten. Mijn hart vulde zich met liefde en warmte, omdat het een teken van mijn broer kon zijn.

Op een gegeven moment zei het toesteldisplay flash card full, en ik dacht 'verdorie'. Ik verwisselde de kaart, met de bloem nog in mijn hand waar de vlinder op bleef zitten. Ik plukte de bloem en zei tegen de vlinder: 'Bedankt voor je geduld', en gaf hem een kus.

Met de bloem in mijn hand waar hij nog steeds op zat, liep ik naar de auto. Ik keek hem aan en zei: 'Je kunt nu gaan, je hebt je plicht gedaan', en hij vloog weg."

Wat betekende dit voor u?

„Ik praat heel vaak met mijn broer, eigenlijk iedere dag. Hij is er eigenlijk altijd. Zijn foto staat in de huiskamer, en ook daar praat ik tegen. Als er iemand ziek is, zet ik een kaarsje bij de foto en vraag ik om gezondheid. Als ik met de auto langs de begraafplaats kom waar zijn urn staat, zeg ik altijd: 'Hoi Frits, hoe gaat het met je?' Ik voel dan heel sterk dat hij er is.

Maar de ontmoeting met die vlinder was wel een héél sterk staaltje van contact. Net als die keer dat mijn zoon zijn ID-kaart kwijt was die hij nodig had voor zijn brommerexamen. Met een hele groep hebben we het huis uitgekamd, totdat een stem in mijn hoofd zei: 'Iloon, kijk in de vuilnisbak'. En ja hoor, daar lag hij, bovenop.

Vanwege zulke gebeurtenissen twijfel ik er niet meer aan: er is meer, mijn broer leeft, in de hemel, en ik sta met hem in contact."

Hoe religieus vindt u zichzelf?

„Mijn moeder heeft vroeger veel baat gehad bij de heilige Antonius, maar gebruikt tegenwoordig ook mijn broer. Eigenlijk ben ik katholiek, maar ik ben verschrikkelijk kwaad op God. Dat hij mijn broer heeft afgepakt, waardoor ook twee kinderen achterbleven die nog helemaal niet zonder vader konden. En dat hij een ongeboren baby van 40 weken heeft laten sterven. Dat kindje had niks verkeerd gedaan, dat is onrecht. Wat kan ik daar boos om worden. Want waarom blijven de grootste rotzakken wél leven? Mijn moeder kan nog steeds niet in de buurt van het ziekenhuis komen waar mijn broer is gestorven. Ik vind ook dat heel erg.

Ook de kerk heeft zijn schaduwkanten, zoals pedofiele pastors die kinderen misbruiken. Ik ben heel erg in de kerk teleurgesteld door zulke verhalen.

In de kerk hangt een bepaalde sfeer. Soms vind ik die fijn, maar soms voel ik me er vooral hypocriet, omdat ik er alleen kom als het moet, bij plechtigheden.

De kerk is niet populair meer bij ons in Limburg. Zou ik vaker gaan, dan zou ik er zelfs om worden uitgelachen."

Ilona Krijgsman (48) fotografeert en schrijft gedichten.

Trouw 04-01-2008

Religieuze belevenissen

Geschillen, bitterheid, vragen: alles viel weg

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie - misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Pieter de Vries.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik was achttien. Op een zondag van november 1992 zat ik in de kerk en voelde ik overal spierpijn opkomen. Ik kreeg griep, dacht ik. Even later kon ik bijna niet meer op mijn benen staan. De volgende dag bleek dat ik had waarvoor in die tijd iedereen bij ons in de buurt bang was: polio. De epidemie sloeg hoofdzakelijk toe onder 'gemoedsbezwaarden', mensen die uit geloofsovertuiging tegen inenten zijn. Daar hoorden ons gezin ook bij.

Na twee weken kwam ik uit het ziekenhuis met verlamde benen. Terwijl ik zonder armen geboren was. Daar had ik goed mee leren leven, maar nu moest ik dus ook mijn benen inleveren. Voortaan

kon ik alleen nog mijn tenen en mijn mond gebruiken om dingen te doen – schrijven, koken, computeren.

In mijn hart leefden vele vragen. Waarom overkomt mij dit? Wat bedoelt God ermee? Maar zulke vragen mocht je eigenlijk niet stellen. Wij zijn het leem, God is de pottenbakker. 'Je moet maar veel bidden, jochie', zei een ouderling."

Nam u iemand iets kwalijk?

„Ik zag overal dubbele moraal in de oud-gereformeerde kerk. Ik vond het hypocriet om ouders hun kinderen te laten dopen en tegelijk te zeggen dat ze verloren zullen gaan. Wie eenmaal een uitverkoren kind van God is, kan doen en laten wat hij wil. Naar de hemel gaat hij toch wel. Ik was boos op mijn ouders en op hun kerk.

Ik was niet boos op mijn ouders omdat ik ze verantwoordelijk hield voor mijn niet-ingeënt zijn. Dat wilde ik zelf ook helemaal niet. Ik was heel afhankelijk geworden, en tegelijkertijd sterk geradicaliseerd. Een jaar na de polio ben ik samen met een broer ergens anders gaan wonen. We hebben al onze verzekeringen opgezegd. Ik werd een 'thuislezer', las op zondag thuis de geschriften van predikanten van drie- a vierhonderd jaar terug. Alleen, want ook autorijden op zondag deugde natuurlijk niet. Ik was zo radicaal dat ik in staat was om een boek waarin de naam van de Heere maar met twee e's werd geschreven in de kachel te gooien."

Waarom werd u zo radicaal?

„Ik was naarstig op zoek naar God, maar vond hem niet. Ik bleef onzeker en twijfelen.

Tot mijn twaalfde had ik eigenlijk een heel gelukkige jeugd gehad, samen met mijn zes zussen en zeven broers op de boerderij. Maar vanaf mijn twaalfde begon mijn worsteling met het geloof. Wij gingen er thuis vanuit dat je verloren was, tenzij God ingrijpt. God was toornig, en je leefde in een geestelijke duisternis. Dat kon mij heel erg deprimeren. Helemaal in de kerk tijdens preken. Ik herinner me nog hoe de predikant lang ons kinderen liep en ons 'brandhout voor de hel' noemde. Ikzelf zag de polio niet als straf, maar als stilzetting van God. Aanvankelijk was ik er diep in mijn hart niet echt ongelukkig over. Hè, hè, dacht ik, eindelijk doet God iets met mijn leven. Een paulinische bekeringservaring was nog steeds mijn ideaal, en dit begon misschien ergens op te lijken. Alleen had ik me toen nog niet gerealiseerd dat het ongeneeslijk was en ik nooit meer zou kunnen lopen.

Ik bleef maar vragen 'waarom?' Ik bleef ondanks mijn radicale geloof in opstand tegen God. Na vijf jaar, op een vroege morgen, terwijl ik aan het bidden en overdenken was, voelde ik plotseling een bovennatuurlijke vrede over me heen komen. Alles viel weg: geschillen, bitterheid, vragen. Vanaf toen hoefde ik niet meer zo te oordelen. Nu was ik diep gelukkig en voelde ik me rijk."

Heeft deze ervaring uw geloof veranderd?

„Van lieverlee werd mij duidelijk dat voor ons Jezus naar de wereld is gekomen. Terwijl ze het in onze kerk nooit over Jezus hadden, alleen over God. Ik heb me bedacht: wie ben ik, te ontkennen dat Jezus tweeduizend jaar geleden voor mijn zonden gestorven is? Ik heb het geaccepteerd.

Tegenwoordig ben ik evangelisch, niet extreem, maar behoudend, gewoon de degelijke boodschap van Johannes de Heer."

Pieter de Vries (33) heeft samen met een broer een bedrijf dat vorkheftrucks verkoopt.

Trouw 11-04-2008

Religieuze belevenissen

Vissen in het visioen waren mijn nare herinneringen

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Rie van der Bijl-van der Plaats.

Wat hebt u beleefd?

„Enkele maanden geleden heb ik tijdens een meditatie het volgende visioen gehad. Ik stond aan het roer van een vissersschip op het Marsdiep en was de enige aan boord. Voor mij was een plat dek en er lag een groot net. Ik hoorde heel duidelijk een stem: 'Gooi aan de linkerkant je net uit.' Ik wierp het net uit en haalde het vol met vis moeiteloos weer naar boven. Ik gooide de vissen op het dek. Het waren een lang soort, donkerkleurige haringen. Toen hoorde ik de vissen in koor roepen: 'Wij zijn je droevige en nare herinneringen. Gooi ons toch weer overboord want anders zullen wij hier sterven en je dek bevuilden.' Ik dacht direct aan de vele droevige dingen die me in mijn leven overkomen waren, zoals het overlijden van mijn man veertien jaar geleden. Met een dekzwabber veegde ik de vissen overboord en zag ze in het groene water rustig met het schip mee zwemmen. Daarop hoorde ik de stem zeggen: 'Gooi nu het net aan de rechterkant overboord.' Even later haalde ik het net vol met spartelende kleine witte vissen naar boven. Ik gooide ze op het dek. Met verbazing hoorde ik ook deze vissen klagen: 'Wij zijn jouw vrolijke en blijde herinneringen maar gooi ons toch overboord want anders zullen wij hier sterven en je dek bevuilden.' Met enige tegenzin zwabberde ik ook deze vrolijke vissen overboord. Mocht ik niet eens mijn mooie herinneringen houden, vroeg ik me teleurgesteld af. Maar ook zij zwommen naast het schip met mij mee. Toen hoorde ik de stem zeggen: 'Ga schoon schip maken. Richt je op de horizon en vaar voort.' En ik voer voort, terwijl in mij het gezang opkwam dat ik van vroeger kende: 'Mij geleidt des Heren hand'."

Begrijpt u waarom u deze beleving hebt gehad?

„Ik ben opgegroeid bij de zee, in Den Helder, en mijn grootvader had een vissersschip dat viste in het Marsdiep. Voordat de meditatie begon hadden we een gesprek waarin het ging over 'loslaten'. Dat vind ik erg moeilijk. Terwijl het met het ouder worden wel noodzakelijk is niet alleen het materiële maar ook en vooral het geestelijke los te laten.

Het verhaal lijkt op het Bijbelse verhaal van Jezus in de vissersboot, een van de verhalen waarmee ik ben opgegroeid. Dat werd bij ons in de kerk veelal letterlijk uitgelegd, maar ik ben steeds minder orthodox geworden, ben tegenwoordig eerder vrijzinnig. Ik zie in Bijbelverhalen diepere betekenissen: ik ben Adam, ik ben Eva, ik ben Kaïn, en ga zo maar door. Anders dus dan de dominee die een paar weken na de begrafenis van mijn man, in een preek het verhaal van Lazarus letterlijk nam. Dat geloof je toch niet? Mijn man zou met nog geen tien Jezussen weer tot leven te brengen zijn.

Misschien zijn veel bijbelverhalen wel geschreven nadat ze zijn beleefd zoals ik mijn visioen beleefde. Het visioen gaf me een les."

Heeft het visioen u beïnvloed?

„Ik ben veel minder gauw geraakt door wat mensen over me zeggen – bijvoorbeeld dat ik slordig zou zijn. Ik neem het gewoon niet meer op mijn dek, zie vooral de persoon die het zegt. Ik oefen dat en word er steeds beter in. Dat maakt dat het heel leuk is om oud te worden."

Was u verbaasd dat u een visioen kreeg?

„Eigenlijk niet, en terwijl ik dit zeg, zal ik mij niets aantrekken van wat mensen misschien zullen denken.

Ik ontvang al langer wat ik noem 'hemelbrieven'. Ik ga met een vriendin aan tafel zitten en we steken een kaars aan. Dan word ik stil, concentreer me en ga in een soort trance. Ik stem af op bijvoorbeeld mijn man of mijn broer.

Ik heb al tien ordners vol met brieven van hen uit de hemel. Ik hoor niet echt hun stemmen. Maar het lijkt dat als ik me openstel, er een energie opborrelt die ik kan omzetten in woorden, hun woorden, want het klinkt zoals zij vroeger praatten."

Hoe zeker weet u dat u werkelijk contact met hen hebt?

„Ik ben een grote twijfelaar, ik weet dat dus niet zeker. Misschien komt het allemaal wel uit mezelf. Zoals romanschrijvers ook met hun personages praten. Aan de ene kant.

Maar aan de andere kant denk ik: ik kan het toch niet allemaal zelf verzinnen? Ik sta vaak versted van de wijsheid die erin zit. Zo wijs ben ik zelf niet."

Rie van der Bijl-van der Plaat (74) was lerares tekenen en geschiedenis.

Trouw 11-01-2008

Religieuze belevenissen

Plotseling zagen we vijf verlichte schijven vliegen

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Floris Rommerts.

Wat hebt u beleefd?

„Thuis geloofden we niets, maar toch was religie niet afwezig. Mijn vader was zanger en hij zong vaak religieuze muziek. Met Kerst speelde hij gitaar bij de kerstboom en vertelde het kerstverhaal, over het licht dat in de wereld kwam. Altijd met de toevoeging dat er misschien wel iets is, maar dat we dat niet kunnen weten. En dat het ook goed was zo. Vader was een agnost.

Later heb ik wel eens een fors gesprek met hem gevoerd. Ik verweet hem slapte, zag zijn agnosticisme als een te gemakkelijke manier om je ervan af te maken. Toen hij stierf voelde hij zich overvallen door een verbijsterend zwart gat.

Voor mij is agnosticisme niet genoeg. Je kunt aan religieuze ervaringen bouwen. Zo moest ik vier jaar geleden een operatie ondergaan omdat er diep in mijn buik een tumor verstopt zat. Ik moest vooraf douchen en een groen gewaad aan. Toen ik daarna lag te wachten tot ik aan de beurt was, ben ik gaan mediteren. Ik heb voor mijzelf gedaan wat ik ook wel eens voor anderen deed. Ik visualiseerde 'geneesengelen' en vroeg ze mee te werken, de operatie te begeleiden, te zorgen dat het goed zou gaan. Daarna liet ik het los.

Ik werd naar een wachtruimte gereden en terwijl ik rustig lag te wachten, begon er plotseling in mijn borst een plek te branden. De hitte verspreidde zich over mijn hele lichaam. Meteen kwam de scepticus in me boven, en ik vroeg een verpleegster of het van het aspirientje kon zijn dat ik van te voren had gehad. Dat kon niet, zei ze. Het was zalig, en nu kon ik tegen mezelf zeggen: hé Kobus, je hebt er zelf om gevraagd, dus laat het gebeuren. Nu kon ik me eraan overgeven. Ik had het gebeuren opgeroepen én het had me overvallen.”

Heeft uw agnostische opvoeding het 'bouwen aan religieuze ervaringen' beïnvloed?

„Religieuze ervaringen kunnen gemakkelijk glamourverhalen worden, en mijn agnostische opvoeding heeft me daar allergisch voor gemaakt.

Tijdens de kerstnacht van 1975 in de spirituele gemeenschap Findhorn in Schotland had ik na twee inspirerende weken een koortje geleid. Onze 'Messe de notre dame' klonk prachtig, en erna klonk van anderen 'Five lights of christmas'. Die nacht lag ik met mijn toenmalige vrouw, die in dezelfde agnostische stijl als ik was opgevoed, in een stacaravan met een doorkijkdak. Plotseling zagen we vijf verlichte schijven over ons heen vliegen. We begonnen te speculeren: laag overvliegende of juist hoog overvliegende vliegtuigen? Alles viel af.

In het vliegtuig terug naar Nederland zaten we naast een Iraanse student. Ik begon hem over het Ufo-wonder te vertellen. Hij zei: 'Geloof je in die onzin?' Ik haalde mijn vrouw erbij als getuige. 'Mijn vrouw zag het ook. Hè, Karina?' Toen heeft ze me een plagerig en speels lesje geleerd: categorisch ontkende ze het hele voorval. Het was ontzunderend op een goede manier. Het was immers een puur glamourverhaal, klatergoud.

Weliswaar is er altijd een verhaal nodig om een ervaring over te dragen, maar vaak ontbreekt het nú, het authentieke, en wordt het gewoon een sterk kijk-mij-nou-verhaal'.

De agnostische tik is gebleven. Al heel snel rinkelt er bij mij een waarschuwingsbelletje – ook nu.”

Wat is een gevaar van 'glamour'?

„Door de nadruk op glamour, verlies je iets veel belangrijkers uit het oog. Een jaar later keerde ik terug naar Findhorn. Het was ontzunderend. Ik ervoer helemaal niets meer, alle inspiratie leek weg. Esoterische boeken zeiden me niets meer. Het was een schok, maar al gauw ontdekte ik wat er gebeurd was: het bijzondere was normaal geworden. Vast willen houden aan die eerste opwindende

ervaring zou glamour zijn geweest.”

Hoe religieus bent u?

„Muziek beluisteren en gesprekken voeren, voor mij kan het allemaal religieus zijn. 'Je moet de stok het werk laten doen', citeerde mijn vroegere cellolareres uit een boek over zen en de kunst van het boogschieten. Als zoiets een moment lukt met het cellospelen, of met een dans of tijdens een goed gesprek onder vier ogen, dan wordt zo'n moment een totaalgebeurtenis, dan wordt de beperkte werkelijkheid opengescheurd, vooruit, dan beleef ik dat als een samenspel van mens en God. Hier leef ik voor, zo ben ik religieus.”

Floris Rommerts (63) was musicus. Tegenwoordig werkt hij als hij organisatietrainer en –coach.

Trouw 25-04-2008

Religieuze belevenissen

In mijn slaapkamer zag ik drie seconden lang de duivel

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie - misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Gerard van Halsema.

Wat hebt u beleefd?

„Het is allemaal begonnen in 1990 toen ik overspannen werd. Na een half jaar thuis zitten was ik levensmoe. Ik wilde niet meer leven, wilde in de hemel bij Jezus zijn, en wist nog niet dat zelfmoordenaars naar de hel toe moeten. Ik stond op de rand van het balkon van mijn flat op de dertiende verdieping en telde tot drie, waarna ik naar beneden zou springen. Maar bij twee werd ik door een wesp in mijn ringvinger gestoken. Dat kon geen toeval zijn. Ik ben niet gesprongen en besloot nooit een ring om die vinger te dragen, nooit te zullen trouwen.

Sindsdien ga ik vaak naar kloosters. In 1994 overnachtte ik in de Sint Adelbert Abdij in Egmond-Binnen. Midden in de nacht ben ik voor het raam gaan staan. Het was druilerig. Toen heb ik zachtjes maar hardop gezegd: 'Duivel, ik wil niets meer met je te maken hebben. Ik vervloek je!' Niet dat ik slechte dingen deed, helemaal niet. Maar in mijn hoofd streden goede en slechte gedachten wel met elkaar. Direct hierna zag ik een bliksemflits en hoorde ik een harde knal. Vlakbij was de bliksem ingeslagen. Natuurlijk heb ik het de volgende ochtend aan de monniken verteld.

Ook zij vonden het zeer opmerkelijk, zeiden ze.

Vijf jaar later zag ik een Jezusverschijning in het halletje van mijn flat. Ik was toen 33, precies even oud als Jezus toen hij stierf. Hij was opgebouwd uit lichtdeeltjes, hij droeg een monnikshabijt, had een bruin getint gezicht en had geen baard. Dat bruin getinte kon ik wel plaatsen: in de hemel schijnt altijd de zon. En ook dat hij geen baard had, kan ik begrijpen. Ik geef het toe, het is pure speculatie, maar in dat jaar is ook meneer Gillette van de scheermesjes overleden, had ik ergens gelezen. Het is dus niet uit te sluiten dat die twee elkaar in de hemel tegen het lijf gelopen zijn.

Weer vijf jaar later heb ik in mijn slaapkamer drie seconden lang de duivel gezien. Hij was 1 meter 66 lang, had een spierwit gezicht, een kaal hoofd, en hij keek heel gemeen. Hij droeg een rood T-shirt en een korte spijkerbroek. Waarschijnlijk had hij geen schoenen aan. Deze verschijning zie ik als een testcase. Als ik was gaan gillen had hij me afgemaakt.”

Hoe verklaart u die bovennatuurlijke drukte in uw flat?

„Ook nu weer is het pure speculatie wat ik zeg, maar ik denk dat mijn flat wel eens de plaats van het Armageddon kan worden, als alternatief voor Israël dat teveel met zichzelf bezig is.

Ik heb mijn flat inmiddels ingericht als bijbels museum, met heiligenbeelden, iconen, bidprentjes en foto's van naakte vrouwen – niet om de erotiek, maar omdat ik uit een naakte vrouw geboren ben, vrouwen puur natuur zijn en dus heilig voor mij. Iedere maand bezoek ik kloosters in den lande en vul ik het museum aan. Overdag draai ik gregoriaanse muziek, af en toe brand ik een kaars en wierook. Elke dag lees ik uit de kinderbijbel – vanwege een concentratiestoornis zit er niet meer in.

Majoor Bosshardt is twee keer in het museum langs geweest, maar verder staat het museum niet open voor publiek want dan komen er ook godsdienstwaaninnigen op af.”

Hebt u wel eens overwogen of u zelf misschien ook tot die categorie gerekend zou kunnen worden?

„Ik ben geen psychiatrisch patiënt, heb geen ervaring met de psychiatrie, ben alleen korte tijd in behandeling geweest bij het riagg. Verder niet. Godsdienstwaaninnigen kunnen niet voor zichzelf zorgen. Zij geven hun bezit weg en belanden bij het Leger des Heils. Bovendien lijd ik niet aan wanen. En ik weet ook wanneer ik speculeer. Daar komt nog bij dat de helderziende waarnemingen die ik had, allemaal zijn uitgekomen. Zo lag er eens een psalmboek in de cel van het klooster dat ik toen bezocht. Ik sloeg het blind open terwijl ik 'Faria 87a' zei. En ja hoor, 'Faria 87a' stond er precies daar in dat psalmboek, en ernaast: 'vrede in Israël'.”

Bent u lid van een kerk?

„Eigenlijk was ik katholiek geworden na die Jezusverschijning. Maar na de mis, bij het koffiedrinken bij ons in de parochie, spreekt niemand mij aan. Sinds kort ben ik daarom lid geworden van de pinkstergemeente in de buurt. Daar zijn ze veel socialer. Ik ken er al twintig mensen.”

Gerard van Halsema (45) was kok in een ziekenhuis. Tegenwoordig is hij 'stadsmonnik'.

Trouw 02-05-2008

Religieuze belevenissen

Die zonnestraal in de wieg raakte me diep in mijn ziel

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Jacqueline Weeda.

Wat hebt u beleefd?

„Toen onze tweeling werd geboren lag ik na de bevalling op mijn kamer in het ziekenhuis, en naast mijn bed stond de wieg met de twee erin. Het was in de late namiddag. Iedereen was weg en het was stil. Buiten was het grijs en de luxaflex was op een kier na dicht. Plotseling scheen er een zonnestraal precies door die kier de wieg in. Zonder dat ik erop voorbereid was, raakte het me tot in het diepst van mijn ziel. Het leek net of ik op alle plekje van mijn lijf werd aangeraakt.

Ik heb het soms ook met patiënten. Gisteren sprak ik een mevrouw die een lang verhaal had over de ene zorg na de andere – over bloed dat geprikt werd, haar hart dat moest worden onderzocht, ga maar door. Ik had al haar zorgen graag verholpen, maar kon er geen barst aan doen. Wat wil ze me eigenlijk zeggen, vroeg ik me ondertussen steeds af. Tot ze opeens zei: 'Weet je wat het is, je wilt toch gewoon een beetje liefde in je leven, en dat mankeert er zo aan.' Ik heb nog even overwogen of het kon, maar het kon, vond ik, dus ik heb haar omhelsd. Ze gaf mij een dikke zoen terug, stopte met klagen, en werd stil. Zo'n enkele opmerking kan me intens raken. Dat mensen elkaar zo kunnen vinden, vind ik een klein wonder dat ik ook lichamelijk kan voelen.”

Probeert u zich ervoor ontvankelijk te maken?

„Daar oefen ik me in. Zo probeer ik het ongeduld dat ik soms heb als ik naar iemand zit te luisteren terzijde te schuiven. Van mijn werkkamer loop ik langzaam naar het paviljoen waar ik het volgende gesprek heb, en dan probeer ik nergens aan te denken, leeg te worden, zodat ik er zo meteen weer helemaal voor die persoon kan zijn.

Sommige mensen wekken mijn ergernis, zoals een man die me belt en meteen van wal steekt en me er niet tussen laat komen, al heb ik geen tijd. Dan kan ik niks anders dan de verbinding verbreken.

Als het me niet lukt zo'n patiënt liefdevol te benaderen, bezoek ik hem maar even niet.

Soms lukt het me wel er even helemaal voor hem te zijn. Dan kan het zijn dat hij opeens tevreden wordt en zegt: 'Eindelijk een normaal mens, die naar me luistert'. Ik oefen me in welwillendheid omdat vrijwel niemand dat meer bij zo'n man kan opbrengen.”

Hoe krijgt u het gesprek op levensbeschouwelijk niveau?

„Soms blijft het gesprek op het niveau steken dat je denkt: dit had de buurvrouw ook kunnen doen in plaats van een duurbetaalde kracht als ik. Het gaat om de manier waarop je doorvraagt. Mijn focus is de betekenis die iets voor iemand heeft. Op allerlei manieren cirkel ik daar omheen. Ik ben een spons, een onbeschreven blad. Alles wat zo iemand zegt, kan ik er laten zijn – dat is iets wat de buurvrouw meestal niet kan. Terwijl behandelaars gericht zijn op 'hoe er uit te komen', zoek ik de weg naar binnen: iemand mag zijn pijn tonen, zijn eenzaamheid en angst en leegte. Onder in de put kom je soms schitterende diamantjes tegen. Dan kunnen mensen zich soms weer even verbonden voelen met hun eigen levenslot, rustig worden en misschien soms een wending aan hun leven geven. Dit is wat me beweegt: even echt contact hebben, echte verbondenheid laten voelen. Al is dat een zeldzaamheid. Je moet de moed hebben een druppel te zijn op een gloeiende plaat. Ergens in hun bewustzijn zullen ze zo'n bijzonder moment bewaren, geloof ik. Dat geeft hoop in de verder lege dagen waar de meeste patiënten met hun door pillen duf gemaakte hoofden in moeten staren.”
Hoe serieus neemt u de religieuze ervaringen waarover patiënten u vertellen?

„Ik heb eens met twee mensen aan tafel gezeten die beiden zeiden dat ze Jezus waren. Ze kregen ruzie totdat er een zei dat hij ook Boeddha genoemd mocht worden. Ook sprak ik eens iemand die zei dat hij dacht dat hij Jezus was, maar daartegen pillen slikte. De verschillende werkelijkheden lopen dan door elkaar heen. En ik accepteer dat, zeg nooit dat iets wat voor iemand werkelijk is, dat niet is.

Ik kan best een stuk meegaan met iemands religiositeit. Het woord ziel bijvoorbeeld vind ik prachtig. Het idee dat mensen een kern, een pit hebben, een diepste grond, doet recht aan de complexiteit die nodig is om mensen te typeren.

Laatst vroeg een vrouw of ik voor haar een kaarsje wilde opsteken en wilde bidden of haar overleden moeder zich meer met haar wil bezighouden. Ik ben de kerk op het instellingsterrein binnengegaan, heb bij het Maria-altaar een kaarsje aangestoken en heb er haar woorden herhaald. Ik deed het voor haar, maar het voelde wel unheimisch.

Een meisje dat veel blowt, vertelde dat haar nu overleden oma steeds zei: 'kap er toch mee'. Elke keer als de wind haar blowtje uitblaast, denkt ze: dat moet oma zijn. Dat vind ik geweldig, dat spreek ik niet tegen. Het geeft kleur aan de behoefte aan contact.

Ik worstel er soms mee of ik zoiets metaforisch moet duiden of moet openlaten of er echt een andere kant is die reageert. Dat laatste appelleert het meest aan het religieuze verlangen dat ook ik in mij voel.”

Jacqueline Weeda (45) is humanistisch raadvrouw bij psychiatrische instelling Rivierduinen. Onder in de put kom je soms schitterende diamantjes tegen

Trouw 18-01-2008

Religieuze belevenissen

Kees had zelfmoord gepleegd en meldde zich bij de familie

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie - misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Corrie Wolters.

Wat hebt u beleefd?

„Twintig jaar geleden, op een zaterdagmiddag zag ik plotseling mijn zusje dat op haar 39ste overleden was, opgebaard in haar kist, midden in de kamer. Langzaam richtte ze zich op. Ze zag er hartstikke gezond uit, stralend, ze gaf licht. Toen loste ze op. Ik dacht: het gaat goed met je.”

Was u niet stomverbaasd?

„Op de een of andere manier was het vertrouwd. Ik heb nooit in een religieus systeem gepast, veel meer voel ik daarachter een sfeer, waar ik vertrouwd mee ben. De verschijning van mijn zusje paste daarin.

Op de lagere school had ik al vaak een gevoel van ruimte en licht. Maar toen ik de kapelaan vroeg

waarom meisjes geen misdienaar mochten worden, keek hij alleen maar naar me met een blik van 'dat je dat niet snapt'. Ik was graag theologie gaan studeren, maar ook dat mochten meisjes niet." Is dat nog goed gekomen?

„Ik ben in mijn latere leven hbo-theologie gaan doen, variant pastoraal werker. Ik was speciaal geïnteresseerd in non-conformistische mystici en kettters. Ik heb ook geen kerkelijke erkenning gezocht, maar ben voor mezelf begonnen, als begeleider van uitvaartplechtigheden.

Ik deed altijd veel kerkelijk vrijwilligerswerk. Maar dat trok ik niet meer. De regeltjes en dogma's kom ik zelfs nu ik er uit ben, nog regelmatig tegen. Soms mogen nabestaanden niet hun favoriete muziek in de kerk draaien, en officieel mag ik geen stola dragen, dat mag alleen een priester. Ik trek me daar niets meer van aan. Trouwens, wie weet er buiten de kerkelijke hiërarchie nog dat een stola alleen een priester past? Ik zou ook geen standaard kerkelijke plechtigheid kunnen houden. Het zou al snel routine worden. Voor mij is iedere uitvaart een maatpak, gesneden naar de persoonlijkheid van de overledene en de wensen van de nabestaanden.

Laatst vroeg de koster van mijn vroegere kerk of ik eens een uitvaart voor de kerk wilde doen. Zou ik dat nog willen, vraag ik me nu af. Vroeg of laat zal dat problemen geven, vrees ik."

Wat gelooft u over de dood en waarop baseert u dat?

„Volgens een parapsychologisch instituut ervaart een kwart van de rouwenden contact met de overledene, volgens mij is het wel tweederde. Ik ben die verhalen gaan verzamelen, en ik heb het zelf ook nog een paar keer meegemaakt.

Twee jaar geleden met mijn vroegere lerares Duits, waar ik zo af ten toe nog contact mee had. Op een ochtend werd ik wakker. Of ik mijn ogen open of dicht had, weet ik niet meer. Maar ik zag haar achterin een taxi zitten en zwaaiend weggrijden. Later hoorde ik dat ze op dat moment was overleden.

Toen ik de plechtigheid zou doen voor een jongen die zelfmoord had gepleegd, rook het die ochtend verschrikkelijk naar sigarettenrook in mijn huiskamer, terwijl daar nooit gerookt wordt. Na de uitvaart vroeg ik de achtergebleven vriend of Kees rookte. Hij antwoordde: 'als een schoorsteen', en hij voegde eraan toe dat Kees zich ook al op meerdere manieren bij de familie had gemeld. Die hebben toen gezegd: 'Wij kunnen je hier niet meer helpen. Jij hebt ervoor gekozen naar de andere kant te gaan, nu moet je daar hulp zoeken.'

Ik ging veel lezen over bijna-dood-ervaringen. Het is allemaal zoveel groter dan we ons kunnen voorstellen. In ieder geval weet ik: het einde van mijn denkvermogen is niet het einde van de werkelijkheid.

Ik vond bevestiging van mijn vermoedens in de theorie over de 'non-localiteit van het bewustzijn'. De hersenen zijn zo gezien een schakel tussen bewustzijn en lichaam, een soort televisieontvanger. Zet je die uit, dan gaan de programma's gewoon door."

Bescherm dit geloof u tegen doodsangst?

„Ik zit op het moment goed in mijn lijf. Nu voel ik geen angst. Maar ik durf niet te voorspellen wat er gaat gebeuren als de dokter zegt dat het over een paar maanden voorbij is. Helemaal als er nog een lijdensweg inbegrepen is. Soms ben ik een beetje benieuwd, maar ik vraag me af of ik 'm niet stiekem verschrikkelijk zou knijpen."

Corrie Wolters (66) is begeleider van uitvaartplechtigheden.

Trouw 16-05-2008

Religieuze belevenissen

Die lichtende mistbank hielp me van mijn gêne af

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Aggie van der Meer.

Wat hebt u beleefd?

„Het was met Pasen 2006, heel vroeg in de ochtend. Iedereen sliep nog, er was geen mens op straat en je hoorde geen enkele auto. Ik liep Bolsward uit, op een weg langs de weilanden. Wat er toen gebeurde is onbeschrijfelijk, en het eerste jaar heb ik er dan ook met niemand over gesproken. Plotseling kwam er iets wat je oppervlakkig zou kunnen beschouwen als een lichtgevende mistbank op me af. Maar dat was het niet. Ik werd volslagen overrompeld door een geweldige energie. Ik wijs niet veel af, maar geef me ook niet gauw over. Iets weerhield me. Dat zal alles met mijzelf te maken hebben. Ik ben een toeschouwer, altijd op mijn hoede, en dat was ook nu weer het geval. Want toch was er de drang me eraan over te geven. Ik kon er bijna geen weerstand aan bieden. Het voelde als een krachtmeting, heel positief, dat wel. Want krachtmetingen kunnen iets opleveren.”

Wat heeft het u opgeleverd?

„Sindsdien kan ik de beleving van die energie in allerlei situaties oproepen, en dat geeft me een duwtje in de rug als het nodig is. Want in wezen ben ik verlegen, maar ik mag dat van mijzelf absoluut niet zijn. Ik moet altijd moed verzamelen in omstandigheden waarin ik het gevoel heb dat ik iets moet zeggen. Want mijn mond houden mag ik niet – het kan daardoor zelfs zo uitpakken dat ik dingen te hard zeg. Die energiegevende mistbank was een geschenk dat mij moed geeft.”

Van wie hebt u het geschenk ontvangen?

„Dat heb ik me niet bedacht. Ik zie het als een geschenk zoals ik een mooie dag als een geschenk kan zien. In de natuur, in andere mensen, in dingen kom je dezelfde energie in gedoceede vorm ook tegen, denk ik.

Die ochtend kwam ik opeens in aanraking met een geconcentreerde kracht. De dichter Leo Vroman heeft deze beleving treffend verwoord: 'Systeem! Lijf dat op niets lijkt, aard van ons hier en nu, ik voel me diep door u bereikt.' Om iets ervan te ervaren ga ik graag 's ochtends vroeg naar buiten, want juist dan kan ik haar goed proeven.”

Wat proeft u dan precies?

„Heel veel dingen blijven onbewust, zoals de grond waarop je staat, de lucht die je inademt, de wolken boven je. 's Morgens vroeg is voor mij het beste moment om te proberen er zo bewust mogelijk te zijn. Soms gaat dat heel goed, en dat geeft een extra dimensie aan het dagelijks leven. Een dimensie van hoop en kracht en nieuw leven. Mijn ervaring die ene ochtend met die mistbank paste prachtig bij Pasen. Maar een verband is er niet, denk ik. Ik heb dit pas achteraf verzonnen.”

Hoe vast is uw geloof?

„Ik ben me er terdege van bewust dat ik altijd zelf een rol speel in de ervaringen die ik krijg. Ik heb er zelf de hand in. Zo zou ik me, al ben ik nog steeds katholiek, geen raad weten met een verschijning van de heilige Maagd. Ik sta daar niet voor open, dus zal dat me wel niet gebeuren. Ook een stem uit de hemel zal ik niet snel horen, geloof ik.

Ik heb geen beeld van een gever, net zomin als van een boodschap die eraan vast zou zitten. Daar ben ik te nuchter voor. Ik heb ook niet de behoefte gehad voor die ervaring te bedanken. Ik houd altijd reserves.”

Kan er een dag komen dat u uw 'energetische mistbank-beleving' onderuithaalt?

„Dat zou kunnen. Ik kan namelijk heel goed leven met onzekerheden. Ik leg me nooit ergens op vast. Maar tot nu toe houd ik de mistbank-ervaring in de lucht. Het is geen ballon die ik zou willen doorprikken, maar het zou kunnen dat hij op een dag ten prooi valt aan de twijfel.

Zo heb ik in Echternach de tombe van Willibrord bezocht, de man van op school, die heel lang geleden het geloof gebracht heeft. Daar voelde ik een vreemde ontroering over me heen komen.

Achteraf wist ik bijna zeker dat ik het gebalsemde lichaam van Willibrord op zijn kist heb zien liggen. Maar mijn kinderen, die er ook bij waren geweest, lachten me uit toen ik dat zei.

Het moet mijn fantasie zijn geweest die op hol was geslagen.

Het toont hoe krachtig verbeelding kan zijn, en dat relativerende twijfel nodig is. We hebben er dus vrolijk om gelachen.”

Aggie van der Meer (80) is dichteres en schrijfster van romans en toneelstukken in het Fries.

Trouw 25-01-2008

Religieuze belevenissen

Het troost me dat ik geen individu ben, maar een vlek

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Caren van Herwaarden.

Wat hebt u beleefd?

„Ik heb als kind beleefd hoe het is om te leven alsof er een God in de hemel is die naar ons kijkt. Die tic is altijd gebleven. Toen ik klein was geloofde ik intens. Tijdens het oefenen voor de Heilige Communie verlangde ik ontzettend naar het moment dat ik de hostie mocht proeven. Want dan zou er iets bijzonders gebeuren, zou ik in een directe lijn met God staan, aangesloten zijn. Dan zou het geheim zich openen, en zou ik er écht bijhoren.

Tot op de dag van vandaag leef ik met een Hoog Oog, kijk ik vanuit een satelliet- of vogelvluchtperspectief naar de wereld. Net als vroeger volg ik vanuit dit perspectief mezelf en de andere mensen.

Ik weet nog goed hoe we vroeger in de kerkbanken moesten oefenen. Op de knieën, het hoofd in de handen. Vijf minuten was de hele kerk stil, en iedereen dacht aan hetzelfde, aan God. En aan de afgelopen week. Wat deed je fout, hoe kan je het anders doen. Zo werd introspectie en moreel besef bijgebracht. Zo leerden ik nadenken over wie ik ben en wil zijn.

De innerlijke dialoog is gebleven. Ik denk heel vaak na een gesprek: heb ik het goed gedaan, ben ik niet te bot geweest? Vroeger gaf ik zulke twijfels af bij God: dit of dat is er gebeurd, doe er maar wat mee. God, Jezus, Maria, ze behoorden tot mijn vertrouwde extended family.

Die geborgenheid ben ik kwijtgeraakt. De heilige hosties bleken in grote plastic zakken binnen te komen, de hemelse gewaden van de priester hingen gewoon aan knaapjes in de sacristie en gingen gewoon naar de stomerij. En een lieve oom van mij die missionaris was, zat vanwege de kerkelijke bureaucratie overspannen bij ons thuis.

Toen ik negen was, gapte ik kwartjes uit de jas van mijn moeder en voelde me ontzettend schuldig. Het verteerde me. Desondanks bleef ik het doen, een soort verslaving. Ik kon er niet meer van slapen. Een paar keer ben ik toen 's ochtends vroeg de deur uit geglipt om bij het Mariabeeld in de vlakbij gelegen kerk te bidden. 'Zorg dat ik het niet meer doe', smeekte ik. Maar korte tijd later deed ik het toch weer. Ik vond het afschuwelijk. Toen ben ik op een nacht naar mijn moeder gevlucht en heb haar alles opgebiecht. Dat hielp wel. Maria en Jezus antwoordden niet echt, mijn moeder wel. Pas toen waren het gappen en het schuldgevoel over.”

Troosten mensen beter dan goden?

„Als je door een mens wordt getroost ben je niet alleen. We verlangen er allemaal naar op te gaan in de menigte. Het is troostend om je een schakel te weten in een eindeloze reeks, geen individu meer te zijn maar slechts een vlek. De ervaring een nietig onderdeel te zijn voelt als bijna verdwijnen, alsof je dreigt op te lossen in een doelloze brei van alsmaar hetzelfde. Maar ook ligt aan deze ervaring een essentieel verlangen ten grondslag: je bent samen. Niet alleen. Je hoort als bewegend en ademend wezen bij een soort en alleen dat simpele feit geeft je al bestaansrecht. Dat hoef je dus niet te verdienen. Dat lucht op.”

Waar is God nog?

„Ik zie een parallel tussen mystieke ervaring en de creatieve ervaring tijdens het maken van kunst. Bij beide weet je niet of het komt, maar verlang je er intens naar. Soms ben je wanhopig, denk je dat het er nooit meer zal zijn, dat je beter iets anders kunt gaan doen.

De onzekerheid is zo groot omdat je iets nieuws wilt maken, iets wat nog niet bestaat, en wat je dus ook niet kent. Het gaat er om jezelf zo te conditioneren dat je in een open geesteshouding komt.

Er is een zekere geestelijke nood nodig. Kunst is niet per se mooi, er moet een ongeluk gebeuren wil iets moois kunst worden.

Als ik kunst maak, kan ik me soms heel megalomaan een soort God voelen. Ik zie mijn schepping,

en zie dat het goed is, tenminste, dat het niet anders kon zijn. Vaak had ik wat anders in gedachte en was ik het zó niet van plan maar daardoor is het beter geworden dan ik had kunnen denken. Er zit dan iets onnavolgbaars in.

Soms stel ik me voor dat God er blij mee is, als hij iets van mijn werk ziet. Dat hij denkt: het is niet perfect, ik zou het anders hebben gedaan, ik heb het niet bedacht, maar ik reken het wel goed. Hij zal toch nooit gedacht hebben dat de door hem geschapen mensen van de door hem geschapen bomen violen zouden snijden om daar prachtige muziek mee te maken?"

Caren van Herwaarden (46) is kunstenaar (www.cvanherwaarden.nl). Vanaf mei exposeert ze werk rond het thema troost in het Bijbels Museum in Amsterdam.

'Vlek wordt mens', aquarel. CAREN VAN HERWAARDEN

Trouw 02-11-2007

Religieuze belevenissen

Die geweldige vrede kon ik niet zelf bewerkstelligen

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd.

Vandaag: Theo Boon.

Wat hebt u beleefd?

„Op het moment zelf had ik niet door dat oudejaarsavond 2004 een avond zou worden waaruit ik later veel kracht zou putten. Mijn vrouw was ongeneeslijk ziek en had niet lang meer te leven. Ze raakte lichamelijk steeds verder uitgeput maar was mentaal nog ijzersterk. Ze was bedlegerig en we hadden de slaapkamer gezellig ingericht. Alles was al gezegd, over het verleden, het afscheid en de toekomst. Er was veel verdriet maar ik merkte bij haar een zekere acceptatie opkomen – ze wilde niet meer naar het ziekenhuis maar thuis blijven.

Vooraf keken we tegen de jaarwisseling aan als een merkwaardige en onzekere hobbel. Sterker, ik keek er als een berg tegenop. Terwijl mijn vrouw sliep deed ik op oudejaarsavond met de radio huishoudelijke klussen. Om half twaalf heb ik een fles wijn opengemaakt en heb ik haar wakker gemaakt. Daar zaten we dan in het halfdonker in onze slaapkamer. Ik schonk een glas in en we proostten, zij symbolisch met haar hand, ik met het glas.

We glimlachten en wisselden af en toe wat gedachten uit, beiden met een gevoel van vanzelfsprekende rust en verbondenheid. Het was een beetje als vanouds. Klokslag twaalf wensten we elkaar het beste toe en tien minuten later viel zij weer in slaap. Op 15 januari stierf zij, in dezelfde kamer.”

Wat beseftte u achteraf?

„Dat die onverwachtse innerlijke rust die er was, zo heel mooi en bijzonder was. Het is moeilijk uit te leggen. Na haar overlijden was ik richtingloos en onrustig. Mijn hoofd was een chaos.

In juni 2006 maakte ik een solowandeling, in de hitte van Zuid-Frankrijk, richting Santiago de Compostela. Mijn enige zorgen waren water, slaapplek en niet verdwalen. Soms kreeg ik het erg te kwaad en riep ik in een flits: 'God, help me verder!'

Tegelijk speelde de intense rust van oudejaarsavond regelmatig door mijn hoofd. Ik kon die rust steeds gemakkelijker terughalen. Dan kon ik weer kilometers verder. Het voelde alsof ze met me meeliep. Zo lukte het me de innerlijke rust weer eigen te maken. Misschien was het wel een godsgeschenk.”

Gaf God u rust cadeau of gebruikt u beeldspraak?

„Ik heb het gevoel dat die geweldige vrede niet door mijzelf te bewerkstelligen was. Ik kon wel gaan wandelen maar vrede kon ik mezelf niet geven. Ik ben zowel gelovig als agnostisch. In de laatste periode van het leven van mijn vrouw namen wij aan dat er een leven na de dood is maar we accepteerden ook dat er geen zekerheid is en dat je er geen beelden van kunt hebben.

Het gaat me om het gevoel van vertrouwen. Dat is iets onbestendigs, er bestaat altijd de kans dat het beschaamd wordt. Het gaat me niet om zekerheid. Daarvoor ben ik mij al te bewust van de onkenbaarheid van de wezenlijke zaken.”

Leidt een agnostische houding tot passiviteit op religieus gebied?

„Eerder is mijn passiviteit te danken aan de zekerheid waartegen ik in de kerk altijd aanbotste. Ik kom uit een gereformeerd nest en ben allergisch voor de zekerheid die ik daar begin jaren zestig ervoer. De dominee wilde wel met je praten maar de spelregels bepaalde hij.

Daarom erger ik me zo aan Kuitert. Die doet nog steeds zo, maar dan over zaken waar hij niét meer in gelooft.

Laatst schreef hij in Trouw: 'Ieder kan het narekenen want het kan eenvoudig niet anders'. Ik vind het gemeen om stiekem zo'n zinnetje in je betoog te stoppen en de lezer voor het blok te zetten. Dan lijkt er niks veranderd met vroeger.

Mijn religieuze activiteit is redelijk opgedroogd. Ik ben formeel nog wel lid en betaal er nog wel voor. Maar sinds ik weggevlucht ben kom ik praktisch nooit meer in de kerk.

Al zal er best wat veranderd zijn en al sluit ik niet uit dat ik het er wel weer leuk kan vinden. Mijn niet-kerkgang is ook een vorm van luiheid geworden.”

Theo Boon (59) is freelance adviseur vastgoed- en schadezaken.

Trouw 09-11-2007

Religieuze belevenissen

Sinds wij christen zijn, is ons gezin nauwelijks nog ziek

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Pieter van Rest.

Wat hebt u beleefd?

„Soms kan ik een beetje verdrietig zijn over mensen die ooit eens iets van God hebben ervaren, en daarna nooit meer. God is voor mij een levende realiteit. Nog voordat de rest van het gezin opstaat, sta ik op om te bidden en de Bijbel te lezen. Voor een zitting op de rechtbank bid ik dat Hij me wijsheid geeft, dat ik mag zien wat waar is en wat niet.

Ik bid in woorden, maar sinds een jaar bid ik steeds vaker in tongen, 's ochtends vroeg, maar ook bijvoorbeeld in de auto op weg naar mijn werk, of als ik gewoon niet meer weet waarvoor te bidden – i-o-a-k-o-e-bi-la-fe-zo.

Het is een taal tussen mij en God, een taal die ook voor mijzelf onverstaaanbaar is. Want veel zaken kun je moeilijk met woorden zeggen, en die kun je zo ook zonder woorden zeggen. Zonder dat ik mijn verstand gebruik, voel ik al biddend de Geest stromen.

Toen ik ermee begon, dacht ik nog wel: 'Ben ik het zelf aan het verzinnen? Of is het de Geest?' Het is de Geest, dat weet ik uit de Bijbel, en dat ervaar ik. Als je in tongen bidt, pleit de Geest voor ons bij de Vader. God wordt zo nog meer een realiteit. Ik voel mijn kracht toenemen, word minder wiebelig, bouw zo mezelf op.”

Is bidden voor u vooral een zaak van 'jezelf opbouwen', of grijpt God dankzij uw gebed ook direct in het dagelijks leven in?

„Soms grijpt God direct in, en geneest hij iemand voor wie ik bid. Of hij openbaart me iets. Zo kreeg ik eens op mijn hart dat iemand steeds maar in de financiële problemen bleef zitten omdat hij een ander niet had vergeven.

Bij mij zijn twee krommingen in mijn rug na gebed genezen. Als mijn vrouw pijn heeft, dan bidden we en gaat de pijn weg. Toen een van mijn kinderen bronchitis had, hebben we er vaker voor gebeden, en ging ook dat weg.”

En als God niet geneest?

„Dat is lastig terrein. Soms kun je er je vinger op leggen. Iemands ongeloof kan een component zijn. Of iemands zonden of onvermogen om anderen te vergeven. Maar er bestaat denk ik ook zoiets als domme pech. Zo hebben we een drieënhalp jaar oud dochttertje verloren, plotseling van de ene op de andere dag. 's Ochtends lag zij dood in bed. Mensen die God niet kennen, kunnen dan zeggen: 'Je leert het een plekje geven, maar de pijn gaat nooit weg.' Bij ons is de pijn er niet meer. God heeft onze wond genezen. Ik geloof heilig in de duivel en zijn verwoestende activiteiten. Maar ik ben een zoon van God, en daarbij hoort een appelleren aan zijn bescherming en zegen die bij het zoonschap hoort. Wie daar niet voor kiezen, genieten die bescherming niet, worden eerder voorwerp van ellende. Sinds wij christen geworden zijn, is ons gezin nauwelijks nog ziek.”

Bent u altijd zo gelovig geweest?

„Ik heb in 1993 mijn bekeringsmoment gehad. Ik zat tijdens een braderie in mijn eentje in de katholieke kerk waar ik ooit getrouwd ben. Ik was al lang overspannen en ik kwam daar maar niet uit. Ik zat vast, en in die kerk bad ik tot God: 'Heer, ik kan het niet langer alleen'.

Op het moment zelf gebeurde er niets, maar de erop volgende nacht kon ik niet slapen. Ik was ontzettend blij, enthousiast en gelukkig.

In 1999 ben ik uit de katholieke kerk gestapt en bij een charismatische kerk gegaan.

Vanaf toen verliep de opbouw van mijn geloofsleven veel sneller. Eindelijk maakte ik serieus werk van mijn relatie met God, ging God met me aan de slag, en ging ik de prut die ik met me meedraag, opruimen. Zo lukte het me vroeger niet om vrijuit geld weg te geven. En ik leerde de Bijbel pas echt kennen.

Nu weet ik: mijn God geeft voorspoed, overvloed, overwinning, succes, vrede, troost, blijdschap, vreugde en gerechtigheid.”

Pieter van Rest(44) is officier van justitie, en oudste van de Destiny Church Groningen.

Voor de middag over religieuze beleving, 10/11, Doopsgezinde gemeente, Singel 452 Amsterdam, zijn nog kaarten verkrijgbaar aan de kassa (14-17u, kerk open om 13.30u, borrel na afloop, €12,50). Met lezingen van bisschop Bär, schrijver Willem Jan Otten, professor natuurherstel Matthijs Schouten en godsdienstpsycholoog prof. Jacques Janssen. De thema's : liturgie, kunst, natuur en ziekte/dood.

Trouw 27-06-2008

Religieuze belevenissen

Ik bad: Luister, ik ben ziek, doe er wat aan

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: oud-onderwijzer Walter Duif.

Wat hebt u beleefd?

„Ik kom uit een goed-katholiek milieu van Nijmegen jaren vijftig. Maar wel met de instelling dat je alles zelf moet onderzoeken. Mijn moeder werkte voor priester-hoogleraren, die ook bij ons over de vloer kwamen. Wij kinderen noemden hen 'Heerroom'. Prof. Kors, voorzitter van de KRO, zette me tot kritisch onderzoek aan, en dat ben ik de rest van mijn leven blijven doen. In de jaren zestig werd ik enthousiast katholiek, behorend tot de jongens en meisjes van kardinaal Alfrink, genietend van die schitterende tijd, en vol hoop vanwege de beloften van het Tweede Vaticaans Concilie. Tot in 1968 Humanae Vitae verscheen. Toen draaide de wind en gingen alle ramen en deuren in een klap dicht.

Ik ontdekte de weg naar het Oosten: zenmeditatie, flowerpower, het zogenaamde vage. Toen de Bhagwan kwam dacht ik, nieuwsgierig als ik ben, 'hé, wat zou dat zijn?' Ik ben gaan experimenteren, liep al gauw in het oranje en met een mala met een fotootje van Bhagwan om mijn

nek. Maar na een half jaar dacht ik: dit is al te simpel. Ik vond het een misvatting dat seksualiteit goddelijk zou zijn. Seks is geslachtsdrift, niets meer.

Ik bleef nieuwsgierig, dus toen ik tegen een afgeschreven bibliotheekboek van 1 gulden 50 met een biografie van een yogi aanliep, probeerde ik via dat boek de hoogste niveaus van spirituele beleving te bereiken. Ik ontdekte dat ik paranormaal begaafd was. Als ik op bed ging liggen en een tot drie kwartier bewust ademend aan iemand en diens klachten dacht, dan merkte die persoon dat. Zo iemand werd dan klachtenvrij.

Het was me te zwaar en ik ben er daarom weer mee gestopt. Ik raakte er uitgeput van, helemaal omdat ik longpatiënt werd, ik had c.o.p.d. Dus ik bad: 'Luister, mijn gezondheid is niet goed. Doe er wat aan, want zo gaat het niet.' De klachten verdwenen.

Ik wilde graag een intensiever gebedsleven onderhouden, het getijdengebed doen. Maar buiten het klooster is dit gebed helemaal uitgekleet: ingekort, psalmen verwijderd, van het Latijn in het Nederlands. Dus ben ik naar een klooster gegaan. Ik wilde er niet meer weg en het liefst was ik monnik geworden, vooruit, inclusief het later het christendom binnengeslopen celibaat. Ik belde mijn vrouw om het te zeggen. Ze zei: 'En ik dan?' Ze had gelijk, dus ben ik maar weer naar huis gekomen.

Drie jaar geleden heb ik een wel heel duidelijke roeping gehad. Ik lag in de schemertoestand tussen slapen en waken in bed toen ik een stem hoorde. De stem zei 1. 'Ga de kerk in.' 2. 'Doe iets aan de crisis.' 3. 'Zie maar hoe ver je komt.' 4. 'Ik help je wel.'"

Bent u een profeet?

„Ik ben een luis in de pels van de kerk. Onze parochiekerk is een groep senioren, gespecialiseerd in begraven. Er ligt een zwaar accent op het kruis, op het lijden en sterven van Christus. Dit heeft de hele zaak schreef getrokken, want het gaat natuurlijk om de Verrezen Heer, om de opstanding.

Mijn werk staat nog maar aan het begin. Sinds Goede Vrijdag sta ik iedere koopavond in het winkelcentrum de Helftheuvelpassage, bij mij in de buurt. Ik sta er niet als een veredelde Jehova's getuige, ik heb naast een draaimolen voor de kinderen een tafeltje met wat foldermateriaal neergezet en daar zit ik, met een open blik, de mensen die langskomen positief en uitnodigend aankijkend. Elke week hang ik nieuwe flyers aan de tafelrand. Mensen lopen er langs, je ziet ze lezen, en ze lopen door. Sommigen spreken me aan.

Wat er op die flyers staat? Dat zal ik je precies vertellen. Ik heb bijvoorbeeld een flyer waarop staat: 'Wat is God? God is: a. Een oneindig grote computer. b. Een krachtig powerstation.'

Ik heb een zwager die professor in de wiskunde is. Hij zei: 'Walter, dit is toch veel te simpel.'

Ik heb hem uitgedaagd: bewijs dan dat het te simpel is? Dat kon hij niet. Uitgeluld, hahaha.

Met mijn nieuwe geloofsmodel, waarin de Verrezen Heer centraal staat, ben ik inmiddels een van de vaste attributen van het winkelcentrum. Door mijn Imitatio Paulae bereik ik een grote populatie vanuit de wijde omgeving. De deuren van de kerk staan wagenwijd open."

Walter Duif (66) was onderwijzer op een basisschool.

Trouw 04-07-2008

Religieuze belevenissen

Ik gaf mijn plant een naam en maakte contact met hem

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Anne Schwerk.

Wat hebt u beleefd?

„Vijf keer heb ik nu ayahuasca gebruikt – naast verschillende keren psilocibine, LSD, DMT en mescaline. Tijdens mijn laatste ayahuasca-sessie zaten we met z'n vieren in een kring bij een vriend thuis. Er stond onaangename sjamanistische muziek op. Die muziek past goed bij de eerste fase, die

een uur of drie duurt. Alle problemen die me bezighielden kwamen langs. Het spul viel niet goed, ik had buikpijn, zweette en moest overgeven. Het is de kunst er niet tegen te vechten, alles los te laten, je over te geven. Dat werkt reinigend.

Op een gegeven moment merkte ik dat mijn ziel zich losmaakte. Ik had mijn ogen dicht, en zag mezelf van buitenaf, vanuit een ander perspectief. Ik had dorst en nam een flesje water. Het lichaam dronk, maar ik voelde het niet, ik was niet in mijn lijf, leek het.

Traditioneel, binnen de religies in Latijns-Amerika waarin ayahuasca een rol speelt, verschijnen er dan wezens die je meenemen. Als je in een trip of 'excursie' je ogen sluit en een visioen krijgt, dan zit daar fantasie in verwerkt. Bovendien beleef je iets universeels. Ik heb nooit wezens gevoeld maar allemaal onpersoonlijke energieën. Ik merkte dat die in mij werkten, zodat ik scherper kon zien wat in mijn leven goed gaat en wat minder goed. Ik wist weer wat echt belangrijk is en door wat ik me niet moet laten afleiden. Daardoor kwam ik weer in balans.

In de fase erna was ik ontspannen, voelde me goed in mijn vel zitten. Ik moest lachen en was gelukkig. Alles was duidelijk. Ik voelde me nog een hele week intenser dan normaal verbonden met het universum, met andere mensen en speciaal met de planten en bomen die ik tegenkwam."

Waaruit bleek die verbondenheid met de natuur?

„Die kan tijdens een excursie heel ver gaan. Zo had ik al tijden een hele grote wietplant in mijn kamer staan. Die plant wilde maar niet gaan bloeien, dus dan is hij waardeloos. Ik was van plan hem weg te gooien. Maar tijdens een LSD-sessie kwam ik op de gedachte dat ik hem eerst eens al mijn aandacht moest geven. Ik gaf hem een naam, Herbama, en sprak hem aan. Twee dagen later stond hij in bloei. Ook later heb ik beleefd dat ik contact had met planten. Ik zie ze dan vibreren, hun kleuren intenser worden. Ik voel hun energie. Dankzij psychedelica ben ik veel meer van de natuur gaan houden. Bovendien draagt het gebruik ervan bij aan de ontwikkeling van ethisch besef. Nu weet ik dat vlees eten niet werkelijk bijdraagt aan het welzijn van de mens, dus daar ben ik mee gestopt. Ik werk op het moment aan de Vrije Universiteit aan een onderzoek naar ontwenningverschijnselen bij ratten die aan nicotine verslaafd zijn gemaakt. Een rat verslaafd maken en bestuderen, kan leiden tot groter succes bij het afkicken van roken. Dat vind ik wel ethisch."

Wat gebeurt er volgens u wanneer u tijdens een 'excursie' iets religieus beleeft?

„Wat er onder invloed van psychedelica precies in de hersenen gebeurt heb ik tijdens mijn studie geleerd, al is nog niet alles bekend. Het is bewezen dat we niet alles kunnen waarnemen, dat er frequenties zijn waartoe onze zintuigen geen toegang hebben. Er wordt iets uitgeschakeld in de linkerhersen helft waardoor de rechterhersen helft ontvankelijker wordt. Ik ervaar dat je zo verbinding kunt krijgen met andere, bovenaardse dimensies – noem dat religieus als je wilt. Ik voelde me vaak deel van een veel groter geheel. Het contact dat ik beleefde was werkelijk contact met andere dimensies, en niet alleen een hersenschim, daar ben ik heilig van overtuigd. Ik weet zeker dat wat ik zie als ik psychedelica heb gebruikt reëel is, dat ik dan meer zie dan normaal. Af en toe maak ik een excursie met deze of gene goede vriend die ik al jaren ken. Plotseling zie ik dan bij hem of haar zoveel andere dingen die me nooit waren opgevallen, ook dingen die me niet bevallen. En andersom. We staan dan bloot en kwetsbaar tegenover elkaar."

Anne Schwerk (24) is neurowetenschapper.

Trouw 11-07-2008

Religieuze belevenissen

Zonder romantiek is het leven koud, hard en zinloos

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben

beleefd. Vandaag: Metin Seven.

Wat hebt u beleefd?

„Vijf maart 2003 was de zwartste dag van mijn leven tot nu toe. Het enige wat er van die dag is overgebleven is een reeks heftige indrukken die voor de rest van mijn leven een litteken in mijn hart hebben gegraveerd, in de vorm van de naam van mijn moeder. Die dag overleed zij plotseling. De dag ervoor had ik haar nog door de telefoon aan het lachen gemaakt. In de weken die volgden, bevond ik me in een beneveling van ongeloof, verdriet en onmacht. Mijn moeder bruiste altijd van energie. Ongelofelijk dat er aan die energie een abrupt einde was gekomen. Mijn wetenschappelijke verstand zei: dood is dood, maar mijn romantische verlangen stelde zich voor dat mijn moeder op de een of andere manier voortleefde. Het was oorlog in mij op het gebied van het denken over de dood.”

Was het voor de dood van uw moeder nog geen oorlog?

„Als klein kind ben ik langzaam gewend geraakt aan het idee dat we doodgaan. Mijn ouders probeerden me voorzichtig duidelijk te maken dat het leven niet eindeloos is, dat er een dag zou komen dat zij en ook ik er niet meer zouden zijn. Maar ik werd snel getroost. Ik leefde met het idee dat het leven een hoger doel heeft, naar een hoger plan leidt, met als ultieme hoogte de hemel waar je na de dood naartoe gaat, en waar alles goed is. Ik leerde de ontluisterende kant van de dood echter al vroeg kennen – mijn moeder had een particulier bejaardentehuis. Iemand lag dood in de wc, een ander zat grijs onderuitgezakt voor de tv. Het warme beeld van de hemel maakte plaats voor twijfel en zelfs afkeer van de dood.

Verder werd ik, zoals iedereen, geconfronteerd met de ontgoochelende willekeur van het lot, waardoor bijvoorbeeld een dronken, hardrijdende klootzak in één klap een einde kon maken een veelbelovend leven van een onschuldig jong kind. Dit verstoorde het perspectief dat zowel leven als dood zinvol kunnen zijn. Vóór de dood van mijn moeder was het dus ook al oorlog.”

Had de dood-is-doodgedachte gewonnen?

„Nee, want niemand weet in hoeverre het stoffelijke, dat een leven lang aan ons kleeft, werkelijk nodig is om te zien en te voelen. Stroomt de bij de dood losgekomen energie wellicht naar delen van het universum waar de energie nodig is om een kosmisch evenwicht te bewaren? Bevat elk nieuwgeboren wezen een kern van energie van een zojuist overleden levensvorm? Het klinkt weliswaar zweverig, maar niemand kan op dit gebied nog iets bewijzen, dus er is ruimte genoeg voor uiteenlopende theorieën.

Ik stel me wel eens voor dat het hiernamaals een eindeloze droomstaat behelst, waarvan je tijdens het leven 's nachts al voorproefjes beleefd. Niet lang voor het overlijden van mijn moeder, droomde ik dat ik midden in de nacht in onze buurt rondwandelde. Ik liep onder de straatlantaarnverlichting door, die de boomkruinen in het donker een magisch groen lichtschijnsel gaven. Op enig moment begon het me te dagen dat ik me in een droom moest bevinden, maar hoewel ik besepte dat mijn lichaam in bed lag, voelde ik me zeer aanwezig op straat. Het moest mijn geest zijn, bedacht ik, waarmee ik in de straat aanwezig was. Toen begonnen de boomkruinen boven me zacht te ruisen en ik voelde de aanwezigheid van andere geesten om me heen. Ik was niet bang, maar voelde me aangetrokken tot de andere geesten en bedacht dat ik zonder fysieke aanwezigheid in staat moest zijn me tussen de geesten in de ruisende boomkruinen te voegen. Het lukte en ik zweefde omhoog. Ik voelde bevrijding en extase. Van opwinding werd ik wakker.”

Maakte het u tot gelovige?

„De neiging kriebelde om deze droom te romantiseren tot een spirituele ervaring zoals een zielsuittreding, maar eerlijk gezegd geloof ik dat het niet meer was dan een mooie, realistische illusie die door mijn eigen onderbewustzijn is opgewekt tijdens de nachtelijke verwerking van indrukken, angsten, fantasieën en verlangens.”

Is het nog steeds oorlog?

„Ik heb zowel de nuchtere wetenschappelijke kijk als de romantische religieuze kijk nodig. Zonder de romantiek is het leven alleen maar koud, hard en zinloos. Een bijna religieus vertrouwen en hoop dat het goed komt als je dat echt wilt en je best doet, is nodig om grootse dingen tot stand te brengen. Maar met alleen romantisch gedroom zing je jezelf los van de werkelijkheid.”

Metin Seven (36) is illustrator.
Toen voelde ik de aanwezigheid van andere geesten

Trouw 01-02-2008

Religieuze belevenissen

De stemmen vertellen mij zaken die ik niet kan weten

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Hans Annink.

Wat hebt u beleefd?

„Sinds mei 1988 heb ik dagelijks contact met zes zielsgenoten aan gene zijde – twee vrouwen en vier mannen uit verschillende tijden en culturen. Ik had een boek gelezen van ene Greber, een Duitse pastor die aan spiritisme deed en daarom door de kerk ontslagen was, en ik dacht, goh, laat ik het ook eens proberen. Ik ging aan tafel zitten, stak een kaars op, en maakte me leeg volgens de methode van autogene training die ik tegen mijn epilepsie beoefende. Ik zat met een blanco papier voor me en een pen in mijn hand. In een kinderlijk handschrift kwamen er vier namen te staan, met bij elk een bericht. Toen hoorde ik een stem zeggen: 'Doe niet zo kinderlijk. Doe je ogen open en luister gewoon naar wat we zeggen, en schrijf dat op. Wel zo gemakkelijk, niet waar?' Kort daarna zijn er nog twee bijgekomen. 'We zijn een boom met zeven takken', zeiden ze.

Op aanraden van de zes ben ik begonnen met een studie godsdienstwetenschap aan de universiteit van Bern. Het is voor mijn eigen geestelijke ontwikkeling, en voor de hunne, voor als ik me straks na mijn dood bij hen zal voegen. Om me te begeleiden brachten ze me in contact met een overleden professor in de godsdienstwetenschap van wie ik nog nooit had gehoord. Professor Gerrit staat me bij met raad. Hij adviseerde me de joodse mystiek te bestuderen en het Russisch-orthodoxe geloof. Later kwam ik erachter dat professor Gerrit, Gerardus van der Leeuw is, die een beroemde godsdienstwetenschapper is geweest in Groningen, en minister. Hij kent niet alleen de oude vakliteratuur, maar houdt ook de na zijn dood verschenen publicaties nauwkeurig bij. Een echte gentleman, die Van der Leeuw.”

Hebt u zich ooit afgevraagd of die stemmen niet uit uzelf stammen?

„Natuurlijk. Ik was lang huiverig erover te praten. Je bent al gauw een psychiatrisch geval. Ik heb mezelf kritisch onderzocht. Ik hoor dingen die ik niet kan weten. Een vriend van mij had een ziekte en vroeg mij de zes om raad te vragen. Een van hen is Zobarra, een Hamitische medicijnvrouw. Zij vertelde me welke kruiden we moesten plukken – kruiden waar ik nog nooit van had gehoord. Ze bestonden en het werkte. Mijn vriend genas.”

Hebt u terugkijkend het idee dat het contact met overledenen in 1988 is begonnen, of was er al eerder contact, wellicht zonder dat u het door had?

„Toen ik in 1978 heen en weer naar Santiago de Compostela liep – als een van de laatsten dacht ik toen, maar ik bleek het begin van een hernieuwde belangstelling – heb ik verschillende keren contact beleefd met de heilige Jacobus. Heiligen zijn dé traditionele manier om met overledenen te communiceren.

Ik liep in Duitsland en ik kon mijn knieën niet meer buigen, mijn voeten waren kapot, en op een gegeven moment kon ik niet eens meer staan.

Ik ben aan de kant van een stil landweggetje gaan zitten en heb Jacobus gevraagd: 'nu moet je me helpen naar het ziekenhuis in Aken te komen'. Plotseling kwam er een auto aan, en die stopte. De vrouw was verbaasd over zichzelf, vertelde ze. Ze nam nooit lifters mee, en ze snapte niet dat ze het opeens toch deed. Daar kon ik me in mijn geval wel iets bij voorstellen. In mijn lange legerjas zag ik er als een schooier uit. De vrouw heeft me naar Aken gebracht.

In het boek dat ik over mijn pelgrimstocht schreef, vertelde ik dit soort verhalen wel, maar ook weer

niet al te openlijk. De mensen moesten het wel blijven snappen.”

Hebt u ook wel eens contact ervaren met andere wezens dan overleden mensen?

„Nog niet zo lang geleden was ik op Texel. Ik keek naar de zee en opeens voelde ik dat de zee gedragen werd, door God zeg maar. 'Ho, ho', klonk het. 'En de zee zelf dan?' Ik antwoordde: ook de onmetelijke zee is God. 'Ho, ho, ho', klonk het weer. 'Je moet mij niet met de zee identificeren. Ik ben niet alleen de schepping, maar ook de schepper ervan.'

Er is een groot verschil tussen een gesprek met een overledene en de ontmoeting met de totaal Andere. Het was een ontmoeting met iemand die niet beantwoordt aan jouw wil. Dat kan geen wensvervulling zijn geweest. Uit ervaring weet ik dat, hoe meer je de ervaring van God wilt afdwingen, des te groter de barrière is en des te verder weg Hij is. Contact met overledenen is gemakkelijker. Die spreek ik aan zodra ik daartoe behoefte voel, en dan zijn ze er ook. Zij zijn dan ook geen goden, maar gewoon mensen zoals jij en ik.”

Hans Annink (63) was docent geschiedenis aan een pedagogische academie en leerplanontwikkelaar voor het basisonderwijs.

Trouw 25-07-2008

Religieuze belevenissen

Het was alsof God me na al die tijd had teruggevonden

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Vincent van Dongen.

Wat hebt u beleefd?

„Een jaar of vijf geleden ben ik van het ene op het andere moment van mijn religieuze geloof gevallen. Ik was verliefd en zag alles wat die liefde leek te bevestigen als voorbestemd. God had ons voor elkaar gemaakt, en hij zou ons bij elkaar brengen. Maar toen we uiteindelijk een afspraakje hadden bij mij thuis, was de sfeer stroef en werd het een grote desillusie. Mijn geloof dat zij ook op mij viel, en dat God onze liefde wilde, bleek een waangedachte. Ik liep een blauwtje, en al was het achteraf gezien een voorval van niets, dit kleine duwtje bracht het hele kaartenhuis van mijn geloof ten val. Ik werd atheïst.”

Hoe heeft het zover kunnen komen?

„De vijf jaar ervoor had ik, op zoek naar de zin van het leven en de beleving van God, meters boeken over religie gelezen. Ik had gemediteerd en gebeden. Maar het ontglipte me. Ik wilde iets geloven, ergens vanuit gaan, vaste grond. Want alle religieuze beelden die op zichzelf genomen best mogelijk zijn, sluiten elkaar uit. Óf Allah bestaat en ik moet hem in mijn gebeden dankzeggen om in het paradijs te komen, óf ik moet net zolang mediteren totdat mijn ziel zal uitdoven en ik het nirwana bereik. Het is van tweeën een. Dit mij verstorende inzicht maakte dat mijn geloof eigenlijk al een kaartenhuis was dat niet tegen dat stootje van een abusievelijk aan God toegeschreven liefde kon.

Ik was aan het lezen geslagen nadat ik een religieuze ervaring had gehad en weer gelovig was geworden.

Die ervaring vond plaats toen ik een keer opgenomen ben geweest in een psychiatrische instelling. Dat was maar beter ook, want ik was de wanhoop nabij, ging gebukt onder het wereldleed, was verloederd en de draad kwijt. Ik zocht troost, en met Goede Vrijdag ben ik naar de dienst in de kapel van het ziekenhuis gegaan. Rond een op de grond liggend kruis waren bloemen gelegd. God was in Jezus mens geworden, predikte de pastor. Jezus kende dus het typisch menselijke lijden, ook dat van mij. Enigszins getroost liep ik over de René Descartesdreef, een statig laantje met aan weerskanten hoge bomen, terug naar mijn paviljoen. Toen voelde ik een hand op mijn schouder. Het was heel vertrouwd en gaf alle troost die ik wensen kon. Het was alsof God, die de tijd ervoor zo afwezig

was geweest, me had teruggevonden. Hij had me in de steek gelaten, maar zocht nu weer contact.”
Wanneer had hij u in de steek gelaten?

„Ik kom uit een progressief-katholiek nest, maakte me altijd al druk over het onrecht in de wereld en de milieuvervuiling. Ik trok me dat altijd zo aan dat ik er zwaar onder gebukt ging. Ik ben in Nijmegen religiestudies gaan studeren, maar het was me daar te bekrompen op het christendom gericht. Ik walgde van het dogmatische gepraat van een van de docenten. Na een jaar ben ik met die studie gestopt.

Ik voelde steeds een sterke tegenstrijdigheid: God zegt met de mensen te zijn, maar de wereld is een chaos, en ik beleefde vooral de zinloosheid ervan. Was God er ooit wel geweest? Waarschijnlijk niet.”

U bent dus wisselend religieus en atheïstisch geweest. Waar bent u momenteel en hebt u daar rust gevonden?

„Ik wil in iets geloven, ergens van uitgaan dat me vastigheid geeft, dat heeft ook met mijn psychiatrische ziekte te maken. Daarom zou ik geen agnost willen zijn, dat maakt de wereld veel te onzeker. De stevigste grond vind ik op het moment in het idee dat ik het product ben van zelfzuchtige genen. Het onbevredigende eraan is alleen dat zulke wetenschappelijke theorieën geen inzicht geven in de zin van de dingen. Die is er vanuit dat perspectief namelijk niet. Ik probeer me daarbij neer te leggen.”

En die religieuze ervaring?

„Het zal de wind zijn geweest. Door mijn verlangen naar troost heb ik die verkeerd geïnterpreteerd.”

Vincent van Dongen (37) werkt bij een organisatie die de belangen behartigt van mensen met een psychiatrische problematiek.

Trouw 01-08-2008 Religieuze belevenissen

Veertig dagen na haar dood zag ik een regenboog

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Yvonne Bellers.

Wat hebt u beleefd?

„Anna lag 'gezellig ziek' bij mij op de bank te slapen. Ze was hongerig en hoestte. Nog drie dagen en dan zou ze twee worden. Die nacht ademde ze luidruchtig en sneller dan normaal. 's Ochtends heb ik de huisarts gebeld. We konden pas om half vier terecht. Maar Anna's ademhaling werd steeds sneller, dus ik belde weer en zei: 'Ik wil nu komen.'

Door de telefoon liet ik luisteren hoe ze ademde waarna de assistente zei dat ik maar zo snel mogelijk moest komen. Toen zag ik plotseling dat haar lippen blauw werden. Ze snakte naar adem. De huisarts keek even en stuurde ons gelijk door naar de eerste hulp want ze moest zuurstof krijgen. Toen we daar waren en Anna met een slangetje in haar neus lag, was ik opgelucht. Gelukkig, we hadden het gered.

In gedachten zag ik ons haar verjaardag al vieren in het ziekenhuis. Toen de kinderarts tegen ons zei: 'U moet zich wel goed realiseren dat ze heel ziek is', drong dat niet echt tot ons door. Anna was al die tijd bij vol bewustzijn en gewoon aanspreekbaar. Na een echo bleek dat haar linker hartkamer veel te groot was, en dat Anna met spoed naar een kinder-intensive care moest. Na lang bellen werd het Amsterdam. Ik klom van het bed af om haar over te dragen aan de kinderarts, maar precies op dat moment draaiden haar ogen weg en stond het hart stil. 'Meisje, meisje', riep hij, 'wat doe je nou?' Binnen de kortste keren stonden er acht man rond het bed om haar te reanimeren. Mijn god, dacht ik, dit gebeurt niet echt! Na anderhalf uur zei de kinderarts: 'Het lukt niet, haar hart wil niet

meer'. Anna was dood."

Op wat voor een manier was Anna's dood voor u een religieus gebeuren?

„Als je kind sterft kun je niet anders dan naakt en kwetsbaar voor de mensen staan. Ik was nergens meer bang voor. Het allerergste was immers al gebeurd. Ik was niet meer bang om zelf dood te gaan.

's Avonds laat ging ik alleen naar buiten en liep een heel eind de akker op achter ons huis. Ik wilde loskomen uit mijn ogenschijnlijke kalmte, mijn verstarring. Ik wilde huilen, dat was tot dan toe nog niet gelukt. En ik wilde schreeuwen en deed dat ook. 'Anna: waar ben je nu? Mijn god, ik wil een teken.' Ik speurde de hemel af. Het was bewolkt, er was niets te zien. Of toch wel? Na haar dood ontstond een zekere wakkerheid voor het herkennen van al te toevallig toeval. Veertig dagen na haar begrafenis was er tegen de avond een regenboog, en Anna's broertje David van vijf zei plompverloren: 'Anna komt terug'.

De dag van de regenboog bleek de zeventiende dag na de bevruchting van wat ons derde kindje zou worden. Op de zeventiende dag daalt volgens Rudolf Steiner de ziel in en begint de groei van het eigenlijke embryo.

En zo ging het verder met het al te toevallige toeval.

In de nacht van Tweede Kerstdag werd ons derde kind geboren. Het was een jongen. Zijn geboortegewicht bleek exact gelijk te zijn aan het geboortegewicht van Anna. Beide kinderen waren 4180 gram. We noemden de jongen Julian. Ik had namelijk gedroomd dat ik een meisje kreeg en dat ze Judith zou heten. Julian was daar de mannelijke variant van.

Op Oudejaarsavond zat ik te staren naar de naam Julian op het geboortekaartje: Julian – jullie-an – onze Anna! Was de droom een omweg geweest naar de jongensnaam die we daar zo gemakkelijk van afleidden zonder stil te staan bij de betekenis? Vergezocht of een kosmisch grapje?"

Geloof je dat Julian de reïncarnatie van Anna is?

„Er zijn veel tekenen die erop wijzen dat dezelfde ziel is teruggekomen. Ook mijn andere kinderen, Julian en David, maakten toespelingen. De laatste woorden die David tegen zijn zusje Anna in haar kistje fluisterde, waren: 'Anna, kom je nog een keertje terug?' En tijdens de zwangerschap zei hij eens: 'Straks komt ze weer bij ons maar dan ziet ze er anders uit'.

Deze woorden nam ik in stilte op in mijn hart. Hij zei het beslist niet omdat wij dit zo graag wilden, wij letten er niet op vanuit een ongezonde rouwreactie of een soort wishful thinking. Ook Julian zelf heeft regelmatig toespelingen gemaakt. 'Als je doodgaat mag je ook weer dezelfde mama kiezen,' zei hij toen hij vijf was."

Denkt u dat Anna's dood ergens goed voor kan zijn geweest?

„Ik heb het gevoel dat het uiteindelijk goed was, hoe naar het ook is geweest. Ik kan me voorstellen dat voordat Anna en ik aan dit leven begonnen, wij dit samen hebben afgesproken. En dat het mijn rol is deze gebeurtenis wereldkundig te maken, andere mensen te bemoedigen: er is meer. Anna is een soort boodschapper die door haar vroege dood een grote groep mensen kan aanzetten tot de bezinning die in deze tijd zo nodig is."

Yvonne Bellers (47) werkt in een openbare bibliotheek. Ze heeft een website gemaakt over Anna: www.random-anna.nl.

Trouw 15-08-2008

Religieuze belevenissen

Tijdens de strijk droeg de sopraan me als op golven

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Werend Griffioen.

Wat hebt u beleefd?

„Twee bevallige lekenassistentes hielden mij het schaalpje heilige hosties en de kelk gezegende wijn voor, onder het prevelen van de vrome formule. Ik antwoordde tweewerf 'amen'. Terug in mijn bidstoel met het lichaam en bloed van Jezus in mijn maag probeerde ik mij geestelijk met Jezus te verenigen. Maar ik werd afgeleid door de schuifelende schare gelovigen die nog ter communie moesten. Net als op het caféterras sloeg ik mensen van allerlei slag en uitdossing geamuseerd gade. De geest had me nog niet te pakken genomen of daar klonk de oproep van de pastor al om de zegen te ontvangen, het teken dat de samenkomst bijna was afgelopen. Ik deed mijn best om spiritueel te wezen, maar echt lukken wilde het niet.”

Had de mis te weinig kwaliteit of was u niet geïnspireerd genoeg?

„Ik zie dat zo'n viering op routine drijft. Maar ik zou tegen niemand kunnen zeggen dat hij of zij het niet goed doet. Ik weet dat ze vreselijk hun best doen.

Maar ik zou zo graag oprecht geraakt willen worden, al lukt dat bijna nooit. Die ene keer dat ik het idee heb geraakt te worden, maakt alle andere keren echter de moeite waard.”

Wat beleeft u dan?

„Ik beleef geen contact met een persoonlijke God of Jezus in de hemel. Daar geloof ik niet meer zo in. Ook het beeld van Jezus in mijn hartje spreekt me niet meer aan. Eerder voel ik me aangesproken door de mooie evangelielezing die aan de eucharistie gekoppeld is.”

Zou u graag meer beleven aan dit centrale christelijke ritueel?

„Het komt zoals het komt. Ik geloof eigenlijk dat het van de andere kant moet komen, dat het een kwestie van genade is.”

Was God u niet erg genadig?

„Ik zou het al te pretentius vinden zijn genade te claimen, evenals het mij ontzeggen ervan. Misschien heb ik zijn genade niet opgemerkt.”

Hebt u dan nooit een moment gehad dat u dacht: hier is Gods genade?

„Misschien toch wel. Elk weekend valt mij de strijkwas toe. Een klus die ik niet verafschuw, want hij is routinematig en bijna blind te verrichten, als je er – na jaren oefening – eenmaal de slag van hebt. Om de strijk te veraangemen zet ik een mooie cd op, liefst een met poëtische liedteksten en een licht stuwende beat, dan schiet de strijkbout sneller over de was heen. Een favoriet is een cd met Byzantijnse gezangen. Vorig weekeinde zette ik die weer op. Door het raam zag ik de takken van de treurwilgen heen en weer zwiepen in de zomerstorm. Het strijkijzer ging in eindeloze beweging over de lakens heen. Ondertussen zette een sonore bas in met één lange donkere toon als van een Twentse midwinterhoorn. IJl en aarzelend, alsof ze bijna niet durfde, zette de sopraan de eerste twee woorden van het onzever in. Als op golven gedragen voerde de sopraanstem mij mee in de lofprijzing van God. Telkens tuimelden die smeekbedes die alles met armzalig menselijk tekort te maken hebben de diepte in om bijna gelijk te vallen met de kosmische brom van de bas. En weer omhoog. De sopraan klom telkens weer op. Zo vaak en zo lang al had ik het onzever gedachteloos afgeraffeld. Nu drong de betekenis van dit gebed bij mij door. Het ging over ons leven, dat je ondanks de misstappen altijd weer op kunt staan, een troostwekkende gedachte.”

Geven speciaal mooie teksten en troostrijke gedachten u een sensatie van goddelijke genade?

„Jazeker. Ik heb het ook bij de teksten van Huub Oosterhuis, die ik bij wijze van gebed voorlees. Gebedsteksten moeten geloofwaardig en authentiek zijn. Je moet er achter kunnen staan zonder dat ze je beklemmen. Als dat lukt, krijg ik een gevoel van vrijheid, vrijheid om wat ik maar wil bij Hem neer te leggen. Dat voelt als genade.”

Was dit het meest intense wat u hebt beleefd?

„Ik heb nooit verschijningen gehad van geliefde dode tantes, stemmen uit de hemel gehoord of Moeder Maria zien knipogen. Wel ben ik een keer, het is alweer dertig jaar geleden, overweldigd door een golf van emoties die over me heen kwamen spoelen toen ik voor het eerst het Sint Pietersplein in Rome betrad. Daar stond ik dan op dé plek waar het allemaal begonnen is met Petrus en Paulus. Ik voelde grote vreugde, niet eens zozeer om het feit dat ik op die plek was, maar veel meer door het feit van het overmand worden. Was Jezus dan misschien toch in mijn hartje?”

Werend Griffioen (57) is hoofd communicatie en fondswerving bij een kerkelijke organisatie. Daar stond ik op het St Pietersplein overmand te wezen

Trouw 22-08-2008

Religieuze belevenissen

De verlichte meester zette mijn denkwereld helemaal op zijn kop

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Maarten van Stokkum.

Wat hebt u meegemaakt?

„Het was zondagavond. Mijn vrouw bracht de kinderen naar bed, ik was in de huiskamer en bereidde me mentaal voor op de komende werkweek.

Ik zat aan tafel met de krant, terwijl de tv aanstond met een programma van de EO, waar ik normaal eigenlijk nooit naar kijk. Een man praatte over zijn ontdekking van Jezus en het evangelie.

Langzaam werd ik erdoor gegrepen. Wacht eens even, dacht ik, hier spreekt een originele, authentieke ziel, iemand die echt geraakt is en geen flauwekul verkoopt.

Ik bedacht me hoe mooi het is om zo gelovig te kunnen zijn, goddelijke steun en kracht te ervaren.

Dat zou ik ook wel willen. Terwijl ik het overwoog, staarde ik naar een hoek van de kamer. Toen zag ik daar, bijna bij het plafond, een gouden gestalte. Zonder details, in enkele ronde vormen, met armen en benen die naar me toekwamen alsof ze me wilden omhelzen. Ik deed mijn ogen dicht en weer open, en het was er nog. Het duurde een of twee minuten.

Deze ervaring gaf mij veel voldoening. Iets wilde mij kennelijk vertellen dat het geloof van die man op tv ook voor mij toegankelijk was. Het hield een belofte in. Ik heb er heel enthousiast aan mijn vrouw over verteld, ben er nog weken mee bezig geweest, maar heb er verder mijn mond over gehouden, om niet voor gek verklaard te worden.”

Wat voor een invloed heeft deze beleving gehad?

„Een jaar erna zijn mijn vrouw onze twee kinderen en ik het katholieke avontuur begonnen. We werden actief in de kerk, ik onder meer als ouderenbezoeker. Toen bisschop Eijk een nieuwe pastor aanstelde, die de vrijwilligers naar huis stuurde en de mis als een soort militair zonder bezieling afdramde, zijn we naar een wijkkerk vertrokken en daar werd ik lid van het koor.”

Was toen de belofte vervuld?

„Nee, helaas niet. Ik heb mijn best gedaan in de kerk, negen jaar lang, maar de belofte bleef onvervuld. In de loop der jaren was ik de wonderlijke verschijning gaan beschouwen als een opzichzelfstaand moment van voorbijgaande aard. Ik accepteerde dat er geen vervolg op kwam. Ook onze betrokkenheid bij de wijkkerk is als een nachtkaaars uitgegaan.”

Einde verhaal?

„Begin 2005 ontdekten we Rananda, een Amerikaanse verlichte meester die, wanneer hij in Nederland verblijft, een maal per maand op zondagmiddag naar Groningen komt.

Hij zette mijn hele denkwereld op de kop met uitspraken zoals ‘God heeft helemaal geen weet van deze wereld’. Dat was een eyeopener. Ik had me altijd al afgevraagd hoe God de pijn en het lijden van onze wereld kon toelaten.

Volgens Rananda, die zich op ‘Een cursus in wonderen’ baseert, is God perfect, is hij enkel licht en liefde die zich uitbreidt. Ik vond dat geweldig, al bleef ik ook sceptisch – dat ligt in mijn aard.

Tot twee jaar geleden, toen er weer een wonder gebeurde. Op vakantie in Frankrijk reed ik zomaar een gelijkvloerse kruising van een nationale snelweg op.

Ik had geen stoplicht of stopbord gezien, en daar stond ik plotseling dwars op de weg stil om op een gaatje in de stroom langs jakkerende auto’s van rechts te wachten. Ik keek naar links en zag ook van die kant auto’s aanstormen. Ik keek mijn vrouw aan en ze begon te gillen.

Ik dacht: hier valt niet aan te ontkomen, nu is het afgelopen. Ik deed mijn ogen dicht. Twee seconden later reed ik langzaam op de andere baan mee in het verkeer. Alsof de auto was opgepakt

en netjes in de stroom was ingevoegd. Dit was echt een wonder.

Volgens de 'Cursus in wonderen' is kenmerkend aan een wonder dat er tijd weg is, en dat was precies wat hier gebeurd is. Dankzij de Cursus stonden we voor wonderen open, wellicht was er anders niks gebeurd.

Vanaf toen was mijn scepsis voorbij, heb ik veel meer vertrouwen gekregen in de theorie die in de Cursus wordt verondersteld. Ik weet nu zeker dat God van mij houdt, en dat de belofte is vervuld die van de verschijning van het gouden wezen uitging."

Maarten van Stokkum (54) is ambtenaar bij de Rijksoverheid. Daarnaast is hij vrijwilliger bij de organisatie van Rananda, www.Rananda.com.

Trouw 15-02-2008

Religieuze belevenissen

Die Franse poster vertelde mij van liefde en van lef

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Jaap van 't Veer.

Wat hebt u beleefd?

„Ik moest ballast kwijt om door te kunnen.

Dat heb ik vaker in mijn leven gemerkt. Toen ik naar Santiago de Compostela liep bijvoorbeeld, de pelgrimsplaats in Spanje. Zakmes, ondergoed, lantaarn, ik heb het allemaal weggegooid.

Samen met andere ballast die ik al mijn hele leven meesjouwde – mijn Balkenende-normen en waarden, zeg maar. Maar ook mijn bitterheid en wrok. Ik voelde me altijd afgewezen, was agressief. Ik heb het er in Noord-Spanje allemaal uitgelopen.

Veel ballast had ik al eerder over boord gegooid, in de jaren dat ik voer. Aan boord was het vaak lang leve de lol, we nemen er nog eentje. En grof in de mond was ik natuurlijk ook. Er waren ook vrouwen, in elke stad waar we aanlegden.

In Thailand zag ik terwijl ik een brief van mijn moeder zat te lezen door de patrijspoort van mijn hut een bootje langs komen vol met vrouwen. Aan boord kwamen ze mijn hut binnenzetten, sari's uit, westerse kleding aan. Ik ging nooit op hun avances in, raakte ze niet aan. Wel heb ik de vermoeide vrouwen later in mijn hut laten slapen. Ik lag dan de hele nacht klaarwakker op de grond, van opwinding. Maar ja, sukkel of niet, ik wilde de wetten van het christelijk geloof toch ook niet helemaal aan mijn laars lappen."

U geloofde in die wetten?

„Vroeger wel ja. Na mijn vaartijd ben ik daarom ook gestopt met vloeken. Ik was van gereformeerd evangelisch geworden, 'christen' heet dat, en een christen gebruikt geen ruwe woorden. Dat is een wet.

In de nieuwe gemeente ontstond een meningsverschil over de vraag wie het uitverkoren volk van God is. Ik ben toen weggegaan en heb een eigen gemeente gesticht. Maar op een gegeven moment ben ik ook als voorganger in die gemeente gestopt. Ik moest verder. Ik ben van het grenzen verleggen, het voortdurende grenzen verleggen. Anders kom je nooit tot de kern: te doen waarvoor je gemaakt bent.

Het probleem ermee is dat sommigen dat bedreigend vinden. Want impliciet geeft je er de boodschap mee dat zoals de anderen het blijven doen niet goed genoeg is.

Ik ben af en toe ook weer grof in de mond – zo ben ik nu eenmaal, wet of niet. Ik ben steeds beter gaan zien dat het uiteindelijk niet om wetten gaat maar om liefde."

Hoe kwam u daar achter?

„In Zuid-Frankrijk kwam ik eens langs een museum en er hing een poster voor het raam met een

tekening van Johannes de Doper. Ik ben naar binnen gegaan, heb de tekening bekeken en de poster gekocht. Ik voelde me er door aangetrokken maar wist niet precies waarom. Later ben ik steeds meer gaan begrijpen dat er een boodschap in zat voor mij.

Dat inzicht groeide, werd steeds sterker, werd een profetie, niet eentje die plotseling uit de hemel kwam vallen, maar een geleidelijke. Johannes de Doper was een onbevreesde vreemdeling die tot de kern ging. Zijn boodschap was liefde en commitment, dat je lef moet hebben.”

Voelde u zich door God gestuurd?

„Jawel, daarom was ik God na een periode van opstandigheid ook dankbaar voor de ziekte die hij me heeft gegeven, die mij zicht gaf op mijn beperktheid, en voor de bijna- doodervaring die ik kreeg toen ik een week in coma had gelegen en ontwaakte toen ik van het donker naar het licht ging, maar door de stem van mijn vrouw werd teruggeroepen.

Ik wist dat ik hier nog een taak moest verrichten: de liefde en kracht van Jezus brengen op plaatsen waar die ontbreken.

Ik ben daarom naar India gegaan, naar Moeder Theresa in Calcutta. Daar lag Satpal op sterven, een man van 35 jaar met open tbc die nog maar 35 kilo woog. Hij ademde in mijn gezicht, ik tilde hem op, ik waste hem en bad elke dag met hem. Hij vond het fijn dat ik hem aanraakte, niemand durfde dat nog. Enkele weken later was hij 's nachts gestorven. Ik ben toen naar het mortuarium gegaan, waar hij lag opgebaard. Ik zat naast hem en huilde omdat een vriend gestorven was.

Toen plotseling voelde ik dat God mij vroeg waarom ik huilde. Satpal was in de hemel bij Hem, hoorde ik hem zeggen. Dat was een regelrechte openbaring voor mij, want het enige wat ik Satpal had gegeven was aanvaarding en liefde. Ik had hem niks over de wet gezegd dat een ieder die gelooft in het zoenoffer van Jezus behouden blijft.

Nu wist ik dat het er niet om gaat dat je mensen moet proberen te bekeren tot de leer van Christus, maar dat het uiteindelijk om de liefde gaat. Ook ik zelf kan het alleen omdat Jezus mij lief heeft. Ik ben eigenlijk maar een benepen ik-gericht mannetje.

Of mensen God vereren op de protestantse, hindoeïstische of islamitische manier, vind ik niet van het grootste belang. In Albanië bid ik soms mee in de moskee, op de achterste rij doe ik dan na wat zij doen. En zo beleef ik ook daar contact met God. Maar als de hodja me probeert te bekeren, ben ik weg.”

Jaap van 't Veer (69) was zeeman, leraar en voorganger. Hij is voorzitter van stichting Chaïm waarvoor hij vaak naar Kosovo en Albanië reist om mensen te helpen.

Trouw 05-09-2008

Religieuze belevenissen

Een kracht stond me bij om te doen wat ik moest doen

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Rudy Zuurbier-Oskam.

Wat hebt u meegemaakt?

„Het verre Tibet oefende al lang een sterke aantrekkingskracht op me uit. In 1996 ging mijn verlangen in vervulling, en ging ik op trektocht door Tibet met een reisgezelschap. Ik werkte in een ziekenhuis in Heemstede en had een vriendschappelijk contact met collega Jannette, die borstkanker had. Zij vroeg of ik in Tibet voor haar genezing een gebedsvlag wilde plaatsen – een typisch Tibetaanse manier van bidden. Dat heb ik haar beloofd.

Eenmaal aangekomen in de hoofdstad Lhasa heb ik een vlag voor haar gekocht, maar ik kon geen geschikte plek vinden waar ik die kon plaatsen.

De groep waar ik mee reisde, ging de bergen in, maar ik moest door hoogteziekte in Lhasa achterblijven. Dat bleek geen gemiste kans, en ik vermoedde dat ik er wat van kon leren. Ik verbleef

in een zeer primitief hotel, en terwijl ik daar verbleef, overviel me een sterke kracht, een aanwezigheid die me aanvankelijk bang maakte. Maar ik raakte er vertrouwd mee: de kracht was er om mij bij te staan om te doen wat ik in Lhasa moest doen. Ik voelde me geleid door een onzichtbare hand.

Tijdens mijn zwerftochten door de stad kwam ik op een dag bij een klein klooster achter een gewone huisdeur terecht. Een monnik nodigde me uit om naast hem te gaan zitten, en we hebben samen gemediteerd. De gastvrij geschonken jakboterthee vond ik héél vies, maar ik heb het drankje zwijgend opgedronken. Al direct voelde ik een intens zielscontact. Dat is een gevoel van diepe verbondenheid, ook al is er geen taal waarin je met elkaar kunt communiceren. Het voelde alsof de monnik er was om me te helpen met het verwerken van een diepgeworteld verdriet dat ik meedroeg. Dankzij het contact met die monnik heb ik de zin van mijn lijden leren begrijpen. Ik voelde me weer vrij.

Pas op de laatste dag van de reis diende zich de plek aan waar ik de gebedsvlag kon ophangen, iets waar ik al die tijd op had vertrouwd. Die plek, bij het Yumbu La Kangpaleis van de eerste koning van Tibet, bovenop een berg, leek er gewoon voor gereserveerd. Na een flinke klim kwam ik boven. Er hingen nog veel meer vlaggen.

De vlag voor Jannette heb ik daar toen aan een paal gebonden. Terwijl de vlag wapperde in de wind heb ik een gebed voor haar uitgesproken. Het was er intens stil en wijds, ik voelde me verbonden met Jannette, de lucht was diep blauw en het uitzicht over de vallei was adembenemend. Op dat moment vloog er een adelaar over die mijn gebed meenam.”

Bedoelt u dat metaforisch?

„Nee, ik denk dat die adelaar daar niet toevallig vloog, dat hij onderdeel was van een zinvol kosmisch verband.”

En werd het gebed verhoord?

„Vijf jaar later is Jannette gestorven.

Ik heb op die berg niet gebeden voor haar genezing maar voor kracht. Ik zie God niet als een sinterklaas. Ik kan iemand wel kracht toebidden, al weet ik niet wat iemands karma is. Ik weet niet of het wel de bedoeling is om te genezen of een kort leven te hebben.”

Waarom niet bidden voor genezing maar wel voor kracht? Is het dan geen karmisch gegeven of je wel of geen kracht hebt?

„Daar kan ik geen antwoord op geven. Deze manier van vraagstellen voelt niet goed. Ik wil niet vanuit mijn hoofd leven, maar vanuit mijn hart en intuïtie.”

Twijfelt u wel eens aan uw intuïtie?

„Nee. Vroeger was toeval voor mij betekenisloos. Met mijn verstand probeerde ik controle te hebben. Door de jaren heen heb ik mij spiritueel ontwikkeld en ben ik open gaan staan voor de betekenis van schijnbaar toeval of synchroniciteit.

Tegenwoordig zie ik hoe ik geleid word, terwijl ik dat vroeger negeerde.

Zo was ik zeven weken op reis in Schotland, zonder plan, met als doel de weg zich te laten ontvouwen. Ik ontmoette precies de juiste mensen, alles klopte. Door zulke ervaringen heb ik alle vertrouwen gekregen in het universum en in mijn intuïtie. Dat maakt wat er gebeurt niet altijd gemakkelijk – mijn moeilijkheden zijn een erfenis uit vorige levens – maar ik mag altijd vertrouwen op de liefdevolle kracht die het universum mij schenkt.”

Rudy Zuurbier-Oskam (55) was patiëntenvoorlichter in een ziekenhuis.

Trouw 12-09-2008

Religieuze belevenissen

Ik zweefde over het water en werd teruggezet op de oever

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Remco Reis.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik woon naast een park. Daar maak ik soms contact met planten en bomen. Zo zag ik een keer een boom en terwijl ik er naar keek, voelde ik dat hij ergens hoog in de stam pijn had. Ik klom naar boven en trof op de bewuste plek een heel stel verroeste spijkers in de bast aan. Ooit had er waarschijnlijk een boomhut gezeten. Ik ben naar huis gegaan, heb een nijptang gepakt, ben de boom weer ingeklommen en heb hem van zijn last bevrijd. Vanaf toen ging het stukken beter met hem. Thuis doe ik hetzelfde. Ik praat niet met mijn kamerplanten, maar maak er wel af en toe gevoelsmatig contact mee. Ik neem dan een plant voor me en ga hem op mijn gemak bekijken. Soms ziet hij er wel goed uit, maar voelt het toch niet goed. Dan doe ik een ademhalingsoefening zodat ik in een andere mindset kom. Ik voel contact, en vraag: 'Zit je lekker in je vel?' 'Krijgen je wortels genoeg ruimte?' 'Moet je meer of minder water?'

Dan opeens valt mij in wat er mis is. Ik krijg bijvoorbeeld het antwoord binnen: 'Ik heb honger'. Ik houd heel veel van de natuur, maar die hoeft niet per se wild te zijn – waar heb je dat tegenwoordig nog?

Dicht bij huis is het ook goed. Ik ken in het park om de hoek een plekje waar nooit iemand komt. Je moet er namelijk voor door de bosjes heen. Het is er rustig en je hebt er de privacy om te mediteren en een ritueel te doen – de maan- en seizoensfeesten die wij heksen vieren. Dat zijn de momenten waarop ik contact probeer te leggen met de goden.”

Waarom wilt u dat?

„Toen ik wilde stoppen met roken heb ik er Samhain, de Keltische god van de dood, aangeroepen. Die neemt je verslaving mee naar de onderwereld, en dan ben je er van af.

In een ritueel heb ik Samhain om hulp gevraagd. Maar ik sta met beide benen op de grond dus ik heb ook vertrouwd op andere methoden: ik plakte nicotinepleisters en heb het roken in twee weken afgebouwd. Als roker gaf ik veel energie in tijd en geld aan mijn verslaving. Die energie heb ik tijdens het ritueel bij elkaar gepakt en aan de godheid meegegeven. Ik voelde de behoefte aan roken gelijk al afnemen.”

Is het een spel met symbolen en zelfsuggestie of is het de invloed van een godheid die heeft gemaakt dat u bent gestopt met roken?

„Allebei. Met behulp van affirmaties zet je een energie in werking die reëel is. De kracht om te stoppen komt van binnenuit, en het goddelijke zit ook daar, in jezelf.”

Voelde u persoonlijk contact met de god Samhain?

„Niet echt. Wel heb ik eens sterk contact gevoeld met de maangodin tijdens een volle maansritueel dat ik in mijn eentje deed. Het was bewolkt en het onweerde, dus ik trok niet buiten maar thuis, midden in mijn kamer, een cirkel.

Binnen die cirkel is het heilig, sta je los van tijd en plaats. Ik ben erin gaan zitten, en ben met mijn ogen dicht gaan mediteren.

Na een poosje begon ik de visualisatieoefening die ik van te voren op papier gezet had. Ik zat aan een meertje. Daarboven stond de volle maan. Over het water viel een streep maanlicht, het pad van de maan. Ik waadde door het water om het pad te volgen. Hoe dichterbij ik kwam, des te sterker voelde ik de maan. Op een gegeven moment beleefde ik een heel intens contact. Alsof de maan zelf in mijn kamer aanwezig was. Heel indrukwekkend.

Na een tijdje – ik weet niet hoelang – heb ik afscheid van de maangodin genomen, en haar bedankt. Ik voelde verwijdering en werd uit het water opgetild. Ik zweefde over het water en voelde dat ik werd teruggezet op de oever.

Later, in periodes dat ik het moeilijk had, dacht ik vaak terug aan dat moment, en kon ik de sensatie van toen terughalen. Dat gaf me kracht.”

Remco Reis (28) is heks en werkt als baliemedewerker bij een Hogeschool.

Trouw 14-03-2008

Religieuze belevenissen

Ik ben een bureau, op zoek naar het laatje met inspiratie

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Daan van der Waals.

Wat hebt u beleefd?

„Tot mijn twintigste schreef ik verhalen en gedichten. Wat ik schreef was absurdistisch en zeer oorspronkelijk. Ik bekeek de werkelijkheid door een lachspiegel, vergrootte details uit, keerde verhoudingen om. Zo schreef ik over een wieg waar een grijsaard in bleek te liggen en over een dierentuin waaruit een aap uitbrak, gevolgd door de andere dieren.

Ik was een dromer en een buitenbeentje. Toen ik vanwege een verkeersongeluk in het ziekenhuis lag en door mijn kamergenoot werd gepest, stroomden de verhalen over mij heen als kwamen ze uit het plafond zetten.

Met mijn zotte bedenksels en grillige fantasieën kwam er ook een besef van een andere werkelijkheid. Want het was alsof het van buiten kwam. Ik was zeventien toen ik op een bewolkte voorjaarsdag door de polders buiten mijn woonplaats Rijswijk fietste en hoe harder en harder ik ging fietsen des te sneller de wonderbaarlijkste inzichten door mij heen flitsten. De visionaire gedachten zouden een revolutionaire invloed kunnen hebben, wist ik, maar ik was niet bij machte ze vast te houden. Ze kwamen van 'de andere kant' en ze ontglipten me. Het waren mijn gedachten en toch ook weer niet. Het was immanent en transcendent. Er waren onverwachte mogelijkheden en perspectieven, waar ik echter geen beschikking over had. Ze ontglipten.

Al eerder had ik gemerkt dat mijn inspiratie niet helemaal van deze wereld was. Ik had verhalen geschreven die in mijn geheugen waren gebrand, terwijl ik van de inhoud niets meer wist. Zoals het verhaal 'Mijn vader en ik', dat ik vol afschuw en gêne verfrommeld had en in een kastje had weggestopt. Waar de werkelijkheid eindigde en de fantasie begon wist ik soms niet eens meer. Zoals bij dat boek dat ik geschreven had, en waarvan ik me zelfs de uiterlijke vorm herinner, maar waarvan ik mij tegelijk afvraag of ik het eigenlijk wel geschreven heb of alleen gedroomd.

Tot mijn twintigste was ik ontzettend gevoelig en creatief. Op mijn eindexamen moest ik een gedicht van Achterberg bespreken, en dat kon ik niet anders doen dan fluisterend, tastend naar geheimen, vrezend ze door stemverheffing te beschadigen. Examinator professor Brugman noemde mij 'een genietje', maar helaas ben ik die genialiteit snel daarna kwijtgeraakt – een soort van schouwen, van even bij God op tafel kunnen kijken. Mijn dichterschap ging ondergronds, ik werd student, journalist en voorlichter.”

Hoe jammer was dat?

„Als ik de goede mensen was tegengekomen was het wellicht anders gelopen. Maar de rector, die ik om advies was gaan vragen, zag niks in mijn schrijfsels. En ik liet er mijn oren naar hangen.

Ook de universitaire studie Nederlands was de pest voor mijn creatieve aanleg. Het ging vaak over oninteressante discussies over oninteressante details van teksten. Toen ik later als plaatselijk journalist een keer een avondvullende vergadering bijwoonde van de paardenfokvereniging van Slagharen zag ik buiten het kanaal en dan overwoog ik dat ik mezelf daar eigenlijk het liefst in zou verdrinken.

Gelukkig kwamen er betere tijden, en ik heb me erbij neergelegd dat mijn ongebreidelde creativiteit was weggezakt. Na omzwervingen ben ik mijn eigen bedrijf begonnen dat onder meer kerkelijke adressenbestanden bijhoudt. Toen het leven soms zwaar en moeilijk werd, ontdekte ik dat ik zelfs uit het simpele verwerken van adressen rust en troost kon putten.”

Hebt u gebeden voor nieuwe inspiratie?

„Bidden tot God voor een hernieuwde stroom van creativiteit heb ik nooit gedaan. Ik heb zelfs niet aan de mogelijkheid gedacht. Al is tegenwoordig, nu ik tegen mijn pensioen loop, de kwestie wel

weer heel actueel. Ik beseft dat leven in directe relatie met God voorwaarde is voor een creatieve stroom die verder gaat dan aardige stukjes over de dingen van de dag of blijven hangen in je autobiografie. Ik ga er aan werken.

Veel van wat vroeger afleidde kan ik laten zitten. Ik hoef me niet meer te laten opslokken door kerkelijk werk of me af te matten in ook in de kerk steeds weer de kop opstekende intriges.

Niet dat ik verwacht dat ik weer hetzelfde zou kunnen schrijven als vroeger. Ik ben een leven ouder geworden. Ik wil proberen mezelf weer ontvankelijk voor de inspiratie te maken. Ik hoop dat als ik me er voor openstel de stroom weer kan gaan vloeien. Maar de vraag is: als ik een bureau ben met talloze laatjes, hoe vind ik dan het laatste van mijn met God verbonden inspiratie terug? En waar is de sleutel?"

Daan van der Waals (64) was journalist en voorlichter. Hij werkt in zijn eigen bedrijf, Publiciteitsbureau Christelijk Nederland.

Trouw 19-09-2008

Religieuze belevenissen

Door te bidden haal ik de Christuskracht naar binnen

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Hans Lemmens.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik herinner me nog goed dat ik als achtjarige jongen wakker in bed lag, terwijl ik als in een droom beleefde dat ik moeizaam de trap op klom en de deur van mijn slaapkamer probeerde te openen.

Dit wilde maar niet lukken. Tot ik merkte dat ik al in mijn bed lag. Ik besepte dat het was alsof ik uit mijn lichaam was geweest. Het was geen droom geweest, eerder een andere manier van zijn.

Toen ik als kind verliefd raakte op een meisje, viel ik op een onbereikbare liefde, op een beeld, een gezicht, niet in staat dat ook lichamelijk te maken, daar had ik aanvankelijk zelfs geen behoefte aan. Ik bleef steken in het geestelijke.

Pas toen ik na mijn dertigste kennismakte met de antroposofie, kon ik deze zaken plaatsen: ik heb altijd al ietwat los in mijn lichaam gezeten.

In het elastiek tussen mijn lichaam en ziel zat veel rek. Dat is typisch voor hooggevoeligheid, die ik bij mezelf herken en bij de mensen die ik behandel.”

Is de behandeling die u geeft religieus geïnspireerd?

„Ik heb een eigen methode ontwikkeld, heb mijn eigen levensbeschouwelijke mix gemaakt, en die gebruik ik voor mijzelf en soms ook in de therapie die ik aan hooggevoeligen geef. Of die religieus is, hangt ervan af wat je daar onder verstaat.

Vat je religie op als 'weer verbinden', dan is mijn methode zeker religieus.

Hooggevoelige mensen kunnen zich moeilijk afschermen voor indrukken uit hun omgeving.

Ik heb zelf allerlei therapieën gevolgd en daarin kwam ik in mijn ziel soms vreemde invloeden van buiten tegen die het eigen ik verdrongen, en mijn zelf op de achtergrond stelden.

Die waren bijvoorbeeld binnengekomen door de invloed van mensen die macht over me hebben gehad en me dingen hebben laten doen die ik eigenlijk niet wou.

Daar moet je dan van af zien te komen. En daar heb ik een manier voor ik ontwikkeld.

Iemand zegt bijvoorbeeld: 'Ik voel me gevangen'.

Dan vraag ik: 'Zijn er tralies?' En: 'Wie houdt je gevangen?'

'Het is een donker wezen zonder gezicht', zegt die ander dan bijvoorbeeld.

'Leg eens contact, en vraag eens wat hij wil?'

Dan zijn we op het niveau van de zielenreis. Tenslotte vraag ik: 'Wordt het niet eens tijd dat die donkere figuur ergens anders naartoe gaat?' Dat kan die ander dan tegen hem zeggen.

Ik doe het ook soms bij mezelf. Ik stel een vraag aan mijn innerlijk, kijk wat voor een beelden er opkomen en probeer er contact mee te maken.

Daarbij is het belangrijk dat je ze als reëel ziet, ze voor vol aanziet, zoals je ook een gewoon persoon die je tegenkomt serieus neemt.”

Heeft het niet wat weg van bidden?

„Bij gebed maak je contact met een hoger wezen van buiten. De donkere wezens waarmee ik contact leg, zijn niet hoger en niet buiten. Wel kun je hogere wezens aanroepen om te vragen of ze willen helpen in je strijd tegen een donker wezen.

Christus is voor mij het hoogste spirituele wezen. Hij is veel sterker dan welke andere macht dan ook. Ik zie hem als een gerealiseerd collectief hoger ik waarvan iedereen deel kan uitmaken.

Door tot hem te bidden haal je de Christuskracht naar binnen. Dat helpt je bij je ontwikkeling van je hogere ik.”

Op wat voor een andere manieren bent u religieus?

„Mijn religiositeit begint bij hele simpele zaken in het dagelijks leven. Bijvoorbeeld door me bewust te zijn van de invloed van de intentie waarmee ik dingen doe. Ik wil me ervan bewust zijn dat mijn verwachting dat een stoel die ik wil optillen zwaar zal zijn, deze stoel inderdaad zwaar maakt.

Ik ga nog een stapje verder als ik me voorbereid op een ontmoeting met een ander door te proberen van te voren contact te maken met het hoger ik van die ander, waardoor het contact vruchtbaarder wordt. Nog weer verder gaat het me afvragen wat de boodschap is van een ziekte die me treft – een verband met de ziel is er geloof ik altijd, hoe moeilijk dat verband ook te achterhalen kan zijn.

Traditioneel christelijke feesten zoals Kerstmis en Pasen zijn heel belangrijk voor mij. Ik probeer de betekenis ervan te beleven, onafhankelijk van de precieze data waarop deze feesten vallen. Kerst staat voor het afdalen van het ik in het lichaam, Pasen voor de ontwikkeling van een nieuwe, onstoffelijke lichamelijkeheid. Dat is een toekomstbeeld waar we alleen nog van kunnen dromen.”

Hans Lemmens (61) is psychologisch medewerker bij een antroposofische GGZ-instelling. Hij heeft zich gespecialiseerd in hooggevoeligheid en autisme. Bij uitgeverij Andromeda publiceerde hij onlangs het boek 'Het elastiek tussen lichaam en ziel'.

Trouw 18-04-2008

Religieuze belevenissen

Van hogerhand werd bepaald dat ik haar moest vergeven

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Piet Hein van Seggelen.

Wat hebt u beleefd?

„Na mijn scheiding kon ik de moeder van mijn kinderen wel vermoorden. Ze had me in het diepst van mijn ziel gekwetst en ik zinde op wraak. Ik was zo erg, dat mijn familie en vrienden zeiden dat ik maar eens moest ophouden met dat gehaat. Maar ik kon het niet. Over mijn lijk, dacht ik.

Jaren later deed ik mee aan een Indiaans zweethutritueel in de bossen. Eerst hout sprokkelen en een groot vuur maken. Op een hete steen werd tabak gelegd om de goden te eren, en terwijl dat rookte, moesten we om de beurt een wens uitspreken waar de wereld beter van kon worden. Toen ik aan de beurt was hoorde ik mezelf zeggen: 'Ik ga de moeder van mijn kinderen vergeven'. Het kwam uit mijn mond, maar dit was helemaal niet wat ik had willen zeggen.

We bouwden een hut, en gingen in het donker naakt rond de gloeiend hete stenen zitten. Toen iedereen zijn wens moest herhalen, hoorde ik mezelf weer zeggen: 'Ik ga de moeder van mijn kinderen vergeven wat ze me heeft aangedaan'. En ook nu weer had ik het gevoel dat het wel uit

mijn mond kwam, maar dat ik het niet zelf had gezegd.

Een paar dagen later moest ik naar de tandarts in mijn geboortestad Nijmegen. Ik liep langs de Molenstraatkerk, waar ik lang misdienaar ben geweest. Ik liep er naar binnen en opeens kwam in mij op dat ik de moeder van mijn kinderen wilde bedanken voor de goed tijd die we hadden gehad. Ik had zolang haatgevoelens gekoesterd, en opeens was ik die kwijt. Ik voelde me heerlijk. Ik heb me naar huis gehaast en heb haar een excuusbrief geschreven.”

Waar kwam de boodschap dat u ging vergeven vandaan?

„Het leek afkomstig uit een bewustzijn dat niet het mijne was, een collectief bewustzijn of hoe je het wilt noemen. Aanvankelijk had ik er niet verder over nagedacht. Pas in de kerk is het kwartje gevallen, kon ik het zelf beamen. Het voelde als genade. Ik zag er een les in van hogerhand.”

Wie heeft besloten tot vergeving: u of hogerhand?

„Hogerhand. Ik heb het idee dat ik een soort marionet ben, dat alles bepaald is, ook dat ik de moeder van mijn kinderen moest leren vergeven. Misschien heb ik wel voor mijn geboorte voor dit leven gekozen, en bestaat het leven uit een aantal lessen die ik mag leren. De gedachte van een plan geeft me troost.”

Hoe kom je achter je plan?

„Terugkijkend zie ik de mogelijke bedoelingen, zie ik hoe nare ervaringen hebben geholpen te leren en me te ontwikkelen tot wie ik nu ben. Wellicht zit er een veel grootser plan achter ons bestaan dan wij simpele wezentjes kunnen bevroeden.”

Bent u later nog wel eens bevestigd in het bestaan van hogerhand?

„Ik werd eens 's nacht gebeld door de verpleging van het ziekenhuis waar ik werkte. Of ik onmiddellijk wilde komen naar een meneer met longkanker die ernstig benauwd was. De man lag als een vis op het droge naar adem te snakken. Ik begon hem te behandelen, maar plotseling voelde ik me op de schouders getikt met de mededeling: 'Stop er maar mee'. Ik wist meteen dat hij overleden was. Ik vond dat heerlijk voor hem. Gelukkig hoefde hij niet meer te ademen. Er hing een heilige sfeer in de kamer, alsof hij nog aanwezig was. Ik voelde me bevoorrecht dat ik op dat moment bij hem mocht zijn, ik leek wel in een soort trance. Toen ik later vertelde over de heilige sfeer die ik had gevoeld, vertelde een verpleegkundige me van het bestaan van Merkawah, een stichting die zich bezighoudt met bijnadoodervaringen. Een paar dagen later was ik in de supermarkt. Ik moet een black-out hebben gehad, maar opeens stond ik daar met een mij volstrekt onbekende vrouw die me vertelde over een bijnadoodervaring die ze had gehad. Ze hilde omdat ze zich eindelijk serieus genomen voelde. Daarmee was voor mij een nieuwe passie geboren.”

Piet Hein van Seggelen (69) is fysiotherapeut, gespecialiseerd in de behandeling van mensen met Parkinson.

Trouw 09-05-2008

Religieuze belevenissen

We hebben beiden aan diepte moeten winnen

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Herbert Wevers.

Wat hebt u beleefd?

„Tot haar zeventigste is mijn moeder altijd gezond geweest. Ze las Berkhofs 'Christelijk geloof' met me mee, en we hadden daar emotionele discussies over. Ze was gedreven en had Christus centraal staan, terwijl ik het opnam voor Berkhof, van wie zij vond dat die 'de sluizen te ver openzette', het geloof teveel aan de cultuur aanpaste.

Ze kreeg een progressieve vorm van de ziekte van Parkinson, en terwijl ze altijd zo communicatief was geweest, kon ze de laatste anderhalf jaar nauwelijks nog praten. Op een dag zat ik aan haar bed,

niet wetende dat het haar laatste dag was. Ze woog nog maar 30 kilo. Ik vroeg: 'Mammie, is het nog dragelijk?' Ze schudde nee. 'Wil je euthanasie?' Ze schudde weer nee. 'Heb je je geloof nog?' Ze knikte.

Dat kleine knikje is me door de jaren heen blijven bezighouden. In dat knikje kwam haar gedreven geloof naar voren. Maar zij was het niet alleen die knikte. Tegelijkertijd was het alsof er iemand anders mee knikte. In haar ontstellende kwetsbaarheid heb ik God ervaren. Niet dat hij iets van haar overnam, maar dat hij in zijn liefde haar gebruikte zoals ze is. God maakte gebruik van de situatie om zich even te tonen. Zijn kracht werd in zwakheid volbracht. Ik zag de kracht van haarzelf, en toch was het meer: een getuigenis van God. Met haar knik illustreerde ze de tekst die ze voor haar grafsteen had uitgekozen: 'Uw genade is mij genoeg'. Ze werd tot op het bot afgebroken, maar ze bleef overeind. Soms is er bij sterven niets meer dan leegte, maar hier voelde ik een zachte bries. Ik bevond me op heilige grond.

Nog een keer heb ik zoiets meegemaakt. Tijdens mijn predikantschap in Doorn heb ik eens gepreikt over verzoening met een verhaal van Nico ter Linden over een man die, na door de Amerikanen uit een jappenkamp te zijn bevrijd, in een line up gevraagd werd de kampbewaarder aan te wijzen die hem diverse malen tot bloedens toe had afgerost. Hij keek de beul aan en zei: 'hier is hij niet bij'. Er waren een paar honderd mensen in de kerk, maar de maanden erna merkte ik dat een gepensioneerd CNV'er niet meer kwam. Ik vroeg me soms af waarom, maar liet het omdat de man bij mijn collega onder het pastoraat viel.

Heel wat jaren later werd me tijdens vakantie van mijn collega gevraagd op bezoek te gaan bij de man die nu kanker had en in het ziekenhuis lag. Ik kwam de zaal op en liep naar zijn bed. Voordat ik iets kon vragen begon hij: 'Ik heb in de oorlog in een werkkamp gezeten. Op een dag werden we op transport gesteld naar een vervolgekamp. We stonden met z'n honderden op het perron te wachten. Vlak voor mij stond de kampbeul die ons vaak kapot had geslagen. Toen er een trein kwam aanstormen, heb ik hem een douw gegeven. Dominee', zei hij, 'als ik die klootzak nog een keer een douw kon geven, zou ik het weer doen.'

Een jaar later, mijn collega was weer met vakantie, werd ik geroepen omdat hij op sterven lag. Ik kwam de flat binnen, moest een lange gang door, deed zijn kamerdeur open en daar lag hij, zo uitgemergeld dat ik hem niet herkende.

Hij zag me en terwijl hij begon te stralen, stak hij zijn armen naar mij uit. Wij pakten elkaars handen en hebben niets gezegd. Alsof God, Jezus of hoe je het noemt, ons optilde. Hij was het, en hij was zo transparant dat ik er Iemand Anders doorheen zag schijnen. Weer stond ik op heilige grond. Die avond overleed hij."

Wat leerde het u over verzoening?

„Ik had die preek nu meer diepgang kunnen geven, en zo aan die man meer recht kunnen doen. In een debat over 'theologie na Auschwitz' was er eens een man die opmerkte dat als het aan hem lag, er nooit zo iets verschrikkelijks zou gebeuren. Prof. Ter Schegget stelde toen, dit geen geruststellende gedachte te vinden. Ter Schegget was pas gerustgesteld geweest als de man had gezegd dat hij, als hij zich inleefde in de daders, moest constateren misschien wel hetzelfde te hebben gedaan. Het verschil tussen de twee is de diepte die ik gewonnen heb.

Wat ik ervan geleerd heb, gaat nog verder. Ik kwam uit mijn functie bij die man, en voor die man was wat ik bij hem had aangeroerd ook iets wat boven mijn persoon uitging. We moesten beiden aan diepte winnen. Op dat moment bij zijn sterfbed gebeurde er iets wat boven ons beiden uitsteeg. Op het snijvlak van het leven werden we aan elkaar gegeven. We kwamen tot elkaar door een kracht die groter was dan hij en ik bij elkaar, een kracht met een ongelooflijk grote mildheid. Aan beide keren aan een sterfbed heb ik gezien hoe iets van God in uiterst kwetsbare mensen zichtbaar wordt. Dat moet de kern zijn van het christelijk geloof."

Herbert Wevers (58) is gepromoveerd bij prof. Berkhof. Tegenwoordig is hij als predikant in algemene dienst regionaal adviseur Zuid Holland van de Protestantse Kerk Nederland.

Trouw 29-02-2008

Religieuze belevenisse0

Ik gleed nog een meter door. En weg waren ze.

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: George Ubben.

Wat hebt u beleefd?

„Het was juli 1968. Ik werkte bij de luchtmacht in Gilze-Rijen. Iedere avond reed ik na mijn dienst als een koning op mijn nieuwe motor terug naar Arnhem. Ik weet nog precies waar het gebeurde: een kilometer voor Grave, waar de weg een bocht maakt. Ik reed al een tijdje achter een stinkende oplegger en wilde er voorbij. Net de bocht door gaf ik vol gas om de vrachtwagen te passeren. Er kwam wel een tegenligger aan, maar die was nog ver genoeg om in te halen. Terwijl ik naast de vrachtauto reed, merkte ik dat de nieuwe motor haperde en snelheid verloor. Mogelijk heb ik geremd, misschien heeft er een steen op de weg gelegen, maar de motor raakte in een slip en met meer dan honderd kilometer per uur sloeg ik naast de vrachtauto over de kop terwijl de tegenligger op me af raasde.

Toen gebeurde het. Ik werd opgevangen door twee lichtgevende transparante figuren, waarvan er een de leiding leek te hebben. De een ondersteunde mijn hoofd en rug, de ander mijn benen. Ze droegen me en drongen me achter de oplegger. Ik hoor nog als de dag van gisteren de een tegen de ander zeggen: 'Nu moeten we hem neerleggen, anders merkt hij dat we hem hebben opgevangen'. Toen ik bijna geen snelheid meer had, werd ik zachtjes aan de kant van de weg gelegd. Ik gleed nog een meter door. En weg waren ze. Ik stond op terwijl ik dacht: dit kan niet, ik heb gedroomd. Stomverbaasd zag ik dat mijn motorpak nog helemaal gaaf was, en ook aan mijn handschoenen en helm was niets te zien.

Verderop vond ik mijn motor in een greppel terug. Het stuur en de valbeugels waren door de schuifpartij bijna doorgesleten. Ik heb een en ander provisorisch rechtgebogen, de motor startte, en ik ben in trance langzaam naar huis gereden.

Ik was er nog steeds niet van overtuigd dat ik niet gehallucineerd had, en ben de volgende dag met een vage smoes naar de huisarts gegaan. Alles was goed. Erna ben ik teruggegaan naar de plek van het ongeluk. Je kon nog goed zien waar de motor over de weg was beginnen te schuiven. Ook de plek waar hij in de greppel had gelegen was nog herkenbaar. Dat was honderd meter verderop. Het was dus werkelijk gebeurd. Toch heb ik er tien jaar met niemand over durven praten, bang als ik was dat ze me niet meer voor vol zouden aanzien.”

Wat was de boodschap?

„Dat er meer moet zijn.”

Heeft u daar consequenties uit getrokken?

„Voor mijn gevoel ken ik geen enkele twijfel, maar met mijn verstand wil ik er ergens niet aan dat er meer is. Maar ik wás opgevangen, dus ik moest het ook met mijn denken accepteren. Maar er blijft iets wringen.

Ik heb onlangs in eigen beheer een boekje uitgegeven over hoe ik denk dat 'het meer' er uit ziet. Het is bedoeld voor de jeugd, opdat zij gaan beseffen dat er meer is dan naar de disco gaan.”

Hoe weet u hoe dat 'meer' eruit ziet?

„Ik heb boeken gelezen over kwantum fysica en zo waaruit blijkt dat alles energie is, en ook internet biedt een schat aan informatie.

En ik heb vaker spirituele ervaringen gehad. Zoals eens op een nacht toen ik wakker werd gemaakt door een Indiër met een tulband. Hij keek heel liefdevol en hij nam me mee naar een school. Ik kan het nog precies beschrijven, het lokaal en de mensen daarin die aan het oefenen waren. De Indiër zei: 'Jij bent tegenwoordig zo dom bezig dat we hebben besloten je een les te laten bijwonen.' De andere aanwezigen waren al veel verder dan ik. En ik kon dus niet meekomen. Samen gingen ze één

groot ei van energie maken. De Indiër heeft me weer teruggebracht en me weer in mijn lichaam gelaten.”

Was het geen droom?

„Nee, neen, nee. Ik weet zeker dat ik het niet gedroomd heb. Het was een bepaald weten, en ook al is het weer jaren geleden, het staat me allemaal nog helder voor de geest.”

George Ubben (79) was radiotechnicus, adjudant-onderofficier bij de luchtmacht en sportleraar. Hij schreef 'Universele energie. Jij kunt de wereld veranderen.' ISBN 9789051794854.

Trouw 07-03-2008

Religieuze belevenissen

Da's logisch, denk ik dan, ik heb mars in steenbok

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden

mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Cees Sips.

Wat hebt u beleefd?

„Het was schemerig, de stoeptegels lagen schreef en ik lette niet op. Dus brak ik mijn enkel toen ik de tuin uit liep. Ik moest drie maanden in het gips. Best ingrijpend, dus dan hoor je mij niet zeggen dat het toeval was. Dan trek ik mijn horoscoop en constateer: 'logisch, de planeten stonden verkeerd'. Het klinkt misschien vreselijk naïef. De helft van Nederland begint te lachen als ze me zo horen: de arme ziel. Maar voor mij is astrologie een uit de hand gelopen hobby.

Ik had een huis gekocht en na twee weken bleek er een gigantische lekkage aan het dak. Dan weet ik: dat kleeft aan mij, want ik heb mars in steenbok. Ik zat eens in een sollicitatiecommissie en heb toen alle 300 sollicitatiebrieven geanalyseerd.

Soms, aan de vooravond van een belangrijk raadsdebat, trek ik wel eens even een horoscoop van dat moment op die plek om te kijken wat de uitkomst zal zijn. Zo doe ik mijn eigen huis, tuin en keuken onderzoekjes, al vanaf mijn vijftiende.

Ik kijk vaak vol bewondering naar de sterrenhemel. Dat biologeert. Als er kosmische verschijnselen te zien zijn, ga ik graag buiten zitten kijken. Zo is nu Venus goed zichtbaar.

Als ik thuis kom van een raadsvergadering blijf ik nog wat bij het tuinhek hangen, voordat ik weer naar binnen ga. Dan komen de vragen.”

Wat voor een vragen?

„Ik ben mateloos geïnteresseerd in de andere kant van het zijn. De andere kant, die invloed heeft op onze leventjes. Hoe zit die andere kant in elkaar? Ik wil er achter komen hoe het werkt. Er zijn 101 verklaringen en duizenden boeken over.

Ik stel me het astrologische principe van 'zo boven zo beneden' voor als waren wij cellen in een kosmisch lichaam. Wij cellen zijn dan onlosmakelijk met het geheel verbonden en reageren daarop.”

Is het beoefenen van astrologie religieus?

„Tot mijn veertigste ging ik wekelijks naar de rooms-katholieke kerk, maar dacht ik er niet te veel over na. Mijn interesse voor de astrologie stond los van de kerk. Het zijn twee werelden die ontzettend moeilijk te integreren zijn. In de kerk vinden ze astrologie maar flauwekul. Toch heeft astrologie te maken met religie.

In de kerk gaat het ook om een symbolische wereld met tekens die van belang zijn voor je leven.

Als ik erover nadenk zie ik overeenkomst tussen het deelnemen aan het mystieke lichaam van Christus en het besef deel te zijn aan een kosmisch lichaam. Zowel astrologie als christendom is een kwestie van geloof.

De laatste jaren heb ik steeds meer afstand gekregen van de kerk, en ben ik steeds gaan twijfelen

aan haar leer. Die is af, pasklaar geformuleerd en moet geloofd worden. Daar kreeg ik steeds meer moeite mee, ik raakte er op uitgekeken. De twijfel groeide.

De astroloog vereert niemand, onderzoekt alleen. Astrologie is geen pasklaar geloof maar een spannende zoektocht, met veel vragen en weinig antwoorden. Het leven is ook zonder antwoorden al waardevol genoeg. Het is een actieve manier om met levensvragen om te gaan.

Mijn geloof erin is ook maar betrekkelijk: ik hoef niet per se zekerheid over de astrologie, val niet in een peilloze diepte bij gebrek eraan.”

Werkt de zin die astrologie biedt als medicijn tegen angst voor de dood?

„Naarmate ik ouder word denk ik vaker dan vroeger: hoe zal het zijn als ik straks oud, moe en afgeleefd ben?

Dit soort idiote vragen stel ik me tegenwoordig – idioot, omdat ik ze eigenlijk niet gesteld wil hebben. Laatst spraken we in de gemeenteraad over een plan voor 2020.

Ga ik dat nog meemaken, vraag ik mezelf dan af, en dan schrik ik. Ik heb nog maar zo kort, heb ik wel voldoende geleefd?

Vijf jaar geleden stelde ik zulke vragen nog helemaal niet.

Of er een leven na de dood is, vraag ik me ook nu nog nauwelijks af. Voorlopig zeg ik nee.

Je geest zal gestript van alle herinneringen wel ergens in een kosmisch plan terecht komen, maar dat zijn zaken waar ik liever niet aan denk.”

Cees Sips (63) werkte als orthopedagoog in het onderwijs en als ict'er bij een softwareontwikkelingsbedrijf. Hij zit voor de VVD in de gemeenteraad van Maasdriel.

Trouw 17-10-2008

Religieuze belevenissen

Mijn zoon fluisterde: je krijgt ze hoor, je kleinkinderen

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Joke Sterk.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik had een akelige zeldzame vorm van kanker die adrenaline aanmaakt, zodat je een zeer hoge bloeddruk hebt. Een operatie zou daardoor gevaarlijk worden, zeiden de chirurgen. Acht uur zijn ze aan het snijden geweest. Toen ik bijkwam en aangesloten lag op slangetjes, tellertjes en piepertjes, vertelde de chirurg dat ze niet alles hadden kunnen weghalen.

Ik zat onder de morfine, had angstaanjagende hallucinaties. Ik wilde van die morfine af, maar zonder pijnstilling kreeg ik helse pijnen.

In dat ziekenhuisbed ben ik ontzettend kwaad geworden op de Schepper. Getierd heb ik, ik riep uit dat ik hem gemeen vond. Zijn eigen zoon was er in één dag vanaf, terwijl ik dag in dag uit vreselijk lag te lijden. Nadat ik was uitgeraasd, viel ik in een diepe slaap. Toen ik wakker werd, besepte ik wat ik gedaan had. Ik voelde me er schuldig over. Wat was ik hoogmoedig geweest. Nu had Jezus zich zelfs door mij laten gebruiken. Ik kon niet anders dan me overgeven: doe maar Heer, hier ben ik. Ik vecht niet meer.”

Wat voor een effect had dat?

„Ik keek door het raam en zag de lucht. Nog nooit had ik zulke mooie wolken voorbij zien drijven. Mijn zusje kwam op bezoek met bloemen uit mijn eigen tuin. Zulke mooie bloemen had ik nog nooit gezien. En zo ging het door.

Toen mijn kinderen op bezoek kwamen, heb ik ze gezegd dat ik het hartstikke goed gehad heb in mijn leven, dat ik wel nog heel graag oma had willen worden, maar dat ik dacht dat dat er niet in zat. Mijn zoon fluisterde daarop in mijn oor: 'Je krijgt ze hoor, je kleinkinderen. En je leert ze nog

fietsen ook.' Wat kreeg ik daar een power stoot van!

De dokter wilde een half jaar later weer zo'n zware operatie doen. Daar voelde ik niets voor. Ik wilde bij mijn man zijn, tijdens zijn laatste fase – hij had óók kanker. Dus ik zei tegen de dokter wat een mij onbekende Indische vrouw in een witte jas me voor de operatie in vertrouwen had toegefluisterd: 'Als ze er niet uitkomen, is er nog iets: radioactieve behandeling per infuus'. De arts zag dat niet zitten. De meeste patiënten die deze behandeling hadden ondergaan, waren snel gestorven. Maar ik stond erop, dus het is gebeurd. Het heeft mij gered. Later besepte ik dat hier gebeurd was wat een religieuze tekst zegt: 'Voor ik het vroeg, antwoord jij'.

Nu, veertien jaar later, word ik nog steeds angstvallig in de gaten gehouden. Iedere keer als ik bij de dokter binnenloop zegt hij: 'Daar komt ons wondertje weer binnen.'"

Waarin zit precies het wonder?

„Vooraf dat de macht in de onmacht blijkt te zitten. Dat zodra je je overgeeft, je vindt wat je niet meer zoekt. Ik heb dat vaker gezien, steeds op een beetje andere manieren. Zo liep ik eens rond in de Onze Lieve Vrouwe Kerk in Antwerpen. Plotseling werd ik knalhard geraakt door een portret van Jezus, gemaakt door Leonardo da Vinci. Ik zag verdriet en liefde in zijn gezicht. Alles wat Jezus voor mij tot Jezus maakt, zat er in. Ik vertelde het mijn metgezel, maar die zei: 'Dat kan niet. Leonardo heeft Jezus nooit gekend, want er zaten vijftien eeuwen tussen.' Natuurlijk, dat is een waarheid als een koe. Maar alleen door intuïtief in het kunstwerk mee te gaan, door je eraan over te geven, kun je geraakt worden.

Ik ben prettig katholiek opgevoed, en ook met mijn vader heb ik hier eens een discussie over gehad. Hij bleef altijd achter in de kerk staan. Ik vroeg hem eens waarom. Hij zei: 'Omdat de eersten de laatsten zullen zijn en de laatsten de eersten.' Ik reageerde: 'Ja, maar als je daarom expres achterin gaat staan, draait het wéér om.' Hij schoot in de lach en zei: 'Rotmeid'.

Ben je erop uit om een religieuze beleving te krijgen, dan krijg je die niet. Het overkomt je op het moment dat je het doel kennelijk helemaal losgelaten hebt. Natuurlijk, oefening baart kunst. Alleen door vaak te bidden, te zingen of te schilderen, kan het zijn dat je die ene keer merkt: verrek, wat gebeurt er nou?"

Joke Sterk (63) is kunstenaar.

Trouw 24-10-2008

Religieuze belevenissen

Eigenlijk was ik moslim, tot ik met Jezus kennismaakte

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Djoemi Toemin.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik ben al vroeg wees geworden. Eerst stierf mijn moeder. Mijn vader werkte zijn laatste jaren op plantage Peperpot in Suriname. Daar kreeg je loon naar werk. Omdat hij ziekelijk was, kreeg hij te weinig loon om zijn vier kinderen goed te eten te geven.

Ik was negen toen hij stierf. De mandor, de opzichter, was een evangelist. Hij heeft zich de eerste periode over ons ontfermd. Daarna gingen wij naar kindertehuis Leyendaal.

Eigenlijk waren we moslims, al deden we daar niets aan. Maar nu maakte ik kennis met Jezus en via hem met God.

Het begon al bij de evangelist: iedere dag deden we de morgenzegen, een dankgebed in de vorm van een lied. Voor en na het ontbijt, de lunch en het avondeten was er zang, bijbellezing en gebed. Tenslotte was er de avondsluiting. Dit stramien werd voortgezet in het kindertehuis, en samen met mijn vrouw, die ik daar heb leren kennen, doe ik het nog steeds zo."

Geeft dit intensieve repertoire de beleving van intens contact met God?

„Mijn vrouw en ik vinden dat we dit moeten doen uit respect voor God, om hem te eren. Ik neem God serieus, dus probeer ik me te onderwerpen aan zijn wil. De belofte die daar tegenover staat is: een gezegend leven en dat je dagen verlengt worden – wat daarmee dan ook bedoeld wordt.

Als ik terugkijk, ben ik mijn hele leven gedragen door de levende Heer. Zijn aanwezigheid heb ik altijd gevoeld. Niet dat het leven daardoor gemakkelijk was. Soms had ik het gevoel met God in contact te staan ook helemaal niet. Vooral in tijden dat ik met vraagstukken zat. Waarom laat God mij los, vroeg ik me dan af. En stevast kwam dan bij mij op wat God tegen Mozes heeft gezegd: 'Ik ben wie ik ben'. Voor mij betekent dat: 'Ik ben altijd bij je, ook al merk je er niks van.'”

Wanneer was God er niet?

„In Suriname had ik de Nederlandse nationaliteit. Maar toen ik na de onafhankelijkheid naar Nederland kwam, moest ik die opnieuw aanvragen. Allereerst moest je een verblijfsvergunning krijgen, maar die kreeg je alleen als je werk had. Maar werk kreeg je alleen met een verblijfsvergunning. Een vicieuze cirkel waarin ik anderhalf jaar lang van het kastje naar de muur werd gestuurd.

Ik vroeg: 'God, waar blijf je? Het is alsof je me hebt losgelaten! Is dit een beproeving?' Er kwam geen antwoord en ik begon te twijfelen of de belofte die hij aan Mozes had gedaan ook voor mij gold.

Maar op een gegeven moment gebeurde er gelukkig een wonder: ik kreeg werk, bij een kerkelijke stichting.”

Weg was uw twijfel?

„Helemaal weg. Nu zijn er wel mensen die dan zeggen: 'Djoemi, je hebt gewoon geluk gehad. Toeval'. Dat mogen ze zeggen. Maar ik zie het anders: God heeft mij geholpen, en ik ben hem daar dankbaar voor.

Er zijn ook mensen die bij Gods boodschap aan Mozes zeggen: 'Djoemi, ik ben wie ik ben: dan klinkt toch helemaal niet als een belofte aan jou?' Ik zie dat anders: als je elke dag contact zoekt met de levende Heer die je niet kunt zien, dan zal je elke dag merken dat Gods woord actueel blijft. Dan gelden Gods woorden aan Mozes ook voor mij.

Tegen mensen die niet in God geloven, die kotsmisselijk en boos worden van de Bijbel, zeg ik: 'Dat mag. Ik neem je niets kwalijk. Wat voor jou onzin is, is voor mij heel belangrijk.' En ik zeg: 'Je hebt gelijk, op jouw manier. Jij kijkt met jouw ogen, daardoor zie je andere dingen dan ik. Maar we hebben alle twee gelijk.'”

Hoe moeilijk vindt u andermans kritiek?

„De eerste keer is harde kritiek een schok, de tweede keer dat je haar hoort al minder, en vanaf de derde keer geeft het geen rotgevoel meer.

Ik oefen me in respect. Vroeger was ik driftig en een stijfkop. Vooral tegen mijn kinderen. Omdat ze beter hun best moesten doen op school, beleefd moesten zijn, geen grote mond moesten hebben, en hun ouders moesten gehoorzamen.

Mijn kinderen zijn voor zover ik weet niet betrokken bij een kerk. Maar ik oordeel er niet meer over. Eerst vraag ik me duizendmaal af waarom mensen doen zoals ze doen. Want God heeft geen kort lontje en ook geen lange tenen.”

Djoeminadi Toemin (65) was leraar godsdienst- en maatschappijleer. Tegenwoordig is hij vrijwillig pastoraal werker bij de evangelische broedergemeente.

Trouw 28-03-2008

Religieuze belevenissen

Uitgeput was ik op de berg en helemaal schoongemaakt

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar

weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Siebrand Weitenberg.

Wat hebt u beleefd?

„Het staat nog op mijn netvlies gebrand. Het was in 1986, nadat ik op de kunstacademie was afgestudeerd. Tijdens een reis met vijf vrienden in China – drie maanden en 15.000 kilometer afzien – waren we op weg naar Tibet. We kwamen in het plaatsje Les Hang, aan de voet van de heilige berg Emei, met op de top een boeddhistisch pelgrimsoord. De klim begon bij het punt waar drie rivieren samenkomen bij een in steen uitgehouwen beeld van een zittende boeddha van 71 meter hoog. Alleen al op zijn schouders kunnen 100 mensen staan. Daar beginnen de 15.000 traptreden naar de top van de meer dan 3000 meter hoge berg. Na een dag klimmen kwamen we helemaal kapot aan bij een groot en oud houtenklooster. We hebben uren gekeken naar een boeddhistische plechtigheid met gezang en toeters. Toen zijn we gaan slapen in een hok zonder ramen boven de tempel. In het volslagen pikdonker brak bij mij de paniek los. Al die duizenden kaarsen in de tempel onder mij zouden het hok waarin ik lag, in een mum van tijd in vuur en vlam kunnen zetten. De hele nacht lag ik doodsbenauwd te wachten op de dag, ik ging zelfs hyperventileren. Van de angst voor vuur ben ik nooit meer helemaal afgekomen.

’s Ochtends vroeg na het ontbijt met de monniken zijn we op zijn zomers gekleed in de ijzige kou het laatste stuk naar boven geklommen. De top was gehuld in een dikke mist. Je zag geen hand voor ogen. Volgens de mythe springen vanaf hier de verlichte monniken naar beneden. Ik ging zitten terwijl mijn vrienden zich tussen de vele honderden Chinese pelgrims mengden die er ook rondliepen.

Ik voelde er iets dat niet onder woorden te brengen is, alsof er krachten aanwezig waren – brrr, dat klinkt wel zweverig. Ik zat daar en kreeg het gevoel helemaal één te zijn met de natuur om me heen. Er was niet meer dan leegte en ik had geen tijdsbesef. Als af en toe de flarden mist optrokken opende zich een spectaculair uitzicht. Ook de kou voelde ik niet meer. Ik was gevangen in de ervaring, was in de ban van, tja van wat eigenlijk?”

Hebt u gezocht naar een verklaring?

„Achteraf wel. Ik was uitgeput maar na die spannende nacht in het klooster ook ontspannen. Ik had een overwinning behaald. Dat gaf een ontlading. Ik voelde me ook daardoor intens gelukkig en het was alsof ik was schoongemaakt. Zoiets bijzonders heb ik nooit meer meegemaakt.”

Hebt u gezocht?

„Ik ben niet op zoek gegaan naar een herbeleving van dat moment. Wel heb ik er thuis een schilderij van gemaakt, een mysterieus doek werd het. Sindsdien voelde ik me thuis in de natuur, een lichte afschaduw van het gelukzalige gevoel toen op de berg. Bijna al mijn schilderijen gaan over de natuur, ook dat komt door de berg.

Ik heb niks met God als een opperwezen of een super ik. Maar misschien is de natuur wel een verborgen god. Sinds de berg ben ik daarnaar op zoek. Ik fotografeer mooie beelden en ga daarmee aan de slag. Ik weet eigenlijk niks van de natuur – een eik en een mus, daarmee houdt het wel op. Maar ik kijk naar hoe het licht valt, de wanorde, frappante kleuren. Thuis ga ik het herscheppen en probeer er een geheimzinnige, raadselachtige werkelijkheid van te maken. Ik leg er iets vervreemdends en romantisch in, iets mythisch.

Kunst moet zeuren, je bezig houden, vervreemden en verwonderen. Ik houd van romantiek, ben een dromer. Ik kan teruggetrokken in mijn eigen wereldje in wondere werelden verkeren. Hele dagen zit ik naar een schilderij te kijken. Hoe het verder moet. Je weet nooit waar het naartoe gaat. Eigenlijk schildert het zichzelf. Er gebeurt iets. Magie. Kunst is de kicksaus van het leven.”

Siebrand Weitenberg (47) is kunstenaar en bestuurslid van kunstenaarssociëteit Pulchri in Den Haag. Meer werk van hem is te zien op www.sjaweitenberg.com.

Trouw 04-04-2008

Religieuze belevenissen

Deze paddo's confronteerden me met mijn diepste angsten

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Miquel Buckinx.

Wat hebt u beleefd?

„Herfst 2004 ben ik met een vriend het natuurgebied De Meinweg bij Roermond ingegaan. We hadden een hoge dosering psychedelische truffels gegeten. Na een tijdje stuitten we op een klein meertje, en gingen aan de oever zitten.

Het gezang van de vogels klonk intens. Ik zag overal details – zoals de structuur van boomschors. De roodgele herfstbladeren fonkelden als nooit tevoren en de bomen leken te ademen. Het spiegelbeeld in het water leek een diepere wereld op zichzelf.

Ik lag een tijd naar een boom te kijken. Toch kwam het idee van een 'boom' niet in me op. Ik analyseerde niet. Mijn gedachten over bomen stonden voor even in de vrieskist. In deze staat was alles 'naakt'. Zonder etiket. Zonder oordeel. Woorden schieten te kort om het te beschrijven.

Op een gegeven moment stonden we op een bospad om ons heen te kijken, vervuld van verbijstering. Ik werd geheel gegrepen door de wereld in het hier en nu. Ik loste op in de omgeving van het bos. Een onbeschrijflijk gevoel van geluk kwam over me. Het bos was prachtig, frivol, magistraal, magisch. De bomen, de planten en het water straalden energie uit, iets wat ik uit de normale wereld niet kende. Alles vibreerde. En ik was daar even een eveneens vibrerend onderdeel van. Alles klopte, alles was één grote dans, ik samen met de bomen, de lucht en het water. We bevonden ons in een magische tuin, in het paradijs.”

Heeft deze ervaring u veranderd?

„Eerder had ik nooit interesse gehad voor de natuur, vanaf toen werd het mijn passie. Het was door deze ervaring in de natuur dat ik voor het eerst beleefde dat er meer was. Ik was als overtuigde atheïst het bos ingegaan, maar toen ik eruit kwam, was er een proces op gang gekomen waardoor ik later religieus geworden ben.”

Als het aan u ligt had die beleving eeuwig mogen duren.

„Ik had geen begrip meer van tijd, maar op een gegeven moment werd het donker, dus besloten we dat we het bos uit wilden gaan lopen. We waren helemaal gedesoriënteerd. Ik begon me af te vragen of ik ooit nog terug kon naar het gewone leven. En toen werd ik bang.

Toen ik twee maanden later bij een vriend weer een hoge dosering Hawaïaanse paddo's gebruikte, wachtte me een angstaanjagend visioen. Terwijl ik op de bank lag te draaien, zag ik mezelf vastgeketend aan een bed in een kille, lege ruimte. Keer op keer voelde ik mijn hand naar mijn keel grijpen. Alsof die werd doorgesneden.

Ik wist dat het niet echt was, maar toch maakte het diepe indruk op mij. De maanden erna ontwikkelde zich een angstfobie. Ik fantaseerde over de verschrikkelijkste ongelukken die me konden overkomen en was doodsbang voor de dood.”

Reden om te stoppen met psychedelica?

„Helemaal niet. Paddo's confronteren je met je weggestopte angsten. Die zijn deels onbewust, zitten vast in je lichaam. Tijdens een trip kunnen angsten open komen te liggen, kun je ze in je lichaam gaan voelen. In ruil voor zulke ervaringen krijg je inzicht over de bron ervan – bij mij mijn jeugd met een autoritaire vader. Dat moet je verwerken. Ik ben als een vorm van therapie doorgegaan met het gebruiken van paddo's omdat ik zag dat het een krachtige manier was om een beter mens te worden, vrij van angsten, verdriet, woede en frustratie.

Het inzicht dat er meer is, heeft zich inmiddels verdiept. Tegenwoordig ben ik ervan overtuigd dat alles deel is van een zinvol kosmisch bewustzijn, en dat de dood geen einde is. Wellicht wel voor het ego, maar niet voor je wezenskern. Die reïncarneert.

Het is zaak je 'trips' in je dagelijks leven te integreren. Als ik tegenwoordig paddo's ga eten, bereid ik me goed voor: ik neem eerst rust en ga vasten. Wie met respect omgaat met de paddo, krijgt er

levenslessen voor terug.

Ik geloof niet dat de moleculen van paddo's toevallig zo zijn samengesteld dat ze bewustzijnsverruimend op onze hersenen inwerken. Daar moet een bedoeling achter zitten. Paddo's groeien altijd dicht bij mensen omdat de aarde ons een inzicht wil geven, bijvoorbeeld dat we niet door kunnen gaan met overconsumeren."

Miquel Buckinx (24) studeerde sociologie, werkt in een biologische supermarkt en zit op de permacultuurschool in Twello.

Trouw 08-08-2008

Religieuze belevenissen

'Ik voelde een wind van energie in mijn lijf'

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Hanne van Oversteeg.

Wat hebt u beleefd?

„Vier dagen en vier nachten ben ik alleen, zonder te eten en te drinken, in een bos van de Belgische Ardennen geweest. Het was mijn vision quest, een ritueel van de Lakota-Indianen in Noord Amerika dat het midden houdt tussen een spirituele zoektocht en een retraite. Ik zat onder een grote boom en het was niet de bedoeling dat ik me verder dan twaalf meter van die boom zou begeven. Ik had alleen een zeiltje en een slaapzak bij me, verder niets. Een keer per dag kwam de sjamaan om te kijken of alles nog in orde was. Hij zei dan een zegenend gebed of liet me een pijp tabak roken en was weer weg.

In de eenzaamheid raak je op je innerlijk gefocust, geconcentreerd, en ik kon de wereld om me heen heel scherp waarnemen. Ik zag allerlei insecten. Miertjes, torretjes, spinnen en pissebedden liet ik gewoon over me heen lopen. Het kwam niet in me op ze te pletten.

Iedere ochtend was er een eekhoorn die van de ene boom naar de andere boom sprong. Hij bleef net zolang tot ik mijn slaapzak uitkwam. Dat hij op de vlucht sloeg zodra ik opstond heb ik me nog nooit bedacht. Ik voelde me met hem verbonden, het was alsof hij me begeleidde, bleef totdat ik uit mijn slaapzak kwam, en dan zijns weegs ging.

's Nachts kon het ijskoud zijn. Met ademhalingsoefeningen probeerde ik mezelf op te warmen. Ik stelde me dan voor dat ik me bij elke in- en uitademing warmer en warmer ging voelen, en dat werkte. Ook de dorst bevocht ik met mijn ademhaling. Kou en dorst kwamen en gingen. Toen het de derde dag flink ging regenen, heb ik mijn tong uitgestoken om toch maar wat regenwater op te vangen.

Ik werd met de dagen steeds stiller in mezelf. De vierde nacht voelde ik een wind van energie in mijn lijf opsteken, vooral in mijn bekken. Het leek op de energie die ik kende na een geweldige vrijpartij, maar dan zonder de erotische gevoelens. Ik wist er geen raad mee, had nog nooit zoiets ervaren. Het overweldigde me zo sterk dat ik het aanvankelijk onaangenaam vond – hoe sterk wordt het, wat moest ik ermee? Ik ging weer op mijn ademhaling letten en het gevoel werd vanzelf prettig. Ik voelde me krachtig worden en gedragen door God of hoe je het noemen wilt."

Was het voorbijgaand of is het gebeven?

„Het is nu twaalf jaar geleden dat het gebeurde en de ervaring is in mij verder gerijpt. Als ik een rottag heb, kan ik de beleving terughalen door er aan te denken. Ik heb laatst gewandeld in de Alpen. We staken gletsjers over en beklommen toppen met stijgijsers en touwen. Op momenten was het heel spannend en kreeg ik zelfs hoogtevrees. Op dat moment dacht ik aan die ervaring tijdens de queeste en bedacht me dat als ik nu door een val dood zou gaan, ik daarin kon berusten. De hoogtevrees was gelijk over."

Hebt u vaker een religieuze beleving gehad?

„Later heb ik nog een paar keer een religieuze ervaring gehad. Een keer liep ik in Frankrijk langs een snelstromende rivier tot ik een mooie rots zag waarop ik ben gaan zitten. Plotseling was er alleen het hier en nu. Ik was gedachteloos, egoloos, en voelde een sterke verbinding met het al, of God of wat ook. En ik voelde me gelukzalig. Nog twee keer heb ik iets dergelijks beleefd tijdens een rebirthing-sessie. Je ligt dan ontspannen in het water, en ademt dieper in en uit dan je gewend bent zodat je meer zuurstof binnenkrijgt – een gebruikelijke meditatietechniek. Even voelde ik diezelfde egoloosheid en verbondenheid. Ik voelde me herboren. Maar het moment dat ik het me realiseerde, ervan genoot en bedacht dat ik het vast wilde houden, was het weg.

Die ene keer bij de vision quest in de Belgische bossen verdween mijn ik-besef niet. Die ervaring was zo heftig dat ik in opperste staat van paraatheid was om overeind te blijven.”

Hanne van Oversteeg (55) is teamleider in een verpleeghuis voor demente ouderen.

Plotseling was er alleen het hier en nu

Trouw 07-11-2008

Religieuze belevenissen

Als ik een spiritueel inzicht krijg, moet ik altijd niezen

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie, misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op dit gebied hebben beleefd. Vandaag: Ingrid Rouleaux.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik had net de bestseller 'Een ongewoon gesprek met God' gelezen, van de Amerikaan Neale Ronald Walsch. Wow! Ik herkende er veel in. Ik had al een tijd héél hard aan mijzelf gewerkt, had een stuk innerlijke reis gemaakt, en was bezig het positieve uit te filteren in werk, opvoeding en relaties. En toen de kinderen het huis uit gingen, vroeg ik aan mezelf: Ingrid, wat ga je doen? De hele dag koffie drinken of iets doen met je ervaring? Ik had gemerkt dat het goed voelt om mijn gevoel van vreugde over mijn persoonlijke groei te delen. Ik was daarom een boek aan het schrijven.

Op een avond zat ik in de auto en vroeg ik aan God: 'Bij Walsch vind ik hele passages die ik zo zou kunnen overschrijven, maar dat is plagiaat. Wat nu?' Ik voelde al wel: er gaat iets gebeuren, ik mag iets uitdragen. En ja hoor, die nacht gebeurde het. Ik werd wakker en ik hoorde een stem die zei: 'Je mag een reisleider zijn. Je mag anderen deze reis beschrijven. Je wordt in een staat van Zijn gebracht.' Ik lag ondertussen in mijn bed met de handen gekruist over mijn hart. En ik werd helemaal in een energie gezet. Het wervelde door mijn lijf. Ik was klaarwakker. Later ben ik op internet gaan zoeken. Het bleek de merkabale te zijn, een voertuig van energie, tenminste ik had precies gevoeld wat ik daar las.”

Wekte de gedachte dat God speciaal u had uitgekozen bij u geen twijfels?

„Nee, ik stond er zelf ook van te kijken. Ik ben gewoon naar die ervaring toe geleid.”

Wat wil de reisleider haar medereizigers laten zien?

„Ik mag vertellen hoe het zit met de levens- of Jezusenergie – noem het God of Allah. Een paar nachten nadat God letterlijk tot me sprak ontwaakte ik en zong: 'Hoofd, schouders, knie en teen. Oren, ogen, puntje van je neus.' Het kinderliedje. Ik voelde mijn hart heel sterk en mijn ruggengraat. Het had met verbinding te maken. Ik tekende wat ik voelde, en wist dat de boodschap was dat in deze punten de levensenergie zat. Ik tekende ook een kruis. Het midden ervan was het hart. En toen kreeg ik door: 'Als je doet alsof de hele wereld beter is, dan is de hele wereld beter.'”
Moeten u en uw medereizigers dat door God geopenbaarde kinderliedje als religieus ritueel gaan beoefenen?

„Dat bekende liedje is een leuke gymnastiekoefening voor kleuters waarin het schema te zien is dat je ook tegenkomt in spirituele methoden. Ik beoefen 'meridiaanmeditatie', een methode volgens hetzelfde schema. Door die nachtelijke zangervaring wist ik dat als je bij je energie kunt komen, je verbinding legt met de hemel en je jezelf kunt genezen. Bovendien moest ik niezen.”

Pardon?

„Ik moet altijd niezen als ik een spiritueel inzicht krijg. Het is een bevestiging dat het klopt.”

Is een wellicht niet onderkende allergie, niet een wat al te willekeurig bewijs voor goddelijkheid?

„Ik ben niet allergisch. Mijn gevoel is mijn belangrijkste richtingaanwijzer. Voortdurend krijg ik vingerwijzingen in de vorm van bijzondere ervaringen. Zo had ik op mijn eerste verjaardag na de dood van mijn zus twee taarten besteld in de plaatselijke supermarkt. Die worden door een bakker in de buurt geleverd. Er was iets misgegaan met mijn bestelling, er was een verkeerde taart bezorgd. De afdeling van de supermarkt nam contact op met de bakker en die zei: 'Geef haar die taart maar gratis mee.' Het meisje haalde haar schouders op en liet merken dat de bakker normaal zoiets niet doet. Ik voelde gewoon dat mijn zusje dit zo gestuurd heeft. Zorgde ze ondanks haar dood toch nog voor een verjaardagscadeau. Grinnikend liep ik met mijn taarten naar huis.”

Ingrid Rouleaux (52) was financieel adviseur. In eigen beheer gaf ze het boek 'De verbinding met God' uit. www.deverbindingmetgod.nl.

Trouw 29-08-2008

Religieuze belevenissen

Toen ik tarotkaarten legde, werkte Jezus al door mij

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Ursula Polednick.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ooit ben ik eens bij een vrouw geweest met gaven. Ze zei: 'Ik zie dat ook jij gaven hebt. Pak deze foto eens, en concentreer je erop.' Ik concentreerde me en zag allemaal beelden. En die beelden klopten, zei ze. Sindsdien is de geestelijke weg voor mij opengegaan. Ervoor had ik helemaal niets met religie. Ik vond kerken saai en was van 'lang leve de lol'.

Ik ging geesten oproepen en tarotkaarten leggen en ik probeerde zo mensen met problemen te helpen – gratis, en vaak met succes. Maar het ging verschrikkelijk mis. Mijn huis zat vol met demonen: schilderijen vielen van de muur en een keer werd de hond met mand en al tegen het televisiemeubel gesmeten. Mensen die gezond op bezoek kwamen, gingen ziek weer weg, en ik kreeg een hersentumor en twee hernia's.

Er kwam een vrouw op mijn pad, die me uitnodigde mee te gaan naar een bijeenkomst van een heel lieve vrouw die christen was. Er hing een sfeer van liefde en ze sloeg voor mij de Bijbel open en legde haar vinger op een voor mij bedoelde passage. Ze las een vers voor uit het Oude Testament waarin God de mensen verbood zich met magie en waarzeggerij bezig te houden. Het leek of bij mij de gordijnen opengingen. Ik viel op mijn knieën en zei: 'Jezus, als je echt bestaat, kom dan in mijn hart'. Thuis heb ik gelijk alle tarotkaarten en dergelijke in de container gegooid.

De volgende zondag ben ik naar de buurtkerk gegaan, een pinkstergemeente. Daar heb ik Jezus aangeroepen, terwijl ik voor het eerst een diepe liefde voor hem voelde. Het leek alsof iemand tegen mij zei: 'Doe je ogen eens open'. Ik deed het en ik zag Jezus naast mij staan. Ik zat op mijn knieën en moest omhoog kijken om hem in zijn volle glorie te zien. Hij zag er prachtig uit, had donkere, lange haren en een verzorgde korte baard. Zijn gewaad was wit met een lichtblauw kleed eroverheen. Hij had onder zijn arm een dik gouden boek, waarvan ik later hoorde dat het een levensboek was. Ook zag ik dat zijn hart aan het bloeden was, en het bloed liep langs zijn gewaad. Hij zei geen woord, keek alleen maar naar mij. Ik was helemaal niet geschrokken of bang, het was

alsof het de gewoonste zaak van de wereld was. Hij was, denk ik, na een halve minuut weer weg.”

Hebt u daarna nooit meer iemand proberen te helpen met uw gaven?

„Zestien jaar lang ben ik lid gebleven van die pinkstergemeente. Daar mocht ik geen anderen helpen. Alleen voorgangers en ouderlingen mochten dat. Anderen niet, want dan was dat het werk van Satan, zeiden ze. Drie jaar geleden ben ik eruitgestapt. Ik heb geen zin meer in 'je moet dit en je mag niet dat'. Wat ik mag, maak ik zelf wel uit. Ik ben dus weer met genezen begonnen. Het is gewoon mijn hobby, en de beste manier waarop ik mijn steentje kan bijdragen.”

Hebt u, nu u christen bent, uw methode aangepast?

„Tegenwoordig ga ik in gebed, al voordat iemand binnenkomt, dus zonder dat ie het weet. En als die persoon tegenover me zit, leg ik mijn handen op en magnetiseer ik hem. En dan vraag ik of ik een gebed mag doen – wat meestal wel mag. Uiteindelijk is het God die bepaalt of iemand geneest of niet.”

Waarom bent u daar dan voor nodig?

„Daar vraag je me iets. Laat ik zeggen: God heeft instrumenten nodig. Ik geloof dat rond ieder mens goed en kwaad strijden. De vraag is: naar wie gaan wij luisteren? Ik probeer Gods energie in te stralen.

Ik geloof niet dat ik vroeger, toen ik nog geen christen was en mensen probeerde te helpen, de energie van Satan verspreidde. Pinkstergelovigen zien het allemaal veel te zwart-wit. Al had ik het vroeger niet zo willen noemen, ook toen werkte Jezus al door mij.”

Ursula Polednick (54) is huisvrouw.

Trouw 18-07-2008

Religieuze belevenissen

Binnenin de burcht was God en ik kon de deur niet vinden

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Benjamin Louwerse.

Wat hebt u beleefd?

„Ik verzorgde een meditatief moment bij de dépendance van een Amerikaanse reformatorisch-evangelische theologische faculteit in Hoofddorp en toen ik na afloop naar mijn auto liep, werd ik op mijn schouders getikt door ene Alexei, een student uit Oekraïne. 'Ik moet je iets zeggen namens de Heer', zei hij. Ik dacht: 'Ojee, heb je er weer zo een.' Ik heb namelijk vaker dat soort mensen meegemaakt in pinksterkringen.

Maar de man oogde oprecht. Hij droeg Jesaja 40 voor: 'Wie de Heer verwachten, putten nieuwe kracht, zij varen op met vleugelen als arenden', en het tiende vers van 41: 'U bent mijn dienstknecht. Ik heb u niet versmaad. Zie niet angstig rond, Ik ben met u.' Ik reed weg en een half uur later was ik het voorval alweer vergeten. Wat moest ik er immers mee?

Vier dagen later stond ik op de kansel tijdens de kerkdienst in mijn kerk, en stortte ik in. Ik kon plotseling geen woord meer uitbrengen en trilde over mijn hele lichaam. De zwaarte van het predikantschap en de conflicten in de gemeente hadden me opgebrand. De belangrijke pijlers van mijn leven vielen om. Ik raakte arbeidsongeschikt, verloor mijn baan en moest uit de pastorie. Ik had drie studerende kinderen terwijl ik in de bijstand zat, en ik kreeg ernstige problemen aan mijn hart. God, die er mijn hele leven altijd als vanzelfsprekend was geweest en voor mij zorgde, waar was die eigenlijk, vroeg ik me af. Ik kon het niet bedenken.

Aan het ziekbed van gemeenteleden kon ik als predikant gemakkelijk dingen zeggen als 'houd moed, er zal wel in voorzien worden'. Ik zei het heel oprecht, bedoeld als troost. En wat ik zei stond vaak nog letterlijk in de Bijbel ook. Maar toen ik er zelf slecht aan toe was, dacht ik: 'wat moet ik

daarmee?'. Als het je goed gaat, kun je gemakkelijk tegen anderen zeggen: 'het komt goed. Jesaja 40'. Maar toen het me zo slecht ging, verloor ik mijn godsgeloof."

Werd u atheïst?

„Dat God helemaal niet zou bestaan, heb ik maar heel spaarzaam bedacht. Die gedachte kon ik uit angst voor het zwarte gat maar nauwelijks toelaten. Met alle kracht die ik nog in me had, probeerde ik het oude weer terug te krijgen: de onbetwifelbare God uit mijn jeugd, die deel uitmaakte van ons gezin, waar je al je zorgen aan kwijt kon en je verlangens kon droppen.

Het lukte niet hem weer terug te krijgen. Ik wist niet hoe.

Ik ben met mijn gezin naar Zwolle verhuisd en daar ging ik aanvankelijk zelfs niet meer naar de kerk, terwijl de andere gezinsleden wel gingen. Alleen al om er niet te gaan zitten hyperventileren. Ook bidden kon ik vaak niet meer opbrengen. Ik dacht: God is er niet voor mij. Ik voelde me verraden."

U werd dus geen 'arend'?

„Er gebeurden wel twee dingen. Maandenlang had ik dezelfde droom. Over een burcht waar ik vertwijfeld omheen liep. Ik kon nergens een deur vinden. God was binnen.

Toen gaf mijn moeder me het oude exemplaar van Thomas a Kempis' 'De imitatio Christi' van ome Jan, die predikant was geweest en in Dachau is omgekomen.

Ik ging erin lezen, maar ik was zo krampachtig bezig weer terug te krijgen wat ik verloren was, dat het 'laat niets u verstoren, alles gaat voorbij, behalve God' me als belachelijk in de oren klonk. Die monniken kenden het echte leven niet, dacht ik eerst."

Hoe bent u uit uw problemen geraakt?

„Ik bleef er desondanks elke avond uit lezen. Ik bedacht dat die monniken leefden in een tijd van vreselijke pest, oorlog en natuurrampen. Ik begon te denken: dit is de weg die ik eigenlijk ook wil gaan, me net als zij volledig overgeven aan God. Toen viel het kwartje. Ik zat zelf in die burcht en het was God die steeds maar probeerde bij mij binnen te komen. God was op zoek naar mij!

En toen opeens herinnerde ik mij die jongen uit Oekraïne. God had me van tevoren al laten weten dat het goed zou komen. Ik moest verschrikkelijk huilen."

Ds. Benjamin Louwerse (60) is docent cultuurbeschouwing en theologie aan Hogeschool Windesheim in Zwolle. Vorig jaar verscheen van hem de roman 'Imitatio, Thomas a Kempis, een kroniek'.

Trouw 21-11-2008

Religieuze belevenissen

Becker heette ze. Met ck. Precies zoals in de droom

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Roelof Tichelaar.

Wat hebt u meegemaakt?

„Twintig jaar geleden had ik een voorspellende droom. Ik ging een groot gebouw binnen. Er stond een oude man te bellen. Hij gebaarde een jongen naast hem, weg te gaan en wenkte mij. Toen hij klaar was met bellen, zei hij dat er een schilderij in het archief lag. Als het nog niet helemaal af was, mocht ik het hebben, was het wel af, dan hield hij het. We liepen naar het archief toe en ik hoorde heel duidelijk de naam 'Becker met ck' klinken. In het archief lagen allemaal kokers. Om de juiste koker te vinden moesten we het register raadplegen. 'B33' viel mij in. Ik opende koker B33 en zag een afbeelding van een man zonder achtergrond. Het schilderij zou dus van mij zijn, realiseerde ik me en ik bevroedde dat er een opdracht aan verbonden was. Wat die inhoud wist ik echter niet. Negen jaar later. Ik probeerde contact te leggen met de Greberstichting in de Verenigde Staten, die

het gedachtengoed verspreidde van priester Greber, die dankzij zijn contact met de geesteswereld de ware boodschap van Christus doorgaf. Wekenlang kreeg ik alleen maar een antwoordapparaat.

Eindelijk nam een vrouw op. Ze vertelde dat het haar doel was de boeken van Greber uit de handel te krijgen. Ik was met stomheid geslagen en vroeg haar of ik mijn bewondering voor Greber in een brief aan haar uiteen mocht zetten. Ik vroeg haar naam. Becker heette ze. Met ck.

Wat later beseftte ik met een B te hebben gesproken en dat die 33 op mijn leeftijd sloeg.

Ik heb inmiddels een boekje over Greber geschreven, en probeer net als Greber in de geest van de Eerste brief van Johannes 4: 1-6 contact met de geestelijke wereld te onderhouden.”

U 'beproeft de geesten of ze uit God zijn'?

„Er zijn criteria om uit te maken van waar een beïnvloeding komt. Zoals er een hogere wereld is, is er ook een lagere. Wekelijks ontvang ik mensen die in beslag worden genomen door demonen. Dus als iemand zegt dat hij door een hogere geest geleid wordt maar vervolgens steeds zegt dat hij dit of dat móét, denk ik: hé, wacht eens even.

Lage geesten maken vaak gebruik van de paranormale gevoeligheid die mensen kunnen hebben. Angst en schuldgevoelens bieden hen een voedingsbodem. Met zulke cliënten kijk ik terug op de patronen waarin ze verstrikt zijn geraakt. En we bidden. Vervolgens geef ik de geesten een kort en duidelijk bevel om weg te gaan. Dat helpt, maar mensen vinden pas echt goede bescherming in de zekerheid van hun geloof in Christus.

Ik had eens een demon in huis, naast mijn bed. Het was een vrouw met een heel negatieve uitstraling. Ze keek me dreigend aan. Aanvankelijk schrok ik me helemaal wild, maar toen bedacht ik me dat ik haar rustig het bevel moest geven dat ze weg moest wezen. En zo gebeurde.”

Hebt u overwogen dat u misschien hallucineerde?

„Ik heb me dikwijls afgevraagd of ik me het niet verbeeld. Maar als nuchter mens kan ik er niet omheen: ik heb dit gewoon als waarheid ervaren.”

Zeggen dat je iets als waarheid ervaart gaat veel minder ver dan zeggen dat iets waarheid is.

„Dat het allemaal alleen maar symbolen zijn die beleefd worden, bestrijd ik. Dat er een bovennatuurlijke werkelijkheid bestaat, staat voor mij als een paal boven water.

Veel kerken stellen dat je je helemaal niet met de bovennatuurlijke wereld mag bezighouden. Ook dat bestrijd ik. Ik ga er niet meer heen. Ik heb voor mezelf wel eens het avondmaal gedaan. En soms doop ik wel eens iemand – waarom niet?

Ik ga de discussie over het bestaan van een hogere en lagere geestenwereld niet meer aan. Iedereen zijn waarheid, denk ik dan maar. Ik ben overtuigd van mijn gelijk, wie er wat mee wil, neme het, en doe er anders maar lekker niks mee.”

En als iemand uw hulp voor vijftig euro per uur wel kan betalen maar toch te duur vindt?

„Dan gaat hij toch lekker ergens anders naar toe. Ik doe niet aan handjeklap.”

Roelof Tichelaar (44) werkte bij de belastingdienst en is geestelijk hulpverlener. Zijn boeken verschijnen bij Uitgeverij Ten Have.

Trouw 14-11-2008

Religieuze belevenissen

Spirituele ervaring ontregelt, ze trekt aan en doet huiveren

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Marcel Cobussen.

Wat hebt u meegemaakt?

„Vanmorgen bracht ik mijn dochter Eva van vierenhalf naar school. Vlug, vlug, vlug, gedachten bij andere zaken. Plotseling rende ze vooruit, pakte een groot herfstblad van een kastanje van de grond

en gaf het me. Waarom? Ik was verbaasd, het ontregelde me. Uit de routine, in het moment. Het kan ook gebeuren wanneer ik in de tuin zit en een vogel hoor zingen. Dan besef ik opeens dat ik er zit, dat ik luister, daar in de tuin. Alles verliest even zijn vanzelfsprekendheid. Of wanneer ik naar het station loop. Dan loop ik gehaast, om de trein nog te halen. Ik stoor me aan de mensen die in de weg lopen en aan de opgebroken straten die de doorgang versperren.

Ik heb me dan afgesloten voor het spirituele dat zich overal voor mijn ogen en oren aan het voltrekken is. Totdat ik opeens merk dat in die opgebroken straat ook schoonheid te ervaren is. En dat de herrie die overal in de stad weerklinkt, niet alleen een monotoon geluid is, maar dat er een heel palet aan tonen te horen is, dat er muziek in zit, zeg maar.

Soms ook kan ik me, al improviserend aan de piano, laten verrassen door wat ik hoor ontstaan. In de openheid en verwondering voorbij het vanzelfsprekende hoor ik iets spiritueels zich voltrekken.” Wat voltrekt zich dan precies?

„Spiritualiteit is geen eigenschap van de straat, van mensen, van geluiden of van muziek. En het is ook niet iets wat helemaal uit mijzelf alleen afkomstig is.

Het zit in de interactie. Een spirituele ervaring vergt activiteit voor zover ik me open moet stellen, maar vraagt ook passiviteit voor zover ik het moet laten gebeuren.

Ik geloof niet in een bovenzintuigelijke wereld van waaruit alles bestierd wordt. Dat postulaat is volgens mij niet nodig om tot een spirituele ervaring te komen. Ik heb wel eens in een clubje gezeten dat de Bijbel op een andere manier probeerde te lezen. Dat speelde zich af rond een man die beweerde dat hij de aartsengel Michael was. Hij zei dat ik aura's kon zien, en inderdaad, hoe meer ik me aan dit idee overgaf, des te meer ik ervan overtuigd raakte dat ik ze zag.

Maar uiteindelijk bleek het teveel te draaien om de wens het leven te kunnen controleren met behulp van een gepostuleerde bovenwereld. Daar ben ik op afgeknapt.

Ik wil spiritualiteit terugbrengen in mijn dagelijkse leven. De kern is niet controle maar juist het toelaten van het onbeheersbare. Kun je dat, dan neem je even afstand van je vertrouwde blik die bepaald wordt door je concepten en dogma's.”

Probeert u deze ervaring te cultiveren?

„Kun je het toelaten, dat is de vraag. Traditionele religie dient er vaak toe om grip te krijgen op de wereld, dus zulke ervaringen juist niet te krijgen. Aspecten van de spirituele ervaring ken ik uit mijn katholieke jeugd. Ik was lid van het kerkkoor. Met dat collectieve gezang kreeg ik het gevoel dat ik boven mezelf uitsteeg, dat er iets gebeurde wat ik niet meer in de hand had, en waarvan ik een onderdeelje was.

Dit kan zelfs heel extreem werken, in het stadion van Feyenoord bijvoorbeeld. Als ik daar meegalm met de meute, me overgeef aan de groep en voel dat ik mezelf niet meer in de hand heb, en de hevige antipathie voor de tegenstander ook in mij zelf voel opwellen. Ik ging nooit zover dat ik dan ook met stenen ben gaan gooien. Maar ik heb wel eens flink tegen een boom aan staan trappen. Weliswaar wordt hier het beheersbare overstegen maar dat geeft nog niet onmiddellijk toegang tot het spirituele. Dat wordt hier juist geblokkeerd door de collectieve roes waarin de openheid naar 'het andere' teniet wordt gedaan.

Als ik tijdens mijn katholieke jeugd al iets spiritueels ervaren heb, dan was het wanneer ik buiten de missen om in alle stilte in een lege kerk kon zitten en me overgeven aan gemijmer tot voorbij het punt dat je nog rationele controle over die gedachten hebt.

Een spirituele ervaring kan ik misschien wel het gemakkelijkst met muziek oproepen. Met de muziek van Arvo Pärt bijvoorbeeld. In die muziek klinkt vaak stilte mee. Het is paradoxaal, maar je krijgt al luisterend het gevoel dat de muziek op een grens aanstuurt waarachter een onbeheersbare stilte heerst.

Of neem het immens populaire 'Welcome to the hotel California' van The Eagles. Niet alleen de tekst is vervreemdend, maar ook het ritme is gek. Deze song wekt zo een gevoel van vervreemding, maar ze trekt ook aan. Er is tremendum et fascinans, zoals de geleerde Rudolf Otto de ervaring van het heilige ooit heeft genoemd. Dit tegenstrijdige gevoel van aantrekkingskracht en huivering doortrekt spirituele ervaringen. Beide moeten er tegelijkertijd zijn. De ervaring brengt bij elkaar wat onze ratio gescheiden houdt. Spiritualiteit brengt geen veilige, beschermende wereld buiten onze

dagelijkse werkelijkheid. Spiritualiteit ontregelt.”

Marcel Cobussen (46) is muzikfilosoof en jazzpianist. Onlangs verscheen van hem 'Thresholds, rethinking spirituality through Music'. ISBN 9780754664826.

Trouw 26-09-2008

Religieuze belevenissen

Ik zat zo vast dat er een ernstig ongeluk nodig was

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie - misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Lidwien van de Laarschot.

Wat hebt u meegemaakt?

„Op zondag 8 juni 1996 ben ik voor de eerste keer gaan paardrijden op het strand. We waren met zijn vieren en een begeleider. Op de manége had ik een mak paard gevraagd, want ik had nog nooit hard gereden. Op het paard gezeten, meende ik te merken dat zij zich niet goed voelde, maar ik zei niks omdat ik niet voor angsthaas versleten wilde worden.

Op het strand is het misgegaan, maar daar kan ik me niks van herinneren. Ik heb later gehoord dat mijn paard tijdens rengalop plotseling dood is neergevallen, dat ik met mijn hoofd tegen het zand ben geslagen en ben blijven liggen.

Tweemaal heb ik enkele dagen helemaal in coma gelegen, plus zes weken in subcoma. Mijn hersenen waren beschadigd. Tijdens een zware epileptische aanval balanceerde ik op het randje van de dood, hebben ze me later verteld.

Tijdens deze periode in het ziekenhuis heb ik een heel bijzondere ervaring gehad. Ik zag mezelf met vier mij onbekende mensen liggen op oranje zand. Ik wist niet wat er gebeuren ging, maar het voelde vredig. Ineens ging ik in een draaikolk mee. Er waren daar geen lichamen of woorden. Alleen licht en kleuren, en de sensatie van energie en liefde. Het was geweldig.

Maar ik durfde me er niet in mee te laten gaan. Ik vond mezelf dit niet waard. Op het moment dat ik me dat realiseerde, voelde ik me teruggestuurd. Het was mijn tijd nog niet, kreeg ik mee. Ik zag de aarde, de plaats waar ik geboren ben, mijzelf van baby tot nu in het ziekenhuis, en afgelopen was het.”

Hoe legt u deze ervaring uit?

„Ik denk dat deze ervaring samenviel met de epileptische aanval, en dat ik toen beleefd heb dat ik aan de rand van de dood stond. En dat ik terug moest omdat ik nog niet klaar was met mijn leven. Toen ik na zes maanden weer thuiskwam, werd ik depressief. Ik heb geen zelfmoord gepleegd omdat ik ervan overtuigd was dat dat geen zin had. Ik mocht toch nog niet door. Zou ik het proberen dan zou ik onherroepelijk reïncarneren, en zou ik er dus niets mee opschieten.”

Wat hebt u toen gedaan?

„Met een cursus reiki heb ik geleerd van mezelf te houden. Dat was hard nodig, want lange tijd kon ik niet accepteren dat ik voortaan met een hersenbeschadiging door het leven moest gaan. Ik had mijzelf ook voor het ongeluk al nooit geaccepteerd zoals ik was, en erna al helemaal niet.

In de cursus moest ik oefenen om voor de spiegel te gaan staan en mezelf diep in de ogen te kijken. Met mijn hand op het hart moest ik zeggen: 'Lidwien van de Laarschot, ik houd van je, en ik sta open voor je liefde'.

Aanvankelijk kon ik het niet, vond ik het heel maf. Maar toen het me eenmaal lukte, voelde het fijn. Het was alsof ik thuiskwam. Eindelijk kwam ik in contact met mijn eigen ziel. Ik doe het nog elke avond.”

Was het ongeluk een kwestie van op de verkeerde tijd op de verkeerde plek zijn, of ziet u er een geheimzinnige regisseur aan het werk?

„Ik geloof niet in toeval. Ik kon niet verder in mijn leven. Ik zat kennelijk zo vast dat er een ernstig

ongeluk nodig was.

Ik heb erdoor geleerd van mezelf te houden, en met liefde open te staan voor anderen. Achteraf kan ik blij zijn dat ik dat ongeluk heb mogen meemaken.”

Lidwien van de Laarschot (45) was actief in de patiëntenvereniging Cerebraal, voor mensen met niet-aangeboren hersenletsel. Ze gaf dit jaar in eigen beheer het boek 'Op zoek naar de zin van mijn leven' uit. Het is te bestellen door €14,70 over te maken op giro 4368288 o.v.v. postadres.

Lidwien van de Laarschot: 'De werkelijkheid van mijn bijna-doodervaring'

Trouw 12-12-2008

Religieuze belevenissen

Ik voelde mij ingeplugd in het kosmische stopcontact

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Leoni Jansen.

Wat hebt u meegemaakt?

„Deze nazomer ben ik naar Santiago de Compostela gelopen, in mijn eentje, vanaf de Spaanse grens, in 31 dagen. Ik voelde me helemaal top. Twee lange broeken, drie T-shirts en een fleece, dat was bijna alles wat ik bij me had, en goh, wat maakte dat me gelukkig. Oké, de eerste dag dat ik in mijn eentje liep door de uitgestrekte velden, moest ik huilen en dacht ik: waar ben ik aan begonnen. Maar toen de zon doorbrak en ik in een stadje een terrasje pikte, was het definitief over.

Al lopend kwam ik helemaal los.

Na anderhalve week was het in de controlekamer van het denken eindelijk stil geworden, ik werd een met met het landschap.

Jaren was ik eigenlijk nooit alleen geweest, en hier liep ik dan helemaal alleen, met niet meer aan mijn hoofd dan waar ik zou eten, slapen en hoe ik mijn blaren moest behandelen.

Fantastisch hoe pelgrims met elkaar omgaan. Geen praatjes uit beleefdheid, geen verhalen uit fatsoen. Wie geïnteresseerd is, is dat helemaal oprecht, wie het niet is, loopt weg – 'eh, ik moet hier naar links, tot kijk'. Elke avond kwam de wijn op tafel en werd er stevig doorgezopen. Lag je wat later gierend van het lachen met z'n twintigen in de slaapzaal. Snel inslapen voordat het snurken begon. En o wee als je terugkwam van de wc. Overmand door de geur in die bedompte ruimte met die twintig zwetende lichamen, kroop ik maar weer snel mijn bed in. Ik had nooit gedacht dat ik dit zou kunnen.

Als je door het weidse landschap van Noord-Spanje loopt, loop je met je voeten op de aarde en je hoofd in de hemel. Op een berg terugkijkend tot aan de verre horizon besepte ik dat ik dat allemaal had gelopen. Ik voelde me verbonden met de aarde, met mezelf en met mijn medepelgrims. Alles klopte.”

Was dit nieuw voor u?

„Heel veel mensen die ik tegenkwam hadden deze ervaring ook, maar alleen maar hier. Ik kende dezelfde ervaring met muziek maken ook al. De verbondenheid met mensen uit alle culturen. En het gevoel dat het goed gaat, dat je niet meer hoeft te vechten, dat er liefde is, van troost. Er zijn tijdens een concert allerlei voorwaarden waaraan voldaan moet zijn – oefening, techniek, een goede ploeg – en dan nog heb je het niet in de hand. En dan opeens weet ik: nu is het er. Dan verdwijn ik, ben ik een doorgeefluik. Over God heb ik het liever niet – vanwege de pretentie. Dan heb ik het gevoel dat ik ben ingeplugd in het kosmische stopcontact.

Toen ik in Spanje bij het ijzeren kruis kwam, waar alle pelgrims traditioneel een steen neerleggen, kon ik het wel uitschreeuwen. Maar ja, er waren meer pelgrims, dus dat durfde ik niet. Dus begon ik een Iers lied te zingen, een blessing. En ook toen was het er opeens, dat contact met het kosmische stopcontact. Het werd stil en na afloop wist ik: dit was mijn steen.”

Hebt u toch ook iets nieuws ontdekt?

„Er is een gezegde dat niet jij de camino doet, maar de camino jou. En inderdaad, er kwamen dingen op mijn pad die ik niet had kunnen verzinnen. Mijn vader is nu negen jaar dood. Op het eind van zijn leven hield ik niet meer van hem. Het was een ontzettend moeilijke man geworden. Ik voelde me niet schuldig, maar vond het wel vervelend. Terwijl ik in Spanje door de velden liep, voelde ik opeens: mijn vader is hier. Ik begon hardop tegen hem te praten. Als klein meisje had hij me veel over de natuur geleerd. We liepen vroeger door de weilanden terwijl hij me op de schoonheid van allerlei planten wees en me de namen leerde. En nu liepen we weer door de velden, en wezen we elkaar op allerlei planten. En ik voelde hoe ontzettend veel die man van dat kleine meisje had gehouden. Vanaf toen was het vervelende gevoel over hem verdwenen.”

Leoni Jansen (53) is zangeres. Onlangs begon ze aan haar nieuwe theaterconcert Second Wind.

Trouw 23-05-2008

Religieuze belevenissen

Door te spreken in tongen kon ik mijn angst temperen

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie - misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Willem de Vink.

Wat hebt u beleefd?

„Als ik in tongen spreek, maak ik direct contact met Gods geest, die in mij woont. Dan ervaar ik vrede, blijdschap, zekerheid en diepe dankbaarheid omdat ik Gods geliefde kind ben. Al doende merk ik dat het goed zit tussen God en mij, ervaar ik een vrede waarvan niemand me kan beroven. Eigenlijk spreek ik dan een brabbeltaal, onafhankelijk van verstand en gevoel. Het komt uit een diepere laag die zich verbindt met God. Omdat er geen woorden zijn is het heel gemakkelijk, hoef je niet moeilijk te doen over de inhoud.”

Kunt u zich herinneren dat u in tongen sprak en het u bijzonder heeft getroffen?

„In de auto of tijdens het eten, ga ik vaak in tongen spreken, al dan niet hardop. Dan bedenk ik me: God is er toch, dus laat ik maar gaan bidden zodat ik gesterkt kan raken. Ik doe het ook in groepen, als ik weet dat men er voor openstaat. Of tijdens een kerkdienst, waar ik samen met anderen God beleef. En in de natuur als ik mijn blijdschap over de schoonheid die me omringt wil uiten. Je kunt het gemakkelijk op allerlei plaatsen doen, zonder dat het veel aandacht kost. Het raakt nooit op.” Herinnert u zich geen bepaalde gelegenheid, of gebeurt het u zo vaak dat u niet meer van concrete voorvallen weet?

„Ik ben er zoveel mee bezig dat het voortdurend in mijn gedachten is. Omdat spreken in tongen ook zo abstract is, kan ik er niet gemakkelijk concreet over praten. In tongen spreken verhoudt zich tot gewoon bidden als abstracte tot beeldende kunst. 'Iemand die in een klanktaal spreekt, spreekt niet tot mensen maar alleen tot God' – 'die sticht zichzelf', zegt Paulus in een brief aan de Korintiërs.”

Of zijn het de bijbelteksten waarmee u leeft die tussen u en uw ervaringen staan?

„Dat zou ook wel eens zo kunnen zijn. Voortdurend spiegel ik wat ik meemaak aan de Bijbel. Mijn leven en de Bijbel zijn een wisselwerking.”

Wilt u toch proberen over een concrete gebeurtenis te vertellen?

„Ik kan vertellen over hoe ik het heb geleerd. Ik heb het van mijn moeder geleerd. We woonden in een bovenhuis en als mijn vader de trap op kwam, hoorde je dat aan zijn voetstappen en je hoorde zijn ademhaling. Dan werd ik bang, vooral voor de mogelijke driftbuien die hij meenam. Door te spreken in tongen kon ik de angst temperen.

Mijn ouders waren zelf ook evangelisch. Al hadden ze het over de genade van de kruisdood van Jezus, toch kenden ze die niet goed. Ze waren fout geweest in de oorlog en leefden met schaamte en

schuld. Ik heb me er ook schuldig over gevoeld en ben heel boos op ze geweest. Tegenwoordig ben ik dat niet meer, en weet ik dat er nog veel meer aan Jezus' genadegaven te ontdekken valt."

Hebt u de stem van God weleens gehoord?

„Ik heb nooit een stem uit de hemel gehoord – dat hebben niet veel mensen meegemaakt. Toch heb ik hem aan het werk gezien. Toen ik de nu in 38 talen uitgegeven strip 'Jezus Messias' maakte, en om dat te kunnen doen mijn betaalde werk opzij had gezet, dreigden we op een gegeven moment geen boodschappen meer te kunnen doen. Ik ging bidden en de volgende dag lag er een enveloppe met geld op de deurmat."

U had het overal rondgebazuind?

„Ha ha, natuurlijk. De mensen leefden met ons mee, en God deed dat ook. God wil iets met je, bijvoorbeeld dat je een stripverhaal maakt. En dan wekt dat ook iets op bij mensen in je omgeving. Die geven je een stukje bevestiging."

Willem de Vink (50) houdt zo'n 150 preken per jaar. Hij is schrijver en illustrator van evangelisch-christelijke lectuur en was twee jaar directeur van de zendingsorganisatie Agape. Een overzicht van zijn werk: www.willemdevink.nl

Trouw 02-01-2009

Religieuze belevenissen

De Sloegin was met Kerst ondrinkbaar

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: François Boulangé.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik heb nooit het licht gezien of goddelijke ingevingen gehad. En ik heb ook nog nooit iets heel ergs meegemaakt – de dood van ouders, een kind, een miskraam – waarbij ik zo sterk werd overspoeld door emoties dat die religieus werden. Hoogstens heb ik enkele kleine voorvalletjes meegemaakt, bijvoorbeeld van die al te toevallige dingetjes en momenten van déjà vu. Vanwege die voorvalletjes ben ik me ietsist gaan noemen, iemand die niet gelooft in de traditionele goden, maar die wel gelooft dat er toch iets moet zijn. Maar die voorvalletjes zijn van zo'n grote lulligheid dat ik er maar liever mijn mond over houd."

U hebt echt geen enkel verhaal?

„Nou vooruit. Een goede vriend van mij heeft een paar jaar geleden een huis op het platteland van Ierland gekocht. Aan het begin van de herfst zijn de sleedoornbessen rijp. Hiervan maakt iedere zichzelf respecterende Ier Sloegin ('slow gin'). De rode bessen moeten volgens Mary, de druïde van het dorp, met een zilveren speld bij volle maan worden ingeprikt. Daarna in een jerrycan met gin of jenever, dagelijks eventjes schudden en tegen Kerst is de Soegin klaar. Het vorige jaar moesten we na het plukken van de bessen nog drie weken wachten op volle maan. Dat vonden wij te lang en ach, wat kan volle maan nu uitmaken? De Sloegin was met Kerst ondrinkbaar. Dit heeft me aan het denken gezet."

Bent u altijd religieus geweest?

„Vroeger dacht ik nooit na over levensbeschouwelijke zaken. Ik ben altijd agnost geweest, was niet gelovig in wat dan ook, ik was een scepticus die zweerde bij de wetenschappelijke benadering. Maar naar aanleiding van alle gesprekken die ik erover heb gevoerd in het café, ben ik sinds een paar jaar toch gaan denken: als een heleboel mensen die ik hoog acht geloven dat er meer is, hebben die het dan toch allemaal bij het verkeerde eind?

Bovendien word je een dagje ouder. Het zal een midlifecrisis zijn die me deed beseffen: ik mis iets. Is er een geestelijk leven wat ik nooit kende maar dat er wel is? Dat is wat ik tegenwoordig denk. Ik

begon een zoektocht naar... eh, tja naar wat eigenlijk?"

Bent u door uw ietsisme anders naar de wereld gaan kijken?

„Ja. Maar het zijn allemaal opendeuren. Neem de manier van naar de natuur kijken, een zonsondergang, de schoonheid van dingen. Vroeger dacht ik alleen: goh, wat een mooi kleurtje, tegenwoordig voel ik iets intensers, iets dat naar een ongrijpbaar meer smaakt.

Mijn gevoel dat er meer is, wordt nog het meest opgeroepen door het horen van de ervaringen van anderen. Ik ben zeer in anderen geïnteresseerd. Hun verhalen inspireren en verwonderen me.

Misschien is het beroepsdeformatie, ben ik een supervoyeur, die graag met anderen meekijkend de dingen meebeleefd.

Ik maak een zoektocht. Over het antwoord op de vraag of ik zal vinden ben ik sceptisch, maar ik sluit het zeker niet uit.

Want soms heb ik wel eens iets gevonden op spiritueel gebied. Zo liet mijn fysiotherapeut me kennismaken met de verschillende werkingen van infrarood en van moksa-kruidenkaarsen. De warmte van die laatste gingen veel dieper de huid in, ik heb het zelf gevoeld. Placebo-effect? Laat het zo wezen, dan heb ik toch ook iets ontdekt over de werking van de geest.”

U was agnost, u bent ietsist, wordt u misschien nog eens 'new age' of 'spiritueel' gelovige?

„Ik heb ook wel eens een 'reading' laten doen, een keer door een Amerikaan die in contact zei te staan met 'The group', een andere keer door een tarotist. Jeetje mina, dacht ik, op zo'n manier kan ik dat ook binnen een middag leren. Iedereen weet dat ik rook, dus kom niet aan met de boodschap dat ik op mijn longen moet passen.

Als een ietsist een anarchist in het geestelijk leven is, iemand die op dit gebied leeft zonder opgelegde regels, dan ben ik een ietsist. Of al die mensen buiten de institutionele godsdiensten ook anarchist zijn, ben ik nog aan het ontdekken. Heeft die tarotist zijn eigen systeem, of volgt hij een voorgeschreven wet? Is het iemands levensvervulling of is het maar een hobby zoals pannenlappen haken?

Ik ben altijd zeer tevreden geweest met mijn agnosticisme, was er van overtuigd dat we zeker niet meer kunnen weten. Maar ik geloof tegenwoordig in het voortschrijdend inzicht van de mensheid.

Wellicht hebben we over honderdduizend jaar wel antwoorden op al onze levensvragen.”

François Boulangé (55) is tv-presentator en programmamaker. Vele jaren presenteerde hij het quizprogramma Lingo. Hij begon een discussiewebsite over ietsisme, die begin februari wordt opgevolgd door de website www.zelfzijn.nl voor spirituele onlinecursussen 'van boomknuffelen tot paranormale zaken'.

Trouw 30-05-2008

Religieuze belevenissen

Ik heb dezelfde stem gehoord als Mozes

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Aad Jesse.

Wat hebt u beleefd?

„Mijn vader was atheïst tot in zijn botten, en mijn doopsgezinde moeder was op de Grote Baas afgeknapt nadat haar oma op een afgrijselijke manier was overleden. Ik ben dus opgevoed zonder kerk, God of Jezus.

Het werd oorlog en in Amsterdam werd het leven steeds moeilijker. In 1944 ben ik samen met mijn twee jaar oudere broertje op fietsen zonder banden naar opa en oma op Texel gefietst. Daar was het grandioos: geen honger en geen last van de oorlog.

Er lagen wel 800 Georgiërs, krijgsgevangenen die uit lijfsbehoud naar de Duitsers waren overgelopen. Toen ze te horen hadden gekregen dat ze aan het westfront tegen de geallieerden

moesten gaan vechten, organiseerden ze een afscheidsfeest. Alle Duitsers op Texel waren uitgenodigd. Om 1 uur is de grappenmakerij begonnen. Toen hebben de nuchter gebleven Georgiërs alle inmiddels dronken Duitsers een kopje kleiner gemaakt. Al heel rap klonk het dat de Georgiërs Texel hadden bevrijd. Maar dat viel tegen. Wat later begon de artillerie vanuit twee Duitse bolwerken op Texel op Den Burg te schieten en ook Den Helder deed mee aan het bombardement. We lagen in de voorkamer toen de overkant een voltreffer kreeg, maar ons huis werd gespaard. Na het bombardement gingen mijn broer en ik het stadje in, op zoek naar familie. Tante Theo lag met een zware hoofdwond dood in haar huis. In zo'n situatie blijf je koel, dus we liepen door naar het huis waar een neefje en nichtje uit Utrecht bij een oom en tante verbleven. Iedereen was dood. Elke Georgiër die de Duitsers tegenkwamen werd ter plekke doodgeschoten. Er was er een op het ANWB-bord gehangen, de familie die hem uit lijfsbehoud had aangegeven, werd toch gefusilleerd. Een paar dagen na het bombardement werden wij door Duitsers opgehaald. We moesten komen kijken hoe een Georgiër werd gefusilleerd, en hoe hij, toen hij erna nog bleek te leven, door een officier werd doodgetrapt. Toen de Duitser klaar was en wij weg mochten, zag ik – een twaalfjarig atheïstisch opgevoed straatschoffie – opeens een immens licht in de hemel, en terwijl dat licht fel boven me scheen, hoorde ik een stem zeggen: 'Hier zal jij nooit aan meewerken, er zijn andere waarden waar jij je voor inzet' – iets van deze strekking. Ik heb er met niemand over gesproken." Was het God of trauma?

„Op mijn zeventiende ben ik gaan varen en heb ik een bijbeltje gekocht om aan boord te lezen. Toen ik bij Mozes kwam, begon me iets te dagen: dat ik dezelfde stem gehoord heb die hij had gehoord. En er begon iets te rijpen, namelijk het idee dat ik een goddelijke opdracht had. Ik heb me toen voorgenomen nooit geweld te zullen gebruiken.

Op een zondag op de Zuid-Atlantische oceaan stond ik in de kombuis toen er een dronken bediende binnenkwam die drank wilde hebben. Op een gegeven moment gaf hij me een oplawaai in mijn gezicht, maar ik sloeg niet terug. Dat maakte hem steeds bozer en ik heb toen een flink pak op m'n donder gekregen.

Toen hij nuchter was, stond hij met twee biertjes in mijn hut. Er zat toch een brok agressie in me, die ik met m'n trotse verstand de baas probeerde te blijven. Maar mijn zelfbeheersing brak. Ik donderde het flesje dat hij mij gegeven had zo de zee in. Nooit heb ik iemand zo verslagen zien kijken: hij kwam het goedmaken! Ik had hem nog beter in de kombuis een pak slaag terug kunnen geven. Later die middag hebben we samen zitten janken. Wat waren we alletwee toch vuile klootzakken. Zo leer je jezelf wel kennen.

Later heb ik wel gelezen over de psyche, en wat die allemaal kan: zelfs wonderen laten beleven. Maar dan blijft mijn vraag: is de psyche wellicht een van de wegen waarlangs de Onnoembare werkt? Ik heb ervoor gekozen zeker te weten dat mijn ervaring meer is dan het werk van de psyche. Maar daarna komen de vragen en onzekerheden, over waarom het leven hier beneden soms zo'n grote puinhoop lijkt te zijn.

Op vier mei 1945 werd door trompetters op de toren van de kerk van Den Burg, waarvan de spits in de kerk lag, het Wilhelmus geblazen. Ik heb erbij staan huilen. Opeens leek alle spanning voorbij. Daarna was ik mijn stem kwijt. Pas twee weken later kon ik weer iets gaan zeggen en nog vijf jaar lang heb ik gestotterd. Dat was de naschok."

Aad Jesse (75) was banketbakker, scheepskok en instellingskok. Hij is lid van de Doopsgezinde vredesgroep en demonstreert regelmatig voor het grenshospitium bij Schiphol.

Trouw 16-01-2009

Religieuze belevenissen

Mijn inlevingsvermogen is zowel een kracht als zwakte

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar

weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Korneel Roosma.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik heb me al sinds mijn studie in Anna Zernike ingeleefd, de eerste vrouwelijke doopsgezinde predikant, echtgenoot van de jong overleden schilder Jan Mankes. Zondag speel ik haar in een monoloog in onze kerk. Ik kan me goed in anderen inleven, soms bijna te goed. Ook Anna Zernike worstelde met hetzelfde probleem: een overmatig inlevingsvermogen. Ze had een oudere vriendin die problemen had en melancholisch was. Ze werd zo in beslag genomen door die vriendin, dat ze niet los van haar kon komen. Ze gaf al haar vrije tijd aan de vriendin, ze raakte er overspannen van. Ook haar man Jan Mankes was een zeer gevoelig mens, en hij verstond de kunst van het je inleven. Hij kroop in zijn fantasie in een vogel: wat denkt hij, wat voelt hij, hoe is het om te vliegen? Ik leef me gemakkelijker in andere mensen in. Met Kerst stond in mijn preek Maria centraal. Voor ik er erg in heb, praat ik dan in de ik-vorm. Maar ook met de merel die ik elke ochtend zie als ik het tafelkleed uitsla in de tuin, voel ik een band. 'Goeie morgen', zeg ik altijd, 'ben je daar weer?' – al weet ik niet eens of het steeds dezelfde is.

In het me inleven, meegaan en me verbonden voelen met anderen, vooral met hun verdriet, zit mijn kracht en tegelijkertijd mijn zwakte. Sommige mensen vinden het misschien wel prettig als de predikant met ze mee huilt, en mijn ogen schieten inderdaad gemakkelijk vol, ik raak snel ontroerd. Dat hindert niet, maar ik wil me niet laten gaan, wil wel afstand bewaren. Want overmand door emoties, zou ik mijn werk niet goed kunnen doen. Neem ik me niet te veel op de nek, is soms mijn angst. Dan merk ik dat ik glijd, dat ik zo ver meega in andermans verdriet dat ik het niet kan loslaten. Ik neem het dan mee naar huis, lig ik er 's nachts wakker van. Daar vecht ik tegen. Het is een valkuil om zo van slag te raken. Het verhindert mijn onbevangenheid. Want als ik na bij de een meegeleefd te hebben, bij de volgende op de stoep sta, verlangt die van me dat ik er ook helemaal voor hem ben, dat zijn verdriet bij mij vertrouwd is en geheim blijft. Als ik bij de volgende nog met het verdriet van de voorgaande zit, help ik daar niemand mee. Gelukkig woon ik in Stiens, dat is 18 kilometer van de gemeente in Holwerd vandaan. Heerlijk, de auto in, muziek aan, en alles in Holwerd achterlaten.”

Zit er voor u iets religieus in het medelijden met anderen?

„Ik zie God in de liefde tussen mensen. Als ik een moeder haar kind zorgzaam zie aankleden, zie ik iets van God. Als ik het geluk van mijn dochter zie toen ze van de zomer trouwde, zie ik daar God in. God zit in anderen en in mijzelf. Ik kan niet zonder God.”

Spreekt u uw God ook aan in gebed?

„Ik heb wel een persoon in gedachten. Want alleen iemand kan liefhebben. God moet dus ook een iemand zijn. Ik houd hem graag dicht bij mezelf: God niet zo ver weg, maar in mij. Mijn gebed bestaat uit gedachten. Ik bid elke avond voor mijn kinderen, mijn gemeente en andere mensen waar ik van houd. Ik denk dan aan ze, eerder dan dat ik me tot iemand richt. Ik heb namelijk niet echt een beeld van God die ook in mij zit. Ik bedank hem, zonder mijzelf te bedanken. Ik leg mijn vragen bij hem neer zonder dat ik antwoord verwacht. 'God, red je er maar even mee', denk ik dan. Ik schuif het zo van me af.”

Is dat meer dan een psychologische truc?

„Het verschil zit in mijn geloof. In plaats van een truc toe te passen, ben ik ook in mijn gebed op zoek naar God. En ik zoek in Bijbelverhalen en vooral in de psalmen. Ik zoek door met anderen te praten. Als ik zou denken dat ik hem gevonden had, zou ik misschien een truc toepassen. In mijn gemeente hebben ze niet zoveel aan iemand die gevonden heeft. Het is mijn rol om het gesprek op gang te brengen en verhalen te delen.”

Wat zegt u tegen hen die gaan sterven?

„Ik wil die mensen graag troosten. Dus ik vertel ze dat ook ik er behoefte aan heb te geloven dat er iets is hierna. En dat dat helemaal geen gekke gedachte is. Er zijn immers zoveel vragen waarop niemand een antwoord weet. Er moet toch iets zijn zodat al die vragen uiteindelijk beantwoord worden?”

Korneel Roosma (59) is doopsgezind predikant. Zondag om 16.00 uur speelt zij 'Anna Zernike' in

de Vermaning, Stationsweg 3 in Holwerd.

Trouw 23-01-2009

Religieuze belevenissen

Mysterie, ja, maar van geloof in God moet ik niets hebben

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze zelfs de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Jean Thomassen.

Wat hebt u meegemaakt?

„Drie fantastische jaren hadden we met de man, van wie mijn vrouw Ine op haar vijftigste ontdekte dat hij haar vader was. Gerard heette hij. We reden vaak naar Breda om hem te ontmoeten. Op een dag hoorde hij dat hij kanker had en nog maar een paar maanden zou leven. Vanaf toen reden we nog veel vaker op en neer.

In de nacht van 12 of 13 mei reden we van Breda naar huis en zijn we gaan slapen, ik boven, Ine beneden. Ik droomde dat Gerard voor zijn huis stond. Hij had zijn mooiste pak aangetrokken, stapte op me af en bedankte me. Ik schok wakker en liep naar Ine. Ook zij was zojuist wakker geworden en had gedroomd dat Gerard in zijn nette pak voor zijn huis stond en haar bedankte. We zijn onmiddellijk in de auto gestapt en naar het ziekenhuis in Breda teruggereden. De nachtzuster was verrast. 'Zijn jullie wat vergeten? Hier gaat alles goed'. We liepen langs haar heen naar de kamer waar hij lag. Ine omhelsde hem en terwijl ze dat deed, blies hij zijn laatste adem uit.”

Uw bewijs voor meer tussen hemel en aarde?

„Nee hoor. Ik geloof niet. Niet in een leven na de dood en niet in God. Ik heb geen God-gen, denk ik. Toen ik op mijn zesde spontaan genas van een ongeneselijke vorm van kanker, werd mijn moeder daar heel gelovig van. Ik begreep daar niets van. Mijn vader zat in de oorlog in een concentratiekamp en al heeft hij nooit meer verteld dan dat hij daar aan honger, jeuk en koude leed, besloot ik dat God niet kan bestaan tegelijk met Auschwitz.

95 procent van de mensen houdt alleen van voetbal, vakantie en consumeren, heel treurig. Voor mij is het niet genoeg. Al geloof ik niet, toch vind ik het onverklaarbare mateloos fascinerend. Er gebeuren wonderlijke dingen, waarvoor we geen verklaring hebben. Wat zou ik over honderd jaar graag nog eens rondkijken. Vast en zeker heeft de wetenschap dan grote vooruitgang geboekt, zijn paranormale zaken normaal geworden.

Honderdvijftig jaar geleden wist men bijna niets van de hersenen, ook nu is onze kennis nog zeer beperkt. Toen ik jong was leerden we dat de aarde zich in de melkweg bevindt. Toen schoten ze de Hubble-telescoop de ruimte in en bleek dat er miljoenen melkwegstelsels bestaan. Konden alle sterrenkundige boeken de container in. Een hoopgevend voorbeeld van wetenschappelijke vooruitgang.”

U zegt geen God-gen te hebben, maar u bent uw hele leven meer dan geïnteresseerd in mysterieuze zaken en uw kunst omschrijft u als 'raadselachtig, absurd en bijna krankzinnig' – mysterieus dus. Is dat niet tegenstrijdig?

„Mysterie ja, God nee. Van geloof in God moet ik niets hebben. Ook met een leven na de dood heb ik niks. Gek hè, ik denk er bijna nooit aan. De werkelijkheid zit veel ingewikkelder in elkaar dan religies willen erkennen.

Toch willen gelovigen allemaal hun gelijk hebben. Alle oorlogen hebben godsdienstige wortels.

Over vijftig jaar zijn de moslims in Nederland in de meerderheid, terwijl ze niets goeds brengen.

Tegelijk zie ik wel het mysterie. Jomanda, Char, Uri Geller, die mensen die pretenderen

paranormaal te zijn, zijn charlatans, oplichters. Toch bestaat er zoiets als het paranormale. Mensen kunnen met gedachtenkracht dingen bewegen, helderziend zijn. Sommigen, zoals Ine, trekken bijzonder gebeurtenissen aan, anderen, zoals mijn moeder, maken nooit wat mee. Het is allemaal

uiterst wonderlijk.

Het grootste mysterie heb ik meegemaakt toen ik als twaalfjarige jongen met mijn ouders het Mauritshuis binnenstapte. Daar hing een paneeltje van Adriaen Brouwer met een herbergscène. De bliksem sloeg in: wat was dat mooi. Hoe kan een kind zo worden getroffen door een schilderijtje van drie-, vierhonderd jaar geleden? Sindsdien ben ik bezig geweest met verf.”

Jean Thomassen (59) is kunstenaar. Vandaag verschijnt zijn boek 'Mediums en andere fenomenen', Aspekt, ISBN 9789059117518; 312 blz., €22,95. Zie voor zijn kunst www.jeanthomassen.nl.

Trouw 30-01-2009

Religieuze belevenissen

Als een engel bevrijdde Bill Bright mij uit een diepe put

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd.

Vandaag: Marius Noorloos.

Wat hebt u meegemaakt?

„Na vier jaar predikantschap in Aardenburg besloot ik in 1970 een beroep aan te nemen in Wormerveer. We hadden in een prettige sfeer afspraken gemaakt en ik kon geen enkel bezwaar bedenken tegen een overstap. Maar vanaf het moment dat mijn besluit vaststond, overviel me hevige twijfel. Ik voelde weerstand maar wist niet waarom. Het probleem bespreken met de nieuwe gemeente was geen optie. Zij waren blij dat hun jarenlang vacante predikantsplaats eindelijk bezet was.

Ik voelde me schuldig dat ik mijn besluit kennelijk niet zorgvuldig genoeg had genomen. Ik was somber, tobde met negatieve gedachten, liep met lood in mijn schoenen in mijn nieuwe gemeente rond, hoe ze hun best ook deden het me naar de zin te maken. Niets of niemand kon mij uit de donkere put halen.

Ook mijn relatie met God leed eronder. Ik had gebeden om verlichting, maar hij verlostte me niet van mijn twijfels en negatieve stemming. Na een jaar vroeg ik me wanhopig af of ik er ooit nog vanaf zou komen.

Uit nieuwsgierigheid ging ik naar een congres in de Rai van Campus Crusade for Christ, een evangelische, missionaire organisatie uit Amerika. Wat daar allemaal gezegd werd, weet ik niet meer, maar dat Bill Bright, de toenmalige directeur van Campus Crusade, daar op de laatste dag een preek hield, is me tot op de dag van vandaag helder bijgebleven. Hij preekte over Matteüs 28: 18-20, waarin Jezus zijn leerlingen opdraagt aan alle volken het Evangelie te verkondigen. Dat raakte me onverwacht diep in mijn hart. Na korte tijd waren al mijn twijfels weg, het nare gevoel dat al een jaar onafscheidelijk bij me was geweest, verdween als sneeuw voor de zon. Tot mijn grote verrassing was het alsof ik de zon weer volop kon zien schijnen, doordat een engel me ineens uit die diepe, donkere put had bevrijd.”

U zag een reddende engel?

„Die engel was Bill Bright. Of ik echt gered zou zijn, wist ik aanvankelijk niet zeker. Ik was na dat lange en treurige jaar zó ondersteboven van deze onverwachte en radicale bevrijding, dat ik amper kon geloven dat het echt waar was. Ik was een beetje ongerust dat het maar een bevlieging was. Een

soort vuurwerk: even een groot licht zien, waarna het weer net zo donker zou worden als daarvoor. Goddank was dat niet het geval. Niet alleen mijn vrouw merkte de verandering, ook de gemeenteleden die ik de volgende zondag enthousiast over mijn bevrijding heb verteld.”

Kon het niet zijn dat God misschien wilde dat u zich aansloot bij de club van Bright?

„Ik heb het gebeuren nooit zo vertaald, nooit die neiging gehad. Ik kwam daar in de Rai omdat ik in het gereformeerde deputaatschap voor evangelisatie zat. Ook al lag deze organisatie theologisch gezien wat ver van me af, ik ben op dat terrein nooit kieskeurig geweest. Alle kleuren van de regenboog samen vormen immers Gods kerk. De gereformeerde kerk bood mij echter voldoende voeding en ruimte om me daar thuis te voelen.

Wel kwam Bill Bright nog een keer op mijn weg. Jaren later aarzelde ik om het beroep naar Lelystad aan te nemen. Plotseling herinnerde ik me een artikel dat ik ooit had uitgeknipt van diezelfde Bill Bright met de titel 'Wat is Gods wil voor uw leven?'. Ik heb het opgezocht en er stond dat je, als je kon kiezen, het beste kon kiezen voor de manier waarop je het grootste aantal mensen kon bereiken voor het Evangelie. Lelystad was veel groter dan Wormerveer, dus ik ben toen overgestapt en heb geen spijt gehad. ”

Hoe lang beklifde uw religieuze beleving?

„Tot op de dag van vandaag. Ik ben wel dezelfde gebleven, maar niet hetzelfde. Ik ben milder en geduldiger geworden, vooral wanneer mensen last hebben van vragen en twijfels. Ook mijn relatie met God als betrouwbare bondgenoot is na dat jaar van persoonlijk zuchten verdiept en verrijkt.

Als ik de barre werkelijkheid met al het onrecht en verdriet om me heen zie, denk ik nog best wel eens: 'Och, mijn hemel hoe kan dat nou?' En: 'Hoe verhoudt zich dit tot Gods belofde koninkrijk? Maar tegelijk met het zuchten van de schepping ben ik ervan overtuigd dat ook op de hoogste niveaus van de Heilige Geest wordt gezocht om alle ellende. 'Jesus is in doodstrijd tot het einde van de wereld. Wij moeten in die tijd niet slapen', heeft Pascal gezegd. Ik blijf me daarom met hart en ziel aan Hem toevertrouwen en toewijden. Ik weet zeker dat God niet met het kwaad onder één hoedje speelt.”

Marius Noorloos (70) is emeritus predikant van de Protestantse Kerk in Nederland.

Trouw 06-02-2009

Religieuze belevenissen

'Negatieve stemmen kunnen niet op tegen liefde van God'

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Bart de Ruijter.

Wat hebt u meegemaakt?

„Zes jaar geleden werkte ik als accountmanager bij een Amerikaans bedrijf dat kopieermachines verkocht. Er heerste een harde sfeer, met targets die je moest halen en onderlinge competitie. Daar kon ik niet goed tegen en toen is het helemaal mis gegaan. Ik had al eerder lichte psychoses, maar nu kreeg ik de zwaarste die ik ooit had meegemaakt. Ik geloofde dat de stemmen die ik voortdurend hoorde van bovennatuurlijke oorsprong waren. En ik leed aan complotwanen, had het gevoel dat iedereen op straat over me praatte. Men had het op mij gemunt, dacht ik. Bovendien had ik last van grootheidswaanzin. Ik dacht dat ik met Nelson Mandela in contact stond en dat ik een kardinaal was.

De stemmen pakten me op mijn zwakste plekken. Ze scholden speciaal degenen uit die mij dierbaar waren. Omdat geloof altijd een belangrijke plek in mijn leven had, werden ook de paus, Jezus en Maria mikpunt van hun aanvallen. Het was mijn gewoonte in de kerk een kaarsje aan te steken bij

Maria. 'Daar hebben we die rotte Maria', klonk het dan. Of tijdens de mis zeiden ze voortdurend: 'Jezus aan het kruis, Bart de Ruijter aan het kruis'. En als ik eens probeerde God te hulp te roepen in mijn strijd tegen de stemmen en zei: 'In naam van God, flikker op!' dan klonk het: 'Bart, in naam van God, jij gaat er aan!' De stemmen waren niet bang voor God. Ik ben gestopt ze uit te schelden. Het was te vermoeiend en het hielp toch niet."

Bleef u wel in het bestaan van God geloven?

„'God bestaat niet, God bestaat niet', fluisterden ze me in als ik in de kerk zat. Vanwege die pesterijen ben ik een paar jaar niet meer naar de kerk gegaan. Een tijdje heb ik door die stemmen gedacht dat God inderdaad niet bestaat. Twee jaar geleden had ik een paar gesprekken met een priester. Hij zei me dat ik ondanks de stemmen toch altijd welkom was in de kerk. Vanaf toen ben ik weer gegaan.

In de mis klinken er ook tegenwoordig nog wel eens stemmetjes die negatief zijn over het geloof. Die negeer ik. Wat ze zeggen is toch niet waar. Als een stem zegt: 'God bestaat niet', benader ik dat rationeel en kom ik tot de conclusie dat volgens mij God juist wel bestaat.

Die stemmen zijn een ziekte. Onder een scan blijkt dat ze voortkomen uit kortsluiting tussen je linker- en je rechterhersenhelft. Er is niks bovennatuurlijks aan. Het geloof in een bovennatuurlijk karakter van de stemmen maakt heel angstig. Ongeloof is een sterk medicijn. Als ik nu een stem iets naars hoor zeggen, schakel ik mijn verstand in en denk: hoezo 'Bart aan het kruis'? Dat kan die stem helemaal niet, die stem is volstrekt machteloos."

Gaf uw religiositeit u steun?

„Ik kan niet zeggen dat ik erdoor ben genezen, maar het geloof heeft zeker bijgedragen. Ik heb in mijn leven meerdere psychoses gehad en bij elke psychose zocht ik de kerk toch op. Kerkgang gaf me kracht. In mijn gebeden vroeg ik God me te helpen. Ik ben ervan overtuigd dat negatieve stemmen niet op kunnen tegen de liefde van God.

Ik geloof dat God me door een diep dal heeft gevoerd met de opdracht om er sterker uit te komen en anderen te helpen. Ik ben niet voor niets op de wereld. Tegenwoordig ken ik mijn taak: lotgenoten ondersteunen. Niet dat ik tegen hen zeg dat God hen bij wijze van les een psychose heeft bezorgd. Maar ik ben wel benieuwd hoe anderen hier tegenaan kijken. Ik steun ook de kerk. Al tijdens mijn psychose doneerde ik best veel tijdens collectes. Met de opbrengst van mijn boek steun ik de katholieke kerk in Rusland."

Bart de Ruijter (36) geeft lezingen en workshops over psychose en hij begeleidt patiënten. Zijn boek 'Keerpunt, van psychose naar herstel' is vanaf eind februari weer te bestellen via 0592-370773.

Trouw 3-06-2008

Religieuze belevenissen

Overall klonk 'Veilig in Jezus' armen', dat ontroerde me zo

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Marry Rinzema-Verkuil.

Wat hebt u beleefd?

„Twintig jaar geleden was een vriendin van mij na een ernstige ziekte op 42-jarige leeftijd overleden. We hadden elkaar leren kennen bij de Vergadering der gelovigen in het dorp. Ik had het heel moeilijk met haar overlijden. De dag van de begrafenis ben ik met mijn man naar de rouwdienst geweest. Die was indrukwekkend omdat zij die zelf had voorbereid.

Wij zijn daarna zijn niet meegegaan naar de begraafplaats. Dat doen wij bijna nooit vanwege een traumatische ervaring in mijn jeugd. Als nieuwsgierig klein meisje heb ik eens gezien hoe een vader bij het graf van zijn nog jonge zoon in elkaar zakte van verdriet. U zult me dus wel begrijpen.

Toen wij net thuis waren, ging de bel en stond er een man voor de deur die ik vaag kende uit onze

vorige gemeente, de gereformeerde kerk. We stonden daar nog ingeschreven maar waren daar allang niet meer geweest. Deze man vroeg aan mij of hij even binnen mocht komen. Ik zei 'ja, maar we komen wel net uit de rouwdienst van een vriendin, en we vertrekken zo om wat te gaan fietsen'. Toen hij in de kamer zat, zei hij dat hij ouderling was en kwam vragen of ik wijkmedewerkster wilde worden van zijn kerk.

Na even denken en overleg met mijn man zei ik dat ik dat wel wilde. Die toezegging deed ik omdat die ouderling op dit voor mij heel bijzondere moment was gekomen, precies op het moment dat mijn vriendin in haar graf zakte.

Als mij die vraag een dag eerder of later was gesteld, had ik deze taak beslist niet op mij genomen, maar nu begreep ik dat dit geleid moest zijn door God. Dit heeft mij zeer getroost en bemoedigd.

In mei 2002 is mijn moeder overleden. We hebben aan de organist gevraagd om tijdens de rouwdienst het lied te spelen 'Veilig in Jezus armen, veilig aan Jezus hart, daar is Zijn teer erbarmen, daar rust mijn ziel van smart'.

De zondag na de begrafenis zag ik op tv een koor. Dat zong ook dit lied. Dit ontroerde mij zeer, maar dit was nog geen wonder te noemen.

Toen ik de maandag erop een vriendin belde die niet bij de rouwdienst was geweest, en ik haar vertelde dat ik het zo mooi vond dat het lied 'Veilig in Jezus armen' zowel in de rouwdienst als op tv was gezongen, zei ze: 'Toen jij belde stond bij ons een cd op waarop ze zojuist 'Veilig in Jezus armen' zongen. Groot was mijn ontroering en dankbaarheid voor deze bevestiging van God dat mijn moeder in de hemel mag zijn.'

In juli 2007 ging ik oppassen bij een oudere vriendin die gevallen was en naar het verzorgingstehuis zou gaan. Dan kon haar zoon even boodschappen gaan doen. Toen ik daar was, zag ik dat mijn vriendin veel pijn had. Ik vond het moeilijk en voelde me triest. Gelukkig viel ze in slaap. Ik was bang dat ze wakker zou worden en naar de wc zou moeten; ik probeerde mijn zinnen te verzetten. Ik pakte een boekje van tafel en sloeg het open precies bij pagina 61. Daar zag ik op een foto uit 1947 mijn vader staan, die al dertig jaar geleden overleden is. Wanneer gebeurt zoiets nou? Hierin zag ik de bemoediging van God, dat hij wist wat ik meemaakte in deze voor mij zo moeilijke uren."

Gelooft u ook in toeval?

„Ik geloof dat heel erg weinig toevallig gebeurt. Hele kleine dagelijkse dingen, zoals wat we vanavond eten, gebeuren denk ik toevallig. Maar verder heeft volgens mij alles een dieper doel, een doel dat ik vaak niet kan zien.

Dat God onder al die miljarden mensen precies weet waar ik mee bezig ben, vind ik heel bijzonder. Speciaal in moeilijke tijden laat God mij merken dat Hij nabij is. Hij doet dat niet bij iedereen.

Waarom het bij mij wel gebeurt, weet ik niet. Sommige vrienden kunnen zelfs wel eens een beetje jaloers op me zijn.

Het is niet helemaal ongevaarlijk hierover te praten. Satan vindt het niet zo leuk als ik de wonderen die mij zijn overkomen wereldkundig maak. Wij hebben al problemen met dit interview gekregen.

Toen ik een brief aan u op de post had gedaan, rolde er dezelfde dag een vulling uit een kies en kregen we hoge onkosten aan de auto. En nadat u gebeld had om te zeggen dat mijn belevenissen geschikt zijn voor de krant, lag er dezelfde dag een flinke belastingaanslag op de mat."

Marry Rinzema-Verkuil (61) was kinderverzorgster op een kleuterschool. Ze bezoekt alleenstaande bejaarden.

Trouw 05-12-2008

Religieuze belevenissen

In het verlangen naar Jezus ervaar ik zijn aanwezigheid

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben

beleefd. Vandaag: Jos Douma.

Wat hebt u meegemaakt?

„Jarenlang begon ik mijn werkdag met een meditatief moment van een kwartier tot een halfuur. In een hoekje van mijn werkkamer, in een ontvankelijke lichaamshouding zittend op een meditatiekrukje voor een tafeltje met een Bijbel en een Christusicoon, probeerde ik dan tot rust te komen en mij open te stellen voor de Heer. Op de inademing zei ik hardop: 'Here Jezus Christus zoon van God', en op de uitademing ging ik verder met: 'ontferm u over mij'. Erna deed ik nog twee oefeningen. Ertussenin was ik stil. Zo begon ik ook altijd aan een preek, om ruimte te maken voor Gods Woord.”

Bent u ermee gestopt?

„Ik ben er vanwege gebrek aan discipline mee gestopt. Ik vond het moeilijk vol te houden, vooral door allerlei zaken die je weghouden van de ontmoeting met de Heer. Zo vond ik 's ochtends mijn nieuwe e-mail toch interessanter dan wat God misschien tegen mij wilde zeggen. In de kerk zeggen ze: de duivel, de verleidingen van de wereld en het eigen vlees houden nooit op ons aan te vechten.”

Hoe erg is het dat u gestopt bent?

„Niet erg. Ik heb het zo lang gedaan dat ik denk het geïnternaliseerd te hebben. Ik heb er een contemplatieve grondhouding door gekregen, die mijn hele leven doordrenkt.

Als ik tegenwoordig een preek maak is de essentie van mijn meditatieve methode nog steeds aanwezig. Een preek maken begint niet met je tanden zetten in een tekst, maar met Jezus. Hem wil ik laten zien, ook in oudtestamentische passages.

Voor mij is meditatie niet objectloos maar verbonden met de Schrift. De teksten zijn geen hapklare brokken, ik moet contact maken met de Geest van het Woord. Ik probeer ze te lezen alsof ze nieuw voor me zijn, en ik herhaal ze zodat ze gaan resoneren in mijn hart. Door de bijbeltekst voel ik me aangesproken, overweeg ik de diepere betekenis die een tekst voor mij kan hebben en probeer ik te zien hoe die tekst mogelijk veranderend inwerkt op mijn leven. God zelf komt door deze woorden tot mij. Ik probeer in biddend contact te zijn met hem. Door de tekst kijkt Jezus mij aan, spreekt hij mij aan en raakt hij mij aan. Dat kan ook confronterend zijn, want Jezus is niet alleen maar lief en goedaardig. Hij is niet tandeloos. God of Jezus stelt mij vragen zoals: gaat het je met die boeken die je over me schrijft echt om mijn koninkrijk, of bouw je stiekem aan je eigen koninkrijkje?”

God of Jezus?

„Dogmatisch zijn er allerlei verschillen, maar tegelijkertijd is het ook enigszins willekeurig wanneer je over God, Jezus of de Heilige Geest spreekt. Ik ben opgegroeid met God de Vader. Jezus was in een bijrol gestorven voor onze zonden. Zes jaar geleden is Jezus in mijn leven centraal komen te staan. Tijdens de veertigdagentijd heb ik gevast, geen chips, geen bier of tussendoortjes genomen. En ik heb God gevraagd: God, als Jezus dan echt zo belangrijk is, wilt u me dat dan ook laten merken?

Dat is gebeurd. Sindsdien heb ik een allesbeheersend verlangen om Christus te kennen. Mijn verlangen is zo groot dat je me er 's nachts voor wakker mag maken. Vanaf toen wist ik dat precies in dit verlangen het belangrijkste van mijn religieuze ervaring zit. In het verlangen ervaar ik al iets van zijn aanwezigheid, het is een soort van voorpret. Het verlangen naar hem en de erbij komende inspiratie om over hem te spreken en te schrijven lijkt nu al jaren een constante stroom, droogt nooit op.”

Voelt u zich door Christus geroepen?

„Ik heb wel een zeker roepingsbesef. Van nature ben ik niet zo'n gevoelsmens, zit ik toch vooral in mijn hoofd. Ik heb me dus wel afgevraagd waarom juist ik tien jaar geleden een proefschrift moest schrijven met een pleidooi voor een grotere rol van de religieuze ervaring bij het maken van een preek.

Ik zie het als mijn levensopgave mijn gevoelskant te ontwikkelen. Dat past natuurlijk ook helemaal in de tijdgeest. Geloof moet tegenwoordig doorleefd zijn.

Heeft God me misschien juist vanwege mijn verstandelijke kant uitgekozen om over de gevoelskant van geloven na te denken? Omdat dat tenminste geen gezweef geeft?”

Jos Douma (40) is predikant in de vrijgemaakt gereformeerde Fonteinkerk in Haarlem.

Trouw 06-03-2009

Religieuze belevenissen

De golfstroom van de zee weerspiegelde mijn leven

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: René Stahn.

Wat hebt u beleefd?

„Ik was een jaar of dertien. Ik zat al een maand op mijn kamertje opgesloten, ver weg van de buitenwereld, en ik kreeg maar weinig eten. Ik voelde me eenzaam en verlaten, en ik was heel bedroefd. Mijn moeder was erg gehavend uit de oorlog gekomen en was borderliner. Het lukte haar nauwelijks het hoofd boven water te houden, zonder man, met vijf kinderen en te weinig geld. Er hing thuis een sfeer waarin mentaal en fysiek geweld vanzelfsprekend waren.

Ik herinner me niet meer of ik die ene keer op mijn bed zat of lag, maar wel dat ik me op mezelf teruggeworpen en machteloos voelde. Ik had geen uitzicht op een afloop en moest huilen. Toen voelde ik me diep wegzakken in een donkere tunnel, tot het niet meer dieper kon.

Opeens kwam uit die diepte een soort licht opzetten. Ik kreeg sterk het gevoel thuis te komen, iets wat ik ervoor alleen in de vorm van een verlangen had gekend. Het ontstond zomaar, ontlook verder en verder, totdat ik me als uit mijn as herrezen voelde. Niet dat de problemen opeens over waren, helemaal niet. Ik heb er nog lang mee geworsteld, maar vanaf toen wel met vrede en gelijkmoedigheid. Er had zich iets uit de grond van mijn zijn kenbaar gemaakt dat verder altijd bij me is gebleven.”

Wat?

„Iets waarop het denken geen vat heeft. Het was ontstaan zonder dat ik ernaar zocht. Het kwam uit wat ik de 'ongrond' ben gaan noemen. De vraag naar wat dat is, is me altijd blijven vergezellen. Het is de vraag naar wie ik eigenlijk ben. Ik heb me altijd een vrijheidsstrijder gevoeld, zocht naar houvast, maar zag ook altijd het beperkende daarvan. Wie was ik achter het imiteren, het rollenspel en het uitproberen?

Ik ben gaan mediteren. Als ik op een kussen ga zitten, en het innerlijk onderzoek doe, zie ik dat ik aan de oppervlakte in verwarring kan zijn door de chaotische buitenwereld. Maar daaronder zit altijd een innerlijke ruimte waar het stil is. En omdat ware ruimte geen bodem kent, spreek ik van 'ongrond'.”

U was vrij en had rust, zegt u. Dus u was gelukkig?

„Niet echt. Ik had een succesvolle zaak voor cd-verhuur opgezet en had het daar vreselijk druk mee. Ik werd meegezogen door het succes van die zaak en kon er niet meer van slapen. Op vakantie in Griekenland had ik in de zinderende hitte een fantastische wandeling gemaakt. Heerlijk. Toen ik bij een strand kwam ben ik de zee in gerend voor een verkwikkend bad. Maar ik had de zwart-met-rode vlag niet gezien, die waarschuwt dat de zee te gevaarlijk is om te zwemmen. En ik werd zo het water ingezogen. Ik raakte steeds verder in zee. Ik probeerde om hulp te roepen, maar kon het nauwelijks uit mijn strot krijgen. Als in een film trok mijn leven aan me voorbij – mijn dochter, mijn partner, mijn bedrijf. Ik dacht: ik ga dood.

Maar opeens waren er geen golven meer en was ik bij het strand. Ik ben gaan zitten bijkomen en realiseerde me wat er gebeurd was: in zee was precies hetzelfde aan de hand, als in mijn bedrijf gebeurde. Ik werd meegezogen in een stroom die ik niet de baas was. De zee weerspiegelde mijn leven.”

Toeval of les en taak?

„Dit zijn wel heel erg grote vragen. Ik moet bekennen dat ik me zulke vragen weinig stel. Maar het werkte wel zuiverend en transformerend, dus zo door geredeneerd kom ik toch bij een zich

afwikkellend karma en een hoger doel terecht.

Het gevolg van het bijna verdrinken in zee was dat ik na mijn vakantie weer in mijn winkel stond maar er tegelijkertijd ook niet meer stond. Een klant kwam met een klein klankschaaltje aanzetten en die avond speelde ik er tweeënhalfuur op. Ik was intens geraakt. Tien jaar lang had ik dag en nacht voor mijn klanten achter de nieuwste muziek aangerend, en nu had ik genoeg aan het resonerende geluid van dat ene schaalte. 's Nachts in bed kwam het geluid terug en het werd almaar sterker. Tot ik ook de zee die me bijna had verzwolgen erin hoorde doorklinken. Het was beangstigend én van een 'heilige' schoonheid.

Sindsdien hoor ik, als ik in meditatie stil word, een geluid – het geluid van een zwerm vliegen en een ijle toon. Het is het resoneren van mijn innerlijke ruimte. In de stilte hoor ik zo de 'ongrond'. Sindsdien zet ik me met hart en ziel in voor het doorgeven van deze meditatieve manier van luisteren.”

René Stahn (56) is meditatie- en didgeridoo-leraar in Gasselternijveen. Hij geeft klankschaalmassage-trainingen en -concerten.

Trouw 19-12-2008

Religieuze belevenissen

'Zoekend gelovend' vond de pastor zeven chakra's

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Boele Ytsma.

Wat hebt u meegemaakt?

„Als een berg zag ik tegen Pasen op. Ik twijfelde aan zo goed als alles – waarom zou er iemand dood moeten gaan voor mijn zonden?

Maar ik was wel de geestelijk vader van een kleine, blijde evangelische gemeenschap waar ik met de Paasviering moest voorgaan.

Een half jaar ervoor was onverwachts mijn kathedraal van zeker weten ingestort. Dat er scheurtjes in de muren zaten wist ik al langer, maar de totale instorting had ik niet zien aankomen.

Ik dacht: als ik mijn geloof dan toch moet kwijtraken, zal ik een handje helpen, en ik begon Nietzsche te lezen.

Niet dat ik in deze crisis tot enig nieuw inzicht kwam. Ik stelde geen nieuwe vragen en kreeg al helemaal geen nieuwe antwoorden. En toch had ik zo'n existentiële revolutie nog nooit meegemaakt.

Het was bijna Pasen. In paniek op zoek naar raad, klopte ik aan bij een bevriende vrijzinnige predikant.

Hoe moest ik als pastor leiding geven aan de Paasdiensten terwijl ik helemaal niet meer kon geloven dat God ons alleen kan vergeven door Jezus voor onze zonden te laten sterven? Hij vroeg: 'Hoe deed je de Paasvieringen in vorige jaren?' Ik vertelde het hem: de diensten bestonden uit de gewone opeenvolging van bijbelteksten en liturgische momenten.

'Doe het dan dit jaar gewoon ook zo', raadde hij me aan. 'Geef geen uitleg, laat het gewoon gebeuren'.

Het werd Pasen, ik las de woorden uit de bijbel, en ik deed de rituelen zoals die zijn overgeleverd. Terwijl ik het deed merkte ik dat mijn kritische vragen volstrekt irrelevant waren. Het werd zelfs mijn mooiste Paasviering ooit. Hoewel ik bij het denken over 'het geheim van Pasen' alleen nog maar kon stotteren, voelde ik me geraakt tot op mijn botten. Ik voelde het mysterie van het hoop verliezen en nieuw leven vinden aan den lijve.

Het drong zich op, ondanks mijzelf, ondanks mijn vragen en twijfels, zonder dat door mij

geconstrueerde woorden de ervaring konden bederven.

In grote woorden: ik beleefde de onvoorwaardelijke liefde van God. Zo van: 'jij mag twijfelen wat je wilt, ik hou gewoon van je'."

U was dus niet werkelijk een ongelovige geworden?

„Intellectueel klopte het inderdaad niet. Ik twijfelde aan het bestaan van God en was tegelijk boos op zijn beleid: een theoretische onmogelijkheid. Kennelijk twijfelde ik niet heel fundamenteel aan zijn bestaan.

Deze constatering was een van de eerste ankerpunten die me deed constateren dat na het instorten van de kathedraal van zeker weten God kennelijk toch niet helemaal dood was. Kennelijk was ik alleen maar boos op een beeld van God, mijn twijfel ging over de concepten van God, niet over God zelf. Er bleven momenten van godsontmoeting – ontroering, besef van aanwezigheid, van samenhang van alle dingen, van leiding waar anderen spreken over toeval."

Je kunt ook zeggen: u was zo sterk door uw geloof gepokt en gemazeld dat de ervaring onafhankelijk bleef van uw gedachten erover?

„De constatering dat mijn geloof zich kennelijk onafhankelijk van mijn denken voltrekt, gaf me ruimte verder te gaan op het met die Paasdienst ingezette pad. Ik vraag me niet meer af hoe het met God en de wereld in elkaar zit. Want als ik buiten mijn eigen leven om nadenk over God, raak ik verstrikt in dogmatische constructies die niet kloppen.

Ik probeer zo goed mogelijk Jezus na te volgen. Pas als ik met God op weg ga, met hem leef, dan kom ik hem tegen. De waarheidsvraag is voor mij niet meer van belang, wel de betekenis van mijn geloof in het dagelijks leven. Want aan de vruchten kun je de boom kennen. Tegelijk zit ik zelf ook met de vraag: is dit een taalkundige constructie van een gelovige die niet onder ogen wil zien dat hij toch van alles voor waar houdt? Ik vind het zelf ook vaak vreemd. Ik ben een 'zoekend gelovige'."

Zoekend gelovend kwam u ook uit bij chakra's, veronderstelde energiecentra in het lichaam?

„Niet vanuit de vraag of het waar is, maar vanwege de toepasbaarheid, ben ik naar het leven gaan kijken in termen van chakra's.

Met het idee dat het lichaam zeven chakra's telt, leerde ik mezelf beter kennen. Het lichaam geeft bijvoorbeeld eerder signalen van stress dan dat de geest zich van die stress bewust wordt. Voel je je onderbuikchakra, dan kan het zijn dat je gekrenkt bent, voel je je keelchakra dan speelt er mogelijk een remming in de communicatie. Chakra's zijn zo een model dat helpt mijzelf te begrijpen."

Boele P. Ytsma (39) is pastor van de Protestantse Kerk in Nederland in Siddeburen, Oost-Groningen.

Trouw 20-03-2009

Religieuze belevenissen

Met het ontvangen van het sacrament begon het herstel

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er weinig over. In deze rubriek vertellen mensen over wat ze hebben beleefd. Vandaag: Willem van der Kooi. Wat hebt u meegemaakt?

„In militaire dienst had ik katholieke vrienden. Ik vond hun kerk spannend en mooi, en ik begon hoe langer hoe meer te geloven dat de rooms-katholieke kerk een veel beter heilsinstituut is dan de hervormde kerk waar ik gedoopt was. Vooral vanwege de sacramenten. Ik deed communie en werd katholiek, maar mijn aanvankelijke enthousiasme voor de kerk verwaterde.

Ik werd kroegbaas in Amsterdam en heb vijf jaar op zee rondgezworven met mijn eigen zeilboot.

En hoewel ik voor tachtig procent van de tijd in allerlei havens lag, bezocht ik bijna nooit een kerk.

Als ik alleen was en op volle zee in slecht weer terechtkwam en dan wél eens een gebed deed, voelde ik me een huichelaar.

Na vijf jaar terug aan wal ging het goed mis. Ik kreeg een hartinfarct en er werd voor mijn leven gevreesd. Toen heb ik wanhopig om een priester gevraagd, want ik wilde nog het laatste sacrament van de ziekenzalving ontvangen. Ik ging zo meteen het hoekje om, en dan met veel schuld en lege handen bij de Heer aankomen, dat wilde ik niet.”

Hoezo schuld?

„Nadat ik rooms-katholiek was geworden, had ik de kerk meer dan dertig jaar links laten liggen, terwijl een goed katholiek eigenlijk elke zondag in de kerk moet zitten. Ik had vaak gespot met de kerk, en grapjes over 'popie-jopie' gemaakt. Toen deze paus Johannes Paulus II Nederland bezocht, genoot ik van de rellen. Pas veel later zag ik hoe fout dit allemaal was en wat een groot man deze paus was.”

Verloste het sacrament u van uw schuld?

„Ik lag daar in dat bed, niet helemaal helder, toen de priester vroeg: 'Hebt u spijt van al uw fouten?' Ik zei: 'ja'. Toen zei de priester: 'Dan beschouw ik dit als biecht, en spreek u vrij van al uw zonden.'

Dat is het mooie van de rooms-katholieke biecht: ook een onvolmaakt schuldgevoel geeft volledige vergeving. Terwijl bijvoorbeeld hervormden in hun gebed alleen van hun schulden verlost zijn bij een volmaakt berouw.”

Liet God u dankzij deze vergeving niet sterven?

„Direct na het sacrament viel ik in slaap. De volgende dag stond de cardioloog versteld. 'We hadden u opgegeven', zei hij. En in plaats van dood, was ik aan de beterende hand. Ik zou niet durven stellen dat God me erdoorheen heeft geholpen, maar wel dat de enorme rust die over me was gekomen na het ontvangen van het sacrament zeker aan het herstel heeft bijgedragen.”

Werd u vanaf toen een trouwe kerkganger?

„Ik ben op zoek gegaan naar een parochie waar ik me thuis voelde, een echte katholieke dus, waar nog heiligenbeelden en biechtstoelen stonden, en waar gregoriaans werd gezongen, niet die verschrikkelijke nieuwe liederen als van Huub Oosterhuis.

Ik wilde me graag verdienstelijk maken voor de kerk, en vroeg of ik niet mensen, bijvoorbeeld bejaarden kon bezoeken die de kerk uit het oog hadden verloren, om ze over mijn hernieuwde geloof te vertellen. Dat ging alleen met een 'zending' en daarvoor moest ik met bisschop Bomers gaan praten. Ik wist niet wat ik hoorde: met een bisschop praten!

Het was alsof Bomers me beter begreep dan ik mezelf.

'De kerk heeft grote behoefte aan diakens', zei hij, 'maar meer nog aan priesters'.

Ik zei: 'Maar ik heb geen roeping'.

Bomers keek dwars door me heen. Hij zei: 'Dat denk jij, maar die heb je wel. Je bent je er gewoon nog niet van bewust.'

Ik ben zeven jaar gaan studeren en in 2000 ben ik tot priester gewijd.”

En hoe is het om nu zelf de sacramenten te bedienen?

„Ik vier de eucharistie zes keer per week. Met de grootst mogelijke toewijding mag ik de gaven van brood en wijn consacreran. Ik proef het niet, maar weet door mijn geloof: dit is werkelijk het bloed en het lichaam van Christus. Dan neem ik als eerste en vervolgens reik ik de hosties uit aan de gelovigen.

Terwijl ik ze aankijk, zeg ik: 'Het lichaam van Christus.'

De ontvanger zegt: 'Amen', en ik geef hun de hostie.

Als ik dan zie dat iemand het niet goed doet, en misschien geen katholiek is, vraag ik het.

Zegt hij 'nee', dan zeg ik: 'Ik mag u de hostie niet geven, maar ik mag u wel de zegen van Christus geven'.”

Willem van der Kooi (67) is rooms-katholiek pastoor in Duivendrecht.

Religieuze belevenissen

Eindelijk in de chocola

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In

deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd.

Vandaag: Piet van Soest.

Wat hebt u meegemaakt?

„Vanaf mijn twaalfde heb ik regelmatig gedroomd dat ik met chocolade bezig was. Ik maakte de lekkerste bonbons. Veertig jaar later, op mijn 52ste, is deze droom eindelijk in vervulling gegaan. Ik lag in het ziekenhuis op de hartbewaking en besloot van het ene op het andere moment dat het genoeg was, en dat ik vanaf nu in de chocola ging. Veertig vreselijk moeilijke jaren waren eindelijk voorbij.”

Gelofde u dat u nu eindelijk uw roeping volgde?

„Ik had eerder meegemaakt dat ik me geroepen voelde en gehoorzaamde. Dat was een verschrikkelijke ramp geworden. Het was in 1974. We hadden een bakkerij in Amsterdam Oud-West. Ik was bakker met hart en ziel, en won zelfs de prijs van ‘beste bakker van het land’. Toen werd ik benaderd door iemand van een kerk die vroeg of ik een opvanghuis voor verslaafden in Friesland wilde gaan leiden. Dan konden we die mensen opvangen en gelijk het evangelie doorgeven. Ik was al een tijd ziekelijk en ik dacht: als de Heer dit wil, dan moeten wij gehoorzamen. Dus heb ik de Heer om een teken gevraagd. Als er binnen een week iemand zou komen die mijn bakkerij zonder af te dingen à contant zou willen kopen, dan moesten we het doen. De makelaar verklaarde me voor gek om deze volgens hem zinloze actie. Maar op de derde dag kwam er iemand die de zaak op mijn voorwaarden kocht. We gingen naar Friesland. Het opvanghuis bleek een criminele bende te zijn. De eigenaar van het pand was een oplichter en ook de anderen deugden niet. Ze zijn allemaal kort na elkaar overleden – de een aan een auto-ongeluk, de ander verdronk, weer een ander werd ongeneselijk ziek.

Ik dank de Heer dat we er na een jaar uit zijn gered. Wel zijn we alles kwijtgeraakt, hadden geen woning meer, alleen maar schulden. Al onze bezittingen waren vernield. Met alleen wat kleren kwamen we eerst in een tehuis voor daklozen terecht en daarna bij kennissen in Amsterdam, op een vliering. Ik werkte me een slag in de rondte, overdag in een bakkerszaak, 's nachts in de beveiliging. Ondanks de narigheid denk ik achteraf wel dat we tot onze taak geroepen waren. Sindsdien kan ik veel beter meevoelen met mensen die het moeilijk hebben.

Maar de ellende was nog niet voorbij. Op die zolder kreeg mijn zoon een tumor. Hij zat in een rolstoel en kon niet meer eten. De doktoren zagen het somber in, maar wij niet. Wij zijn altijd vrolijk in de Heer gebleven. We vertrouwden op Hem. Tijdens een bezoek aan het Dolfinarium, stapte onze zoon plots uit zijn rolstoel en hij is er nooit meer in gaan zitten. Wat niet zou kunnen, gebeurde: de tumor was verdwenen.

Ik begon weer een eigen bakkerij, maar werd ziekelijk. De dokter waarschuwde dat ik met de bloeddruk die ik had niet lang zou leven, maar ik ging maar door. De druk was zo hoog dat ik op straat steeds gedesoriënteerd raakte en de politie me met mijn auto van de weg haalde. Totdat ik dus op de hartbewaking lag en eindelijk besloot dat ik per omgaande de roeping van de chocolade zou gaan volgen.”

Zou het de wil van God zijn dat u bonbons ging maken?

„Geen idee. Ik had nog nooit een bonbon gemaakt, en de mensen lachten me uit.

Nog steeds droom ik regelmatig dat ik bonbons maak volgens een mij nog onbekend recept. Zodra ik wakker wordt schrijf ik het op: zoveel room, karamel en wat drank. Zulke bonbons worden stevast gelijk toppers, en ik geloof dat God me die recepten gegeven heeft.”

Waarom zou God dat doen?

„Niet omdat ik er recht op heb. Ik heb niets verdiend, het is allemaal genade. Waarom de een wel en de ander niet? Misschien zullen we dat later weten.”

Geeft u uw door God geschonken recepten ruimhartig door aan uw collega-bonbonnières?

„Alleen aan mijn kinderen, verder niet. Soms komt er een collega in de zaak die zegt dat hij geprobeerd heeft er een na te maken, maar dat het niet is gelukt.”

Bidt u voor uw succes?

„Ik bid alleen voor wijsheid. Zoals wanneer er een grote pan met slagroom en roomboter op het vuur staat. Die moet tegen de kook aan komen, maar mag beslist niet koken. Maar als de telefoon gaat en ik te laat terugkom, dan bid ik de Heer om wijze raad.”

Piet van Soest (67) maakt bonbons in zijn chocolaterie Pierre in Hillegom.

Trouw 13-02-2009

Religieuze belevenissen

Als het over Waarheid gaat, verkrampen mijn lippen

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Rinus van Warven.

Heeft u wel eens beleefd dat God tegen u sprak?

„In dat geval zou God een dimensie buiten mijzelf zijn. Daar krijg ik beelden bij van een stem, een mond en ogen, en daar geloof ik niet in. Ik geloof wel dat de Eeuwige aanwezig is waar een aantal mensen met elkaar het leven in stilte probeert te vieren. Maar dat hij zou spreken? Nee.”

U vertelt wat u gelooft, maar wat hebt u beleefd?

„Ik heb wel een aantal keren meegemaakt dat God mij leek aan te spreken. Zo kwam ik in het kleine winkelcentrum vlakbij huis eens een jongen tegen die zich jarenlang in het criminele circuit had opgehouden met drank, drugs en prostitutie. De jongen sprak mij aan omdat hij me herkende uit de tijd dat ik pastoraal werker was. Hij vertelde zijn verhaal, in zoverre het me niet al bekend was. Hij was bezig met zijn verleden in het reine te komen, zei hij, en hij zou zo graag eens in contact komen met iemand die hem kon vergeven zodat hij een nieuwe start kon maken. Op dat moment ging er door mij heen: Van Warven, nu ben jij aan de beurt. Trek je bek open en vergeef die jongen, hier en nu. Ik had het gevoel in contact te zijn met een hogere dimensie en ja hoor, daar tussen de buurtsuper en de bloemenzaak kwam er een aantal hoge woorden uit mijn smoel. De jongen begon te huilen en ging met zijn hoofd tegen mijn schouder aan staan. Ik was sprakeloos. Hier was iets gebeurd wat ik niet had gepland, wat niet uit mijzelf kwam en wat hem en mij verlichtte. Later heb ik nog wel getwijfeld of ik er goed aan had gedaan hem te vergeven, of ik het hem niet al te gemakkelijk had gemaakt. Maar een paar weken later kwam ik hem weer tegen en hij vertelde dat hij weer bij zijn ouders verbleef. Ze hadden elkaar vergeven.”

Hebt u God bedankt?

„Ja. Met een grapje. Ik heb hem gezegd: 'Als je nog eens wat hebt, weet me dan te vinden. Maar dan moet jij maar bepalen wat ik moet doen, want ik kan de consequenties van jouw ingrepen niet overzien'.

En zo geschiedde. Ik reed om twaalf uur 's nachts op de snelweg en zag een menselijke gestalte staan. Moest ik stoppen of doorrijden? 'Eeuwige', zei ik, 'waarom moet ik hier op dit moment langsrijden? Als jullie vinden dat ik moet stoppen moeten jullie me wel helpen. En als ik dan een mes tussen mijn ribben krijg, vind ik dat niet erg aardig van jullie.' Het bleek een vrouw die uit de auto van haar vrienden was gezet. Ik heb haar maar even thuisgebracht.”

Toeval of van hogerhand bepaald?

„Ik ben sprakeloos, weet het niet, wil het niet eens meer weten. Want zodra ik het met mijn verstand analyseer, gaat mijn hart protesteren. Het niet meer over God willen redeneren is de erfenis van mijn theologiestudie: heel positief.

Dus als mensen als Knevel en Ephimenco van alles over de schepping beweren – zes dagen of niet – dan denk ik: klets maar. Pak toch een fluit en zeg het daarmee. En als ik een dominee in de kerk

over de schepping hoor preken, denk ik: pak toch je gitaar en zing: 'In den beginne zong God alles tot leven. God zong licht. God zong de lucht, het land en de zeeën. De planten en de bomen, de maan, de zon en de sterren.' Laten we zingen, want als het over de Waarheid gaat, verkrampen mijn lippen. Alles wat niet met een fluit gezegd kan worden, kan maar beter niet worden gezegd."

Waaraan moet het fluiten voldoen om religieus te zijn?

„Het moet hoop geven, warmte, perspectief, licht, liefde, zorg en aandacht.

Het gaat om het beeld achter de fluit. Druïden hebben een aantal aangename rituelen die je net als de fluit het leven in de diepte doen verstaan. We komen bij elkaar op een plek in de bossen en daar komen we tot rust. We roepen alle windrichtingen aan om op de hele wereld vrede te brengen. Zo simpel kan het. Deze symbooltaal vind ik heel krachtig, metafysische uitwerkingen interesseren mij niet zoveel. Iedereen associeert maar wat.

Ik doe mee omdat ik het verstandig vind te hopen dat er een wereld is waar liefde het voor het zeggen heeft. Dus probeer ik vlak voordat ik in de auto stap contact te maken met een andere dimensie of de Eeuwige, en vraag ik of hij mijn geest rustig wil maken zodat ik geen schade toebreng aan andere weggebruikers. Zulk 'fluitspel' is waardevol en werkt."

Rinus van Warven (52) is theoloog en journalist. Hij maakt een levensbeschouwelijk radioprogramma voor omroep Gelderland.

Trouw 06-06-2008

Religieuze belevenissen

Toen ik de formule begreep, was die als spreken met God

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Jet Hangelbroek.

Wat hebt u beleefd?

„Ik heb ervaren wat het is om goed theater te maken. Als ik een open en ontvankelijke houding kon aannemen, geen angst had en het me lukte te vertrouwen dat er wel iets komt, dan werd het pas interessant. Dan merkte ik dat ik niet meer aan het acteren was, maar even werd wat ik uitbeelde. Je moet erin geloven, niet kritisch zijn over het wel of niet werkelijke ervan. Het gewoon doen. Dan gebeurt het, kom je in een flow, lijkt er iets van buiten te komen. Ik heb soms het idee gehad dat ik iets diep menselijks uitdrukte, iets wat universele kracht heeft. Ik noem dat een godservaring. Misschien komt alle religieuze beleving pas echt op gang als je goed speelt."

Welk religieus spel beoefent u graag?

„Ik heb op een christelijke school gezeten, Jezus ingekleurd, bijbelverhalen gehoord, kaarsjes gebrand. Heerlijk. Al sinds mijn derde ben ik regelmatig in gesprek met God. Soms was zo'n gesprek niet meer dan zelfmanipulatie, een vormgeven aan heel erg hopen. Zo van 'God als u zorgt dat ik toch nog op tijd op school ben, zal ik morgen vroeger opstaan'.

Nog steeds richt ik me tot God, het universum of hoe ik het noemen wil. Regelmatig doe ik een appèl op hem: 'laat deze of gene niets overkomen', 'help me'. Of ik spreek het universum aan als een uitdrukking van mijn liefde voor het leven, een creatieve manier om me ermee verbonden te voelen.

Ik zie dingen die op mijn pad komen liever niet als betekenisloos toeval, maar als zaken waar ik iets mee moet. Net als bij theater blijft een deel van mij kritisch, vraag ik me af: is het echt, ben ik echt? Daarbij weet ik van het theater dat, als je je vrolijk gaat gedragen, je je ook vrolijk kunt gaan voelen. Echt, als je goed speelt, werkt dat."

Is echtheid een gevoel?

„Wanneer ik vroeger mijn moeder masseerde, voelde ik her en der punten waar de energie leek samen te komen. Die bleken te corresponderen met de punten die er volgens de Shiatsu-massageleer

zijn.

Soortgelijke energiepunten spelen een rol in de meditatieoefeningen die ik nu elke ochtend doe. Na afloop voel ik de energie door mijn hele lijf stromen, ben ik weer een leuk mens dat openstaat en zin heeft in de dag. Energieknopen vind ik daarom een bruikbaar concept. Voor mij is bruikbaarheid belangrijker dan waarheid.

Het idee dat energie stroomt of geblokkeerd kan zijn, kom je ook bij acteren tegen. Ook daar doe je aan 'energie afschudden' en jezelf in gedachte 'leegmaken'. Energie is de grondstof van theater en van het leven in het algemeen. Voeg er je creativiteit aan toe en kijk wat er gebeurt."

Wat gebeurt er dan?

„Soms ging dat zo goed dat ik het gevoel kreeg dat die energie iets buiten mezelf was, een instrument van God.

Op de middelbare school ontdekte ik tijdens de natuurkundeles hoe uit elektriciteit magnetisme kan ontstaan, en zag ik dat je dat in een formule kunt vangen.

Toen ik die begreep, zag ik de ongelofelijke schoonheid ervan. Ik was opgewonden en vervuld van ontzag en had het gevoel even in gesprek te zijn met God.

Hetzelfde gevoel dat alles klopt, heb ik ook gehad bij het luisteren naar muziek van Bach en tijdens het lopen in de bergen in Griekenland en in Nepal.

Helaas ben ik de ontvankelijkheid ervoor, de fascinatie voor de schoonheid van het nieuwe, voor iets goddelijks, na mijn jeugd enigszins kwijtgeraakt. Ik zou graag speelser en vrijer willen zijn op religieus gebied. Maar ik houd mezelf tegen met vragen als: 'maak ik mezelf niet belachelijk?' en 'onheilig ik niet wat heilig is voor anderen?'. Op verschillende manieren probeer ik mijn gevoeligheid te ontwikkelen."

Hoe probeert u dat?

„Ik neem momenteel deel aan twee gemeenschappen.

Ik kom bij de doopsgezinde gemeente, en dat geeft me een thuisgevoel. Men is daar verstandelijk, gebruikt mooie metaforen, er is waardering voor de schoonheid van de oude verhalen. Heel interessant om op hoog niveau te horen spreken over geloofszaken en te bespreken hoe ermee te leven.

Alleen mis ik er de beleving. In Centrum voor persoonlijke groei Venwoude gaat het daar juist helemaal om. Ik krijg er het gevoel meer in contact te komen met mezelf en met anderen. Maar de achterliggende ideeënwereld lijkt me minder doordacht dan die bij de doopsgezinden.

De doopsgezinde gemeente is voor mij het hoorcollege, Venwoude het werkcollege. Ze vullen elkaar aan en geven elkaar diepte. Dankzij de doopsgezinden houd ik enige afstand van Venwoude, verdwijn ik er niet in de groeps cultuur. Dankzij Venwoude kan ik genieten van de intellectuele diepgang van de doopsgezinden. Met de bril van de ene kijk ik naar de andere, en vraag ik me af: wat vind ik ervan?"

Jet Hangelbroek (38) studeerde kunstgeschiedenis, heeft een theateropleiding gevolgd en is organisatieadviseur.

Trouw 13-04-2009

Religieuze belevenissen

Tijd om afscheid te nemen van de christelijke dogma's

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is

ze wel de kern ervan. Toch lees je er weinig over. In deze rubriek vertellen mensen wat ze op religieus beleven.

Vandaag: Guido Kersjes.

Wat hebt u meegemaakt?

„Een paar jaar geleden werkte ik bij een commercieel bedrijf. Op een dag werden we bij elkaar

geroepen en kregen we te horen dat we collectief ontslagen werden. Een donderslag bij heldere hemel. Maar toen ik naar huis fietste zag ik al weer lichtpuntjes. Eindelijk zou er tijd zijn me eens te gaan verdiepen in mijn hobby: religie en spiritualiteit. Ik besloot de komende periode te zien als een sabbatical, en stelde me voor over een half jaar weer een baan te hebben.

Dagen en avonden achter elkaar zat ik op zolder te studeren en te schrijven en te mediteren. Ik verdiepte me in de Bijbel en de Koran, in het paranormale en het boeddhisme. Ik raakte dolenthousiast over alle ontdekkingen die ik deed. Slapen deed ik nauwelijks meer. Mijn vrouw werd er soms helemaal gek van.

Ik deed de prachtigste ontdekkingen. Zoals Jacob met God worstelde en er lamgeslagen af kwam, zo was ook ik soms lamgeslagen. Opeens ging ik Jacob begrijpen. En zoals de discipelen eens helemaal enthousiast werden, zo kende ik dat nu ook. Ik nam afscheid van mijn vroegere vanzelfsprekende geloof in de christelijke dogma's: van God in de hemel, met een dikke vinger in de dagelijkse pap, en van de hel. Ik kwam er achter dat het allemaal toch heel anders in elkaar zit, nog veel mooier dan de dogma's ons voorhouden. Mijn geloof werd levend.

Het geloof in aannames werd een innerlijk beleven, en daardoor een zeker weten. Ik wist gewoon: zo is het en er is geen speld tussen te krijgen. Het was een zekerheid vergelijkbaar met de zekerheid dat ik van mijn vrouw houd. Dat is niet uit te leggen, maar zeker weten doe ik het wel."

Dat hoor je mensen die een tegengesteld geloof aanhangen van het uwe toch ook zeggen?

„Het mooie dat ik in de verschillende heilige boeken las combineerde ik met de mooie dingen uit de Bijbel. Zo weet ik dat al die boeken veel meer op elkaar lijken dan ik eerst wist. Ik ontdekte hun gemeenschappelijke noemer."

De noemer was: dat wat u mooi vond.

„Ik ontdekte meer dan mijn eigen smaak, ik ontdekte hoe de diepere werkelijkheid in elkaar steekt.

Zo was ik veel bezig met schrijven en ik tekende ook. Op een keer tekende ik harten en cirkels.

Tegelijkertijd was mijn dochter uit logeren, maar ze kwam eerder terug want ze had heimwee. Ze nam een tekening mee met harten en cirkels. Mensen die enthousiast zijn, of ziek maar uiterst gemotiveerd, hebben onvermoede krachten. Heel oneerbiedig heb ik zelfs een proef gedaan. De

accu van de auto was al tijden op, helemaal aan het eind van zijn Latijn. Daar stonden we dan weer eens stil en er was geen beweging meer in te krijgen. Ik zei tegen mijn vrouw die al boos werd omdat ik de accu nog steeds niet had vervangen: 'Als wij nu eens samen écht geloven dat hij het zo meteen toch weer doet, dan doet ie het'. Vol vertrouwen en enthousiasme probeerden we het, en ja hoor, daar reden we weer. Zo werkt het op een dieper niveau, ik had de puzzel in elkaar gezet, hoezeer deze het westerse wereldbeeld misschien ook tegensprekt."

Hoe is het verder met u gegaan op religieus gebied?

„Ik stroomde over van enthousiasme, maar dat is niet voortdurend vol te houden. Ik hoop al mijn aantekeningen nog eens tot een boek te maken, maar precies een half jaar later kreeg ik de baan die ik wilde: eentje die niet draaide om de centen maar om de dienstverlening.

Ik was Nederlands hervormd, we werden een tijdje evangelisch, maar tegenwoordig komen we bij de katholieke kerk. Of ik daarmee ook katholiek ben, weet ik eigenlijk niet. Ik doe gewoon mee aan de eucharistie. Het gaat mij niet om de regeltjes en de instituten of wat wij verder hier op aarde allemaal bedenken. Daar sta ik boven. Tegenwoordig weet ik dingen die instituten vaak niet willen weten. Zoals dat vrouwen en homo's altijd betere discipelen zijn geweest dan heteromannen – de menselijke geest is namelijk vrouwelijk, het ego mannelijk.

Ik ben een enorme Jezus-fan, maar christelijk zou ik mezelf niet gauw meer noemen."

Guido Kersjes (43) is milieuambtenaar.

Trouw 17-04-2009

Religieuze belevenissen

'De pen in mijn hand schreef in mijn moeders handschrift'

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Ellis Vogels.

Wat heeft u meegemaakt?

„Ik zat achter mijn bureautje. De kinderen waren naar school. Ik moest rekeningen betalen en zag dat er geen geld meer over was voor boodschappen. Ik begon onbedaarlijk te huilen en riep God aan: ik heb altijd in je geloofd, God help me nu, ik weet het echt niet meer.

Toen voelde ik me vastgepakt. Liefde doorstroomde mij. Ik werd doodstil en rustig van binnen. De tranen waren verdwenen. Plots voelde ik mijn overleden moeder. Ik kon me niet meer bewegen, maar zag dat mijn rechterhand een pen pakte en begon te schrijven, in het handschrift van mijn moeder. Ze schreef: 'Ellis, als je nu doorzet, zul je heel gelukkig worden'. Ik voelde haar liefde voor mij en bleef verbijsterd achter. Langzaam ebde het overweldigende gevoel van liefde weg.”

Hoe was het met uw geestelijke gezondheid gesteld vóór deze ervaring?

„Vanaf mijn negende had ik last van dwanggedachten en enorme angsten. Mijn moeder was drank- en medicijnverslaafd, mijn vader agressief. Verder ben ik als kind aangerand en verschillende keren verkracht. Ik ben tijden ziek geweest en was opgegeven door artsen, psychologen en psychiaters. Ik stond buiten de maatschappij.

Natuurlijk heb ik me afgevraagd of mijn religieuze ervaring een uiting was van een beschadigde psyche, maar dat is absoluut niet het geval. Nee, bezeten was ik ook niet toen ik in mijn moeders handschrift schreef. God wilde me gewoon helpen, en om mij gerust te stellen hebben zij – God, Jezus, de apostelen – mijn moeder me even bij de hand laten nemen.”

Wat gebeurde erna?

„Ik was niet meteen alleen maar liefde. Toen ik zo rond het jaar 2000 weer in angst en paniek vastzat en heel erg boos was op God omdat hij me zo in armoede liet zitten, doorstroomde de liefde mij weer, als een blikseminslag. Vanaf toen waren de dwang, het verdriet, de angst en depressie definitief voorbij. De hel in mijn hoofd was weg.

Ik ben dagelijks met God gaan praten. Zodra de kinderen naar school waren, ging ik in mijn kantoortje zitten en keerde ik naar binnen. Ik kreeg les, werd voorbereid, vier jaar lang. Over existentialisme, wiskunde, de werking van de psyche en de geest. 'Ellis', klonk het vaak, 'kijk maar even in Matteüs zus vers zoveel'. En ja hoor, daar stond het.

Mensen dachten dat ik helemaal gek geworden was. Ze lieten me allemaal vallen. Maar ik kon van toen af aan zeggen: luister eens jongens, God bestaat, dat weet ik, want er is met mij iets heel bijzonders gebeurd. Ik ben me steeds beter en gelukkiger gaan voelen.

Achteraf kan ik zeggen dat ik door die narigheid ben gekomen waar ik nu ben. Die narigheid was geen les, eerder een cadeau.

Ik heb een eigen winkel geopend en ging mensen coachen, gewone mensen – niet voor geld hoor, want het woord van God kun je niet verkopen. Alleen de hoge piefen van organisaties breng ik een marktconform bedrag in rekening. En ik geef cursussen. Nu zijn er een heleboel mensen blij met mij. Ik ga voor God, probeer geloof uit te dragen en een stukje heling te geven.”

Ellis Vogels (46) heeft een spiritueel winkeltje in Den Haag (Tyddewi, Weissenbruchstraat 34).

Trouw 28-11-2008

Religieuze belevenissen

Tegen de magiërs riep ik: Bij Denier, bekrachtig dit wapen

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben

beleefd. Vandaag: Sander Burger.

Wat hebt u meegemaakt?

„Een paar jaar lang, verschillende weekeinden per jaar, speelde ik een paladijn, een fanatieke kruisvaarder die zijn kerk dient. Met heel mijn hart stond ik dan achter mijn heilige doelen: het uitschakelen van de slechteriken. Ik ging in mijn rol van paladijn uit van het geloof dat er aan het begin van de tijd een metatekst was, waarin alles stond. Die tekst is verloren gegaan, maar in alle menselijke gedachten en teksten kunnen stukjes metatekst zitten, die de priesters via een mystiek procedé eruit kunnen filteren. Het was mijn heilige taak om de vrijheid van het schrift te verdedigen.

Elke ochtend, voordat we met zo'n tweehonderd mensen met de verschillende religieuze groepen aan het spel begonnen, leidde ik de mis voor mijn dertig geloofsgenoten. We zeiden de erecode op dat alle kennis moest worden teruggevonden en de onwetendheid bestreden. Dat deden we voor het altaar – een met symbolen geborduurde doek op een grote steen, met daarop een kandelaar met zes waxinelichtjes. Het altaar was voor onze god Denier, die heel bekend is uit andere spelen, al sinds de jaren zeventig. Ik kon Denier dan ook in mijn gebed iets vragen, iets onzelfzuchtigs, zoals steun voor broeders en zusters.”

Gaf dit een religieuze beleving?

„Het gaf een ongrijpbare sensatie. Als zo 's ochtends, met zijn allen in de openlucht, de eed als strijdkreet klonk, gaf dat steeds een ongelofelijk krachtig gemeenschapsgevoel. Soms had ik ook wel de beleving dat er iets van Denier terugkwam als ik het hem vroeg. Als ik bijvoorbeeld bij een confrontatie met kwaadaardige magiërs uitriep: 'Bij Denier, bekrachtig dit wapen met uw heilige macht', en dan het veld in stormde. Dan voelde ik me werkelijk gesteund. Alsof er een engel op mijn schouders zat.”

Werkte het gegeven dat het 'maar een spel' is, niet relativierend?

„Het is en blijft een spel. Dat is iets wat geen van de spelers ooit vergeet. Maar dat betekent niet dat je er niet helemaal in meegenomen kan worden, en dat het beleefde ook na het spel nog in je systeem kan zitten. Zo was er eens een vrouw zwanger van een onwezen dat volgens bepaalde geloven niet geboren mocht worden. Daar heb ik me met man en macht tegen verzet. De strijd duurde het hele weekeinde. Het kind is gelukkig toch geboren en bleek geen afwijkingen te hebben. Nog tijdenlang heb ik die strijd met me megedragen. Het appelleerde aan iets in mij. Eigenlijk denk ik dat de paladijn die ik speelde een ouderwetse versie van mijzelf was. Over allerlei zaken dachten we hetzelfde en maakten we dezelfde keuzes. Tegenwoordig speel ik de paladijn echter niet meer. Hij is overleden tijdens een reddingsactie van een aantal jongelingen. Tegenwoordig speel ik een heel vrome kleermaker die bij de mis altijd vooraan zit.”

Dacht u nooit besmuikt: 'moet je mij nu zien'?

„Dat is een barrière waar je doorheen moet. Bij het eerste evenement, een 'drakenfeest met 5000 anderen, wist ik me met mezelf geen raad en dacht ik: zijn ze niet allemaal hartstikke gek hier? Ik was genezer en op een goed moment heb ik tegen mezelf gezegd, vooruit Sander, daar gaan we dan, en ben ik in het diepe gesprongen. Ik heb me aangemeld bij een partij en ben de hele verdere dag vol overgave op het slagveld bezig geweest om wonden te verbinden.”

Bent u ook religieus in het gewone leven?

„Ik ben er nog niet uit, maar ik geloof wel dat er iets moet zijn. De personages die ik speel zijn vele malen religieuzer dan ik bereid ben te zijn.

In het gewone leven is het moeilijk om zonder wortels in een religieuze gemeenschap hoge morele standaards te doen gelden, zoals ik dat in het spel wel kan. In het dagelijks leven is het eerder een kwestie van go with the flow. Soms mis ik het engagement.

Ook het hebben van een God die je kunt aanroepen, zoals in het spel, mis ik in het gewone leven weleens. Wat zou het fantastisch wezen als je met honderd procent zekerheid kunt weten dat God bestaat en wat Hij van ons wil. Dan zou ik heel anders zijn dan nu. Je moet nooit nooit zeggen, maar toch geloof ik niet dat zulke geloofszekerheid me ooit ten deel zal vallen. Zekerheid bestaat voor mij alleen maar in het spel.”

Sander Burger (27) studeert 'kunstmatige intelligentie' aan de Universiteit van Utrecht.

Trouw 20-02-2009

Religieuze belevenissen

Nieuwe Statenzijl: van een bijna ondraaglijke schoonheid

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Henk Ganzeboom.

Wat hebt u beleefd?

„Ik woon in de hectiek van de Randstad, maar zoek al van kindsaf aan rustige plekken op. Plekken om na te denken, over mezelf, het leven, de kosmos. Ik ben een beschouwend mens. Al op mijn derde schijn ik mijn moeder achterop de fiets op haar rug te hebben geklopt en naar boven wijzend te hebben gevraagd: Wie heeft de hemel gemaakt? Eigenlijk ben ik nog steeds bezig met deze vraag.

Nog steeds zoek ik momenten van rust. Zoals na een fotoshoot, als ik in mijn auto op de parkeerplaats ga zitten zonder weg te rijden. Even niet meegaan in het jachtige van het leven. Ik draai dan een sigaretje en zit wat te peinzen: zit ik op het goede spoor?

Toen mij werd gevraagd een boek te schrijven over spirituele plekken in Nederland, dacht ik onmiddellijk aan de plek waar ik vroeger zo graag heen ging toen ik er vlakbij woonde, Nieuwe Statenzijl in het uiterste noordoosten van Groningen, bij het wad. Het is een van de weinige natuurgebieden in Nederland waar het nog echt stil is. Alleen de wind hoor je er suizen en je hoort er allerlei vogels. In de verte zag ik de Kijkhut al liggen. Ik liep er naartoe over een modderig vlonderpad door het rietland. Via een wenteltrapje kwam ik boven. Ik deed de luiken open en ging op een bankje zitten. Daar keek ik uit over een bijna ondraaglijke schoonheid.

Na er een tijdje te hebben gezeten, kreeg ik het gevoel dat het landschap in overeenstemming was met mijn streven. De verstillings buiten verlangde ik vanbinnen. Wat later kon ik ook dat streven loslaten. Toen was er alleen nog de beleving dat binnen en buiten in elkaar overvloeiden. Het was alsof er een symbiose optrad tussen de zintuiglijke en mijn mentale wereld. Het landschap buiten me spiegelde het landschap in mijn binnenste. Mijn denken, voelen en ervaren vielen samen met de wind, de regen en het wuivende riet. Daar kwam het zonnetje, daar voelde ik mijn geluk. Ik voelde de wind, en ik voelde hoe die in mij mijn gemoed schoon waaide. Het komen en gaan van het water van en naar het wad voelde alsof het de gebeurtenissen in mijn leven betrof. Ik had en heb nooit zo'n intense spirituele ervaring gehad.”

Kunt u dat verklaren?

„Ik was er al vaak geweest maar nog nooit was ik er met de intentie geweest om iets spiritueels te ervaren. Ik was er altijd gekomen voor de rust en de schoonheid. Kennelijk maakte mijn intentie het verschil.”

Had u daarvoor echt nooit zoiets beleefd?

„Ik ben katholiek opgevoed, erdoor geïndoctrineerd, en in deze leer ging het niet over zulke ervaringen. Ik heb zelfs op het kleinseminarie de priesteropleiding gedaan. Het heeft maar liefst tot mijn 35ste geduurd voordat ik ervan was losgekomen.”

Hoe is dat gebeurd?

„Ik heb veel bizarre ervaringen gehad waar de kerk geen antwoord op had. Zo droomde ik eens dat ik met vrienden over een zandpad door het bos liep. Links lag een heideveld met in de verte een stad. Ik zei: 'Wachten jullie op me? Ik heb een opdracht in de stad.' En ik zweefde weg. Na een tijdje kwamen mijn vrienden weer in beeld. Ik wierp mijn ringen en edelstenen in de hei en landde precies voor hun voeten. Grappige droom, dacht ik de volgende dag, en ging er verder aan voorbij. Maar toen ik 's avonds de deken opensloeg om weer in mijn bed te stappen, zag ik heel duidelijk een voetafdruk van zand in het onderlaken.

Dit is maar een voorbeeld. Ik reageerde erop door nog harder te gaan studeren dan ik al deed – over de kosmos, de kwantumfysica, het paranormale, de kabbala, noem maar op. Ik wilde weten hoe het zit.

Ik heb geen antwoorden gevonden, maar het betekende wel een verwijdering van de katholieke kerk. Mijn godsbeeld werd steeds onpersoonlijker en de kerk kijkt wantrouwend naar het paranormale.”

Wat vindt u waardevoller: paranormale ervaringen of die ervaring in Nieuwe Statenzijl?

„Paranormale ervaringen lijken van buiten te komen en waren voor mij een motor om verder te zoeken en te studeren. Die spirituele ervaring kwam van binnenuit en was als een anker. Van alle paranormale ervaringen ben ik niet gelukkiger geworden, van de spirituele ervaring in Nieuwe Statenzijl wel.”

U hebt het gevonden?

„Ik ben een zoeker, en zolang de wereld nog vol geheimen zit, blijf ik zoeken. Twijfel is daar inherent aan. Maar over het bestaan van een mystieke achtergrond van het leven en de kosmos heb ik geen enkele twijfel.”

Henk Ganzeboom (52) is fotograaf en schrijver. In 2005 maakte hij het boek 'Spirituele plekken in Nederland', waaruit de bovenstaande foto's van Nieuwe Statenzijl afkomstig zijn.

FOTO'S HENK GANZEBOOM, 'SPIRITUELE PLEKKEN IN NEDERLAND'

Trouw 09-01-2009

Religieuze belevenissen

Ik had geen zin meer in dat gedoe rond God

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Judith Bouma.

Wat hebt u meegemaakt?

„Als ik terugkijk op mijn nog vrij korte leven, krijg ik het idee dat niet alles toevallig is gegaan. Zo was ik een moeilijke middelbare scholier. Niemand had gedacht dat juist ik theologie zou gaan studeren. Een decaan heeft me op dat spoor gezet, en ik heb eigenlijk niet verder gekeken. Ik heb op de momenten dat de dingen gebeuren vaak het idee dat ik een ongeleid projectiel ben, alsof ik zomaar wat doe. Maar terugkijkend zie ik Gods hand.

Ik ging theologie studeren, maar riep om het hardst: ik ga nooit in de kerk werken en ik zal nooit predikant worden. Ik ging niet meer naar de kerk en heb me laten uitschrijven. Ik twijfelde aan mijn traditie. Die was te veel door mannen vormgegeven, vond ik. Op al die synodes regeerden al vanaf het begin de mannen, en zelfs in de Bijbel zag ik dat terug. Ik leerde teksten kennen waar in de vertaling het vrouwelijke was weggeschreven, die hertaald waren in iets mannelijks. Ik werd er een godontkenner door – dat is dus geen atheïst, maar iemand die heeft besloten God te negeren. Ik had gewoon geen zin meer in al dat gedoe rond Hem.”

Wat doet een mens die zowel in God gelooft als Hem ontkent?

„Zo iemand gaat bijvoorbeeld op reis. Toen ik was afgestudeerd, had ik geen flauw idee wat ik zou gaan doen. Dus ben ik voor vijf maanden naar Nieuw-Zeeland gegaan. Maar al in het vliegtuig wist ik: dit gaat het niet worden. Ik voelde de doelloosheid, zat in een zwart gat, en ik wist dat ik eigenlijk op de vlucht was voor iets wat bij terugkomst toch weer op me te wachten zou staan.

Na drie maanden keerde ik terug, en ben ik gaan werken op het hoofdkantoor van Bruna. Op een dag werd er gebeld door een kerk: of ik er catechese wilde geven. En zo ben ik langzaam weer in het kerkelijke wereldje gerold.

Ik had geheel tegen mijn gewoonte in een bijbeltje meegenomen naar Nieuw-Zeeland. Daarin ben ik volgens een bepaald leesrooster elke dag gaan lezen. Ondanks alle wetenschappelijke kennis die

ik had, merkte ik dat het me toch raakte. Ik had het idee dat ik elke dag precies die tekst kreeg waar ik iets aan had. Ja, ik weet ook wel dat als ik het leesrooster had omgedraaid ik wellicht dezelfde ervaring had gehad, maar dat doet aan het gevoel niets af. Ik koos ervoor er de hand van God in te zien in plaats van willekeurig toeval.”

Dan is de stap naar de Bijbel als orakelboek niet meer groot?

„Tijdens colleges die ik aan de predikantsopleiding in Apeldoorn volg, moeten de studenten ook samen uit de Bijbel lezen. Dan slaan we die op een willekeurige plek open en gaan met de tekst aan de slag. Een ieder vraagt zich af: wat heeft het mij te zeggen, welk woord springt er voor mij uit? Gedurende die dag kan zo'n woord herhaaldelijk in je herinnering terugkomen.

Maar meer nog dan door de Bijbel stel ik me door mijn gebed voor God open. Niet dat er dan gelijk antwoord komt, maar toch zie ik vaak dat erna toevallige gingen gebeuren – een gesprek, een ontmoeting. Als ik het even niet meer weet, dan gebeurt er iets, krijg ik weer een zetje. Dat maakt het leven zo interessant.”

Trekt het ritueel dat in uw kerk een hoogtepunt is: het avondmaal?

„Tot mijn zeventiende was het een mysterie waaraan ik niet mocht deelnemen. Nu gebeurt het in de kerk waar ik kom zo'n twee keer per kwartaal. Ik sta dan niet stil bij dogmatische zaken, maar er gaat wel een zeker gevoel door me heen. Soms voel ik dankbaarheid, soms bemerk ik een schuldig gemoed. In ieder geval heb ik tijdens het avondmaal het idee dat ik op de meest directe wijze voor Gods aangezicht sta. Het is een heilig moment.”

En straks gaat u tijdens zulke heilige momenten voor als predikant?

„Ik heb wel een beetje podiumvrees. Ik vind het erg spannend. Maar ja, daar kwam ik te laat achter, dus probeer ik het te zien als een uitdaging. Ik bid God of hij me helpt niet dusdanig te blokkeren dat ik niet meer weet wat ik zeg.”

Judith Bouma (25) studeerde theologie aan de Universiteit van Utrecht. Ze is jeugdwerker in de Nederlands gereformeerde kerk in Zeist en volgt als enige vrouw de predikantsopleiding aan de Nederlands Gereformeerde Predikantsopleiding in Apeldoorn. In de Nederlands gereformeerde kerk staat het predikantschap sinds ruim anderhalf jaar open voor vrouwen.

Trouw 08-05-2009

Religieuze belevenissen

In de kloostertuin werd ik overrompeld door liefde

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Romy van der Pool.

Wat hebt u meegemaakt?

„Mijn vroegste herinnering is dat ik als baby op de grond lag en nog niet kon praten. Ik keek naar mijn vader en moeder en dacht: we komen toch allemaal uit het schitterende lichtpaleis, dus waarom maken jullie je zo druk? Ik besepte dat dit leven niet echt belangrijk is, omdat ons woonhuis elders is.”

Was deze herinnering historisch of onbewust een creatie achteraf?

„Ik heb de herinnering altijd bij me gedragen, zolang als ik bij bewustzijn ben. Er is ook altijd iets blijven hangen van het licht dat het schitterende paleis in mijn beleving uitstraalde, vooral in de natuur zie ik het terug.

Er zijn wel andere mogelijkheden dan dat ik die paleisherinnering als baby heb gehad. Wie weet hebben mensen verschillende levens en levensstadia tegelijk – ik verzin het niet, ik hoorde het op tv in een programma over kwantumfysica. Het is een interessante theorie, maar vast staan zulke

theorieën niet voor mij. Ik weet iets pas zeker als ik het ervaren heb.”

Ziet u in uw ervaring op religieus gebied een betrouwbaar criterium?

„Ook de ervaring kan een beperkte waarde hebben, een incompleet beeld geven. Maar soms kan ze wel overtuigen. Ik gaf ooit eens een massage aan een vrouw. Aan het einde wachtte ik in een rustige meditatieve staat tot ze weer bij zou komen uit de intense rust die de massage haar had gegeven.

Opeens zag ik achter haar een wezen staan in doorzichtige regenboogkleuren. Ik pakte pen en papier en begon te tekenen. Daarna probeerde ik het gezicht van de gestalte nog groter op papier te krijgen, maar dat lukte niet. Toen de vrouw was bijgekomen, liet ik de eerste tekening zien. 'Kun je hier iets mee', vroeg ik. 'Dat is mijn overleden opa', zei ze. Toen liet ik de tekening van het mislukte gezicht zien. 'Dat is mijn oma, die nu in een verzorgingstehuis zit en altijd door opa werd verzorgd. Gelijk begreep de vrouw de boodschap: kijk eens naar oma om. De moraal is dat er wel meer moet zijn dan je logisch kunt beredeneren.”

In hoeverre stemt u uw handelen af op een niet logisch te beredeneren 'meer'?

„Ik had eens mijn voet verstuikt, maar wilde toch heel graag de Rotterdamse marathon lopen. De dokter zei: 'Dan verknal je jouw voet'. Maar ik zag in de marathon een test. Ik wilde verder op het pad van spirituele ontwikkeling, maar mijn man vond dat zweverig. Ik stond voor de keuze: mijn gezin bij elkaar houden of scheiden en mensen gaan helpen. Ik kwam er niet uit en ik dacht aan het bijbelverhaal van de herder die God niet geloofde. God zei: 'Leg een schapenvel voor je tent en zie dat morgenochtend alles nat is van de dauw, behalve het vel'. De volgende ochtend bleek het vel inderdaad droog. 'Zie je wel dat ik God ben', zei God. Maar de herder vond het nog niet genoeg bewijs en vroeg of God het ook kon omdraaien: een nat vel en verder alles droog. Ook dat deed God.

Om te weten wat God van mij wilde, nam ik me iets onmogelijks voor. Als ik de spirituele kracht had om andere mensen te helpen, dan zou ik ook de kracht hebben om de marathon te lopen. Twee nachten zat ik met mijn blauwe opgezwollen voet in een emmer koud water en sliep ik dus niet. Doodmoe heb ik mijn verstuikte voet met tape laten verbinden en ben ik de marathon gaan lopen. Zonder pijn. Toen ik na de finish de tape wegtrok bleek mijn voet geheeld te zijn.”

Hoe zag uw door God bekrachtigde spirituele ontwikkeling er verder uit?

„Tot dan toe had ik me alleen door zelfstudie ontwikkeld. Nu ging ik allerlei cursussen in yoga, massage en healing volgen, deed verschillende workshops sjamanisme en kreeg onderricht van vele goeroes uit India.

Ook bleef ik in mijn eentje oefenen. Zo heb ik een tijd lang met zonsopgang en -ondergang aan een rivier niet ver van mijn huis zitten mediteren, weer of geen weer. En ik heb ook wel eens enkele nachten helemaal alleen mediterend doorgebracht in een kerk. In de afzondering kon ik soms intense ervaringen krijgen van schoonheid en liefde. Soms van een andere, vormloze dimensie. Een keer toen ik de hele nacht in een kerk bleef, trok mijn leven aan me voorbij. Opeens zag ik wat echt belangrijk was en wat niet, en wat ik had laten liggen. En op een nacht in een kloostertuin, waar ik een speciale vorm van ademmeditatie beoefende, werd ik overrompeld door immense liefde. Alle toegewijde leraren die ik in mijn leven had gehad zag ik voor me, als puzzelstukjes die samen vormden wat ik geworden was.

Toch heb ik nooit het idee gehad dat ik er ben. Ik geloof dat alle religies delen van de waarheid in zich dragen. Zo werd ik ook weer kerkelijk bij een pastor bij wie ik het gevoel had dat hij muurtjes afbrak. Ik ging elke zondag naar de mis en ging ook in het koor. Dus toen ben ik maar rooms-katholiek geworden. Tijdens de mis waarin ik gezalfd werd, zag ik paarse lichten naar beneden stromen. Religies zijn mensenmaaksels, maar ze tonen allemaal iets van het onbenoembare.”

Romy van der Pool (50) is yogalerares.

Religieuze belevenissen

'Ervaren dat je geen eigen ik hebt, is beangstigend'

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Jeroen Doorenweerd.

Wat hebt u meegemaakt?

„In mijn jeugd vond ik de Bijbelverhalen wel mooi, maar de ongeloofwaardige dramatiek van de galmende dominees vond ik ronduit lelijk. Om maar te zwijgen over de niet passende woordkeuze, zoals van de dominee op de begrafenis van mijn oma die zijn publiek probeerde te imponeren met: 'Bij de grenspost van het leven kwam zij met een fluisterstille wagen aan, zeg maar een Ferrari'. Voor zulke middenorthodoxe Nederlands hervormde kerkdiensten ben ik ernstig allergisch geraakt. Het is manipulatief effectbejag.”

Doet u als kunstenaar niet hetzelfde?

„Nadat mijn schilderijen steeds minimalistischer waren geworden en ik ontdekte dat ik geen verschil meer zag tussen mijn doek aan de muur en een willekeurige stoel in dezelfde ruimte, ben ik me gaan toeleggen op het regisseren van ervaringen. Ik richtte ruimtes met uitzicht in – een oude auto, een kamer – zodat degene die erin plaatsnam de ongemanipuleerde werkelijkheid – een havengebied, een vervallen fabriekshal – kreeg voorgeschoteld. Wel effectbejag, maar geen manipulatie dus.”

Hebt u op religieus gebied ervaring met niet-manipulatief effectbejag?

„Ik ben gaan mediteren, omdat ik gek werd van mijn eigen gedachten. Mijn denken was een tol die al maar harder ging. Als ik een uurtje met de hond in het bos gewandeld had, vroeg ik me wel eens af wat ik nou gezien had. Helemaal niets. Ik had in dat prachtige bos alleen maar lopen malen. Ik werd er zo moe van, was zo zat van dat eeuwige, bijna dwangmatig gedenk, dat ik er van af wou. Ik ging op zoek naar een methode om mijn denken onder controle te houden. Tijdens mijn eerste retraite heb ik mezelf achteraf gezien absurd hard onder druk gezet: ik wilde echt niets maar dan ook niets meer denken. En dat lukte. De mist trok op. Ik weet niet meer hoe ik het voor elkaar kreeg, alleen dat het uit wilskracht was. En ik weet ook dat het niet klopte. 's Middags aan de eettafel waar we in stilte zaten te eten, zag ik een vlek op tafel steeds groter worden, en tegelijkertijd ervoer ik niet alleen rust, ik was het ook. Het denken was gestopt. Om niet ter plekke in huilen uit te barsten ben ik naar de wc gevluht.

De tijd erna heb ik ongelofelijk mijn best gedaan deze ervaring van niet-denken weer te krijgen, maar het lukte niet. Ik werd nog gefrustreerder en bozer dan ik al was. Achteraf weet ik dat ik de ervaring onrechtmatig verkregen had, er nog niet aan toe was en er nog verder vanaf was komen te staan dan voordat ik ging mediteren. Te hard rustig willen worden, is het beste recept om onrust te scheppen.”

Zonder uw wil was u niet op het meditatiekussen beland.

„Discipline is nodig. Als ik tijdens mijn meditatie zou toegeven aan elke impuls – benen strekken, bakkie koffie drinken – zou ik geen steek verder komen. Om echt rustig te worden, moet je alles accepteren dat zich aandient, beschouwen zonder er op in te gaan. Pas dan leer je de kunst van in het hier en nu zijn, ga je je lichter voelen, omdat je openstaat. Zonder nog te hoeven nadenken over hoe het had moeten zijn en hoe het moet worden.

Op het eerste gezicht druist de poging niet te denken, niet gefrustreerd te worden tegen je in. Totdat je beseft dat het hier welbeschouwd om oppervlakkige zaken gaat en dat het eerder omgekeerd werkt. Niet door er al mediterend zo hard mogelijk naar te streven bereik je ze, maar al vorderend op het meditatieve pad, merk je dat je vanzelf minder loopt na te denken, te willen en dat je vriendelijker wordt.

Het is een misvatting dat meditatie alle pit en potentie uit mensen haalt. Alleen in meditatieve staat probeer je passief te zijn, los van het ik en voorbij het oordeel over goed en kwaad te komen. Om na je meditatie des te actiever te kunnen zijn.

Ik ben met mijn zes jaar ervaring maar een beginner, maar ik heb een paar keer meegemaakt dat ik

tijdens meditatie ervoer geen eigen ik te hebben. Dat was beangstigend. En tegelijkertijd onontkoombaar, want, zag ik, het was de werkelijkheid. Ook het idee dat goed en kwaad niet bestaan lijkt eng, maar het leidt niet tot de gevreesde onverschilligheid. Integendeel. Mediteren maakt gevoeliger. Wie ziet hoe mensen aan hun illusies lijden, voelt de pijn erom des te sterker.” Jeroen Doorenweerd (46) is kunstenaar.

Trouw 22-05-2009

Religieuze belevenissen

’Dat anderen hun geloof behouden, geeft mij geloof’

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Henk de Roest.

Wat hebt u meegemaakt?

„Aan weerszijden van het pad naar het graf van mijn moeder stond een haag van mensen. Mijn vader, twee oudere broers en mijn schoonzus liepen met mij achter de kist aan. Daarna volgden familie, vrienden en vriendinnen van mijn ouders. Een paar dagen eerder was mijn lieve moeder na een korte periode van ziekte gestorven.

Pas twee dagen voordat ze stierf, wisten we dat het zou gaan gebeuren. Zij was 51 jaar. Aan een intens gelukkige tijd van samenleven was een abrupt einde gekomen. Verbijsterend.

Ik herinner mij niet wat er tijdens de kerkdienst ter gedachtenis en ten afscheid werd gezegd. Geen enkel woord is mij bijgebleven. Alleen de beelden zijn in mijn herinnering gegrift. Van mensen, rijen dik, waartussen wij langzaam gingen. Ik weet nog wel dat de aanwezigheid van al die mensen mij goed deed. Het was een uiting van trouw, waarin zij zich met ons verbonden. Allemaal luisterden ze naar de overdenking, geschreven door mijn vader, die ik vele jaren later onder ogen kreeg: dat God mijn moeders dood pertinent niet wilde. Wat een vertrouwen sprak daar uit.

Ik klampte mij vooral vast aan het diepe geloof van mijn moeder. Zij kon zich tot het laatste moment onvoorwaardelijk overgeven aan God. Ze zei dat ze haar vertrouwen van hem geschonken had gekregen, en stierf in vrede. Dankzij haar geloof kon ik ook geloven.

Zo is het later steeds gegaan. Soms kan ik overmand worden door de realiteit van wreedheid en onmenselijkheid in de wereld. Dan merk ik dat ik, hoewel ik weet dat je het niet zo kunt stellen, me toch afvraag of al dit lijden niet eens eindelijk afgelopen zou moeten zijn als God werkelijk bestaat. Ook denk ik wel eens: er zijn zo ontzettend veel mensen, het is toch nauwelijks mogelijk dat God zich met mij bezighoudt. Wanneer ik dan wegzink in ongeloof, in het niet meer kunnen geloven, valt mij haar waarachtige geloof te binnen, en kan ik mij daaraan vasthouden.”

Is uw geloof een kwestie van imitatie?

„God komt vooral ’via via’ tot mij. Speciaal via Christus. Ik trek me aan hem op, spiegel me aan hem. Maar imiteren veronderstelt afwezigheid van eigen creativiteit. Naäpen zou ik het ook niet noemen, want Jezus is onnavolgbaar. Als beginnend student leerde ik Jezus dieper kennen door het evangelie van Marcus in zijn geheel te vertalen en hem zo op de voet te volgen. Ik ontdekte dat hij gaandeweg steeds vreemder en fascinerender voor mij werd. In het vertalen kwam ik hem naderbij. Ik raakte diep onder de indruk van deze mens, zijn op mensen ’overslaande liefde’, zijn vertrouwen, zijn verwachting en zijn trouw tot in de dood. Deze mens was vol van Gods Geest. Als hij ondanks al zijn lijden nog kon geloven, zou ik het dan niet kunnen? Ik leerde te geloven in zijn geloof.”

U gelooft in het geloof van anderen, die iets religieus ervaren zeggen te hebben. Hebt u dan nooit zelf iets ’directs’ ervaren?

„Al heb ik de grond soms ervaren als ’heilige grond’, al is een huivering bij het zingen in de kerk mij niet helemaal vreemd, kan een mooie preek me ontroeren, tot nog toe zijn er voor mij geen

'braamboservaringen' geweest. Die wantrouw ik. Als ik er een zou meemaken, zou ik waarschijnlijk denken: projectie? Ook aan de veel minder vergaande ervaringen die ik dus wel heb gehad, kan ik altijd twijfelen: was dit iets van God of van mijzelf? Had ik een ingeving of was het wishfull thinking?

Over de ervaringen van anderen hoef ik minder te twijfelen. Ik kan hun ervaringen gemakkelijker serieus nemen dan die van mijzelf. Als iemand een waarachtige uitstraling heeft, dan geloof ik hem of haar. Wie ben ik om te zeggen dat het niets was.

'Het lied op and're lippen, draagt mij door de nacht', dichtte Sytze de Vries heel mooi. Zo gaat het ook in het pastoraat. Hoe spelen mensen het klaar om in de ellende hun geloof vast te houden? Hoe lukt het ze niet door de bodem van hun geloof te zakken? Dat zij dat kunnen, geeft mij geloof."

Henk de Roest (49) is hoogleraar praktische theologie in Leiden.

Trouw 29-05-2009

Religieuze belevenissen

Op het Kootwijkerzand beseftte ik: hier beneden is het

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Henk Vreekamp.

Wat hebt u meegemaakt?

„Op zaterdagavond kwamen we samen in de Veluwse boerderij van mijn grootouders, wanneer over het schoongeharkte erf de vrede van de zondag gevallen was. Op de smalle grens tussen licht en donker werd het Woord geopend. De eeuwenoude statenbijbel werd ontsloten. De stilte mocht slechts gebroken worden door woorden die door het Woord gewekt werden. Want hierom kwamen we bijeen: om met elkaar te delen de ervaringen van de weg die de Eeuwige met de zijnen gaat. Als kind, stilzwijgend opgenomen in de kring, nam ik in het halfduister de gezichten waar. We zongen psalmen – 't hijgend hert, der jacht ontkomen – langzaam, elk woord beginnend na een inademing. Uit de diepte van onze menselijke ellende werden ze omhoog gezongen. Klagend en juichend ineen. Ik luisterde naar de vreemde en tegelijk vertrouwde tale Kanaäns in het Veluwse dialect. De aanwezigen spraken over de bevindingen van het zieleleven – men sprak over zichzelf in de derde persoon. Zo werd verslag gedaan van de voorbije dagen, van ervaringen van de verborgen omgang met God. Maar ook van de aanvechtingen, twijfels en de beleefde verborgenheid van God. In de desondanks vertrouwelijke omgang met de Almachtige schroomde men niet hem te tutoyeren. Men was intiem met God, en nam afstand tot zichzelf.”

Hebt u later afstand genomen van dit bevindelijke geloof?

„Integendeel, ik leef nog meer dan vroeger met 'de vreze des Heeren', een archaisch maar typisch bevindelijk begrip dat zich in de loop van mijn leven heeft verdiept. Ik leef in eerbied en ontzag, in het Engels awe – tegenwoordig heet dat geloof ik wow. Verder dan verwondering 'dat er iets is en niet niets' ben ik in mijn leven eigenlijk niet gekomen. Dat is ongeveer even ver als toen ik drie was en ik mijn moeder vroeg wat eeuwigheid is. 'Dat is iets wat nooit ophoudt', zei ze. In bed dacht ik er over verder en werd ik bevangen door een 'kosmische duizeling', ontzag voor het niet te verwoorden onbegrijpelijke.

Nog steeds beleef ik dat God de mens zoekt en schroomt ons ruimte te geven omdat dat risico's heeft. God is bezig mij te zoeken, maar kan mij niet bereiken. Ik ben verdrietig en voel me schuldig dat ik het contact in de weg sta.”

Hebt u ooit beleefd dat hij u vroeg het contact niet in de weg te staan?

„Op een maandagmorgen zeventien jaar geleden zat ik in mijn studeerkamer tussen de boeken. Terwijl ik kom van ploeg en akker zat ik daar met pen en papier. De muren kwamen op me af. Toen

hoorde ik een stem, de stem van God: 'Naar buiten!'

Ik ben nog steeds blij dat ik er gehoor aan heb gegeven. Ik ben gaan lopen, dagen achter elkaar over de Veluwe en ik herontdekte mijn wortels in de omgeploegde akkers. Op het Kootwijkerzand heb ik uit eerbied mijn schoenen uitgedaan. Met blote voeten kun je het zand beter voelen en ik besepte: hier beneden is het. Ik voelde de scheiding tussen de aarde, waarmee wij mensen het moeten doen, en de onbegrijpelijke en ontoegankelijke hemel boven ons. Het gaat om het aardse. Daarop valt het licht van de Bijbel, wat mij betreft een uitleg van de eerste zin van Genesis: 'In het begin schiep God de hemel en de aarde.'

Ik besepte ook dat ik stond op de grond van mijn voorouders en dat die geen christelijke maar heidense wortels hadden. En ik ontdekte hun prachtige mythologie, waarin hemel en aarde, goden en mensen samenleven. Die wereld vond ik ook terug in mijzelf. Ook ik wil diep in mijn hart een godje zijn, alles zien, kunnen, en besturen. Ik las de Edda met rooie oortjes van herkenning. En terwijl ik in mij de oude goden hoorde roepen: 'Waarom hebben jullie ons in de steek gelaten', bedankte ik Lebuïnus, die op de Veluwe het christendom heeft gebracht: 'Bedankt dat je gekomen bent!' Want bij de oude goden gold het recht van de sterkste, terwijl de God van Israël daar nu juist niet aan meedoet."

Henk Vreekamp (65) is emeritus predikant in de Protestantse Kerk in Nederland. Hij was actief in verschillende kerkelijke organisaties voor het contact met het jodendom.

Trouw 05-06-2009

Religieuze belevenissen

In tranen en helemaal stuk in de Notre Dame

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Pieter Oussoren.

Wat hebt u meegemaakt?

„Afgelopen zondag was ik in de Notre Dame in Parijs. Brave preek – niet slordig rooms, maar wakker werd ik er ook niet van. Wel fantastische muziek. In de rij voor de hostie wilde een hele mooie negerin met een baby in de armen voordringen, dus ik zei: 'Gaat u voor'. Een betoverende glimlach. Ze straalde een enorm vertrouwen uit: God is goed, ik heb een baby, en nu ga ik naar de tafel van de Heer. Ze knielde, liet de hostie op haar tong leggen en vroeg een kruisje voor de kleine. Ik was in tranen. Wat een vertrouwen, wat een zelfbewustzijn, die uitstraling: Ik durf. Ik was helemaal stuk."

Hoe kan het dat het u emotioneel maakte?

„Mijn emoties overziend dacht ik: wat een onzin, er gebeurt alleen maar wat ik graag zou zien gebeuren, het is te mooi om waar te zijn. Ik wist best dat ik me geen illusies moet maken over die Afrikaanse vrouw. Zij was verre van naïef. Misschien kent ze de vader van haar kind niet eens. Maar tegelijkertijd zag ik dat ze het reuze goed deed. Dat gelovige zelfbewustzijn met die baby in haar trotse armen terwijl haar vertrouwen in God welbeschouwd gegrond is op maar heel weinig. De vrouw leverde me de sensatie van lost paradise, ik zag een vertrouwen, dat ik ook heb, maar dat bij mij wel veel dunner is. Ik ken God ook als een wraakachtige God. Als ik de Bijbel vertalend de bruine lagen vernis er af haalde en de oorspronkelijke kleuren te voorschijn zag komen, dan zag ik dat ruwe, ongepolijste van God vaak terug. God is niet braaf en suf. Dat wist ook mijn oma al nadat ze drie kinderen had verloren. Wellicht wist deze zwarte vrouw dat ook best, ondanks het vertrouwen dat ze tentoonspreidde.

Ik voelde me ook verbonden met die vrouw met haar baby omdat ik me altijd rot erger aan die burgerlijke truttigheid van moeders die een kind hebben maar eigenlijk vooral bezig zijn met het kind niét te hoeven hebben. Het kind moet zoveel mogelijk naar de crèche, en mag ook niet gewoon

bij de kerkdienst zijn, want daar zou het eens herrie kunnen gaan maken.

Ik kom uit een bevindelijk nest, ging als kind altijd mee naar de kerk – niks kinderdienst dus – en zag daar dan dezelfde mensen zitten die ik doordeweeks in het dorp tegenkwam. Die man die altijd in boerenoveral liep met een pet op, die zag er in de kerk opeens heel anders uit. En die vrouw die in tranen was, wat zou er in haar om gaan? Hier gebeurde iets wezenlijks, wist ik. Maar wat? Wekelijks zat ik daar, hoefde verder niets, alleen een beetje stil zitten. Ik luisterde nooit naar de buitengewoon saaie preken, genoot van de muziek en keek rond, op zoek naar het geheim: wat maakte het hier zo bijzonder?”

En, wat maakt een kerkdienst voor u zo bijzonder?

„Terwijl de mis in de Notre Dame aan de gang was, liepen er duizenden mensen rond – korte broek, met behaarde benen, fototoestel in de aanslag. Je zag ze denken: Hier gebeurt iets, maar ik heb er geen last van. We leven in een gehavend werelddeel. In ontkerkelijking zie ik vooral een gebrek aan gevoel voor poëzie. Wat doen al die poëzieloze toeristen zichzelf te kort. Op een gegeven moment ging de organist helemaal los, een wonder dat de kerk niet is ingestort. Maar het ging langs hen heen. Terwijl de oude teksten, de weergaloze muziek, en het geheim van het brood toch zelfs voor de grootste atheïst aanleiding genoeg zouden kunnen zijn om het interessant te vinden er bij te zijn. Ik kies elke zondag met veel plezier een kerk uit voor een dienst. Ik geniet van het goede zingen, het orgelspel en al die leuke mensen die er naast de etterbakken ook zijn. En natuurlijk geniet ik van de preek, er wordt hier en daar zeer goed gepreekt, en dat gebeurt dwars door alle denominaties heen. En wat is dat mooi: als teken van vertrouwen eten de gelovigen uit Gods hand, en tegelijkertijd weten ze: ze hebben God niet in de hand.”

Pieter Oussoren (66) is emeritus predikant en bijbelvertaler, bekend geworden van zijn 'Naardense bijbelvertaling'.

Trouw 12-06-2009

Religieuze belevenissen

Ik begon de Joden er zelfs een beetje om te haten

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie - misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Gerard Kind.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik ben in de loop van mijn leven tot het inzicht gekomen dat 'de tao waarvan de naam genoemd kan worden niet de tao is'.

Het is een oosterse verwoording van het probleem dat ik had met het bestaan van al die godsdiensten, met al die elkaar uitsluitende waarheden. De oplossing voor dit probleem luidt dat alles wat je over God kunt zeggen nooit iets over God zegt.”

Wanneer brak de eerste straal van dit licht door dat u op religies laat schijnen?

„Als kind heb ik een korte en hevige uiteenzetting gehad met de christelijke godsdienst. Hoewel mijn ouders niets aan geloof deden, werd ik op de School met de Bijbel gezet. Waarom is me altijd een raadsel geweest. Het schijnt meer kinderen van half-Joodse ouders te zijn overkomen – voor het geval er nog eens een Jodenjacht zou uitbreken.

Ik was een jaar of acht toen ik diep geleden heb onder de kruisiging van Christus. Zo vond mijn verbaasde moeder eens een kladblok van mij dat vol stond met tekeningen van het kruis. Ik kreeg Jezus er echter nooit goed op, weet ik nog goed.

Ik vond het zo erg dat Jezus gekruisigd was, dat ik er vaak om moest huilen. Ik begon de Joden er zelfs een beetje om te haten.

Ik leefde in een totale overgave aan het verhaal zoals dat op school verteld werd en geïllustreerd

werd met grote wandplaten zoals van 'Jezus te Kapernaüm'.

Tot ik op mijn tiende in een klap mijn geloof kwijt was terwijl ik psalmen aan het zingen was zoals: 'O, Jezus Man van smarten, ik deed door mijnen zonden, hem al dat jamm'ren aan'.

De schellen vielen me plotseling van de ogen. Hoezo moest Jezus dood voor mijn zonden? Zo erg was het toch allemaal niet wat ik had misdaan? En waarom moest een ander daar dan voor lijden? Ik had een omgekeerde Paulus-ervaring. Plotseling verbaasde ik me over van alles: Adam en Eva die voor een maar klein vergrijp uit het paradijs moesten, die brave verspieters die God na terugkomst uit het beloofde land zo in de grond liet zakken. God was heersend, jaloers, discrimineerde. Wat later wist ik: al hun slechte eigenschappen hebben de mensen op een God geprojecteerd."

Wat bleef er over?

„Ik heb dertig jaar geleden een boekje gehad van de Vietnamese boeddhistische monnik Thich Nhat Hanh, 'Het gras wordt groener'. Tegenwoordig noemt men wat hij propageert 'mindfulness'. Dat is een heel ander soort wellicht religieus te noemen ervaring, maar dan zonder iets hogers.

Neem de afwas. Die kun je vlug, vlug doen omdat het nou eenmaal moet. Maar je kunt haar ook zo compleet mogelijk proberen te beleven – de warmte van het water, de gladheid van de borden, de beweging van je handen en je ademhaling. Ik kan het ook proberen als ik in de natuur loop of naar muziek luister. Dan is er op een gegeven moment alleen nog maar die boom of die muziek.

De dingen worden dan op een heel eenvoudige manier wezenlijk. Och, met Wittgenstein moet ik hier eigenlijk zeggen: 'Waarover je niet kunt spreken moet je zwijgen'.

Het is te oefenen. Ik probeer mezelf als instrument zo af te stellen dat ik door aanwezig te zijn in het moment deze wezenlijke ervaring krijg, mijn ego-krimp verdwijnt en ik gelukkig ben."

Is het doel een goed gevoel?

„Het goede gevoel is een bijeffect. Het zal mij worst wezen of het alleen een goed gevoel is dat wordt getriggerd door een chemisch-neurologisch proces dat ik met deze methode in de hersenen weet te activeren of dat ik dan de essentie van de werkelijkheid beleef.

Ik ben het eens met Boeddha die zei dat het zinloos is om onbeantwoorbare vragen te stellen, want je komt in een 'oerwoud van meningen' terecht. Het gaat mij om de beleving, en ik houd het er op dat het de beleving is van een flitsje nirvana, een bewustzijnstoestand die door mystici in alle religies is gekend."

Gerard Kind (68) was leraar Nederlands en coach. Vorig jaar schreef hij het boek 'Leven zonder angst voor de dood'.

Trouw 19-06-2009

Religieuze belevenissen

'Beste geest. Je mag hier best zijn, maar val ons niet lastig'

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Ineke Scholte.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik heb de dood heel wat keren in de ogen gezien. Bijvoorbeeld op mijn veertiende, toen ik als padvindster een emmer water ging halen in de kerk aan de Gerrit van der Veenstraat in Amsterdam om de pannen schoon te maken na het zomerkamp. Ik stond in het keukentje aan het aanrecht met mijn rug naar de deur. Opeens werden mijn ogen bedekt. Iemand probeerde mijn keel dicht te knijpen. 'Dit overleef je niet', klonk het. Terwijl ik bijna stikte, deed ik een schietgebedje en gaf een trap naar achteren. Mijn belager liet los en was verdwenen. Ondanks de rode striemen op mijn hals, geloofde de politie me niet.

Tegenwoordig woon ik in Ierland in een cottage, midden in de natuur. Twee jaar geleden was mijn man naar Dublin en was ik 's nachts alleen thuis. Ik had al een zeker voorgevoel dat het niet goed zou gaan die nacht – iets anders dan alleen angst, meer een overtuiging. Ik ging naar bed, vergewiste me ervan dat het nachtlampje binnen handbereik was en viel in slaap. Toen ik midden in de nacht wakker werd, zag ik de deur van mijn slaapkamer opengaan, een schaduw met twee armen die zich verlengden terwijl ze naar mijn keel grepen.”

Was het misschien een herbeleving van wat u op uw veertiende had meegemaakt?

„Die gedachte ging aanvankelijk door me heen, maar een ander idee kreeg de overhand: dat het op mijn veertiende misschien ook een geest geweest was, net als deze keer.

Door die eerste confrontatie was ik al gevoeliger geworden voor 'het buitenzintuigelijke'. Kennelijk voel je de andere kant sterker als je aan het randje van de dood hebt gestaan. In Nederland klinken verhalen over geesten ongeloofwaardig en bizar, maar in Ierland ligt dat anders. Daar is het een door iedereen gedeelde realiteit. In ons tweehonderd jaar oude boerderijtje is het in 2007 begonnen te spoken. Ervoor verdwenen er ook wel eens dingetjes, maar besteedde ik er geen aandacht aan. Maar nadat ik dankzij een chiropractische behandeling van mijn nekklachten af kwam en van mijn duizelingen verlost was, was ik opeens veel gevoeliger geworden. Toen brak het los. Vooral wanneer mijn man een paar dagen weg was. Lichten gingen aan en uit, de buitendeur sloeg open en dicht, de wekker ging voor en achteruit en er waren zwarte schaduwen. Een keer voelde ik 's nachts iets door het plafond op het bed ploffen op de plek waar mijn man gewoonlijk ligt. Dood eng. Maar na die keer met de wurgarmen was ik het spuugzat. Ik ben gaan googelen en kwam bij de Nederlandse exorcist Joost Knop terecht. Ik belde hem en hij zei dat hij gelijk al even in mijn huis aan het rondkijken was en de negatieve entiteit al zag. Als ik eerst honderd euro overmaakte, zou hij me er daarna van afhelfen. Het was inderdaad een tijd lang rustiger.”

Waarom zouden de geesten het op u voorzien hebben?

„Ik denk dat het te maken heeft met familiebanden. Dat als er ergens in het familieverleden trauma's zijn ontstaan, dat spirituele consequenties kan hebben voor andere familieleden. Ik heb het onlangs weer meegemaakt. Toen mijn zoon vorig jaar lymfklierkanker bleek te hebben, speelden de geesten in de cottage ook weer op.

Ik heb inmiddels geleerd om niet meer bang te zijn. Van de buurman had ik gehoord wie de geest mogelijk kon zijn: een overleden oud-bewoner. Dus als er weer een deur open of dicht sloeg dan zei ik hardop: 'Dit is nu mijn huis. Je mag hier best zijn, maar je moet ons niet lastigvallen.' Dat hielp. Toen ik me op een avond verdrietig voelde over mijn zoon, en nadat ik kaarsjes had gebrand en had gebeden de achterdeur opende, zag ik iets onbeschrijflijks: precies boven de achtertuin hing een grote partij wolkachtige engelen. Het was een ware hemelschare van een stuk of veertien felverlichte witte engelen. Het zag er uit zoals op oude schilderijen. Voor mij was het een teken dat we er niet alleen voor staan, dat we gedragen worden. Mijn zoon is inmiddels weer gaan studeren en geesten vallen ons huis niet meer lastig.”

U legt relaties waar anderen die wellicht helemaal niet zien.

„Ik geloof vast in het niet toevallige van de dingen. Dat geloof is gebaseerd op goed kijken, beschouwen en verwonderen. En op weten dat je niet te veel moet willen verklaren. Want dat zou de verwondering platslaan.”

Ineke Scholte (55) was gymjufvrouw. Sinds 2002 woont ze in Ierland en heeft ze samen met haar man een boekrestaurantbedrijfje.

Trouw 24-04-2009

Religieuze belevenissen

'In gedicht kan gelovige zijn gestotter te boven komen'

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er weinig

over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd.
Vandaag: Piet van Die.

Wat hebt u meegemaakt?

„Toen ik een jongen van een jaar of veertien, vijftien was, heb ik regelmatig de ervaring van het heilige gehad, het gevoel dat de werkelijkheid doordrongen wordt door een geheim. Ik kreeg het altijd op mijn kamertje in het ouderlijk huis. In die tijd voelde ik me niet zo gelukkig op school, had het gevoel dat ik aan de leiband van de agenda moest meelopen. De discipline van het leren kwam op mij over als onvrijheid.

„Vrijheid voelde ik wel als ik door het grote raam keek dat in die kamer zat. Als ik naar de voortdurend veranderende wolken keek in de oneindige blauwe lucht, voelde ik dat er een geheim is, en van dat geheim ging een allesomvattende liefde uit.

„Het was overrompeld, gaf een onbestemd gevoel van gelukszaligheid. Het was buitenissig en ik had er geen taal voor. Daarom sprak ik er met niemand over – niet thuis, niet op school, niet in de kerk.

„Deze ervaringen gingen het christelijke gereformeerde pakketje waarmee ik opgroeide te buiten. Al sloten ze wel aan bij de geborgenheid van het gezin waarin ik opgroeide.

„Later ben ik die hemelse ervaringen kwijtgeraakt. Ik deed het op exacte wetenschappen gerichte HBS-b, en daar werd uitgegaan van een leeg en koud heelal. De tegenovergestelde ervaring van heiligheid ontviel me daardoor, ging aan scherven. Maar toen ik als zeventienjarige het boek 'Ich und Du' van Martin Buber ontdekte, wist ik: wat daar beschreven wordt, is wat ik beleefd heb.

Hierdoor werd het idee geboren theologie te gaan studeren.”

Breidde het repertoire religieuze ervaringen zich uit?

„De lucht en de wolken bleven mij boeien. Ook als ik mediteerde of bad, was ik het liefst buiten. Maar gaandeweg verbreedde het zich.

„Ik kon het later ook hebben met bijbellezen. De dode letters werden transparant, het goddelijke ging erdoorheen schijnen. En ook in een kerkdienst en tijdens een popconcert kon het me gebeuren.

„Wat er dan gebeurt is iets wat van twee kanten lijkt te komen. Ik stel me open en dan kan het me overrompelen, komt het als een gift van buiten. De religieuze ervaringen hielpen me het leven uit te houden. En dichter bij mezelf te komen, bezig te zijn met wat mijn leven kon vervullen.”

Waren die ervaringen uw eigen uiterst subjectieve sensaties of waren ze volgens u nog meer?

„Die wolken waren wat mij betreft een vehikel van oneindigheid, een transparante, doorlaatbare plek tussen deze wereld en de goddelijke. Als ik het met woorden moet zeggen, ga ik altijd stotteren.

„De taal van de binnenkant, van het gevoel, is niet goed te verwoorden met de taal van de buitenkant, van het verstand. De kennis van het hart neem ik voor waar aan, al is ze met de kennis van het verstand niet te bewijzen. Je moet er dus in geloven.

„Ik geloof dat de verbeelding de antenne is, een middel om de erboven uitgaande werkelijkheid op te vangen en te beleven. De poëtische verbeelding is wat mij betreft de ultieme vorm. In het gedicht kan de gelovige zijn gestotter te boven komen.”

Kunt u voorbeelden geven van u treffende poëtische verbeeldingen van goddelijkheid?

„Ida Gerhardt schrijft heel mooi in het gedicht 'De naam':

Wolken gaan langs het raam.

Het klein gezicht trekt saam.

Van de overzijde het sein:

'Ik heb u bij de naam
geroepen. Gij zijt Mijn.'

C.O. Jellema zegt in het gedicht 'Zeegezicht':

Nu is het of wij, samen onder aan de dijk,
worden gezien, terwijl het water stijgt
en in doorschijning spiegelt hoe de hemel kleurt.

Heeft iemand iets gezegd? Nee, niemand sprak.

En Hans Andreus schrijft in 'Of hoe dat heet':

Gelukkig dat
het licht bestaat
en dat het met
me doet en praat
en dat ik weet
dat ik er vandaan
kom, van het licht
of hoe dat heet

„Hier gebeurt het, worden woorden doorlaatbare plekken die iets goddelijks tonen.”
Piet van Die (53) is protestants predikant in De Morgenster in Papendrecht.

Trouw 10-07-2009

Religieuze belevenissen

Toen de klok drie keer sloeg keek Wilhelmina mij aan

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Joan Lindveld.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik werd vroeger altijd duf van de kerk en ik probeerde me in het internaat te verstoppen als het op zondag weer zo ver was. Met de kerk had ik dus nooit zoveel.

Wel heb ik altijd geweten dat er meer is tussen hemel en aarde en daarom zoek ik 's ochtends vroeg een rustig plekje op, steek er kaarsjes aan, zet new age-muziek op en ga in meditatie.

Ik krijg dan het gevoel dat er contact is, ik voel liefde. Als we ons allemaal hieraan zouden kunnen overgeven, zou de wereld er heel anders uitzien, denk ik.

Van dit 's ochtends bidden krijg ik vreugde en inspiratie om anderen te helpen, hoe onzichtbaar ook. In de metro ga ik bijvoorbeeld naast iemand zitten die zich down lijkt te voelen. Dan stel ik me voor dat ik positieve energie overdraag waardoor die persoon zich beter gaat voelen.

Soms ook komen er allerlei specifieke sensaties binnen over de emotionele toestand van de persoon – angst, verdriet, teruggetrokkenheid. Helemaal als ik iemands stem hoor. Dat is een vorm van heldervoelendheid die ik kan hebben als ik me op iemand concentreer.”

Beschouwt u dit proberen anderen te helpen als een opdracht?

„Jazeker, ik heb het gevoel dat ik word geleid, in het meeste. Twee jaar geleden heb ik mijn relatie beëindigd en begon er een moeilijke tijd in mijn privéleven. Ik had geen huis meer, geen werk, geen geld.

Op een ochtend kreeg ik tijdens mijn meditatie een visioen. Ik was in een onstuimige zee beland, waar ik zou uitkomen, wist ik niet. Daarna kreeg ik nog twee dromen. Ik stond ergens, er zou een deur opengaan en dan zou ik God zien. Ik was heel benieuwd. De deur ging open, ik voelde een enorme kracht uit de deuropening komen, maar ik zag niks. In de andere droom werd ik omhoog gevoerd naar een andere, witte planeet. Het was er paradijselijk, maar ik moest weer naar beneden, gezeten op een stoel, heel geleidelijk.

Voor mij zijn dit allemaal tekenen van leiding. De boodschap was: er is altijd hulp. En inderdaad. Onlangs heb ik na een zwerftocht langs de verschillende kamers in Apeldoorn en Amsterdam een flat gekregen en ik heb alweer een jaar werk. Zoals ik geholpen word, en er schijnbaar toevallige zaken gebeuren, hoop ook ik soms net even het verschil bij iemand uit te kunnen maken.

Of die boodschappen in die dromen uit mijzelf of van buiten mij kwamen weet ik niet. En ik vraag me ook af of ze alleen een boodschap waren voor mij of dat ze mogelijk betrekking hebben op de hele mensheid. In het laatste geval moet ik het naar buiten brengen.”

Denkt u werkelijk wel eens een boodschap te hebben ontvangen die mogelijk voor een groter

publiek bedoeld is?

„Laatst nog een die betrekking heeft op de monarchie. Ik heb wat met Wilhelmina. Ik woonde in Apeldoorn en was gefascineerd door haar persoon.

Ik las haar autobiografie en nog een boek over haar. En ik bezocht de plekken waar zij kwam, de verschillende parken in de stad waar zij graag wandelde, want ze hield ontzettend veel van de natuur. Ik voelde daar haar energie, haar aanwezigheid.

Met Koninginnedag twijfelde ik of ik wel naar Apeldoorn moest gaan. En ja hoor, daar gebeurde het: de aanslag. Een paar dagen later ben ik toch gegaan, om een bosje bloemen te leggen.

Ik ging zitten in de Grote Kerk en toen hoorde ik een stem zeggen: 'Om drie uur moet je ergens zijn'. Ergens, maar waar? Ik ging rondlopen en kwam terecht bij een tentoonstelling over het Oranjehuis.

Precies toen ik tegenover een groot portret van Wilhelmina stond sloeg de klok drie keer. Ze keek me aan.”

Wat was de boodschap?

„Daar ben ik nog niet achtergekomen. Maar gisteren kwam ik na de verhuizing het boek van Wilhelmina weer tegen. Ik sloeg het open, precies op een pagina waarin het ging over Wilhelmina's soberheid. Ze weigerde te verkwisten. Wellicht was de aanslag een boodschap van Wilhelmina aan de huidige Oranjes: dat ze soberder moeten doen.”

Vindt u het dan niet vreemd dat deze boodschap dan zoveel slachtoffers moest maken? En dat komt deze boodschap via u komt?

„Hier heb ik nog geen antwoord op.”

Joan Lindveld (49) werkt op een naschoolse opvang voor 4 tot 7-jarigen. Ze schreef de bundel 'Hartenkreten', te bestellen bij www.boekenbent.com.

Zoals ik geholpen word, wil ik ook anderen helpen

Trouw 01-05-2009

Religieuze belevenissen

'Ik koester de gedachte dat we gedragen zijn'

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Marlies Middeldorp.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik ben actief in een kritische rooms-katholieke parochie in een gegoede wijk. Het verhaal van Jezus van Nazareth inspireert mij. Daarom heb ik me aangesloten bij een groepje in onze kerk dat de ontwikkeling en vrede overal ter wereld wil bevorderen. Op een dag kwam er een hele groep Ierse mensen die in caravans wonen bij ons in de kerk, en ze bleven komen, ook nu nog.

Aanvankelijk gaf hun komst onrust. Ze komen te laat de mis binnen, en nemen altijd een heleboel lege colaflessen mee waarin ze wijwater willen. Ze gebruiken het ook als drinkwater. Ze slaan heel veel kruisjes en kussen het kruis. Deze mensen zijn op hun eigen devotionele wijze heel gelovig. Heel anders dan de mensen die al in onze parochie kerkten.

In een poging nader met ze in contact te komen, vroeg ik ze of ik niet eens samen met oud-hulpbisschop De Kok bij ze op huisbezoek kon komen. Dat wilden ze wel, dus op een avond werden de monseigneur en ik in een van de caravans van hun kamp ontvangen. Vooral de aanwezigheid van een bisschop maakte veel indruk. Hij moest niet alleen de aanwezige beelden zegenen, maar ook de caravan zelf. En daarna waren de tien andere caravans aan de beurt. In het schijnsel van een zaklantaarn zegende De Kok de wagens. Ook de kinderen werden uit bed gehaald voor de bisschoppelijke zegen. Voor deze mensen was onze aanwezigheid een zeer religieus

gebeuren.”

Was het ook religieus voor u?

„Ik geloof niet in wonderen zoals die mensen doen, maar ik geloof wel in de religieuze waarde van de verwondering, en ik verwonderde me er zeer. Niet alleen over de kinderen, die waarschijnlijk weinig naar school gingen – iets wat mij als schooldirecteur aan het hart gaat.

Ik verwonderde me vooral over het ritueel waarvan zij zo genieten. Enerzijds kan ik denken: wat een poespas dit toneelstukje. En: wijwater, wat is dat nou helemaal? Net als bidden is dat bijna niks. Maar anderzijds zie ik dat die rituelen werken. Deze mensen beleven er veel aan, kikkeren er zichtbaar van op.

Ik zie hetzelfde ook op mijn school. Onze verstandelijk gehandicapte kinderen hebben een heel primaire omgang met religie. En ik moedig dat aan. Zo hebben we in de aula een glas-in-loodraam van de engel Rafael. Als kinderen met problemen zitten – je verkering gaat uit, je moeder overlijdt, je merkt dat je niet kunt lezen of dat je het syndroom van Down hebt – dan mogen ze een kaarsje bij Rafael aansteken. De engel steunt je dan, zeggen we, en zo beleven ze het ook. Het werkt.

Zelf ben ik heel praktisch ingesteld, en ik geloof niet in onzin. Maar ik speel bij gelegenheid wel mee met het spel tussen wetenschap en geloof.

Geloof is een stukje van mijn ziel dat ik niet graag zou kwijtraken. Daarom moet ik religieuze verhalen en rituelen niet al teveel uitpluizen. Goede verhalen wil ik niet om zeep helpen, ook al kan ik ze niet meer voor waar houden zoals iedereen honderd jaar geleden nog wel deed. Ik zoek er op een andere manier naar waarheid in. Neem het sprookje van Roodkapje. Dat is niet echt gebeurd, natuurlijk. Maar het is wel waar: natuurlijk moet je niet van het juiste pad afdwalen en niet naar enge wolven luisteren. In veel bijbelverhalen geloof ik niet zo letterlijk, maar ze zijn op een bepaalde manier toch waar. Vanuit hetzelfde idee steek ik ook wel eens een kaarsje aan. Het is de verwondering over het leven die je ermee voedt.”

Wat maakt dat religieus?

„Op school gebruiken we beelden die de leerlingen begrijpen. Als iemands moeder sterft, zeggen wij dat we zeker weten dat God heel goed voor zijn moeder zorgt. Ik kan dat zeggen omdat ik geloof dat de doden in Gods hand geborgen zijn. Maar ga dat beeld niet uitpluizen. Ik voel er een wonderlijk vertrouwen bij, eenzelfde soort vertrouwen dat ik voel bij mijn ouders en vrienden.

Ik ken het geluk van het staan in een bloeiende alpenwei. Dat is eigenlijk zo verschrikkelijk mooi, dat ik het gevoel krijg dat ik er niets van snap, maar dat ik er toch dankbaar voor mag zijn.

Soms lijkt God door de werkelijkheid heen te schijnen, zoals in het contact met andere mensen. Ik heb weleens aan een sterfbed gezeten, en dan konden er momenten zijn dat het contact een meerwaarde kreeg, dat je alletwee het wonderlijke gevoel kreeg dat er een Barmhartige is die ons mensen draagt.

Wie weet komt dat gevoel zuiver en alleen uit mezelf, maar toch koester ik die gedachte dat we gedragen zijn. Verder wil ik er niet teveel over zeggen. Dit is te privé en ik wil niet als een freak in de krant.”

Marlies Middeldorp (50) is directeur van een school voor verstandelijk gehandicapte kinderen.

Trouw 24-07-2009

Religieuze belevenissen

’De sjamaan was een paar uur met mij bezig’

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Bertus Haverkort.

Wat heeft u meegemaakt?

„Als ik ’s morgens vroeg naar het land ging om de koeien te melken, boezemden de ochtendnevelen

die in de lager gelegen velden hingen me ontzag in.

Ze riepen de vraag op wat daar 's nachts gebeurd was. Ook de machtig grote eiken die voor de boerderij stonden, spraken me aan.

Ik heb de tijd nog meegemaakt dat in mei Maria werd vereerd en bij onweer tot de heilige Donatus werd gebeden. Dat waren vanzelfsprekendheden waar ik tot aan mijn puberteit niet over nadacht. In de dorpskerk hoorde ik bijbelverhalen over de voor mij onbekende woestijn, niets over de mistige velden en de grote eik, waar ik iets heiligs bij proefde. De bijbelse wereld en mijn eigen beleving sloten niet bij elkaar aan.

Toen ik zag hoe de moderne techniek de rol van het katholicisme in het boerenbedrijf overnam, vond ik dat uiterst interessant. De bliksemafleider maakte het bidden tot Sint Donatus overbodig en de kunstmest had een krachtiger uitwerking op de bodemvruchtbaarheid dan het bidden van de rozenkrans. Mannen met grote auto's en mooie pakken bezochten de boerderij en we gingen over op machines en chemicaliën. Dat maakte zwaar werk licht en de opbrengst nam spectaculair toe. Dat trok me zo, dat ik besloot naar de landbouwhogeschool in Wageningen te gaan, het Mekka van de landbouwvernieuwing.

Nadat ik was afgestudeerd, wilde ik de opgedane kennis over de wereld verspreiden door in het ontwikkelingswerk te gaan. Ik woonde in landen als Colombia en Ghana, landen waar de mensen nog wel dicht bij de natuur leven en daar iets religieus aan beleven. Zo werden mijn jeugdervaringen van de mistige velden en de grote eiken die heiligheid uitstraalden toch weer actueel.”

Wat leerde u daar?

„Ik vertegenwoordigde daar de westerse, superieur geachte kennis, maar ik merkte al gauw dat de tradities er nog sterk leefden. Ik zag een zekere dubbelheid – met de mond beled men de superioriteit van westerse kennis, maar tegelijkertijd brachten ze in bijvoorbeeld Ghana heimelijk offers aan de voorouders en dat bleven ze dat het aller waardevolst te vinden.

Ik kreeg het inzicht dat moderne kennis niet zonder meer kan worden overgedragen, dat zonder de integratie in de traditionele kijk op de wereld de nieuwe landbouwmethoden moeilijk ingang zouden kunnen vinden.

Ik ben nooit een aanhanger van een of andere godsdienst geworden. Ik zou dat, nadat ik het katholicisme heb losgelaten, ook niet meer kunnen. Maar ik zie religies wel als leveranciers van interessante opties. En in allerlei opties mag ik me graag inleven.

In Sri Lanka bijvoorbeeld was ik bij een bijna clandestien ritueel waarbij een sjamaan het rijstgewas kwam zegenen. Hij sprak mantra's uit om te zorgen dat er geen plaag van bladluizen zou uitbreken. Dat kon hij, vertelde men mij, doordat hij in zuiverheid leefde – hij bleef ver weg van alles wat dood was, en at geen vlees. Hij sprak zijn mantra op precies het juiste astrologisch bepaalde moment. Hij riep de mensen op niet meer dan hun rechtmatige deel te nemen van het rijstveld, en ook iets achter te laten voor de rest van de natuur, zoals voor de bladluizen, die hij daarmee aanmoedigde ook niet meer te nemen dan hun rechtmatige deel.

Ik ben ook wel verder gegaan dan toeschouwen. Ik heb eens sjamaan zich laten afstemmen op wie ik in wezen ben. Hij zei 108 maal een mantra, was een paar uur bezig. Ik ervoer dat hij op een of ander spiritueel niveau met me bezig was, er gebeurde iets, ik kreeg het gevoel dat er een verbinding tot stand kwam tussen mij en de rest van de zichtbare en onzichtbare wereld.”

Geloofde u dan in het religieuze wereldbeeld van die sjamaan?

„Ik denk niet meer in de categorieën gelovig of ongelovig. Ik zie alle religieuze beelden als opties die, afhankelijk van de wereld waarin je leeft, werkelijkheid kunnen worden. Wat de status is van die werkelijkheid, laat ik open. Vooruit, ik ben een agnost.

In Ghana zie je oude mannen voor hun hut zitten. Zij staan in contact met hun voorouders die hun raad geven over landbouwmethoden en het oplossen van conflicten.

Als zo'n oude man sterft, gaat hij niet binnen een uur de grond in terwijl de nabestaanden nog een plakje cake eten. Nee, er wordt een drie dagen durend ritueel gedaan, om zijn geest te laten overgaan tot de wereld van de voorouders en de verbinding met de levenden in stand te houden. Afrikanen steken veel energie in het levend houden van hun band met de voorouders. Doe je dat

niet, dan desintegreert een voorouder in het grotere geheel, heet het.

Hier in Nederland zou het niet werken als ik mijn voorouders eens even ging vereren. In onze cultuur zijn ze niet reëel. Maar daar zeker wel.”

Bertus Haverkort (63) is ontwikkelingswerker en beeldhouwer.

Ik liet de sjamaan zich afstemmen op wie ik in wezen ben

Trouw 31-07-2009

Religieuze belevenissen

’Mijn conclusie: God is een soort fictieve herinnering’

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Kitty Hendriks.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik ben katholiek opgevoed, maar moest al gauw niets meer van het christendom hebben. Ik vond het huichelarij. Op een gegeven moment ontdekte ik via een Iraanse vriend de islamitische mystiek van Rumi, en toen had ik het helemaal gevonden, dacht ik. Om zijn gedichten beter te begrijpen, ben ik Perzisch gaan studeren. En op een gegeven moment was ik zover dat ik me zou laten inwijden in een Iraanse mystieke soefi-orde in Den Haag.

Ik lag in een kamer op de grond met een deken over me heen. Ik had een nootmuskaat bij me voor hem als teken van overgave. De sjeik legde zijn hand op mijn hoofd en daarmee zou het belangrijkste deel van het ritueel plaatshebben: de inwijding in de mystieke geheimen van de traditie waarmee ik voortaan via hem verbonden zou zijn. Maar toen ging zijn telefoon. En terwijl ik daar lag met zijn hand op mijn hoofd, begon hij doodleuk een uitgebreid telefoongesprek. Daar was ik dus gelijk helemaal klaar mee.”

Wat vond u toen?

„Toen ik wat later in de door mij afgekeurde Bijbel zat te lezen, viel me op dat Jezus eigenlijk een heel grote soefimeester was – mensen als Rumi zwierven ook met een groepje leerlingen door het land en predikten onzelfzuchtigheid. Dat plaatste het hele christendom in een ander licht.

Ik stopte met mijn studie van de verschillende Perzische rijmvormen. In het klooster zou ik veel meer leren over de mystieke weg dan op de universiteit.

Ik draaide in vier jaar bij elkaar een jaar mee bij de clarissen in Megen en ik vond het werken en bidden zo inspirerend en voelde me daar zo thuis dat ik wilde intreden. Er werd een datum geprikt wanneer ik voorgoed zou intreden.

Maar naarmate de datum dichterbij kwam, kreeg ik het steeds benauwder. Die muren, het idee dat het voor altijd is, en dan de uitspraken van de paus, die precies toen wat al te veel over condooms en abortus sprak. Naarmate de datum dichterbij kwam, kreeg ik het zelfs fysiek benauwd. Ik kon niet meer helder denken, de angst sloeg me om het hart. Dus heb ik afgebeld.

Ik had al mijn spullen al weggegeven en mijn woonruimte opgezegd. Als ik naar de kerk wilde, draaide ik halverwege weer om en ging terug naar huis. Als ik wilde bidden, voelde ik me in het luchtledige kletsen. Ik was God kwijt. Juist in die tijd had de popgroep R.E.M. een hit. Te pas en te onpas hoorde ik het op de radio, en elke keer bij dat ene zinnetje sprongen de tranen in mijn ogen, en werd mijn keel dichtgeknepen: That’s me in the corner, that’s me in the spotlight losing my religion. Iets wat mij zo dierbaar was, was ik plotseling weer helemaal kwijt.”

Was u er nu echt klaar mee?

„Jarenlang heb ik heimwee gehad. Heimwee naar God, heimwee naar het klooster, heimwee naar het verlangen dat ik had. Maar ik moest constateren dat elke keer als ik dacht het helemaal gevonden te hebben, ik daar toch nooit vrede mee had. God is kennelijk niet in één antwoord te vangen, dus moest ik na verloop van tijd altijd weer verder zoeken naar die rest van God die ik had

buitengesloten.

Op een gegeven moment ben ik vanwege de last die ik had van een verkrachting in mijn jeugd bij een therapeut terechtgekomen die me allerlei herinneringen aanpraatte. Pas na een tijdje lukte het me daar afstand van te nemen en te zeggen dat het hier niet om echte maar om fictieve herinneringen ging. En toen zag ik ook een parallel met het geloof in God. Had ik misschien ook in God geloofd zoals ik geloofd heb in een verleden van seksueel misbruik dat nooit had plaatsgevonden? Mijn conclusie was: ook God is een soort fictieve herinnering.

Door de intensieve therapie gericht op het opgraven van herinneringen van seksueel misbruik, waren mijn 'herinneringen' steeds 'waarder' geworden. Zo was het waarschijnlijk ook met mijn God gegaan. Door in het klooster viermaal daags een gebedsdienst bij te wonen, regelmatig te mediteren, de bijbel als leidraad voor mijn leven te kiezen, werd God steeds tastbaarder en hoe meer ik hem voelde, hoe meer ik in hem geloofde. Het was hetzelfde proces als met de fictieve herinneringen: fixeer je nog maar op één ding en het wordt vanzelf waar.

Maar God was wel een heel mooie fictieve herinnering, dat moest gezegd. Ik ging beseffen dat ook dit antwoord mij tot verder zoeken ging aanzetten. Mijn religieuze verlangen bleef toch branden, ondanks de twijfels. Na een jarenlange pauze ben ik onlangs weer een paar dagen in een klooster geweest."

Kitty Hendriks (43) was jeugdhulpverlener, bestreed hulpverlening die mensen fictieve herinneringen aanpraat, schreef er boeken over en maakte de website www.traumaversterking.nl.

Op het moment zit ze in de bijstand.

Tijdens de inwijding nam de soefimeester de telefoon op

Trouw 27-02-2009

Religieuze belevenissen

Fantasie of God, ik maak me er niet al te druk om

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Kick Bras.

Wat hebt u beleefd?

„Het was op mijn verjaardag in 1986. Mijn vrouw was weg, de kinderen zaten op school en ik was alleen thuis. Ik had de LP van de West Side Story opgezet, die ik die ochtend had gekregen, en had me lekker met een boek in een stoel genesteld.

Opeens kreeg ik het gevoel alsof mijn lichaam in brand stond en ik van binnenuit werd opengemaakt. Het was alsof er plotseling een totaalbesef was. Ik zat roerloos, mijn hart bonkte. Ik voelde me heel sterk één met alles, één met een groot heilig geheel, met God. Dit had ik nog nooit meegemaakt. Dit was niet op de een of andere manier opgewekt, dit was geen illusie. Het was alsof er een sluier was weggetrokken, de vliezen die de gewone werkelijkheid begrenzen waren gebroken. Ik voelde me als een vis die even zijn kop uit het water steekt.

Het moet een half uur geduurd hebben. Ik bleef rustig, af en toe voelde ik wat tranen opwellen, maar het zette niet door. Het waren tranen uit besef deze werkelijkheid van God niet aan te kunnen. Af en toe sloot ik mijn ogen. Dan was het alsof iemand mij overschaduwde en zijn handen op me legde. Dan deed ik mijn ogen weer open, want ik had het gevoel dat dit een persoonlijke inkleuring was van het onpersoonlijke dat me overkwam. Met de ogen open voelde ik geen persoonlijke liefde voor mijn persoon, maar een enorme zichzelf realiserende liefde die zijn eigen soevereine gang ging – woorden schieten tekort. Dit was anders dan al die normale religieuze ervaringen die ik zo vaak gehad had."

Normale religieuze ervaringen?

„De ervaring dat ik geroerd word door een prachtig stuk van Bach, dat ik al mediterend stil word en

een band met God ervaar, dat ik me na een gebed getroost voel, mijn zorgen los kan laten, op God kan vertrouwen en dankbaarheid voel. De ervaring geroepen te zijn die ik al van jongs af heb. Het zijn allemaal stukjes in een heel vlechtwerk van kleine contactjes tussen de goddelijke werkelijkheid en mijzelf. Eigenlijk is mijn hele leven een religieuze ervaring. Maar die eenheidservaring op mijn verjaardag stak er met kop en schouders bovenuit. Die noem ik mystiek.” Hebt u nagedacht over de vraag naar het waarom van die mystieke ervaring?

„Heel vaak. Ik zie haar als een cadeau. Weliswaar had ik al enige ervaring met meditatie en dus enige ontvankelijkheid, maar dat verklaart niets. Dat God juist deze gelovige ziel uitkoos om iets van zijn goddelijke werkelijkheid zien, en niet een harde atheïst die het wellicht beter zou kunnen gebruiken, weet ik niet. Er is geen daarom.”

Heeft deze ervaring invloed gehad?

„In mijn beginjaren als predikant ging ik ervan uit dat het van mij moest komen. Ik moest het voortouw nemen want de gemeente was nog niet zo ver. Tijdens die mystieke ervaring heb ik gezien dat de liefde niet afhankelijk is van mij, en zo heb ik geleerd dat ik erop mag vertrouwen dat de liefde zijn werk toch wel doet. Ik ben sindsdien minder met mezelf bezig, onbezorgder en optimistischer. De ervaring heeft mijn geloof versterkt en geleid tot een stroom van boeken over spiritualiteit en mystiek.”

Kent u twijfel over de status van uw ervaringen?

„Niet over die mystieke ervaring. Die was volstrekt evident. Ik weet dat het geen illusie was, dat het niet zoiets was als een schoonheidsbeleving. Het was zeker iets wat niet uit mijzelf kwam. Over mijn gewone religieuze ervaringen heb ik soms wel mijn twijfels. Als ik met een bepaalde zorg of een probleem bid en vervolgens rust en overgave voel, maar een dag later merk dat de rust en overgave weer weg zijn en de zorgen nog even sterk leven, vraag ik me af of de werking uit mijzelf was voortgekomen. Net als wanneer ik tijdens een meditatie Jezus zie binnenkomen. Het gebeurde me een keer. Ik bood hem een stoel aan, maar die weigerde hij. Hij ging naast me op de grond zitten. Hier speelde ongetwijfeld projectie mee, en ik moet me er dan ook niet aan vastklampen, wist ik.

Fantasie of God, ik maak me er niet al te druk om. Ik weet dat je jezelf alles wijs kunt maken. Maar tegelijkertijd heb ik een diep vertrouwen dat ik door God gedragen word. Dus kies ik ervoor ook in twijfelachtige gevallen een knipoog van God te zien”

Kick Bras (60) is protestants predikant in Gorinchem. Hij was docent spiritualiteit aan de Theologische Universiteit te Kampen.

Trouw 13-03-2009

Religieuze belevenissen

Bevangen door geluk door dat blauwe gat in de lucht

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Herman van der Velde.

Wat hebt u beleefd?

„Het was op een regenachtige dag na mijn pensionering, nu 25 jaar geleden. Ik zat in de trein naar Rotterdam aan het linker raampje en ik reed vooruit. De lucht was donker en het regende onophoudend.

Toen de trein voorbij Delft was, zag ik ineens in die donkere regenlucht een blauw gat. Het blauw was van een soort dat ik nog nooit gezien had. Ik keek erin en werd bevangen door een geluksgevoel.

Wat daar gebeurde kon eigenlijk helemaal niet, een blauw gat was meteorologisch onmogelijk.

Maar ik zag het wel. Het blauw verdween al gauw weer uit beeld maar het geluksgevoel bleef, ook

toen ik aankwam in Rotterdam en door het station liep. Pas op het moment dat ik door de deur naar buiten stapte was het geluksgevoel in een klap helemaal voorbij, en stond ik weer in de druilerige regen op een tram te wachten.”

Hoe belangrijk was deze ervaring voor u?

„Ik was stomverbaasd en dat ben ik eigenlijk nog steeds als ik er aan terugdenk. Niet dat ik er elke dag aan denk, maar wel af en toe. Het was namelijk alsof ik even in de hemel keek. Onzin natuurlijk, want een hemel boven in de lucht bestaat helemaal niet. Maar het blijft wel fascineren want het was zeker geen hallucinatie. Die heb ik wel vaker gehad, als bijwerking van medicijnen. Zo heb ik de paus wel eens mijn kamer zien binnenkomen. Dat was wél flauwekul, en dat wist ik al terwijl het gebeurde. Die ervaring in de trein was anders. Maar religieus zou ik haar niet kunnen noemen.”

Wat noemt u dan wel religieus?

„Als ik in de Kloosterkerk in Den Haag kwam, kreeg ik er vaak een religieus gevoel. Dat kwam door het oude gebouw, de gebeden en de gezangen op de melodie van de anglicaanse kerk. En door de moderne vrijzinnige protestantse theologie van begenadigde sprekers zoals Berkhof. En ook van dominee Ten Kate in de Grote Kerk. Wat een sfeer.

Dan kon ik wel het idee krijgen van de aanwezigheid van God. En als ik na afloop buiten kwam, dacht ik: zoals het leven is, is het goed, prima zelfs.

Wat ook bijdroeg aan de religieuze sfeer was het bij elkaar zijn van al die mensen. De kerk zat als deze sprekers er waren altijd bomvol. Het deed me denken aan het minjan van de joden: er moeten meerdere mensen bij elkaar zijn, wil er wat religieus gebeuren. Jezus predikte in deze geest: 'waar meer dan twee bij elkaar zijn, daar ben ik aanwezig'.

Dit vond ik anders dan die ervaring in de trein bij Delft wel religieus, al stelt het niet zo gek veel voor. De kerk houd ik al jaren voor gezien, vanwege de leeftijd, maar ook vanwege alle kletsboek die er wordt verkondigd. Mijn nieuwsgierigheid naar het religieuze is echter groot. Dus bleef ik wel veel lezen.”

Wat wilde u zo te weten komen?

„Ik las over de Bijbel, het jodendom, christelijke mystiek, maar ook over paranormale zaken, ufo's en ufo-ontvoeringen – ja heus, er gebeurt meer tussen hemel en aarde dan wij begrijpen.

Ik heb het aan den lijve ondervonden, niet alleen bij Delft, maar ik zag ook eens een ufo, heb eens een tafel op spookachtige wijze door een kamer zien zweven en ik had verschillende voorspellende dromen. Ik wilde begrijpen hoe dit allemaal in elkaar steekt en zich tot elkaar verhoudt.”

Waarom?

„Ik las een keer een stukje in Trouw over een EO-Jongerendag. Ene Christine zei daarin: 'Als God niet bestaat, heeft het leven geen zin.' Daar ben ik het roerend mee eens. Daarom was ik steeds op zoek. Niet naar zekerheid. Die is er niet op dit gebied. Maar wel naar duidelijkheid over wat je zonder je verstand in te leveren nog wel kunt geloven en wat niet. Om zo tot een groter geloof te komen.

Het boek 'Jezus, het verhaal van een levende', van Edward Schillebeeckx heeft me daarbij zeer geholpen. Een van de dingen die hij zegt is dat Jezus ergens in zijn leven God heeft ervaren, Abba zoals hij hem liefkozend noemde. Dat heeft hem zo veranderd dat hij sindsdien zelfs wonderen kon verrichten.”

Hoe verhouden die ervaring bij Delft en die andere ervaringen zich tot het verhaal van Jezus?

„Die rare ervaringen noem ik niet religieus, hebben niks met God te maken. God is het allerhoogste. Ervaringen zoals in de trein bij Delft zijn weliswaar onbegrijpelijk en niet goed verklaarbaar, maar écht waardevol vind ik ze niet.”

Herman van der Velde (85) was ambtenaar op het ministerie van landbouw. Hij is de vader van de interviewer.

Trouw 10-10-2008

Religieuze belevenissen

Ik hoorde God in mijn hart zeggen: 'Stop met insuline'

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Mahendra Kashiva.

Wat hebt u meegemaakt?

„Tot mijn zeventiende was ik praktiserend hindoe. In ons dorp woonde een zendeling die me uitnodigde voor thee en cake. Ik was gek op cake, en ging elke dag naar haar toe. Na drie maanden heb ik me laten dopen. Daarop verstootte mijn familie me. Mijn grootvader, die inspecteur van politie was, zei dat hij me ging vermoorden. Ik vertrok naar Delhi, sliep op een bank in een park tegenover een vijfsterrenhotel. Op een dag ben ik daar naar binnen gelopen en heb om werk gevraagd. Ik werd bordenwasser. Een hotelgast vertelde me over Nederland, een land waar allemaal christenen woonden. Ik ben gaan sparen en kwam in 1958 op Schiphol aan. Ik werd fabrieksarbeider, maar het lukte me een beurs te krijgen voor een studie tot vliegtuigingenieur in de VS. Tot mijn pensioen heb ik verder bij Fokker gewerkt.

In 1987 kreeg ik diabetes. Mijn leven stond in het teken van deze ongeneeslijke ziekte. Insuline spuiten, hartproblemen en hoge bloeddruk. Ik kende geen gemoedsrust meer.

Om te genezen ben ik Jesaja 53 vers 1-5 gaan lezen, met 'zijn striemen brachten ons genezing'. Iedere dag heb ik urenlang op mijn knieën gelegen, woord voor woord deze tekst biddend en afsluitend met: 'Vader God, dit is wat U belooft. Dit is wat ik in mijn leven wil meemaken.'"

Gebeurde er iets?

„Mijn geloof in de mogelijkheid van genezing nam er door toe. Iemand wees me op de gezalfde prediker T.B. Joshua in Nigeria. De duivel heeft er alles aan gedaan me van hem weg te houden – zo bleef het adres van de trouwe dienstknechten van de 'stichting Bevrijding in Jezus' naam', die me erheen konden brengen, lange tijd zoek. Toch heeft God me eind vorig jaar naar Nigeria geleid. Daar stond ik dan tegenover Gods gezalfde profeet Joshua. Hij legde zijn hand op mijn hoofd en sprak een gebed uit. Tegelijkertijd voelde ik een stroomschok van honderdduizend volt door mijn lijf trekken.”

Hoe vast was uw geloof dat u toen genezen was?

„Twijfel erover kan van de duivel zijn en verhinderen dat je geneest. Maar ik heb een wetenschappelijke geest en zweer bij het experiment. Zo heb ik een experiment gedaan met het urenlang uitspreken van de naam Jezus Christus. Na een tijd ga je zijn liefde als een warme deken om je heen voelen. Probeer het maar, heus het werkt.

Toen ik bij terugkomst God in mijn hart hoorde zeggen 'Stop met insuline', nam ik bij wijze van experiment tot tweemaal toe toch een dosis. Even later zakte ik midden op straat in elkaar. Passanten gaven me een suikerklontje, en het ging weer beter. De insuline maakte me nu kennelijk ziek. Ik ben naar de huisarts en de specialist geweest. Die konden geen suikerziekte meer vaststellen. Jezus is de ware geneesheer-directeur. Halleluja!"

Houdt Jezus alleen van christenen en gaan dus hindoes naar de hel?

„Het hindoeïsme is totaal niet waar. Het is een verkeerde religie. Er is maar één weg, en dat is Jezus.

Of hindoes naar de hel gaan, durf ik niet te zeggen. Ik las wel eens een boek van iemand die niet geloofde en een bijna-doodervaring had. Hij werd opgewacht door de duivel. Die nam hem mee naar een donkere plek waar vuur brandde. De duivel sloeg hem herhaaldelijk. De man herinnerde zich een gebed. Terwijl hij Jezus aanriep, kwam er een licht uit de verte steeds dichterbij. Het was Jezus. Die nam hem mee en wekte hem weer tot leven.”

Waarom wilde God u pas genezen na voorspraak van een man die aan de andere kant van de wereld woont?

„Ik ben eerst bij de christelijke genezer Jan Zijlstra in Leiderdorp geweest. Maar daar genas ik niet. Om van een ernstige ziekte te kunnen genezen, moet je naar iemand gaan die als gezalfde van de

Heer heel bijzondere gaven gekregen heeft. Dat het zo werkt, heb ik proefondervindelijk ondervonden. Waarom het zo werkt weet ik niet. Dat moet je maar aan God vragen.”
Mohendra Kashiva (73) was vliegtuig-ingenieur.

Trouw 28-08-2009

Religieuze belevenissen

Even wilde ik niets meer van 'Jezus de goede herder' horen

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Monique Samuel.

Wat hebt u beleefd?

„Wat een oppervlakkige vraag. Het gevaar schuilt erin dat men mij alleen beoordeelt op een door mij verhaalde 'religieuze ervaring', terwijl wat ik ervaar helemaal niet van God hoeft te zijn, maar evengoed het gevolg kan zijn van bijvoorbeeld een psychose. Vraag liever wie ik ben.”

Wie bent u?

„Ik ben student, echtgenote, dochter, christen en wereldverbeteraar.

Ik ken mijzelf maar gedeeltelijk. Nieuwe situaties kunnen mij veranderen, ik weet dus niet wie ik over tien jaar zal zijn.”

Bent u onzeker over wie u op religieus gebied bent?

„Christen zijn is voor mij een voortdurend gevecht met mezelf en met God. Op zoek naar de waarheid. Er is volop twijfel, maar diep van binnen is er een sterk besef dat God echt bestaat.”

Hoe komt u daar aan?

„Toen op mijn dertiende bleek dat ik een ernstige oogziekte had. Twintig specialisten, prikken en spuiten, het ene na het andere vervelende onderzoek. Huilende familie aan mijn bed. Ik was in shock. Ik dacht: dit is zo slecht wat me is aangedaan. Ik vond dat ik alle recht had om God over boord te gooien. Even wilde ik niets meer van 'Jezus de goede herder' horen.

Maar ik kon me niet zoveel voorstellen bij het idee dat God niet bestaat: ik was christelijk opgevoed en had op een christelijke school gezeten. Ik twijfelde dus niet echt aan zijn bestaan, maar wel aan of hij echt zo goed zou zijn als in de kerken wordt verteld.

Toen kwam er iemand met een cd aanzetten met opwekkingsliederen. Het nummer 'Don't worry' met de tekst dat als God de bloemen in het veld mooi laat zijn en de vogels in de lucht gelukkig, hij toch helemaal voor ons mensen zou zorgen.

Ik viel op de grond en moest erom huilen en lachen tegelijk. Ik was vrolijk en verdrietig, voelde me alsof ik zat in een pan kokende maar lekkere soep – pijnlijk én fijn. Ik zag mezelf van een afstand, in de derde persoon, in al mijn kwetsbaarheid, woede en verdriet. En ik zag wie ik nu was en wie ik kon worden.

Vanaf toen geloofde ik dat hij mijn onrechtvaardige en intens slechte en kwaadaardige ziekte niet gegeven had. Door die ervaring liet hij me voelen dat hij me vasthield.”

Wat voor een effect had dat?

„In korte tijd verslechterde mijn zicht van 80 naar 10 procent. Ik kreeg daardoor het besef dat ik beperkt ben en klein, dat ik niet alles kan, niet perfect ben.

Deze houding mis ik zeer bij mijn medestudenten. Die zijn met zulke zaken helemaal niet bezig maar met bier zuipen en de vraag hoe ze geld kunnen lenen om nog meer te kunnen kopen. De vraag: 'waar gaat de wereld heen?' is aan de meeste studenten politicologie niet besteed, laat staan de vraag naar de zin van het leven.

Ik ben echter altijd aan het denken, probeer alles uit het leven te halen wat er voor mij inzit. Al voel ik me vaak kapot, toch ben ik God dankbaar voor mijn leven.”

Waarin zit uw twijfel dan?

„Ik mag van mezelf overal vragen over stellen dus alles in twijfel trekken. Veel christenen durven dat niet.

Ongeveer één keer per maand stel ik de vraag naar het bestaan van God. Want al ben ik er van overtuigd dat hij bestaat, er blijft ook altijd enige twijfel. De vraag komt op als ik mensen om me heen zie die ongelukkig zijn en ik me bedenk: hmm, deze aarde is eigenlijk wel flink verrot. Als ik dan weer die ene vraag stel, ga ik helemaal duizelen. Dan kantelt het perspectief: mijn toekomst na de dood, mijn huidige levenshouding en filosofie zouden bij het niet bestaan van God heel anders zijn.

Maar elke keer kom ik er weer bovenop. Soms hoor ik Gods stem. Dat klinkt vreemd, maar ik bedoel dat je innerlijke stem die ieder in zich heeft, soms niet door jezelf lijkt te worden gestuurd. Dan bedenk ik me: alles is zo complex en God zo onbekend, wie ben ik om niet te geloven dat ik zijn stem hoor?”

Gelooft u dat uw God uw ogen kan genezen?

„Jawel, dat zou God kunnen. Maar ik denk eigenlijk dat hij me al genezen heeft. Niet mijn ogen, maar die vormen maar zo'n drie vierkante centimeter van mijn hele lijf. Hij heeft denk ik mijn hart of ziel genezen. Bovendien: wie zou ik wel niet zijn geweest als ik die oogziekte niet had gehad.”

Monique Samuel (1989) studeert politicologie. Ze schreef een met de El Hizra literatuurprijs bekroonde roman. Onlangs verscheen van haar het boek 'Bruiswater. Mijn ontdekkingen met God'. Eens per maand vraag ik naar het bestaan van God

Trouw 03-04-2009

Religieuze belevenissen

De kunstenaar mag opereren zoals vroeger de profeet

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Jack van Mildert.

Wat hebt u meegemaakt?

„Al heel vroeg bespeurde ik tegenstrijdigheid in de streng rooms-katholieke opvoeding die ik van mijn moeder kreeg. Als wij ons op aarde goed gedragen en het juiste geloven, dan komen we in de hemel, hield zij me voor. Wie dat niet doet belandt in het vagevuur of de hel. Dat zat me niet lekker. Ik moet een jaar of vijf, zes zijn geweest toen ik mijn moeder vroeg: 'Maar wat dan met al die Indianen die niet van Jezus hebben gehoord. Moeten die dan allemaal naar de hel?' Ik vond dat onrechtvaardig. Ze zat met mijn vraag in haar maag, ze kon er niets mee.

De vraag zette zich in me vast. Het ongenoegen erover is met mij mee gegroeid. Nog steeds ging ik vaak met mijn moeder mee naar de kerk, maar ik zocht er speelruimte. Eerst heel letterlijk als misdienaar, zodat je tijdens de mis tenminste rond mocht lopen, daarna door van me te laten horen als drummer van het kerkkoor.

Later ben ik me gaan inzetten voor de verslaafden en daklozen bij Perron 0 van dominee Visser. Sporadisch bezocht ik ook de kerkdiensten in de Pauluskerk. Daar stonden mensen tijdens de preek gewoon op om hun zegje te doen. Visser vond dat prima. Prachtig dat spel tussen out- en insiders, die ruimte voor iedereen, de verbondenheid van allen met elkaar.”

Beleefde u daar iets religieus aan?

„Het religieuze kwam pas echt dichterbij als ik meekeek met mijn vader. Zo sterk als mijn moeder ontzag had voor God, zo sterk het ontzag van hem was voor de natuur. Hij zag er de hand van God in. Later bleek dat de namen die hij aan de vogeltjes gaf helemaal niet klopten, maar kennis was voor hem niet belangrijk. Belangrijk was wat je kunt beleven aan het kleine in de natuur. Terwijl hij

buiten zijn sjekkie stond te roken, kon hij minuten lang naar een bloem kijken. En 's avonds in het vakantiepark waar we vaak kwamen, gingen we egels zoeken. We vingen ze en namen ze mee naar huis – nog steeds vind je in de omgeving van mijn woonplaats Papendrecht meer egels dan in de rest van Nederland. Ik heb aan het zwerven door de natuur de boodschap overgehouden dat ik nooit alleen ben omdat alles met alles samenhangt. Ook ik ben dus een deeltje van een groter geheel. Door de natuur in te gaan kan ik dat beleven. En door er wat over te studeren, krijg je oog voor allerlei kleins dat de samenhang illustreert – dat er in het vroege voorjaar bloempjes onder de bomen groeien, maar later niet meer, want dan beneemt het bladerdak het licht. Alles reageert op elkaar, het is een zinderend energetisch gebeuren dat je vooral beleeft als je probeert te verstillen, tijdens wandelingen door de bossen, of in mijn eigen achtertuin.”

Wat is hier volgens u religieus aan?

„Ik geef niet om etiketten. Tot nu toe noem ik alles kunst omdat ik geen betere naam ken waarmee ik weg kan komen. Onder deze vlag kan ik capriolen uithalen. Kunst heeft deze rol van de religie overgenomen. De kunstenaar mag opereren zoals vroeger de profeet, dwars tegen alle protocollen in, door de instituties heen. Als er nog eens een tijd komt dat je dat weer beter religieus kunt noemen, noem ik me religieus. Het ruimere perspectief, daar gaat het om. Ook omdat hiermee een belangrijk inzicht samenhangt: dat alles altijd nog veel ingewikkelder is dan ik denk.”

Is dat ingewikkelde ergens naartoe op weg?

„Dat zou mooi zijn. We leven met ongelofelijke vraagstukken. Wil de mensheid nog lang meegaan op deze bol dan moeten we alle zeilen bijzetten. Ook ik. Maar daarbij bedenk ik me wel voortdurend dat het vanuit een groter perspectief volstrekt irrelevant is of de aarde met of zonder mensen voort bestaat.”

Boezemt uw eigen dood u ook geen angst in?

„Absoluut niet. Net als het einde van de wereld, kan ik ook mijn eigen dood niet overzien, dus boezemt het mij ook geen angst in. Ik leef met de dag, morgen is irrelevant. In het heden ligt al genoeg reden om zorgvuldig met de wereld, elkaar en jezelf om te gaan. Ik vind het altijd grappig te zien dat mensen hun tuin 'winterklaar' maken. Ze gooien meststoffen voor volgend jaar in de afvalcontainer. Ik zie dat als metafoor voor hoe mensen omgaan met vergankelijkheid. Ik geloof in wilde tuinen.”

Jack van Mildert (38) is kunstenaar.

Trouw 31-10-2008

Religieuze belevenissen

De dood heeft altijd in me gezeten, vertelde die droom

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Edwin Vanmontfort.

Wat hebt u meegemaakt?

„Toen ik kind was, had ik elk jaar dezelfde enge droom. Het was dan alsof er iets onheilspellends steeds dichterbij kwam. Totdat het zo dichtbij was gekomen dat ik het uitgilde, wakker werd en van mijn ouders een aspirientje kreeg. Toen ik ouder werd, kon ik die droombeleving soms zelfs overdag krijgen, terwijl ik wakker was.

Tientallen jaren gingen voorbij, tot ik op een dag, nu negen jaar geleden op een operatietafel lag voor de implantatie van een buisje onder mijn strottenhoofd waardoor ik beademd kon worden.

Tijdens of vlak na de operatie had ik weer die droom. Maar nu werd ik er niet bang meer van. Ik lijd aan een progressieve spierdystrofie en dankzij dat buisje hoefde ik nog niet dood, en kon ik een doorstart maken. Die droom vertelde mij dat de dood altijd al in me zat. Van jongsaf aan was die

droom een confrontatie geweest met een barrière waarachter een andere dimensie ligt, de dimensie van de dood.”

Bent u bang voor de dood?

„Nee, nooit geweest. De angst van die droom kon ik vroeger nog niet plaatsen en verbond ik toen dus niet met de dood. Vroeger gingen jongens als ik veel eerder dood, maar dankzij de beademing blijven we veel langer leven. Al maken we het ziekteproces zo veel langer en vernietigender mee. Als ik veertig word, ben ik al heel blij.

Arno, mijn beste vriend, die in dezelfde woonvorm woonde als ik, is vijf jaar geleden overleden. Op zijn dertigste. Hij had nog zoveel zin in het leven dat hij niet wilde gaan. Nog anderhalf jaar hield hij met geestkracht stand in een lichaam dat compleet op was. De laatste periode wilde hij me niet meer zien, omdat hij niet wilde dat ik hem zag. Als ik dood ben, zal je me als vlinder zien, had hij me gezegd.

Hij stierf en het werd een lange hete zomer. Je zag echt overal vlinders. Speciaal op belangrijke momenten was er iedere keer weer een vlinder aanwezig. Arno liet me zo zien dat hij op een andere manier nog aanwezig was, zoals Jezus dat had laten zijn met zijn opstanding.

Mijn ziekte en het perspectief van de dood hebben me niet aangezet tot mijn spirituele zoektocht. Het leven zelf geeft daar meer dan genoeg aanleiding voor. Toen ik besepte dat ik ondanks mijn opvoeding niet katholiek was, ben ik aan een spirituele wereldreis begonnen. Via het Tibetaans boeddhisme naar zen, langs Griekse mythologie, parapsychologie en filosofie, via chakra's, aura's en het idee dat we een energielichaam hebben, naar reiki. Sinds een jaar of twee noem ik mezelf druïde, en volg ik een opleiding in deze natuurreligie.”

Wat betekent de natuur voor u?

„Ik zie de natuur vanuit het raam van mijn kamer in de woonvorm, waar ik met een aantal lotgenoten woon, aan de rand van een dorp. Eerst zie ik wat bomen, die nu geel geworden zijn, erachter een maïsveld. Soms zie ik reeën of een vos.

Ik ben niet erg mobiel dus kan niet het land doorreizen om met geestverwanten rituelen te doen in de natuur. Ik houd contact via het internet. Lezen doe ik met een handig apparaat dat voor mij de bladzijden omdraait. Voor het rituele contact met de natuur heb ik een altaar in mijn kamer, met daarop de natuurelementen gesymboliseerd.

Af en toe ga ik met mijn karretje over het fietspad naar het hier vlakbij gelegen bos. Maar als de rolstoel uitvalt en de beademing stopt, ben ik het haasje.”

Edwin Vanmontfort (37) werkt twee dagen per week op een dagactiviteitencentrum. Hij heeft een website waarop zijn schilderijen en gedichten te vinden zijn, www.vredeswens.nl.

Trouw 18-09-2009

Religieuze belevenissen

'Het basale gevoel is meestal raak'

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Renée Smits.

Wat hebt u beleefd?

„Ik kom uit een niet-religieus nest. Mijn ouders waren niet kerkelijk en zijn zonder religie opgevoed. Anderen baden en gingen naar de kerk, wij niet. Ook levensvragen stelden we niet. Wij waren bezig met het leven van alledag.

Toen ik als kind eens vroeg: 'Pap, is er leven na de dood', zei deze nuchtere Groninger: 'Nee, er is niks'. Punt uit.

Op het lezen van een bijlage bij de Margriet over spiritualiteit en edelstenen na, was de wereld van

de religie een gesloten boek. Dit veranderde negen jaar geleden, toen ik met mijn man in Bretagne was en de zon in de zee zag zakken. De kleuren waren opeens verbluffend helder, de geluiden en geuren intens. Daar stonden we op die rots, waarop ik zelfs de kleinste diertjes rond zag kruipen. Toen veranderde er iets. Het was niet iets heel nieuws, al had ik geen religieus verleden, toch was het een Aha-erlebnis. Ik voelde me verbonden met alle leven om me heen, met de planeet, met waar ik vandaan kom, van Moeder Aarde.”

Moeder Aarde?

„Ik kreeg allerlei vragen: zit het goddelijke in mij of is het buiten mij, is het mannelijk of vrouwelijk? Het meest kloppend is voor mij dat er een overkoepelende energie is van het universum die wij praktisch kunnen vormgegeven als Moeder Aarde.

Ik geloof vanuit mijn tenen dat we hier zijn om lessen te leren, als individu, als volk en zelfs als aarde – die is ook maar een uiting van de kosmos.”

Hoe komt u hierbij?

„Hoe het precies zit weet ik niet. Ik ben ook maar een mens. Je hebt een ziel, families en volken hebben een ziel.

Ik geloof in reïncarnatie, altijd al gedaan. Geen idee hoe het precies gaat. Maar gevoelsmatig klopt het.”

Ziet u in uw gevoel een betrouwbaar kompas op religieus gebied?

„Absoluut. Het gevoel geeft de richting aan. Als ik zaken doe met iemand en ik krijg daar geen goed gevoel bij, dan weet ik: er klopt iets niet. Ik neem een heleboel beslissingen op mijn gevoel.

Als je heel zuiver in je gevoel gaat zitten, heb je een instrument om verder te kijken dan je met je verstand kunt.

Ik heb een zoontje van een jaar. Ik kan mij voorstellen dat ik huilend bij zijn kistje zit en zodra ik dat doe, komen de emoties. Maar als ik dan mijn buik voel, en het daar niet zwaar voelt, dan weet ik dat mijn angst niet reëel is.

Ik heb het mezelf aangepreft. Voel ik daar wel een knoop, dan weet ik dat ik moet oppassen.

Gevoelens zijn voelsprietten waarmee je heel basaal de werkelijkheid kunt beleven. Ik zie iemand van ver weg staan.

Eerst komt dat basale gevoel, daarna zie ik iemands lichaamshouding, ogen, uitstraling en daarna komt pas mijn opinie over hem of haar. Het basale gevoel was het meest raak.”

Stel dat het waar is en dat uw gevoel werkelijk toegang geeft tot een hogere werkelijkheid. Welke gevoelens wilt u dan cultiveren?

„Het gevoel van verbondenheid. Ik probeer me bewust te zijn van waar ik ben, wat er gebeurt en wat het met me doet. Dat kan overal, maar in de natuur voel ik de verbondenheid het sterkst.

Ik ben graag in de tuin of in het bos. Dan probeer ik bewust te zijn van wat er te zien is, te ruiken en te horen. En probeer ik me er verbonden mee te weten.

Ik probeer te leven met de seizoenen en die te verbinden met mijn leven. Voor alles is een tijd – voor inkeer en rust, voor groei en activiteit. Heb ik het zwaar, dan kijk ik naar de maan.

Gaat het richting donkere maan, dan mag mijn zwaarte er zijn, berust ik. Gaat het richting volle maan dan weet ik: ik heb te veel hooi op mijn vork genomen.

Het openstaan voor alles om je heen is niet makkelijk. Soms zit ik in mijn autootje en besef ik me later dat ik onderweg niks heb gezien.”

Een auto?

„Ik denk niet dat het hebben van een auto hypocriet is, want daar heb ik voor gekozen en ik aanvaard de consequenties.”

Renée Smits (37) geeft opleidingen in natuurreligiositeit, droom- en kruidenconsulten.

De dodelijke spierziekte A.L.S. is mijn Jeruzalem

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Anje Maria de Sonnaville.

Wat hebt u beleefd?

„Ik was 43 jaar, had een mooie baan als hbo-docent en had net een studie afgerond waarmee ik mij klaar voelde voor de tweede helft van mijn loopbaan. Toen werd ik ziek. Aanvankelijk werden mijn vage klachten toegeschreven aan oververmoeidheid en een tekort aan vitamine B12, maar na een jaar van onderzoeken bleek ik de progressieve spierziekte A.L.S. te hebben met een levensverwachting van gemiddeld drie jaar. Mijn kinderen waren 13 en 15. In juli 2004 hoorde ik de diagnose, in september heb ik afscheid genomen van mijn werk op de hogeschool. Ik zou niet meer beter worden. Een paar dagen erna heb ik in huiselijke kring de ziekenzalving ontvangen. Ik hoopte op een wonder. Maar dat gebeurde niet. Ik ben nu volledig aangewezen op hulp van anderen, maar ik ben er nog.”

Heeft het u minder of meer religieus gemaakt?

„God was al vroeg een realiteit voor mij: God wil het goede voor alle mensen, en in zijn grote plan had ook mijn kleine bestaan betekenis. Door de jaren heen heb ik hem ontmoet in bijbellezen en gebed, in de stilte en in de loop der dingen. Ik ondervond dat God mij antwoord gaf als ik in het gebed dingen aan hem voorlegde, dat hij mij leidde, dat hij deuren sloot en deuren opende.”

Hoe kreeg u die ervaringen – wanneer, waar en hoe beleefde u wat?

„De diepste dingen laten zich niet onder woorden brengen, die kun je alleen ervaren. De stille omgang met God is zoiets als een goed huwelijk. In mijn dichtbundels vind je daar de weerslag van. Veel concreter dan daarin kan ik niet zijn:

Ik zou verdwaald en eenzaam zijn als langs de weg // door dag en nacht geen lichtlijn liep, // zorgvuldig aangebracht door iemand die niet wil dat ik verdwaal, // maar veilig reis en thuiskom aan een verre overzij.

Soms lost God een moeilijke situatie op een verrassende manier voor mij op. Iemand die langskomt precies op het goede moment, een bemoedigend briefje op een sombere dag, of een lied dat in mijn gedachten komt, dat me troost.

Ik heb vorige maand een longontsteking gehad en het benauwd gehad door het vele slijm dat ik niet goed kon ophoesten. Ik was heel bang. En toch is er onder die angst een diep besef van Gods nabijheid.”

Was u boos dat u ziek was?

„Na de diagnose heb ik het moeilijk gehad. Ik kon Gods goedheid niet rijmen met A.L.S. Natuurlijk heb ik aan God gevraagd waarom ik ziek moest worden en waarom ook zo vroeg al. Op die vraag heb ik geen antwoord gekregen maar er zijn sinds de diagnose veel goede dingen gebeurd. Zo kwam er een vrouw met haar gezin in onze straat wonen; zij zorgt al vier jaar voor mij op de dagen dat mijn man werkt. Ik schreef af en toe gedichten. Deze werden ook door bezoekers gelezen en een van hen bracht mij in contact met een uitgeverij. Nu ik niet meer zelf kan typen, komt een vriendin mij elke week helpen met mijn correspondentie, en er zijn mensen die met mij wandelen of een bezoekje brengen. Door al die dingen heen ervaar ik Gods trouwe zorg voor mij.

Een dag na de ziekenzalving heb ik God gevraagd: 'Als dit zin heeft, laat het me dan zien.' Dat gebed is verhoord. Ik was alleen thuis en ik las het laatste hoofdstuk uit het bijbelboek Handelingen en werd getroffen door het laatste vers. Dat was voor mij een antwoord op mijn vraag. Er staat: 'Paulus verbleef twee jaar in het huis dat hij gehuurd had en ontving daar iedereen die naar hem toekwam. Hij verkondigde het koninkrijk van God en onderrichtte vrijmoedig over de Heer Jezus Christus, zonder dat hem iets in de weg werd gelegd.'

Paulus had huisarrest in Rome, in afwachting van zijn proces. Hij benutte de kansen die hij kreeg ondanks zijn beperkte vrijheid. Toen dacht ik: ik heb ook huisarrest en ik ga proberen wat Paulus deed.

Ik put ook veel moed uit het leven van Jezus. Hij wist dat hem in Jeruzalem een bijna

bovenmenselijk lijden te wachten stond. Toch ging hij vastberaden daarheen op weg en onderweg had hij aandacht voor de mensen om hem heen. A.L.S. is mijn Jeruzalem. Jezus is mij voorgegaan en een betere reisgenoot is er niet. Dat hij uit de dood is opgestaan, geeft mij ook perspectief over de dood heen. In die hoop kan ik het hier en nu beter aan.

Ik probeer nu op mijn manier mijn situatie zo goed mogelijk te gebruiken. Ik heb de vreugde niet verloren. Het is een ongedachte ontdekking, dat mijn totale afhankelijkheid van anderen niets afdoet aan mijn diepste verlangen: het wezenlijke ontmoeten van de ander. Soms laat iemand via email of post weten steun aan mijn gedichten te hebben. Het blijft wederkerig.”

Anje Maria de Sonnaville (48) was hbo-docent verpleegkunde. Ze lijdt aan A.L.S. Ze publiceerde drie dichtbundels. Onlangs verscheen: Lichtlijnen, Uitgeverij Filippus, ISBN 9789076890319.

Trouw 03-10-2008

Religieuze belevenissen

In mijn commerciële succes zie ik de hand van God

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Cor van de Velden.

Wat hebt u meegemaakt?

„Op het lyceum was ik geen geweldige leerling. Ik zat in de klas met kinderen wier ouders dokter of advocaat waren. De mijne hadden alleen lagere school gehad. Ik voelde: ik stel niet al te veel voor. Later op de mulo voelde ik me veel prettiger, en ik werd jongste bediende bij een accountantsbureau.

Op een nacht had ik een bijzondere droom. Ik droomde dat ik geen jongste bediende maar directeur was. Ik had een bedrijf met minstens 25 man personeel, evenveel als bij het accountantskantoor.

Ik liet de droom voor wat hij was, en ik dacht er niet meer aan. Het leven ging verder.

Op mijn veertigste had ik een eigen bedrijf met 25 man in dienst en huurde ik een grote mainframe computer bij IBM. Toen bleek dat een andere klant, het vroegere accountantskantoor waar ik jongste bediende was geweest, er zo'n zelfde computer huurde. Opeens herinnerde ik me de droom van vijftien jaar eerder.”

Ziet u in die droom de hand van God?

„Ja, dromen kunnen een vingerwijzing zijn van God. Hij laat zo zien dat hij bestaat. Maar met deze droom heb ik niks gedaan, ik heb er dus geen goddelijke opdracht in gezien.

Dat ik nu een bedrijf voor de verwerking van pinbetalingen heb met een paar honderdduizend klanten in Nederland, en bedrijven heb in Zwitserland, België en Engeland, staat voor mij niet los van God. Het nastreven van werkgelegenheid zie ik als mijn christenplicht. Ik werk niet om het geld of de roem maar uit dienstbaarheid.”

Is de wereld er beter door geworden?

„Ja. Dankzij de pinautomaat is er minder geld in omloop, waardoor winkeliers minder vaak met een pistool op het hoofd van de kas worden beroofd.”

Ziet u in uw commerciële succes de hand van God?

„Absoluut. Niet dat ik in mijn succes een schouderklopje van God zie. Maar ik zie mijn werk wel als een door God gegeven missie om iets goed te doen. Daar heb ik talenten voor gehad, zoals energie en intelligentie.”

Ziet u in commercieel verlies ook de hand van God?

„Dat kan niet zo gezegd worden. Ik doe mijn plicht en probeer een zegen voor mijn omgeving te zijn. Er zijn mensen die als ze ellende zien vragen: waarom grijpt God niet in? Maar als er zaken verkeerd gaan, betekent dat niet dat God afwezig was. God regeert onzichtbaar. Hoe precies wordt

ons hier nooit duidelijk.”

Bidt u tegen verlies en voor succes?

„Ik bid altijd. Ik dank en vraag om steun en kracht om de daden van de dag te overdenken. Als ik me schuldig voel, vraag ik om vergiffenis. En zo leer ik me afvragen of ik niet iets recht moet zetten met iemand. Tijdens of na het gebed krijg ik het gevoel van steun en vertrouwen. Bidden is een moment dat ik me even terugtrek in mijn relatie met God.

Vroeger op kantoor was bidden heel normaal. Nu lijkt het wel alsof je een clown bent. Als ik om een moment stilte vraag voor de lunch, kan ik soms het onbehagen voelen.

Ik ben ervan overtuigd dat God bestaat en dat ik in het gebed in contact met hem kan staan. Daar twijfel ik niet over.”

Denkt u niet: misschien zijn mijn gevoelens het resultaat van zelfsuggestie?

„Ik heb eens gehoord van een man die bad met zijn hoofd in een grote zinken teil. Dan klonk het mooier. Zoiets vind ik schandalig. Uw vraag maakt mij ook een beetje boos, hij is wat grof. De cultuur waar hij uit voortkomt is te gek voor woorden. De moderne mens is uitermate arrogant en materialistisch. Hij wil alles in de hand hebben en gebruiken.

Ik probeer in alle eerlijkheid een gesprek te voeren over God. Daarom heb ik een alomvattend boek geschreven over hem, waarin ik de huidige theologie à la Kuitert bestrijd en laat zien dat God zich weldegelijk met de wereld bemoeit.”

Cor van de Velde (77) is eigenaar van een bedrijf dat pinbetalingen mogelijk maakt. Begin dit jaar verscheen zijn boek 'Toevallig is God niet dood'. ISBN 9789087880408.

Trouw 23-10-2009

Religieuze belevenissen

Ditmaal stapte ik uit bed en neuriede met de merel mee

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Hubertien Schoenmaker.

Wat hebt u meegemaakt?

„Op een nacht, een jaar of vijftien geleden, droomde ik dat ik in bed lag. Het raam stond open en er kwam een vogel in het raamkozijn zitten, ik denk een merel. Hij ging vrolijk naar buiten zitten fluiten, heel mooi. Het was een lied dat bedoeld was om een vrouwtje te lokken, stelde ik me voor. Als betoverd lag ik naar hem te luisteren, tot hij stopte, zich omdraaide en me aankeek. Een tijdje keken we zo naar elkaar, tot hij wegvloog.

Deze droom herhaalde zich de volgende nacht en ook daarna keerde hij regelmatig terug. De eerste keer had ik mijn schouders er nog over opgehaald, maar toen de droom maar bleef terugkomen werd ik ongerust. Zou die droom een boodschap zijn?

Ik besloot het de komende nacht aan de merel te vragen. Maar ook al nam ik me dit heilig voor, het lukte niet. De droom was dezelfde als altijd.

Na een keer of tien vond ik het niet leuk meer, dus ik nam me voor te proberen er niet meer over te dromen. Eerst in stilte, later hardop zei ik: 'vannacht zal ik niet over de merel dromen'. Het hielp niet. Ik zette de wekker om het me midden in de nacht in te prenten, maar ook dat was tevergeefs. De merel kwam iedere nacht weer terug, om zijn betoverende lied te zingen.”

Dacht u na over mogelijke betekenissen?

„Natuurlijk. Ik ben niet echt gelovig, maar de gedachte dat er een boodschap was – van mijn onbewuste of van wat dan ook – bleef me bezighouden. Maar ik kon er niets van maken. Ik vond het vreemd dat de merel zijn lied naar de buitenwereld richtte en niet naar mij. Waarom keerde hij

zich vervolgens om, om mij zwijgend aan te kijken? Zou hij willen zeggen dat ik ook maar eens aan het zingen moest, om zo een geliefde te betoveren? Ik was tenslotte vrijgezel. Ik interpreteerde de droom dus heel letterlijk. Ik wist toen nog niet dat er iets zou gebeuren wat mijn hele wereld op de kop zou zetten. De droom zou hierdoor in een heel ander daglicht komen te staan.”

Wat gebeurde er?

„Als manager van een aantal vestigingen van het bedrijf waarvoor ik werkte, was ik veel onderweg. Tot die ene keer. Terwijl ik met 130 over de snelweg reed, schoof de auto die ik inhaalde plotseling een baan op naar links. Ik kon hem niet ontwijken en klapte ertegenaan. Mijn auto raakte in een slip, begon te tolleren en ik belandde ondersteboven tegen de vangrail. Dit laatste is me verteld, ik kan het me niet meer herinneren. Wel weet ik nog het moment er vlak voor. Ik dacht dat mijn laatste uur had geslagen. Ik voelde spijt, dat mijn leven niet af was, dat ik niet had gedaan wat ik had moeten doen. Ik kwam bij op de intensive care. Ik had een hersenkneuzing, inwendig letsel, en een verbrijzeld been. Ik had geluk gehad, zei de dokter.”

Wat is de relatie met de droom?

„Dat gevoel van spijt vlak voordat ik tegen de vangrail klapte. Ik bleef me afvragen waarom ik dit ongeluk had overleefd. De restverschijnselen die ik aan het ongeluk had overgehouden, maakten me ook vaak boos en opstandig. Op aanraden van een vriendin begon ik met yoga, om iets van innerlijke rust te krijgen. En die kreeg ik stukje bij beetje steeds meer. De yoga werd gegeven door een begenadigd leraar, die soms bijna door je heen leek te kijken en dan met een enkele opmerking je datgene kon geven wat je op dat moment net nodig had. Hij wist hoezeer ik zocht naar een nieuwe invulling van mijn leven en raadde me aan een opleiding tot yogalerares te gaan doen. Op het moment dat hij dat zei, wist ik dat het goed was.

Niet lang nadat ik deze beslissing had genomen droomde ik opnieuw over de merel. Alleen deze keer stapte ik mijn bed uit, ging naast hem bij de vensterbank staan en neuriede met hem mee, mijn ogen naar buiten gericht.”

Hubertien Schoenmaker (60) was manager. Tegenwoordig woont ze in Frankrijk en geeft ze yogales.

Trouw 26-06-2009

Religieuze belevenissen

Dat Jezus de zoon van God was, is niet meer houdbaar

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Jurjen Wiersma.

Wat heeft u meegemaakt?

„Onlangs was ik in Boston. Op een zondagmorgen wilde ik gaan wandelen in een oud beroemd stadspark niet ver van de binnenstad. Het regende zwaar, dus ik zocht beschutting in een kerkgebouw. Daar is er in Boston op elke hoek van de straat wel een van te vinden. Ik raakte verzeild bij de unitariërs.

Voorafgaande aan de bijbellezing was er het persoonlijke verhaal van een gemeentelid, een jonge vrouw. Ze vertelde de gemeente dat ze haar moeder, een orthodoxe gelovige uit de bible belt, eens had gevraagd een dienst bij te wonen in haar gemeente. Na afloop merkte moeder scherpzinnig op dat aan de muur achter de preekstoel geen kruis hing en dat het lijden van Jezus niet een bijzonder accent kreeg.

Tijdens dit verhaal ging er bij mij een lichtje branden. Unitariërs verwerpen het idee dat Jezus waarlijk God en waarlijk mens, de verlosser en de messias is. Jezus was gewoon een mens, maar

wel een heel bijzondere. Heel raak.”

Dat zal toch geen nieuw idee voor u zijn geweest?

„Ik had het idee dat Jezus twee naturen heeft, God én mens is, tijdens mijn studie geaccepteerd. Docenten gingen er als vanzelfsprekend vanuit. Ik heb ook altijd de neiging gehad orthodox te blijven. Dat zal met mijn karakter en opvoeding samenhangen. Later heb ik kennisgemaakt met het debat erover, maar omdat ik ethicus ben, was ik altijd meer bezig met orthopraxie dan met orthodoxie, meer met juist handelen dan met juist geloven.

Als voorganger in diensten van de protestantse kerk in België was ik al wel voorzichtig aan het schuiven.

In plaats van over de zoon van God en over God de vader had ik het liever over de messiaanse beweging die God was begonnen met Abraham en Mozes en die na de profeten en Jezus nu wordt voortgezet door mensen als Sölle, King, Mandela.

Het vervelende is dat het vroege christendom in het reine moest komen met de Griekse cultuur en zo haar oudtestamentische wortels is kwijtgeraakt.

Deze hellenisering is een taxatiefout geweest. Dat Jezus de messias was, is niet iets wat hij zelf predikte. Toen latere generaties dat wel gingen geloven, zijn ze te ver gegaan in het zich toeëigenen van God en Jezus, en gingen ze denken dat anderen het fout hadden, in het bijzonder het jodendom. Pas in die kerk in Boston viel bij mij het kwartje, brak het inzicht door dat je beter vanuit Jezus de mens kunt denken. Wat ik bij de unitariërs ervoer was aangenaam en horizonverruimend. Ik kreeg toen een bevestiging van een idee dat ik al jaren onbewust had aanvaard: dat de leer van Christus aan herziening toe is. Dat hij zoon van God was, is niet meer houdbaar.”

Kwam bij het krijgen van dit inzicht in die kerk in Boston bij u de gedachte op aan toeval of aan leiding?

„Leiding is een notie waar ik niet zoveel mee heb. Ik ben er wel tot op zekere hoogte mee opgegroeid. Mijn piëtistische moeder had het over 'het toeziend oog', terwijl mijn vader vrijzinnig was, niet meer in de kerk kwam en niets moest weten van leiding. Erover praten deden ze niet. Het waren Friezen.

Natuurlijk kwam in Boston de vraag 'toeval of leiding' wel in me op. Het barst er van de kerken, dus ik had ook een kerkgebouw verderop kunnen binnenlopen, en het doorbrekende inzicht niet gehad.

Terugkijkend op mijn leven kan ik wel verbanden leggen, lijnen trekken. Dan zie je dat alles mooi in elkaar grijpt. Dat suggereert wel weer leiding.

Voor theologen is het not done om over toeval te spreken. In het traditionele christendom bestaat de term niet eens. De dingen overkomen je zonder dat je zicht hebt op het waarom. God gooit de menselijke geschiedenis in de war of ontwart die. Ik kan gedeeltelijk meegaan in Barths uitspraak: 'Er wordt geregeerd door hoger hand. Laat het gebeuren, alles komt goed.' Tegelijkertijd geloof ik dat er te kiezen valt, dat ik de vrijheid heb om dingen te bepalen en verantwoordelijkheid te nemen. Ik houd beide opties open. Het blijft spannend.”

Uw religieuze beleving lijkt zich vooral tegen de achtergrond van dogma's af te spelen. Is er ook een emotionele kant?

„Met dat emotionele heb ik niet zo'n voeling. Toch ben ik blij dat de traditionele dogma's in de kerk langzaam op de achtergrond raken en dat er meer oog komt voor het belang van het esthetische naast het ethische. Ik merk dat ik zelf langzaam mee aan het veranderen ben. Er zijn betere tijden aan het aanbreken, in de kerk en bij mij.”

Jurjen Wiersma (65) is emeritus hoogleraar ethiek aan de Protestantse Faculteit Brussel.

Trouw 13-11-2009

Religieuze belevenissen

'De dood van moeder liet een leegte achter, en veel vragen'

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: arts en schrijfster Suzanne van Bokhoven.

Wat heeft u meegemaakt?

„Ik ben met een joodse man getrouwd, en toen mijn zoon acht dagen na zijn geboorte feestelijk werd besneden, voelde ik me vreemd, een buitenstaander. Ik kwam uit een atheïstisch nest, was alleen vanwege de katholieke traditie van mijn moeder ooit gedoopt. Religieuze verlangens had ik nooit gekend – ik was jong en had wel wat anders aan mijn hoofd. Maar sinds mijn moeder zelfmoord had gepleegd, nadat mijn vader er met zijn jonge secretaresse vandoor was gegaan, was het leven van karakter veranderd. Haar overlijden liet zo'n leegte achter dat ik op zoek ging naar antwoorden op vragen als: waarom is mijn moeder dood, waarom leven we, en is dit alles? Op zoek naar antwoorden en verlangend naar meer eenheid in ons gezin, besloot ik joods te worden.”

Was u een atheïst die zich bekeerde tot het geloof in God?

„Ik ging niet zomaar opeens van alles geloven. In de Tenach gaat het bijvoorbeeld over een persoonlijke God, maar daar kan ik niet in geloven. Ik denk dat God zo groot is dat hij niet is te omvatten, en te goddelijk is om tot ons te spreken. De mensen hebben hun ervaringen geïnterpreteerd op een menselijke manier en daarom van God een persoon gemaakt. Ze dachten zelfs zijn stem te horen – in werkelijkheid waarschijnlijk hun eigen interne dialoog. Dat Mozes Gods stem hoorde en de tien geboden kreeg gedicteerd, geloof ik dus ook niet.

Ook geloof ik niet in een leven na de dood. Wel kijk ik graag naar programma's als Char, die met de doden praat, en onderken ik bij mijzelf het verlangen naar meer, maar geloven kan ik het niet. Dan spreekt de arts in mij. Ik geloof in een ziel, maar dat die onafhankelijk van mijn lichaam kan bestaan, gaat me te ver.

Voor mij is God liefde, natuur en kracht. Dat zijn zaken die ik werkelijk kan voelen, en dus kan ik zeggen dat ik God ervaar.”

Hebt u wel eens een religieuze ervaring gehad?

„Tijdens het Beth Dien, het ritueel dat maakte dat ik ook werkelijk joods werd, moest ik in een bad, helemaal kopje onder, maar zonder de bodem te raken. Deze rituele onderdompeling was beslist een spiritueel moment voor me. Het was zo intens en onverwachts. Eerst onder water, in die volledige stilte. Toen ik weer boven kwam, was alles opeens anders. Deze ervaring was zo sterk dat ik haar niet kan verklaren. Daar voelde ik de voor mij goddelijke kracht en de liefde: de emoties en de liefde in mezelf.

Nadat mijn moeder was overleden, was er een stuk uit mijzelf geslagen. Na dit ritueel voelde ik me weer compleet, helemaal senang. En zo is het gebleven.

Ik was toen het gebeurd was heel erg boos op haar. En teleurgesteld. Wat was dit voor een moeder die haar bloedeigen kinderen in de steek laat? Toen ik een paar jaar later zelf moeder werd, vond ik het nog onbegrijpelijker.

Nu de wond geheeld was, besepte ik dat ze zó alleen was, zó desperaat, haar eigenwaarde zó klein, dat ze dacht niet gemist te zullen worden.”

Voelde u zich na het rituele bad ook echt joods?

„Diep in mijn hart voelde ik me al maanden eerder joods. Niet dat ik alles geloof wat de andere vrijzinnige joden geloven, en dat ik me aan alle voorschriften houd. Zo drink ik na het eten wel een cappuccino, hoewel de spijswetten bepalen dat je 'geen lammetje in melk mag koken', wat in de praktijk erop neerkomt dat je twee uur na het eten van vlees geen melkproducten mag nuttigen. Dat staat ver van mijn bed. Volgens mij is het God er niet om begonnen dat ik mijn eigen eten in een tupperware bakje meeneem als ik een gezellig etentje met mijn collega's heb. Het zal vroeger best zijn functie hebben gehad, maar wat mij betreft is die er nu niet meer. Het mooie van het liberale jodendom is dat het, als je de regeltjes maar kent – daarvoor moest ik twee jaar op cursus – vervolgens aan jouzelf is om te bepalen of je je eraan houdt of niet. Er wordt niets opgelegd. Het gaat erom dat je ernaar streeft goed te doen. De geboden kunnen je daarbij helpen.”

Suzanne van Bokhoven (35) is bedrijfsarts bij de KLM. Onlangs verscheen haar boek 'Just jew it.

Hoe ik joods werd in 730 dagen'. ISBN 9789047200741.

Trouw 20-06-2008

Religieuze belevenissen

Uitademen is loslaten, zo reinig je lichaam en geest

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Myriam Schretlen-Wubbe.

Wat hebt u beleefd?

„Ruim 35 jaar geleden liep ik op een warme dag in een drukke stad in Zuid-Frankrijk een kathedraal binnen. Ik was moe en wilde even tot rust komen. Het was er leeg en stil. Het licht was getemperd, er hing een mysterieuze, gewijde sfeer. Die sfeer trok me aan. Mensen komen er om geraakt te worden door het sacrale, om te bidden, om op de een of andere manier gehoord te worden.

Ik kwam daar niet voor, maar opeens voelde ik me helemaal opgenomen in de stilte. De verstilde sfeer die mij omringde was zo intens dat het ook in mij stil werd. Hoe lang ik er gezeten heb, weet ik niet. Mogelijk een half uur, maar wel heel intens. Dat was onverwacht lang voor iemand als ik, die weliswaar traditioneel katholiek was opgegroeid, maar met haar tijd was meegegaan en mee was gesecculariseerd.”

Was deze beleving zo belangrijk voor u dat zij u heeft beïnvloed?

„Ik heb er toen niet veel aandacht meer aan besteed. Het heeft nog jaren geduurd voordat ik bewust stilte ging beoefenen om enige rust te scheppen in het chaotische huishouden van een gezin met een drukbezette man en vijf kleine kinderen. Er was chaos in mij en ik verlangde naar innerlijke rust en evenwicht, zodat ik niet meer zo heen en weer geslingerd zou worden, me met meer aandacht kon toewijden aan wat ik wilde doen. Ik begon boven in een kleine kamer waar verder niet veel in stond, met uitzicht op de tuin. Daar ben ik gaan oefenen om 's morgens een kwartier stil te zijn. Naderhand heb ik me gerealiseerd dat ik de eerste stiltebeleving heb gehad in de kathedraal. Er is daarmee een ontwikkeling op gang gekomen die er uiteindelijk toe heeft geleid dat ik meditatiebegeleider ben geworden. Het lijkt alsof er meer gebeurd is dan ik zelf had kunnen bepalen of bedenken. Ik vraag me nog steeds af wat het is dat me gebracht heeft waar ik nu ben. Het antwoord daarop laat ik graag open.”

Wat is er religieus aan stilte zoeken?

„Uitademen is loslaten. Niet alleen allerlei afvalstoffen vanuit de diepste cellen van je lichaam, maar ook negatieve gedachten over anderen of doordreinende gedachten waar je toch niet verder mee komt, kun je al uitademend loslaten. Je reinigt lichaam en geest ermee. Mediteren is jezelf zuiveren. Je komt van alles in jezelf tegen. Vaak valt me al mediterend een ander perspectief in, leer ik op een andere manier te kijken, zodat ik bijvoorbeeld zie dat een woordenwisseling helemaal niet zo hoog had hoeven oplopen. Al mediterend leer je door gewoonte bepaalde manieren van denken te deconditioneren.

Door ontspannen en in stilte te zitten werd ik opener en gevoeliger, voor schoonheid en muziek en voor liefde, maar ook voor gewelddadigheid en voor het lijden van andere mensen. Daar kan ik dan best verdrietig van worden, helemaal omdat ik ze ook in mijn eigen leven terugzie.

Als je alles wat je tegenkomt uitademt, krijg je ruimte. Hoe dieper ik die ruimte binnenkwam, des te meer ik besepte dat ik in mijn eigen 'kathedrale ruimte' terecht was gekomen. Ik heb de kathedraal verinnerlijkt, werd me bewust van een puur, oneindig bewustzijn als mijn diepste kern.”

Was toen u dat beleefd had, de angst voor de dood verdwenen?

„In een periode dat veel van mijn vrienden stierven was ik erg bang voor de dood. Ik vertelde het mijn meditatiebegeleider. Hij zei: 'Ga maar liggen en doe alsof je dood bent. Kijk hoe dat voelt'. Ik

ging liggen en was helemaal niet bang. Ik beseftte dat ik met de dood alles moest loslaten, ook mijn kleinkinderen waarvan ik zoveel houd, maar dat het niet anders kan. Als je probeert vast te blijven houden, kun je alleen maar erg verdrietig zijn en bang.

Ik ben bij het sterven van mijn man geweest. Het was alsof hij heel ver weg ging, en ik had het idee dat ik een eindje met hem meeging. Ook daaruit put ik de hoop dat als ik straks dood ga, het diepste van mij mag blijven voortbestaan.”

Myriam Schretlen-Wubbe (81) is mede-initiatiefneemster van het Han Fortmann-centrum in Nijmegen, dat dertig jaar geleden is opgericht. Tegenwoordig is ze daar meditatiebegeleider.

Trouw 27-11-2009

Religieuze belevenissen

’Mijn hoofd denkt, de mond babbelt, maar waar ben ik?’

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er weinig over. In deze rubriek vertellen mensen wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: alternatief therapeut Theresia Rook.

Wat heeft u beleefd?

„Als kind voelde ik ze al. Ik had vaak het idee dat er iemand achter me stond en ik dacht dat ik schimmen zag. Wat kon ik daar bang van zijn. Maar niemand anders zag ze, en niemand geloofde me. Ik werd een ’fantasiemeisje’ genoemd, en ook ik heb een tijd gedacht dat ik me maar inbeelde dat er meer was dan je kon zien.

Ik was een jaar over vijf toen ik in bed liggend op zoek ging naar mijn ziel. Als ik wist waar die was, hoefde ik misschien niet meer bang te zijn, dacht ik. Mijn hoofd denkt, mijn mond babbelt, maar waar ben ik? Ik klopte op mijn benen. Waar ben ik?

Een paar jaar later las ik veel boeken – sprookjes, en over God, Jezus en Maria, en over engelen. Ik ging erdoor denken dat engelen vleugels en lange haren hadden, en dat zij het waren, die al mijn hele leven in de buurt waren.

Maar anders dan de naam ’engel’ suggereert, was het niet altijd even leuk wat ik beleefde. Op de rooms-katholieke school moest ik vaak in de kloosterkerk in de buurt naar de mis, en dan moest je door een hele lange gang. Ik kreeg er altijd rillingen en werd doodsbenuwd. Ik had het gevoel dat de er een energie hing van angst en woede. Op mijn vijftiende ben ik eens van een hele hoge, steile trap gevallen. Maar het leek net alsof ik geduwd was. En ik vroeg me af door wat of wie.”

Hebben deze jeugdangsten u beïnvloed?

„Nog steeds kan ik niemand achter me verdragen. Ik wil dat mensen voor me staan. Ik wil de controle hebben. Ik ben de baas. Daarom ga ik ook heel weinig naar uitvoeringen. Als er dan iemand achter me zit en ik hoor diens adem, dan schiet ik weer in de angst. Ik wil het niet meer. Als ik ooit nog eens ga, doe ik alles om ergens aan de buitenkant te kunnen zitten zodat ik weg kan.”

Waardoor worden uw angsten veroorzaakt, gelooft u?

„Ik heb later geleerd contact te hebben met positieve engelenenergie. Tegenwoordig weet ik onmiddellijk als ik iets voel: dit is niet oké. Er bestaat nu eenmaal een niet goede kant, die zich voordoet als licht, maar dat niet is. Zo zijn er overleden zielen die als ze de kans krijgen in je aura gaan zitten. Je hebt bijvoorbeeld iets schokkends meegemaakt. Dan kun je een scheurtje in je aura hebben opgelopen. Een plotseling overleden ziel ziet het en klampt zich eraan vast, toevallig aan jou. Ik heb geleerd volledig te vertrouwen op de engelen, God en Maria, en tegenwoordig kan ik zulke zielen terugsturen naar het licht.”

Gelooft u in beschermengelen?

„Toen ik in 1996 bij de reumatoloog hoorde dat ik behalve een hernia ook de ziekte van Bertrecht had, wist ik dat mijn rugproblemen niet waren ontstaan door die val van de trap. Ik had ontzettende

zenuwpijn en in 2007 hebben ze operatief een neurostimulator geïmplanteerd waardoor ik nu voor tachtig procent van de pijn af ben. Toen ik bijkwam voelde ik me als alternatief therapeut even heel nietig met al die deskundigen om mijn bed die het hele systeem in mijn lichaam hadden ingebouwd. Maar ik wist ook dat goede alternatieve hulpverleners ernaast mogen bestaan. De specialist heeft eens gezegd: 'Mevrouw Rook, u functioneert op uw wilskracht'. Ik dacht, maar heb niet hardop gezegd: en op de engelen. Want daar heb ik een rotsvast vertrouwen in.

Ik heb ontdekt dat ik door de jaren met aanhoudende pijn en het daarom hard voor mezelf zijn – niet zeuren, gewoon doorgaan – mijn gaven om met de engelen contact te hebben maar voor een deel had gebruikt. Ik geloof niet dat de engelen me ervan af hadden kunnen helpen. Het lichaam kan ook mankementen oplopen zonder dat dit uitgelegd hoeft te worden als les van hoger hand. Maar want wat hebben de engelen me gesteund.”

Twijfelt u wel eens of het misschien allemaal fantasie van u is?

„Ik geloof in de engelen, heb er een rotsvast vertrouwen in. Wel weet ik nu dat als ik denk dat engelen vleugels hebben, ik ze ook zo zie, maar dat niet betekent dat ze echt vleugels hebben. Ze passen zich in hun verschijningsvorm aan je verwachtingspatroon aan. Soms, hele kleine momentjes denk ik wel eens: zou het allemaal wel waar zijn? Of is het misschien allemaal maar fantasie? En bijna tegelijk weet ik dan weer zeker: jawel, het is echt waar.”

Theresia Rook-Swillens (50) werkte in een verpleeghuis en daarna bij de politie. Tegenwoordig heeft zij een praktijk voor de verschillende alternatieve therapieën en geeft ze opleidingen op het gebied van 'engelenenergie'.

Trouw 04-12-2009

Religieuze belevenissen

'Mijn hand ging dwars door hem heen, en hij verdween'

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek vertellen mensen wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Marianne Lensink.

Wat hebt u beleefd?

„Vijftien jaar geleden is mijn man Hans, veertien dagen na een hersenoperatie, onverwacht overleden aan een hartstilstand. Hans was, anders dan ik, best gelovig en hij had eens voorgesteld om na zijn dood met elkaar af te spreken in de geest. We zouden elkaar treffen op onze favoriete plek, een klein eilandje onder het Griekse eiland Samos.

Zes weken na zijn dood ben ik met mijn jongste dochter naar Samos gevlogen. Het was in de herfst en helaas bleken er toen geen vissersboten te zijn om ons naar ons eilandje te brengen. Na een nacht in een hotel werd ik om negen uur wakker. Ik hoorde een ademhaling en keek naast me en daar lag Hans met zijn rug naar me toe, in zijn blauwe badstof ochtendjas. Hij lag te slapen op een plek waar helemaal geen bed is. Ik realiseerde me dat zoiets niet kan en wilde hem daarom aanraken. Maar mijn hand ging dwars door hem heen en hij verdween.

Een paar maanden later lag ik in bed weer eens te wachten op de slaap. Ik had een klein lampje aan en ineens lag daar aan het voeteneinde, met zijn hoofd leunend op zijn elleboog, mijn man naar me te kijken. Hij straalde alleen maar liefde uit. We zeiden niets, keken alleen maar naar elkaar. Tot hij vervaagde.

Een jaar later verscheen Hans nog eens, voor de laatste en meest bijzondere keer. Ik lag in bed en kon weer niet in slaap komen. Het werd later en later. Plotseling stond Hans naast het bed en hij zei tegen me: 'Schuif eens een eindje op, dan kom ik naast je liggen'. Dat deed ik, want ik lag op zijn plek, in de hoop daar eerder in slaap te vallen. Hij kroop naast me in bed en tot mijn grote verbazing kon ik hem voelen. Ik begon hem te kussen en te strelen en riep: 'Hoe kan dat nou, ik kan je

voelen?' Hij haalde zijn schouders op en glimlachte. Hij zag er jonger uit dan de jaren voor zijn dood. Ik streelde zijn gezicht en toen deed ik iets waar ik later spijt van heb gekregen.

Ik had gelezen dat geesten in de toekomst kunnen kijken, dus vroeg ik: 'Hoe lang moet ik nu nog alleen blijven?' Hans had namelijk voor zijn dood gezegd dat ik niet alleen moest blijven als hij zou overlijden. Hij gaf geen antwoord en keek peinzend voor zich uit. Ik herhaalde de vraag en voegde eraan toe: 'Of weet jij dat ook niet?'

Hij schudde als in gedachten langzaam zijn hoofd en verdween."

Wat was de boodschap?

„Misschien zei hij niets omdat hij meer wist dan hij wilde zeggen, of omdat hij het juist niet wist. Ik had spijt dat ik het gevraagd had en was achteraf erg kwaad op mezelf. Ik had me na zijn dood ontzettend alleen gevoeld, maar nu leek ik wel vrouwtje nooit genoeg.

Een vriendin die helderziend is, beweerde dat het hem ontstellend veel energie moet hebben gekost om zich even aan mij zichtbaar te maken en dat hij het alleen kon met toestemming van de geesteswereld. Ik vermoed dat hij verder die wereld is ingegaan, want erna heeft hij zich nooit meer laten zien."

Kan het ook zijn dat u het zich allemaal heeft ingebeeld?

„Twee jaar voor zijn dood was er een goedaardige tumor in zijn hoofd ontdekt, die op een moeilijk te opereren plek zat. Toen zijn we ons met behulp van visualisatieoefeningen gaan inbeelden dat zijn tumor steeds kleiner werd. De specialist was verbaasd dat de tumor niet groeide, en misschien kwam dat door onze oefeningen. Op een gegeven moment is bij mij de aandacht voor het visualiseren verslapt. Ik weet niet of het daardoor kwam, maar de tumor ging groeien.

Toen Hans dood was heb ik vaak in bed of op de bank gevisualiseerd dat ik op ons eilandje onder Samos was en hem daar ontmoette. De beleving oproepen van op het eilandje zijn lukte me nog wel, maar een ontmoeting met Hans oproepen lukte nooit.

Ik geloof dus niet dat het inbeelding was of dat ik het gedroomd heb, maar helemaal zeker kan ik dat natuurlijk niet weten. Ook al zou het iets zijn wat ik zou hebben opgeroepen, het werkte in ieder geval wel troostend. De verschijningen hebben ervoor gezorgd dat ik geloof dat onze liefde niet dood is en dat we altijd van elkaar zullen blijven houden."

Marianne Lensink (66) was röntgenlaborant en is bestuurslid van Merkawah, een stichting die zich bezighoudt met bijna dood-ervaringen. Ze heeft twee boeken geschreven over contactervaringen met overledenen.

Trouw 18-12-2009

Religieuze belevenissen

Dat 'er is meer'-gevoel is heel belangrijk voor mij

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er weinig over. In deze rubriek vertellen mensen wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: bibliothecaris Henk Ellermann.

Wat hebt u beleefd?

„Ik ben rooms-katholiek opgevoed, en al geloof ik niks meer, toch ben ik er nog steeds dankbaar voor. Vooral voor de Latijnse mis. In de kerk zat ik altijd helemaal achteraan. Ik genoot van de muziek, de rituelen en het zo opgeroepen gevoel voor mysterie. Helemaal als het koor het Kyrie Eleison zong en er een dikke walm wierook hing, kreeg ik het gevoel een beetje boven de banken te zweven. Ik kwam los van de plek. Ik ben niet alleen een radertje in deze wereld, ik doe er toe, wist ik dan even. En niet alleen ikzelf, maar de hele wereld verscheen even in een zinvol licht. Ook mensen aan wie ik eigenlijk een grote hekel had, kon ik dan met empathie bezien. We zijn hier allemaal en moeten het met elkaar doen."

Hebt u dit kerkelijke moois laten schieten vanwege uw ongelooft?

„In mijn puberteit en adolescentie ging ik twijfelen aan alle geloofsuitspraken. Het begon met de vraag hoe het zit met al die andere geloven met opvattingen die lijnrecht tegenover de katholieke staan.

„Ik kreeg door dat de vormen mooi zijn maar de inhoud de pest. Die zorgt ervoor dat mensen uitgesloten worden, op een gegeven moment inclusief ikzelf. Toen heb ik de kerk voorgoed verlaten.”

Einde oefening?

„Ik bleef geïnteresseerd in religie, zoals in nieuwe spiritualiteit. Niet dat ik rituelen deed; ik las.

„Van deze interesse ben ik inmiddels behoorlijk teruggekomen. Vooral het gemak waarmee allerlei dingen worden beweerd en geloofd, stoort me. Ik begrijp dat niet en ik keur het af. Het gebruik van begrippen als 'energie', en 'spirituele ervaring' bijvoorbeeld. Het getuigt van een te grote naïviteit. Alsof dat wat bij je binnenkomt in geschrift of in eigen ervaring wel zal kloppen. Religieuze overtuigingen en sensaties moeten niet in wetenschappelijke theorieën worden geïnjecteerd. Dat is een foute strategie waartegen ik alleen maar subversief kan reageren. Het is een truc om de wereld naar je hand te zetten.

„Toch bleef ik weldegelijk zoeken naar meer. Want ik wil in het leven niet alleen het toeval aan het werk zien en de menselijke motivaties terugbrengen tot biologische processen. Dat doet aan het menselijk bestaan te kort. Mensen zijn meer dan een zak gal en slijm. We hebben een basis nodig, en dat moet volgens mij een punt zijn achter de horizon. Ik ben dus op zoek naar een middenweg tussen naïef geloof in andere werelden en het geloof dat er niets meer is. En zonder de pretentie dat het werkelijk kan worden gevonden. Iedere bevinding is tijdelijk.”

Wat hebt u tot nu toe gevonden?

„Ik probeer mijn leven te verrijken. Traditionele religie is een manier. Ik luister veel naar gregoriaanse zang, zachtjes terwijl ik aan het werk ben, of lekker hard om me eraan over te geven. Ik kan me ermee laten meeslepen en zo haal ik dat oude gevoel uit mijn jeugd een beetje terug – dat zonder de inhoud nog een rol te laten spelen.

„Er zijn ook andere manieren, die geen gebruik maken van traditioneel religieuze vormen. Verliefdheid benadert het religieuze moment dat ik uit de kerk ken nog het meest. Ook verliefdheid is onafhankelijk van inhoud. Het maakt helemaal niets uit wat je tegen elkaar zegt. Je kunt maar wat gaan brabbelen. Het onderscheid tussen het ik en de ander valt weg, en je voelt je opgetild, krijgt een mysterieus 'er is meer-gevoel'.

„Ik ben een groot liefhebber van literatuur, ook vanwege het 'er is meer gevoel'. Ik lees over mensen die onafhankelijk zijn, niet opgaan in de massa, zichzelf overstijgen.”

Hoe belangrijk is dit 'er is meer gevoel' gevoel voor u?

„Héél belangrijk. Ik probeer het steeds weer terug te krijgen, en erger me aan dingen die me ervan afhouden.”

Als de beleving die u zoekt primair aanwezig is in religie, terwijl u juist op dat gebied passief bent, bent u op dit gebied dan niet arm?

„Dat klopt, ik ben een armoedzaaier op dat gebied. Het is best treurig dat het niet anders kan, als ongelovige. Ik leef in armoede, en heb behalve enkele prachtige maar indirect religieuze manieren, geen andere, klassiek religieuze manieren ter beschikking om eruit te komen.”

Hans Ellermann (53) is bibliothecaris in de universiteitsbibliotheek van Groningen.

Trouw 08-01-2010

Religieuze belevenissen

We gaan u even planken, zei de ambulancebroeder

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Anne Westerduin.

Wat hebt u beleefd?

„Terwijl ik invoegde op de A 28 bij Hoevelaken kreeg mijn auto een tik van een vrachtauto tegen de linkerkant. Hij begon te schuiven over het wegdek. Het was net een droom, en toch ook weer niet. Met mijn ogen stijf dichtgeknepen wachtte ik op wat komen ging. Zo simpel gaat een mens dus dood. De airbag sloeg in mijn gezicht en ik hoorde een enorme dreun. Toen ik mijn ogen opendeed zag ik op een paar centimeter van mij af een boom. Ik wrong me uit de auto en toen kwam er een vrouw aangelopen. 'Kom jij uit dat wrak?' vroeg ze ongelovig. 'Dan mag je van geluk spreken'. Ik voelde me onwezenlijk.

Ambulancebroeders legden me op de grond. 'We gaan u even planken' zeiden ze, en ook mijn nek werd gefixeerd. Terwijl we in de ambulance naar het ziekenhuis reden zag ik door het raam boven me de blauwe lucht, waarvan ik als kleuter zeker wist dat God daar woonde. Ik besepte: ik ben er nog, ik leef! Het was het gevoel dat je hebt als een boek of film afgelopen is en je denkt: ik wil dat het verder gaat. Dat gevoel in het kwadraat. Wat was ik blij dat ik nog leefde. Al zou ik de rest van mijn leven in een rolstoel of in bed doorbrengen.

Dat was achteraf gezien wat al te gemakkelijk gedacht. In het ziekenhuis bleek dat ik een gebroken rug had, en ik kreeg morfine. Toen ging het plotseling helemaal mis. Ik kreeg het ijskoud en zweette. Mensen renden, geroep om doktoren. De boel viel uit; hartritmestoornissen. De gebeurtenissen voltrokken zich in een onafwendbaar proces, waarvan ik kon vinden wat ik wilde, zonder dat dat ook maar iets uitmaakte. Welbeschouwd fascinerend.”

Fascinerend?

„Fascinerend te merken dat je zo weinig invloed hebt. Het zal met mijn orthodoxe achtergrond temaken hebben. Daardoor was ik voorbereid op het feit dat je leven zomaar afgelopen kan zijn. Ik ben opgegroeid met het gegeven dat mensen kwetsbare en nietige wezens zijn en met het geloof dat 'de Here geeft en neemt'. Veel mensen in mijn gelovige omgeving vroegen dan ook of 'ik was stilgezet'.”

Gelooft u dat ook?

„Voor mij is dat ongeluk heel goed geweest omdat het me heeft gedwongen na te denken over wat ik écht belangrijk vind. Ik heb toen ik weer beter was ontslag genomen, heb mijn positie en salaris opgegeven om helemaal te gaan doen wat mij drijft.

De vraag naar de rol van God in zulke situaties is een menselijke. Als mensen vroegen of God me heeft 'stilgezet', dacht ik: dat was op andere momenten in mijn leven logischer geweest. Het is een veilige gedachte die troost kan geven, maar ik geloof niet meer dat God zo ingrijpt. Ik kan tegenwoordig leven met steeds meer onzekerheden op het gebied van geloof dan tijdens mijn theologiestudie, ben bevrijd van allerlei eikenhouten dogma's.

Ik kan weliswaar minder omschrijven hoe God volgens mij is, maar ik houd steeds meer van hem. Zo werkt dat in de liefde. Hoe meer je de ander vrij kunt laten, hoe meer je diens onvoorspelbaarheid waardeert, terwijl je helemaal op hem vertrouwt, des te meer je van hem houdt.”

Bent u wel eens zo ver gegaan te denken dat God misschien wel alleen maar schijn is?

„Als ik kijk naar het wereldgebeuren kan ik me bij die gedachte alles bij voorstellen. Maar als ik kijk naar mijn eigen leven dan heb ik te veel tekenen gezien van zijn bestaan, een sturende aanwezigheid gevoeld, gebeurtenissen meegemaakt waarvan ik zeg: dat kan geen toeval zijn. Zo heb ik door mijn ongeluk heel bijzondere ontmoetingen gehad, zoals met de jongen die in het ziekenhuis naast me lag, die ik op mijn laatste dag kon vertellen over wat ik geloof. Niet om hem te bekeren, hoor. Dat hoefde niet. Ik voelde dat God toen tegen me zei: laat mij maar door jou heen werken.”

Wringt dit niet met uw verwerping van het idee dat God u heeft stilgezet?

„Daar ben ik niet uit. Ik geloof toch ook niet dat God er helemaal buiten stond. Hij had er zeker weet van. Maar of hij er ook een bedoeling mee had weet ik niet. Ik denk dat God de wereld

bestuurt op een veel hoger niveau dan wij kunnen bevatten.”

Anne Westerduin (38) is theologe en was hoofdredacteur van Eva, het vrouwenblad van de Evangelische Omroep. Ze richtte 'Sestra' op, dat zich toelegt op 'vrouwen en communicatie'. Ze schreef het boekje 'Ongeluk. Omgaan met tegenslag'. ISBN 9789023923381.

Trouw 07-08-2009

Religieuze belevenissen

Als wij kinderen van God zijn, ben ik de zus van Jezus

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Toos van Rijn.

Wat hebt u meegemaakt?

„Vier maanden geleden was ik als koster aan het werk in de kerk – stoelen verzetten, wc's schoonmaken – terwijl ik ondertussen nadacht over het leven, over God en Jezus en de kerk. Opeens werd ik me er zeer van bewust dat ik een kind van God ben en dat het goddelijke in mezelf zit. Dat maakte me immens blij en enthousiast. Het was zo sterk dat ik het nog steeds voel, helemaal als ik erover praat.

Ik heb toen een moment mijn en onze grootsheid gezien, gezien dat wij mensen helemaal niet nietig zijn. En dat het niet waar is dat we tot maar weinig in staat zouden zijn, zoals sommige gelovigen beweren. Integendeel, wij zijn tot heel veel in staat.

Terwijl ik me bewust was van mijn grootsheid, viel me het idee van 'Paradijs Soestdijk' binnen. In het begin durfde ik er niemand over te vertellen, ik schaamde me voor deze wel erg grootse gedachte. Maar inmiddels maakt het me niet meer uit wat de mensen van me denken. Moeten ze lachen? Ook goed. Ik ben me bewust geworden van mijn eigen grootsheid. Als we allemaal kinderen van God zijn, en Jezus de zoon van God is, dan ben ik de zus van Jezus, en dat is zo'n grootse gedachte dat die helemaal nieuw voor me is.”

Paradijs Soestdijk?

„Mijn grote droom is om van paleis Soestdijk een paradijs te maken. Dit paleis is een geweldige plek, die op het moment geen bestemming heeft. Ik wil het verbouwen tot een groot bewustzijnscentrum waar mensen een tijdje aan zichzelf kunnen werken. Terwijl ze dat doen, verzorgen ze mensen die een chemokuur ondergaan. Het zou een soort spirituele energiecentrale kunnen zijn, waar mensen hun oude pijnen kunnen doorleven om ze op te ruimen, waar ze leren leven uit liefde in plaats van uit angst, waar ze hun innerlijke kind kunnen ontdekken. De brieven aan onder anderen koningin Beatrix en aan prinses Irene, die dit idee samen met mij in een 'realisatieteam' zouden kunnen gaan uitwerken, zijn de deur al uit.”

U hebt al het een en ander aan u zelf gewerkt?

„Ik heb emotioneel lichaamswerk, psychosynthese en lichtpuntwerk gedaan – een mix van methoden om oude rommel aan het licht te brengen. Niet dat ik een extreem moeilijke jeugd heb gehad, hoor. Maar in mijn leven is genoeg gebeurd dat het goed maakt om aan mezelf te werken – mijn zus is aan kanker overleden, ik ben gescheiden en mijn vrouwelijke partner is overleden. Ik was wanhopig en versteend en heb geleerd hulp te zoeken als dat nodig was.”

Heeft de religieuze beleving van vier maanden geleden u, behalve dat u tegenwoordig groots durft te denken, verder nog veranderd?

„Ik ben liefdevoller en blijer geworden, en omdat ik gevoeliger ben, kan ik gauw huilen. Ik ben verrast over mezelf, wist niet dat ik zo sterk kon veranderen. Als mensen zich vervelend gedragen, kan ik nog steeds boos worden. Maar terwijl ik vroeger wegliep of heel boos werd op de ander, zie ik mezelf nu boos worden, maar hoef ik daar niets meer mee. Ik zie mezelf en de ander met veel

meer begrip en liefde.”

Waarom begint u niet dichterbij huis met het streven naar een 'Paradijs Kerk' in het gebouw waar u koster bent?

„In de kerk komen ook veel mensen uit gewoonte. De mensen komen er voor de preek, het orgel en de psalmen. Mensen komen er voor geloof, niet voor zelfontwikkeling. Er heerst te veel kleingeestigheid. Ik denk dat het nodig is een frisse start te maken, op een nieuwe plek.”

Gelooft u dat u in uw plannen gesteund wordt door God?

„Ja, ik lijk tekens te krijgen dat ik op de goede weg zit. Zo zie ik tegenwoordig heel vaak het gezicht van Jezus voor me – inderdaad cliché: lang haar en een baard. Hij kijkt liefdevol naar me. Soms hoor ik een stem zeggen: 'Het is goed wat je doet, ga zo door'.

Ik had mijn doodzieke zus lathyrus gegeven, want dat ruikt zo lekker en deed denken aan bij ons vroeger in de tuin. Toen ik op Soestdijk was, zag ik in het paleiswinkeltje een bos lathyrus en zakjes lathyruszaad. Het bleek dat Juliana er lathyrus kweekte en er zelfs prijzen mee heeft gewonnen. Ik zei tegen mezelf: Toos, dit is een teken.

Ik weet niet of deze tekens een product van eigen inbeelding zijn, maar het lijkt alsof ze van buiten komen. Ik ontvang ze, en ben blij met de goede invloed die ze op me hebben, en waardeer ze, zelfs al zouden ze inbeelding zijn.”

Toos van Rijn (53) is koster van een PKN-kerk in Nieuwerkerk aan den IJssel.

Trouw 14-08-2009

Religieuze belevenissen

'Ik heb God bedankt dat psalm 88 in zijn Woord staat'

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er weinig over. In deze rubriek vertellen mensen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Jan Belder.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik was altijd perfectionistisch, en dat maakte me onzeker, ook over mijn geloof: doe ik wel genoeg op het gebied van levensheiliging, is de genade wel echt voor mij, mag ik mij het heil zomaar toe-eigenen?

Ik was gepassioneerd door de uitspraak van Calvijn: 'Het geeft niet als ik verteerd wordt in uw dienst, als ik maar nuttig ben'. Ik kende geen dieper verlangen dan het Evangelie te verkondigen en de mensen te helpen, hun tot een hand en voet te zijn. Ik was een gegrepen idealist.

„Van huis uit was ik bijna vrijzinnig, maar ik ben met de jaren orthodoxer geworden. Ik zag de preken leger en leger worden, en de kerkbanken eveneens. Ik heb dominees horen preken: 'Gemeente, wij weten het eigenlijk ook niet hoe het allemaal in elkaar zit', en: 'Het evangelie van Mattheüs met dat van Lucas in verband brengen is appels met peren vergelijken'. De mensen konden zich er niet meer mee voeden.

„En ook ik kon er niks mee. Dus ik liet mij beroepen in orthodoxe kerken. Maar daar was de weerzin tegen verandering bij sommigen absurd groot. Er kon eindeloos verzet de kop op steken bij het idee het laatste couplet staand of juist zittend te zingen. Dat kon zelfs bijna een kerkscheuring opleveren. Ook het invoeren van een kopje koffie na de dienst stuitte bij sommigen op bitter verzet. Ik weet niet hoe vaak we er over vergaderd hebben. Met oneigenlijke overwegingen – andere mensen zouden eens tijdens de koffie over wereldse zaken gaan praten, en dat in de kerk. Zijn we dan nog wel orthodox? Hoe oneigenlijk ook, men trok alles uit de kast om gelijk te krijgen, vooral met de stelling dat het een halszaak betrof, een kwestie van De Waarheid en Het Eigen Geweten. Het was een zich ingraven in vormendienst en gestolde vroomheid, eigenlijk een demonstratie van

innerlijke armoede en geloofsonzekerheid. Men liet daarmee liggen waar het werkelijk om ging: de rechtvaardiging van de goddeloze door het geloof.”

Hoe reageerde u hierop?

„Ik ben er uiteindelijk ziek van geworden. Tijdens het Samen op wegproces, dat in mijn kerk jaren vergaderen en soebatten kostte, is mijn emmertje steeds voller geworden. Ik kreeg een burn-out en die mondde uit in een depressie. De Bijbel werd een gesloten boek voor mij. De bijbelteksten op de wenskaarten van gemeenteleden deden mij niks. Als een collega-dominee en vriend zei dat er een Hogepriester in de hemel zit die voor me bidt, dan kon ik dat met mijn verstand beamen, maar gevoelens had ik daar niet meer bij. Ik zat in een diepe, donkere put, was van God en mensen verlaten.

„Ik was niet ongelovig geworden – dat wilde ik niet. Maar ik vroeg me in eindeloze redematies wel af of God eigenlijk wel bestaat, en werd een prooi voor duistere machten. Het was bijna luguber. Als ik met de fiets aan de hand met de pont van Zwijndrecht naar Papendrecht overstak dan voelde ik een demonische roep van het donkere water uitgaan en was er de drang erin te springen. Ik werd gefixeerd door de dood. Een platgereden vogel op het wegdek of een verlepte bloem fascineerden me mateloos.”

Hoe bent u er overheen gekomen?

„Alleen psalm 88 zei me nog wat. Daaruit spreekt de desolaatheid van de mens die God niet vindt. Ik heb God er voor bedankt dat deze psalm in zijn Woord staat. Als het aan ons mensen had gelegen hadden we deze psalm er vast uitgeredigeerd.

„Op een zeker moment ging de zon toch weer meer schijnen. Beetje bij beetje begon het bijbelse woord weer meer te spreken. En ik kreeg weer oog voor ontluikende bloemen, de geuren en geluiden in de natuur. Na twee zwarte lenes kon ik er weer van genieten. Psychologisch gezien moet ik constateren dat ik al die mooie dingen weer kon toelaten, maar ik beleefde het alsof God alle nevels op liet klaren. Hij liet eindelijk weer merken dat hij er voor mij is.”

Jan Belder (55) is emeritus predikant. Dit jaar verscheen van hem het boek 'Ziek van de kerk?' Een persoonlijk verhaal over burn-out en depressie.

Trouw 21-08-2009

Religieuze belevenissen

Mijn weg wijkt af van het erfgoed, maar is schitterend

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Hans de Bondt.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik kom uit een gereformeerd nest, met alle warmte van dien. Ik was heel vroom, bad op mijn knietjes voor het bed, genoot van de zondagsschool en van de bijbelverhalen die je overal hoorde. Als de jufvrouw op school over het verblijf van de Israëlieten in de woestijn verteld had, had je als ze klaar was de neiging het zand van je kleren te kloppen. Toen de juf eens had verteld over een aartsvader die uit liefde voor God een offer bracht, wilde ik dat ook doen. Ik liep langs de Deventer binnenhaven en zag twee tjalken met hun achtersteven naar elkaar toe in het water liggen. Ik viste mijn enige mooie glazen knikker, met een oranjewormpje erin, uit mijn broekzak en wierp die daar precies tussendoor het water. 'God', zei ik, 'die is voor u'.

Ik had het fijn op de knapen- en daarna op de jongelingsvereniging op gereformeerde grondslag 'Prediker 12 vers 1a'. Thuis was het gezellig en bij al mijn vriendjes was het precies hetzelfde.

Overal werd naar alles met dezelfde ogen gekeken, niets was vreemd. Er heerste orde en regelmaat en iedereen was tevreden. Toen in de oorlog de brug over de IJssel bij Deventer gebombardeerd

werd, zaten wij in de kelder en zongen liederen van Johannes de Heer. We waren niet bang, hadden plezier. Na de oorlog ging het leven verder zoals we dat gewend waren. Ik werd volledig omringd door het gereformeedendom.”

Wanneer kwamen de scheurtjes?

„Eerst in militaire dienst toen ik jongens tegenkwam die heel anders dachten. Er bleek een hele wereld te bestaan die anders was dan de mij bekende. Als eerste sneuvelde mijn geloof in de uitverkiezing. Daar had ik welbeschouwd nooit iets van gesnapt: de een wel, de ander niet uitverkoren, dat was gewoon willekeur. Toen ik in Engeland een evangelisch getinte theologische opleiding volgde, ontmoette ik allemaal medestudenten die op een blijde en ongedwongen manier geloofden. Ik ontdekte dat het gereformeerde Holland eigenlijk heel zwaar was.”

Hoe heeft u zich op religieus gebied verder ontwikkeld?

„Als dominee ontdekte ik dat het moeilijk was om het goede te zeggen, bijvoorbeeld als ik bij ouders kwam die hun kindje hadden verloren. De oude teksten schoten te kort. Ik legde dan ergens een gedicht neer dat ik voor ze gemaakt had, in de hoop dat het ze later wat troost kon bieden. Ik ben het geloof in de vroeger vanzelfsprekende dogma's voorbij, maar de warme herinnering en het verlangen zijn gebleven. In gedichten is dat nog het best uit te drukken.

Heimwee naar brood,

op uw tafel gebroken; woorden van vroeger;

verlangens

naar huis.

Er was een periode waarin ik veel twijfelde.

Ben ik het zelf,

naar wie ik zoek;

mijn diepe ik,

bij wie ik wacht op antwoord?

Ben ik het zelf?

Bent ú hier,

soms?

Tegenwoordig is de twijfel voorbij. Ik voel me bevrijd.

Al dichtend kom ik tot geloof en beleef ik dat de Eeuwige bestaat.

U drijft mij

ver voorbij mijzelf

en geeft mij grond

maakt mij ruim baan.

En:

Waar ik u niet vermoedde

kwam u mij tegemoet

als iemand die mij kent,

die vlekkeloos

mijn naam uitspreekt.

Zo breekt u steeds weer in,

zet mijn bestaan op scherp.

Niet dat ik geloof in een alwetende God die alles van mij weet en in mijn leven ingrijpt. Ik vind juist de gedachte bevrijdend dat wij veel meer verantwoordelijkheid hebben dan we geneigd waren te geloven. Ik vind het heel kwalijk als we God in de schoenen schuiven waar we zelf verantwoordelijk voor zijn. Ik geloof wel dat hij inspireert, aanjaagt met zijn ademtocht.

Laatst preekte ik in een vroegere gemeente, en kon niet zwijgen over zaken die ik niet meer geloofde. Ik zag dat het sommige oudere mensen pijn deed. Ik heb ontdekt dat ik met veel andere mensen een identieke religieuze weg afleg. Die weg is steeds verder van ons erfgoed af gaan wijken, maar is schitterend en bevrijdend, het is een weg die Gods naam draagt.

De meest indrukwekkende religieuze beleving die ik heb gehad durf ik nog niet aan de openbaarheid prijs te geven. Ik ben daar nog niet aan toe. Alleen het idee al dat sommigen die het

lezen er spottend om zouden kunnen lachen. Ik hoop het in mijn laatste preek wel te durven. Ik wou dat ik nóg een leven had en dat ik dan de nieuwe kerk, die er aankomt, zou mogen zien ontstaan. Wat zou ik er graag aan meebouwen.”
Hans de Bondt (75) is dichter en emeritus predikant.

Trouw 04-09-2009

Religieuze belevenissen

Ik voelde het water, grootser en sterker dan je kunt verzinnen

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie - misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Frank Waaldijk.

Wat hebt u beleefd?

„De meeste van mijn schilderijen ontstaan langzaam. Een nam zelfs twaalf jaar. 'De zondvloed' was in twee dagen af. Bij dit werk had ik nog sterker dan anders het gevoel dat ik het niet zelf was die het schilderde. Het ontstond gewoon, en het klopte.”

Wat gebeurde er?

„Bij de zondvloed lukte het me te schilderen zonder er bij na te denken. Ik heb het idee dat ik dan in een bewustzijnslaag terecht kom die waarneemt waar het in wezen om gaat in het leven. Ik voelde de overweldigende natuur, het water dat grootser en sterker is dan wij kunnen verzinnen. Het vernietigende dat de hele wereld kan overspoelen, en het levengevende die alles mogelijk maakt. Het was alsof ik zelf niet meer deed dan volgen, alsof ik me liet leiden door een inspiratie van buiten mezelf.”

Vermoedt u een intentie waardoor u wordt aangestuurd?

„Het enige wat ik kan vertellen is hoe ik de werkelijkheid ervaar, niet hoe zij eruit ziet. We kunnen de werkelijkheid toch niet goed begrijpen, deze waarheid staat in mijn ziel geprent. Ik ben dus niet gelovig, een agnost. Ik ervaar een intentie, maar ik geloof niet in een bewust denkend Opperwezen die beslist welke kant mijn kwast wel of niet op zou moeten. Ik kan zo'n externe invloed weliswaar theoretisch niet uitsluiten, maar ik vind het erg onwaarschijnlijk. Het klinkt te onlogisch.

Waarschijnlijk is het een idee dat door mensen is bedacht omdat ze houvast nodig hebben. Ik heb dit soort houvast niet nodig.

Tegelijkertijd moet ik voorzichtig zijn. De stilzwijgende aanname dat de wereld inherent logisch is, berust volgens mij op een vergissing. Logica is een tak van de boom der menselijke werkelijkheid, maar niet de hele boom.

Uiteindelijk zijn wij mensen naar mijn mening te beperkt om ook maar het kleinste stukje werkelijkheid echt te begrijpen. Ik houd het maar bij de beleving van een mysterie dat alle mensen en de natuur in een soort liefde verbindt.”

Kunt u echt niets meer zeggen dan dat het een beleving is?

„Ik heb het idee dat het uit de diepere lagen van mezelf komt, uit lagen die bijna helemaal los van mijn bewuste staan.

Ik probeer me te verbinden met dit ongrijpbare. Wil me daar door laten overweldigen, ga mee in een stroom waarvan ik het idee heb dat ik hem niet stuur. Zodra ik dat kan toelaten, beleef ik dat er wonderlijke dingen gebeuren.”

Hoe zorgt u voor de u dierbare ervaring van buitenaf aangestuurd te worden?

„Dit beleven – met mijn gevoel centraal, zonder na te denken – heb ik geleerd door te mediteren, te observeren zonder te oordelen. Al ben ik niet-godsdienstig opgevoed, toch heb ik altijd een zeker religieus verlangen gehad. Twaalf jaar lang ben ik aangesloten geweest bij de Shri Ram Chandra Mission, van de Indiase goeroe Chari, en daar heb ik mediteren geleerd.

Bij Chari beleed je geen 'religie' maar 'spiritualiteit', zei men. Je werd er aangemoedigd kritisch te zijn en vragen te stellen. Bovendien wist de meester ook niet alles, zei hij. Maar langzaam slopen er autoritaire trekjes in, en bleek Chari precies te doen wat je bij alle ontspoorde religie ziet. Toen ze een boek te koop aanboden voor 250 euro en ik daartegen een kritische rede had gehouden, kreeg ik op mijn donder van de top. De grens was voor mij bereikt toen gesteld werd dat 'totale gehoorzaamheid' aan de meester noodzakelijk was. Ze schreven: 'Op het moment dat je vragen gaat stellen, betwijfel je impliciet de wijsheid van de meester, zijn intenties en zijn bestaan.'

Achteraf had ik er spijt van dat ik zo enthousiast over Chari ben geweest. Ik wil nog steeds graag met anderen over religieuze zaken praten, maar in groepsverband gaat het snel mis. Voordat je het weet zit je in het verkeerde vaarwater, waarin geld, macht en groepsdruk een rol spelen.

Het gevoel van verbondenheid en liefde voor anderen en voor de natuur probeer ik wel te blijven voeden. In het leven van alle dag, bijvoorbeeld door oppervlakkigheid met anderen uit de weg te gaan. En als ik in de natuur ben, probeer ik me ermee verbonden te voelen. Zodoende hoop ik dat deze waardevolle beleving niet vervlakt."

Frank Waaldijk (44) is kunstenaar. Op zijn website www.fwaaldijk.nl is zijn werk te bekijken.

Waaldijk is gepromoveerd in de wiskunde.

Trouw 11-09-2009

Religieuze belevenissen

Behalve lichamelijk moest ik ook geestelijk veranderen

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Angela Wende Brand.

Wat heeft u beleefd?

„Ik ben in het verkeerde lichaam geboren: ik was een man, maar voelde me een vrouw. Jarenlang heb ik geleefd in een ook door mijzelf in stand gehouden illusie. Ik had een masker op, het masker van een man. De weerstand groeide en groeide, tot ik het man-zijn niet langer kon volhouden. Drie jaar geleden barstte de bom. Toen kwam de coming out. Alles wat ik nooit aanvaard had, moest ik onder ogen zien, en ik moest er consequenties uit trekken. Ik verloor mijn vrouw en mijn vrienden. En ik verloor mijn vertrouwde identiteit.

Toen begon het grootste project van mijn leven. Behalve een lichamelijke transitie, moest ik ook geestelijk veranderen. Allereerst moest ik een grote schoonmaak houden, alle oude troep moest overboord, en ik wist dat spiritualiteit daarbij een belangrijke rol zou spelen."

Hoe wist u dat?

„Er was een stemmetje in mijn binnenste, noem het de 'heilige geest', 'God', een 'engel' of het 'goddelijke in jezelf'. Ik noem het 'mijn stemmetje'. Mijn stemmetje zei: 'Vertrouw het. Doe het.' Daarom heb ik het gedaan."

Wat heeft u op religieus gebied gedaan?

„Ik ben allerlei spirituele cursussen gaan volgen – Tibetaanse mystiek, een inspiratieweek, de cursus 'leef je licht' en zenmeditatie.

Op een gegeven moment heb ik in een groepje tijdens een ceremonie een levensvraag in het universum uitgezet. Ik vroeg: 'Hoe kan ik leren me verbonden te voelen met anderen?' Ik had met mijn masker op namelijk altijd een haat-liefdeverhouding met anderen gehad.

Lopend langs de Amstel heb ik al pratend met mijn spirituele mentor plotseling een korte verlichtingservaring gehad. Opeens viel me het antwoord op mijn vraag in: 'Ik mag er helemaal zijn zoals ik ben'.

Plotseling zag ik de diepte hiervan in: als ik van mezelf zou kunnen houden, dan zou ik ook van anderen kunnen houden. Ik had altijd een ontzettend negatief zelfbeeld gehad. Ik zag dat ik mijn eigen werkelijkheid creëerde, en dat ik mezelf ook als waardevol kon en mocht beschouwen. En dat ik dan ook anderen zou kunnen liefhebben. Het was alsof ik thuiskwam, maar het duurde maar even. Onmiddellijk stak de faalangst op: nu moet ik het dus ook zo doen.”

Was u lichamelijk inmiddels al tot een vrouw omgebouwd?

„Ik zag er inmiddels al helemaal uit als een vrouw, met mooie haren, borsten en billen. Eind juni zou de laatste operatie plaatsvinden, in België. Daar zouden ze het slurfje dat er nog zat weghalen. Ik was al opgenomen toen plotseling bleek dat de verzekering maar de helft wilde betalen. De operatie werd afgeblazen.

Ik kreeg een terugslag. Eerst was ik nog boos en begon strijdlustig brieven te schrijven naar de instanties. Maar gaandeweg werd ik depressief. Ik was niet toegekomen aan mijn verdriet.

Toen gebeurde er iets bijzonders. Er brak een periode aan waarin ik me hetzelfde voelde als toen aan de Amstel, alleen was het een verlichtingservaring die wel een week duurde.

Ik zat buiten in mijn tuintje en kreeg plotseling een sterk gevoel van eenheid van alles, vrede met wat er gebeurd was, en liefde voor iedereen. Niet dat mijn verdriet weg was, maar het was er samen met dit gevoel van geluk. Met compassie kon ik naar mijn eigen pijn en droefheid kijken, en terwijl ik huilde en huilde, voelde ik dat het goed was zoals het was.

Dit ging niet dagen zo door, maar in buien. En tussendoor was ik vrolijk. Dan dacht ik: wat een geluk. Ik ben niet dood en ik ben niet invalide. Ik leef.”

Gelooft u dat het afblazen van de operatie een diepere boodschap voor u bevatte?

„Om daar achter te komen, gebruik ik soms mijn simpele spirituele methode: ik stelde deze vraag diep uit mijn hart aan het universum. Lang hoefde ik niet op het antwoord te wachten. Ik deed mijn ogen dicht en zag sterke beelden, plaatjes voor mijn ogen die een symbolische betekenis hebben. Ik zag dat ik op een stoel zat en iets wilde hebben wat op tafel lag. Ik wilde het pakken, maar dat lukte niet want ik zat met lijm aan de stoel vastgeplakt. De boodschap was: die operatie was toen de bedoeling niet.”

Weet u waarom niet?

„Nee, dat weet ik niet. En daar kan ik vrede mee hebben. Misschien komt het inzicht daarin nog, of de operatie als ik er nog eens aan toe kom.”

Angela Wende Brand (36) is coach. Ze begeleidt jongeren met psycho-sociale problemen. Ze heeft een weblog: <http://angelawendeblogspot.com>

Trouw 25-09-2009

Religieuze belevenissen

'Ik ging anders zoeken om Gods oordeel te ontkomen'

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Albert van Bragt.

Wat hebt u meegemaakt?

„Op mijn dertigste heb ik Jezus Christus als mijn verlosser leren kennen. Het was tijdens een kerkdienst, vlak voor de viering van het heilig avondmaal.

Ik weet niet meer welke woorden de predikant sprak, maar ik ervoer dat wat hij tijdens de woordverkondiging zei, rechtstreeks van God kwam.

De woorden waren zo toegesneden op mijn persoon, leken zozeer voor mij bestemd, dat ik tot de overtuiging kwam dat God door hem tot mij sprak.

Toen wist ik dat ook ik de vrijmoedigheid en het vertrouwen mocht hebben dat ik genodigd was de

dood van Jezus Christus mee te vieren. Want in onze kerk gaan alleen degenen aan het avondmaal die daadwerkelijk geloven dat Hij ook voor hun zonden heeft betaald. Vanaf toen mocht ik geloven dat ik in het offer van Jezus Christus begrepen ben en dat hij ook voor mijn zonden heeft geleden en mijn schuld heeft verzoend bij God.”

Was u voor uw dertigste dan geen gelovige?

„Er is een tijd geweest waarin ik niet met hem leefde. Ik ging wel keurig naar de kerk, deed al mijn plichtplegingen – bijbellezen, bidden, leven naar de Bijbel – maar mijn hart was er niet echt in betrokken. Ik kende Jezus Christus toen nog niet als mijn persoonlijke zaligmaker. Mijn hoofd stond er niet naar. Ik was te veel op mezelf gericht.

Het is een geleidelijk proces geweest, van mijn zestiende tot mijn dertigste. Niet dat ik daar erg mee zat. Ik wist wel dat het oordeel eraan zat te komen, maar tegelijkertijd wist ik dat er bij God altijd vergeving mogelijk is. En toch ben ik met de jaren steeds dichter bij de geloofsgehoorzaamheid gekomen die hoort bij het vertrouwen dat Jezus Christus ook voor jou gestorven is. Ik heb ontdekt dat Jezus ook van mij hield. Zijn liefde heeft me gebracht tot wederliefde.”

Hebt u sinds dat eerste avondmaal andere ervaringen van contact met God gehad?

„Na die eerste keer heb ik nog veel sterkere ervaringen gehad dat God tot me sprak. Dat kon zijn tijdens het Bijbellezen, iets wat wij in ons gezin meerdere keren per dag doen – we lezen hem van vers naar vers, stukjes volgens een bepaalde dagboekvolgorde, en door de bijbel zo maar ergens open te slaan en te lezen wat er voorkomt. Op al die manieren gebeurt het dat ik me door Hem aangesproken weet.

Dit kan ook gebeuren in het contact met medechristenen. Soms springt er opeens een vonk over, ervaar ik een stuk geestelijk contact, en daarin is dan God aanwezig.

Wij geloven dat God ons hele leven leidt, tot in de kleinste details. Zoals de Bijbel het zegt: 'Zonder de wil van de Hemelse Vader zal er geen haar van uw hoofd vallen'.

Ook toen ik gebeld werd of ik door Trouw geïnterviewd wilde worden, zag ik daarin de hand van God. Ik heb even bedenktijd gevraagd, om me af te vragen of het goed zou zijn om daaraan mee te werken. En ik heb ervoor gebeden.

Als antwoord klonk er geen stem uit de hemel, maar wel gaf God mij de overtuiging dat ik het moest doen.”

Doet u alles waarvan u gelooft dat God het wil?

„Ik sta op het punt met mijn gezin af te reizen naar Malawi, om daar bij de ontwikkeling van een bijbelschool te gaan helpen. Dit met het grote doel de verheerlijking van Gods naam, en de redding van medemensen. Want ook de mensen in Malawi moeten Jezus Christus leren kennen.”

Waarom probeert u dat niet eerst in het ongelovige Nederland?

„Wij gaan waar God ons wil hebben.”

Albert van Bragt (43) werkte eerst in het bedrijfsleven, toen bij In de Rechte Straat, en nu is hij zendingswerker in opleiding. Voor de organisatie Zending Hersteld Hervormde Kerk vertrekt hij in oktober met zijn gezin naar Malawi.

Trouw 02-10-2009

Religieuze belevenissen

Hyperventilatie doordrong mij van mijn sterfelijkheid

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Karunesh Vergouwen.

Wat hebt u meegemaakt?

„Eind jaren zeventig heb ik drie jaar lang onder de terreur geleefd van de ervaring dat iemand mij uit mijn lichaam probeerde te trekken – niet dat ik geloofde dat er echt iemand was die dat deed,

maar het is de beste omschrijving van wat ik voelde: dat er iets van buiten kwam, terwijl ik er alleen toeschouwer van was. Het leek tijdens zo'n aanval wel of er iemand met me aan het joyrijden ging. Ik kon niet meer ontspannen bij een popconcert of in de bioscoop zijn of rustig autorijden. Achtergrondgeluiden zwollen aan tot oorverdovend lawaai, tot ik het gevoel kreeg uit mijn lichaam te worden gerukt of tot niets te worden samengedrukt. Dat was ontzettend bedreigend. Ik had steeds het idee dat mijn laatste minuut had geslagen, raakte in paniek uit pure doodsangst. Als reactie daarop ging ik heel snel ademen.

Ik ontwikkelde allerlei strategieën om ermee om te gaan. Ik vluchtte weg als het weer gebeurde, zodat er geen anderen waren die het konden zien. En ik kneep mezelf hard, alsof dat zou helpen om me in mijn lichaam te houden. Na verloop van tijd begon ik kritische vragen te stellen: als ik dan toch dood moet, waarom gebeurt het dan niet gewoon 's nachts?

Na drie jaar terreur heb ik besloten dat het afgelopen moest zijn. Ik zei tegen mijn vriendin: 'Morgen heb ik het niet meer. Of ik ben dood, of het lijden is over.'

Op aanraden van mijn vrouw ben ik de volgende dag naar een vriendin van haar gegaan die therapeut was. 'Is er iets wat je kwijt wilt', vroeg ze. Ik werd duizelig. 'Mag ik liggen', vroeg ik. Dat mocht. Na anderhalf uur kwam ik weer bij. Ik lag zo stijf als een blok beton op de grond, kon alleen mijn ogen nog maar bewegen. Maar ik was niet bang, merkte ik tot mijn verrassing. Het enige dat in me opkwam was dat ik een andere manier van communiceren zou moeten leren, als dit zo zou blijven.

De therapeut vertelde dat ik in die anderhalf uur heel speciaal had liggen ademen. Net als een baby ademde ik voortdurend in en uit, zonder pauzes. Ze noemde dat 'spiritueel ademen', 'rebirthing' of 'rondademen'.

Toen moest ik lachen. In een oogwenk was de stijfheid verdwenen. Alle spanning stroomde weg, ook de spanning waarvan ik nooit had geweten dat ik die in me had. Vanaf toen heb ik nooit meer een terreuraanval gehad."

Hoe verklaart u deze aanvallen achteraf?

„De joyrijder die ik dacht te voelen, was mijn eigen levensenergie, de kracht die ervoor zorgt dat je in je lichaam blijft rondlopen. Als deze energie wegvalt, sterf je.

Later bleken de aanvallen een vorm van hyperventilatie te heten. Maar zo heb ik het nooit genoemd en ik heb achteraf ook nooit meer van aanvallen gesproken. Achteraf gezien kwamen ze voort uit angst voor controleverlies. Ik weet zeker dat als ik de eerste keer had kunnen ontspannen en me had kunnen overgeven, het ook de laatste keer was geweest.

Ik ben een opleiding tot ademtherapeut gaan volgen. Daarin heb ik ervaren hoe ik tijdens mijn geboorte na een klap op mijn rug van de dokter heel diep inademde. Maar de schrik zat er vanaf toen in.

Dankzij de ademhalingsoefeningen die ik leerde, heb ik de bijzondere ervaring gehad dat ik in de kern een entiteit levensenergie ben die niets met mijn persoonlijkheid te maken heeft. Dat is slechts een tijdens mijn leven opgebouwde gedachtenconstructie waarin ik ben gaan geloven."

Wat hebt u met dit inzicht gedaan?

„In de tijd ervoor had ik mezelf helemaal geïdentificeerd met de gedachten die ik over mijzelf had. Ik stond uit medelijden altijd klaar voor anderen. Het leverde me een burn-out op. Het was een overblijfsel van mijn katholieke jeugd waarin ik geleerd had dat je jezelf moest wegcijferen. Ik deed dat vooral om mezelf voor hulp van anderen af te scherm.

Ik was bezig me dood te lopen, tot de doodsangst uit de hoge hoed kwam zetten. Ik leefde net als iedereen alsof ik onsterfelijk was. Hyperventilatie haalde dat idee op een overweldigende manier onderuit. Het is goed van je eigen sterfelijkheid doordrongen te zijn. Het helpt om anderen te helpen met mededogen in plaats van uit medelijden."

Karunesh Vergouwen (57) is ademtherapeut. Bhagwan heeft hem eind jaren zeventig de naam Karunesh gegeven – Sanskriet voor 'God van mededogen'.

Trouw 16-10-2009

Religieuze belevenissen

Bevrijd van het klemmende roomse geloofsleven

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Dick Springorum.

Wat hebt u meegemaakt?

„Het geloof was bij ons even vanzelfsprekend als ademen. Ik was misdienaar en hielp de priesters. De priester werd zeer gerespecteerd. Hij was een soort magiër die door zijn wijding over hemelse krachten beschikte die hem in staat stelden tot het onbegrijpelijke wonder van de verandering van brood en wijn in het lichaam en bloed van Christus. Dat geloofde je ook al zag of proefde je dat niet. Dat konden alleen priesters.

Niet iedere misdienaar werd priester, want daarvoor had je een roeping nodig. Die had ik. God koos, geloofden wij, zijn priesters uit, ogenschijnlijk heel willekeurig, maar toch heel secuur. Dat vertelde de broeder-onderwijzer van de tweede klas. 'Jij, en jij en jij bijvoorbeeld', zei hij terwijl hij willekeurig enkele jongens aanwees. Ik dacht en voelde het, en tenslotte wist ik het zeker: hij had ook mij aangewezen.

Thuisgekomen vertelde ik het mijn moeder, en die wist het heel zeker: het was de hand van God geweest, die de broeder als instrument had gebruikt om mij aan te wijzen. Ik was acht en ik had roeping.”

Had u tien jaar later nog steeds roeping?

„Ik ging eerst naar het klein- en toen naar het grootseminarie, alle twee intern bij de dominicanen. Ik kon genieten van het heerlijke zondagsgevoel en van de uitbundige missen en het bleef nog lang een vanzelfsprekendheid dat ik geroepen was.

Maar langzaam kwam de twijfel op. Zoals toen er opeens een jongen wegging. Dat kon dus zomaar, realiseerde ik me met een schok, ook ik zou vanavond nog thuis kunnen zijn.

Door contacten met de buitenwereld kreeg ik steeds meer vragen. Zoals toen na een kerstviering op een kazerne in Wezep een officier een praatje met me kwam maken.

Wat is God nou eigenlijk, wilde hij wel eens weten. Toen ik zei het niet precies te weten, begon hij met: 'Als jullie het niet weten, hoe moeten wij het dan weten?' Ik begon te blozen.

En zo waren er meer momenten die de twijfel aanjoegen. De zuivere adventstemming en het mystieke paasgevoel van weleer waren verdwenen, maar de pater magister, mijn geestelijke leidsman, met wie ik er een keer over sprak glimlachte. Geen zorgen maken en gewoon de rituelen van alledag blijven doen, was zijn remedie. Maar ik worstelde door.

Een beetje vreemd was het immers wel om als vader je zoon een zeer bloedige en pijnlijke kruisdood te laten sterven, als zoenoffer, alleen om je weer gunstig te laten stemmen omdat Adam ooit gezondigd heeft.

En die roeping van me. Die berustte op geloof. Maar hoe geloofwaardig was mijn geloof eigenlijk? Niet dus. Theologen zoals Bonhoeffer en Bultmann en vooral Robinson met zijn bestseller 'Honest to God' hebben bijgedragen aan mijn vertrek. Zij keerden zich tegen het idee van een bovennatuurlijke en persoonlijke God waarop de kerkelijke leer gebouwd was. Zij boden een weldadig perspectief, maar niet voldoende om daarvoor in de kerk te blijven.

En ook de wereld buiten het klooster bleef trekken. Op een jeugdkamp met leiders en leidsters kwam ik, om met Dante te spreken, mijn 'Beatrice' tegen. Toen ik haar later, nadat ik was uitgetreden, opnieuw ontmoette, werd zij mijn levensgezel.”

Als u terugkijkt op 'het rijke roomse leven', is dat dan ook 'lost paradise' voor u?

„Nee hoor, ik ben niets kostbaars verloren. Weliswaar was de wereld van mijn vroege jeugd heel gesloten, en daarmee geborgen en veilig. Maar er was ook het beangstigende zondebesef. Mijn vertrek heeft me uiteindelijk alleen maar opgelucht. Ik voel me juist van het klemmende roomse geloofsleven bevrijd.

De bevrijding is me aanvankelijk overkomen. Het begon passief, later werd het actief. Ik besepte dat het wereldbeeld van het geloof voor mij niet acceptabel is.

Ik moet het in dit leven zelf zien te redden, niet in een of ander ideologisch gemotiveerd clubverband. Ik kom nooit meer in een kerk anders dan als toerist. Dan denk ik: tja, zo was het.”

Dick Springorum (68) was universitair hoofddocent 'Taalgebruik en communicatie' aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Onlangs verscheen van hem bij de Valkhofpers het boekje 'Tussen hemel en aarde' over zijn katholieke jeugd.

Trouw 30-10-2009

Religieuze belevenissen

Op mijn veertiende kwam de ommekeer

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Jennifer Roelofs.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik was vijf toen mijn ouders gingen scheiden. Dat heeft veel invloed op me gehad. Ik was bang dat het mijn schuld was. Op school was ik erg onzeker, had een minderwaardigheidsgevoel en was altijd bang mensen teleur te stellen. Ik was verlegen en had weinig vriendinnetjes. En ik werd gepest, waardoor ik nog stiller werd, wat weer pesten uitlokte.

„Na de scheiding gingen de vier kinderen naar mijn moeder. Toen mijn zussen stopten met naar de kerk gaan, ben ik ook gestopt. Totdat ik op mijn negende een vriendinnetje kreeg dat me meevroeg naar haar kerk, een pinkstergemeente van Johan Maasbach. Daar was ik ook heel stil en verlegen, maar ik werd er niet gepest.

„Op mijn veertiende kwam de ommekeer. Ik leerde mijn gevoelens te verwoorden in gedichten. Daardoor heb ik mezelf ontdekt en ben ik veranderd. Ik las mijn gedichten voor in de kerk, ging er meespelen in toneelstukken en als we de straat op gingen om te evangeliseren, las ik ook daar mijn gedichten voor.

„Een kleine bloemlezing:

De Bijbel is geen sprookjesboek,

het is de waarheid die ik zoek.

De waarheid in mijn leven

door God aan mij gegeven.

En: Geloof is simpel en bestaat uit eenvoud,

maar het is moeilijk te geloven voor iemand die niet van de waarheid houdt.

„Ik ging steeds meer durven. Ik zag uit naar de weekeinden, maar ook op school ging het steeds beter en werd het leuker. Met de uitreiking van onze vmbo-diploma's heb ik zelfs een speech gehouden.”

In hoeverre schrijft u deze vooruitgang toe aan de hulp van God?

„Als ik het moeilijk had en bad, kwam er altijd antwoord en steun. Bijvoorbeeld in de vorm van een innerlijke stem die zachtjes zoiets zei als: 'Je hoeft niet bang te zijn, ik ben je vader en zal altijd bij je zijn'. Het is moeilijk uit te leggen, maar in het praten met God tijdens het gebed heb ik geleerd mijn gevoelens te uiten, eerst tegenover Hem, daarna ook tegenover anderen.

„God heeft me mijn dichttalent gegeven, zeker weten. Als ik zomaar ga zitten om een gedicht te schrijven, kan ik vaak lang wachten, maar als ik eerst bid voordat ik begin, stromen de woorden uit mijn pen.”

U dicht ook: 'De vijand deinsde steeds een beetje achteruit, we schreeuwden in Jezus' naam en hij gilte luid'. Hebt u soms iets heftigs meegemaakt?

„Op mijn veertiende werd ik via de vriendin die me had meegenomen naar de kerk verliefd op een jongen uit een andere pinkstergemeente. Op ons zestiende bleek dat we verliefd waren op elkaar. Toen zijn we ervoor gaan bidden om te weten te komen of we de ware voor elkaar mochten zijn. In die jaren kon het moeilijk zijn. Er waren perioden dat we elkaar niet zagen, omdat ik het te druk had met mijn huiswerk bijvoorbeeld. En dan was er altijd de onzekerheid of de ander niet een andere liefde tegen het lijf zou lopen.

„Satan had ons graag uit elkaar gespeeld, maar dat is hem niet gelukt, ook dankzij het vele bidden, niet alleen van onszelf, maar ook van anderen. Dat bleek als iemand me in de kerk aansprak met de boodschap: 'Ik heb voor je gebeden want ik had op mijn hart voor je dat je een goede man tegenkomt'. Die had ik dus allang ontmoet, maar dat wisten ze niet. Ik zag er de bevestiging in van God dat het goed was. Nu zijn we verloofd en volgend jaar gaan we trouwen en samenwonen.

„Ik heb in mijn leven ook vaker gedacht dat ik het prima zou vinden als het opeens zou ophouden. Het pesten en de drukte op school, de problemen thuis, waarom moet ik er nog zijn, dacht ik dan. Maar ik wist evengoed dat God mij niet voor niets op de wereld heeft gezet.”

Jennifer Roelofs (19) werkt in de kinderopvang. Onlangs heeft ze in eigen beheer de dichtbundel 'Een hand in mijn leven' gepubliceerd. Deze is te bestellen op boekscout.nl/html/boek.asp?id=1059

Trouw 06-11-2009

Religieuze belevenissen

'Ik begreep dat er een innerlijke leiding moet zijn'

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Wil Noordman.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ik groeide op in een eenvoudig katholiek gezin in Arnhem, en heb van nabij de ellende gezien van de oorlog. Al vroeg kwam ik in aanraking met ziekte en dood. Mijn moeder stierf in 1942.

Wellicht heeft het met deze achtergrond te maken dat ik al van jongs af aan een onbestemd gevoel van vervreemding en heimwee ken. Ik had dan het idee dat wat ik aan schoonheid zag en meemaakte aan liefde niet was wat het leek, een afschaduwing is van iets anders. Ik vroeg me wel eens af wat erachter zit, maar als jonge meid levend in een hectische tijd ging ik daar verder niet op in.

Later heb ik het geanalyseerd en ben ik tot de overtuiging gekomen dat het gevoel van ontheemding niet zuiver psychologisch te verklaren is. Er zat meer achter, iets wat Plato aanduidde in zijn vergelijking van de grot, waarin schaduwen te zien zijn die laten zien wat er zich afspeelt in de ware wereld die er buiten ligt. Dat was de wereld waar de mystici over schreven. Ik las in de jaren zestig boeken van Teilhard de Chardin en Dag Hammarskjöld. Diens 'Merkstenen' was als een bijbeltje voor me. Ik verborg die boeken, want ik schaamde me voor het idee dat een jonge meid als ik bezig is met zulke zware, gelovige kost.”

Vond u erin wat u zocht?

„Naast mijn werk probeerde ik mijn zoektocht voort te zetten, maar allerlei bezigheden en omstandigheden hielden me ervan af om er serieus studie van te gaan maken. Op mijn vijftigste kreeg ik pas de kans er meer tijd in te stoppen. Omdat ik graag in het pastoraat wilde ben ik theologie gaan studeren, vooral de feministische en politieke richtingen.

Maar dat was zeer eenzijdig. Ik was zelf ook actief in de kerkelijke vredesbeweging, maar ik miste de zelfreflectie en het stil zijn. Ik had al kennisgemaakt met allerlei esoterische leringen en ook mijn eindschrijving ging daarover, maar dat dit een ander soort van wetenschap was dan die op de universiteit geleerd werd, ging er daar niet in. Vooruitstrevende theologen moesten weinig hebben

van het traditionele beeld van een andere, hogere wereld, terwijl dat voor mij altijd een realiteit is geweest. Met een leven na de dood moest je bij hen niet aankomen. Ik dacht dan: ze komen er vanzelf wel een keer achter.”

U bleef zich ook daar ontheemd voelen?

„Het gevoel van ontheemding is door de jaren alleen maar sterker geworden. Ik heb het inzicht gekregen dat we hier op aarde een taak hebben, maar dat we eigenlijk ergens anders thuis horen.”
Hoe hebt u dat gemerkt?

„Vanaf mijn veertigste hield ik een dagboek bij, en toen merkte ik dat het kon gebeuren dat ik dingen schreef die ik niet zelf bedacht had. Ik begreep dat er een innerlijke leiding moet zijn, en op mijn zestigste wist ik dat ik in een innerlijke opleiding zat. Eerst ging het er stap voor stap om me te zuiveren van zwakke kanten van mezelf, zoals gejaagdheid, nervositeit en onzekerheid. Het bleek nodig mezelf stevig aan te pakken, omdat wat ik als goede wil in me zag toch vaak nog te veel mijn egocentrische willetje was.

Ook leerde ik dat het niet gaat om mooie spirituele gevoelens. Johannes van het Kruis noemt dat 'geestelijke gulzigheid'. De onzichtbare begeleiding was er op gericht zelfstandig te worden zonder afhankelijk te maken.”

Beseft u dat dit veel mensen die uw vergaande geloof niet delen raar in de oren klinkt?

„Er rust inderdaad een taboe op. Maar die mensen moeten wel bedenken dat het hierbij helemaal niet om mij gaat. Ik heb hoogstens geleerd mijn antenne te gebruiken zodat ik wellicht als bemiddelaar kan dienen. Zo zag ik hoe wij mensen een brug kunnen zijn tussen hemel en aarde, dat we hiertoe steeds weer worden uitgenodigd. Ik zag dat met mijn geestesoog in symbolen. Ook zag ik gedekte tafels waar onzichtbare helpers de mensen voorzagen van brood en rozen, van fysiek en geestelijk voedsel. Ik zag verder aartsengel Michaël Het Plan uitrollen waarin staat hoe de mensheid geholpen gaat worden. Ik kon het nog niet lezen. Als de tijd daar is, zou ik het, samen met anderen, mogen uitdragen.”

Wil Noordman (76) werkte aan een Riagg, was docente in het agogisch beroepsonderwijs en studeerde theologie aan de Universiteit van Utrecht.

Trouw 03-07-2009

Religieuze belevenissen

In de wolken zag ik zijn baard. Hij leek tastbaar

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Ilona van Voorst tot Voorst - Van Nispen tot Sevenaer.

Wat hebt u meegemaakt?

„Na mijn rechtenstudie wilde ik weg uit Nederland. Ik wilde op reis, de wereld in. Eerst ging ik naar Zuid Afrika, en van daaruit met een groepsreis mee naar Botswana.

Ik voelde me verschrikkelijk ongelukkig op die reis, vooral om de mensen in de groep die bestond uit Australiërs en Amerikanen die over niets anders konden praten dan over bezit en de hele dag foto's aan het maken waren. We kampeerden middenin een wildpark op een plek die je niet kon verlaten, omdat er overal leeuwen rondliepen die je konden bespringen.

Wat was ik daar met de verkeerde mensen op de verkeerde plek.

Ik voelde me eenzaam, en die eenzaamheid betrof meer dan alleen de situatie, maar mijn hele existentie. Ik wist niet waar ik het zoeken moest. Terwijl ik zo ongelukkig aan het zijn was, keek ik omhoog naar de wolken – je moet het ergens zoeken, dus wat is er beter dan in het abstracte boven? Ik ervoer een overweldigende aanwezigheid van God. Met een soort meewarige glimlach keek hij naar mij vanuit de wolken. In de wolken zag ik zijn baard.

Dat bedoel ik niet oelwapperig, alsof ik zou geloven dat daar echt een man met een baard in de wolken zat. Hij leek samen te vallen met de contouren van de wolken zodat hij tastbaar leek. Dat meer dan alleen symbolisch: God was daar écht.

Ik voelde dat hij zoiets zei als 'Ilona ben er altijd voor jullie mensen. Maar ieder mens neemt zichzelf mee en daar verlos ik je niet van. Dat komt ervan als je in je eentje in zo'n groep op safari gaat.' Ik had altijd in God geloofd, maar het was voor het eerst van mijn leven dat ik beleefde dat God concreet aanwezig was en hij een boodschap voor me had.

Ik proefde zelfs een zekere relativerende humor – 'Je hebt voor deze situatie gekozen, meisje. Los het dus ook maar zelf op. Ik ben geen tovenaar.'"

Heeft deze beleving invloed gehad?

„Deze ervaring van ontmoeting met God was zo sterk dat ik erna twijfelde of ik misschien een roeping had en non moest worden. Erna heb ik een half jaar in Zuid Afrika bij een supermarktketen gewerkt en daar maakte ik zoveel mee dat het idee wat naar de achtergrond verdween. Maar toen ik daarna in Egypte kwam en met een aantal nonnen naar de Sinaï ging om een tijdje in een klooster aan de voet van de berg van Mozes te verblijven, werd het weer actueel. Ik kreeg daar weer het gevoel dicht bij God te zijn. 's Avonds puzzelde ik op de Bijbel alsof het een reisgids was: waar precies zou Mozes welke berg op zijn gegaan? Het bidden en het in een groep in stilte door de woestijn lopen vond ik mooi. Alleen leken mij de nonnen veel oppervlakkiger dan ik had gedacht: aan het eind van de dag gingen de sokjes uit en gingen zij die langdurig wassen en er werd vooral veel tijd besteed aan het keurig ophangen. Zelfs de gesprekken gingen hierover. Ik vond dat zonde van de tijd, dus terwijl zij aan het wassen waren wandelde ik in mijn eentje de woestijn in en kwam ik bij verlaten kapelletjes waar vroeger ascetisch levende monniken zaten. Ik ging daar in de doodse stilte achter het altaar staan, en proefde er de geschiedenis en God. Ik voelde me sterk en gelukkig. Toen ik weer terugkwam bij de nonnen in het klooster, wist ik het zeker: hun manier van leven is niets voor mij.”

Voelde u zich vanaf dat moment helemaal niet meer of wellicht op een andere manier geroepen?

„Nog steeds ervaar ik vaak de aanwezigheid van God. Speciaal in andere mensen. Daardoor weet ik dat het middelpunt van mijn bestaan niet bij mij zelf ligt.

Zou ik daar niet naar leven, dan zou ik het gevoel krijgen God in de steek te laten, te zijn zoals een mens die niet ziet hoeveel een ander haar lief heeft. God zou daar ondanks zijn verheven grootsheid verdriet om hebben – niets menselijks is hem denk ik vreemd.

Ik herken me zeer in Jezus. Hij was een heel eigen, origineel en zeer betrouwbaar figuur. Zijn principiële houding en zijn onvermogen onrecht te gedogen inspireren me. En ook hij was soms ontzettend alleen.”

Ilona van Voorst tot Voorst - Van Nispen tot Sevenaer (47) heeft de stichting Creatief Onderwijs opgericht, die zich verbetering van het onderwijs ten doel stelt met lessen met 'hart, hoofd en handen'.

Trouw 17-07-2009

Religieuze belevenissen

'Soms ben ik boos op God, hij is een ongrijpbare minnaar'

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Esther Hugenholtz.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ieder jaar beleef ik Jom Kippoer of Grote Verzoendag als de heiligste dag van het jaar. Het begint al tien dagen ervoor, met joods Nieuwjaar. Dan is het tijd schoon schip te maken en de mensen met

wie je wat goed te maken heb te benaderen en ze om vergiffenis te vragen. Soms deed ik dat met lood in de schoenen en dat kan soms misgaan: op een keer accepteerde een niet-joodse vriend mijn vraag om vergiffenis niet, hij noemde me hypocriet. Op de tiende avond breekt Grote Verzoendag aan. In het wit ga ik dan naar de synagoge om 25 uur te vasten en te bidden, te bidden en te bidden. Nu is het tijd om aan God vergiffenis te vragen. Eerst ontdoe ik me zoals dat hoort van alle gebroken beloften van het jaar ervoor: 'Oké God, het is niet gelukt minder te roddelen en geduldiger te zijn. Vergeef me dat'. Een uur of twee later weer naar huis en 's ochtends opnieuw naar de synagoge voor de speciale gebeden waarin collectief vergeving wordt gevraagd voor diefstal, voor overspel, voor wat al niet. Deze dag maak ik net als iedereen de diepste buiging die in het jodendom gangbaar is: ik buig dan zo diep dat mijn hoofd de grond raakt. Er wordt soms heel wat afgehuild en het kan gebeuren dat ook ik het niet helemaal droog houd.

Vasten is een krachtige manier om berouw te tonen. Door afstand te nemen van natuurlijke lichamelijke behoeften zoals water en voedsel breng ik een offer aan de Eeuwige. Aan het eind ben ik steevast lichamelijk en emotioneel uitgeput. En tegelijkertijd voelt het als een nieuwe start." Had u nooit de neiging uw God ook te vragen zijn excuses te maken voor alle narigheid die mensen overkomt – of is uw God daar niet verantwoordelijk voor?

„Ik kom uit een domineesgeslacht maar ben atheïstisch, humanistisch opgevoed. Zelf had ik altijd wel een religieus gevoel, maar toen ik op mijn negende mijn vader na een ziekbed verloor en toen op mijn vijftiende mijn broer stierf door een verkeersongeluk, had ik het helemaal met God gehad. Ik vroeg een predikant naar het waarom. Hij zei: Tja kindje, ik weet het ook niet. Misschien was het Gods wil'. Daar kon ik niks mee, ik was heel boos. De zeven jaar die volgden was ik een atheïst. Maar ja, het bloed kruipt waar het niet gaan kan. Bij nader inzien vond ik ontkennen dat God bestaat een uitvlucht. Wie God ontkent, houdt hem niet verantwoordelijk. Ik had me toch altijd speciaal aangetrokken gevoeld tot het jodendom. De joodse religie staat bol van de mensen die tegen God in protest gingen. Er is ruimte voor verbijstering en woede. Ik geloof dat God ruimhartig genoeg is om het te begrijpen als mensen zeggen 'God, flikker op. Ik protesteer'.

Ik benadruk het verbond, dus ik kan zeggen: 'Hallo, mijn hoela, dit is onredelijk'. Wij kunnen met onze beperkte geest natuurlijk niet zien wat redelijk is en wat niet, maar we hebben het morele recht erover te oordelen. Auschwitz was meer dan onredelijk en dan druk ik me nog zacht uit. En we hebben allemaal onze tzoeres, moeilijkheden, gehad.

Ik vind het fijn om tegen God te zeggen: 'Hier ben ik het niet mee eens'. Gerechtvaardigde woede is prima, maar ik wil ook weer niet als een existentiële peuter door het leven heen stampen. Ik heb wel recht op mijn emoties, maar een volwassen relatie met God houdt meer in."

Wat?

„Ik kan God zien als een vertrouweling bij wie ik alles kwijt kan. Ik ervaar dat ik een relatie heb met een persoonlijke God. En in een gezonde relatie kun je behalve boos zijn op je geliefde ook liefde geven.

In het jodendom zijn je spirituele ervaringen ingekaderd in voorgeschreven ritueel. Er zijn allerhande regels over wat wanneer niet te doen, wat wel, en hoe. Er zijn wetten voor alles: wat en hoe te eten, omgang met andere mensen, seks, noem maar op. Zo herinnert mijn koosjere huishouden me eraan dat voedsel heilig is. Ik eet voornamelijk vegetarisch en geef zo uitdrukking aan ons eeuwig verbond. En voordat ik een hap of slok neem vraag ik de zegen – heel discreet, zonder dat niemand er wat van merkt.

Al deze gebruiken mogen best vaak alleen maar routine zijn. Ik doe ze niet om de spirituele kick, maar als uiting van mijn liefde voor God. Zo heilig ik het alledaagse leven en ben ik me bewust van Gods overvloeiende liefde die zich overal in uit. Dat geeft het leven een zekere goddelijke glans. Soms kan er plotseling iets bijzonders gebeuren. Zoals toen ik een keer uit een glas water dronk en ondertussen getroffen werd door het besef dat dit water een weg achter de rug heeft van dertien miljard jaar voordat het in mijn keel belandde. God is een ongrijpbare minnaar."

Esther Hugenholtz (31) studeerde antropologie en volgt nu een vijfjarige opleiding tot rabbijn in Los Angeles.

Trouw 20-11-2009

Religieuze belevenissen

Op het ijs liggend wist ik: de Schepper bracht me tot staan

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Leo Fijen.

Wat hebt u meegemaakt?

„Ondanks de waarschuwingen van mijn vrouw ben ik vorige winter toch gaan schaatsen. Ik ben onderuitgegaan en heb mijn arm gebroken. Het bloedde vreselijk en het bot stak eruit. Ik werd geopereerd.

Eigenlijk wist ik het al toen ik op het ijs lag: dit is een teken. De tijd ervoor had ik maar doorgerend, het veel te druk gehad. En alle waarschuwingen in de wind geslagen. Ik was niet voor niets gevallen, ik was tot stilstand gebracht. Nu moest ik wel gas terugnemen. En ik zag er de boodschap in dat ik me moest beraden over de vraag hoe ik mijn leven anders in moest richten.”

Wat denkt u: was u het die in deze nare gebeurtenis maar liever een boodschap zag, of gelooft u dat 'de andere wereld' ermee te maken had?

„Absoluut. De Schepper heeft me een taak gegeven en hij heeft me toen tot staan gebracht.”

U werd gestraft?

„Het was voor mij eerder een opluchting. Eindelijk kon ik uitrusten. Hij heeft me zo een handje geholpen.”

Als een armbreuk een teken is, is dan niet alles wat je overkomt een teken?

„Ik zie niet in alle narigheid een teken. Je gaat een teken pas verstaan als je de tijd ervoor neemt, rustig en stil wordt. Dan kan de betekenis zich gaan ontvouwen, kun je zien of die standhoudt, of die je heelt en je verbondenheid met anderen en met het leven vergroot. Dan blijkt pas werkelijk of je een gebeurtenis als teken moet opvatten of niet.”

Gaf 'de andere wereld' u ook troost?

„Tussen de narcose en het wakker worden was het niet om uit te houden. Ik voelde me bedrukt, maar huilen kon ik niet. Toen verschenen mijn overleden vader en moeder aan mijn bed. Het was geen droom en het was geen fantasie. Ze waren daar echt, zo beleefde ik het. Op mijn allermoeilijkste moment in jaren waren ze daar en ze namen de ballast van me af.”

U praat erover alsof u er geen twijfel bij hebt.

„Die heb ik inderdaad niet. Ik ben er volledig van overtuigd omdat ik ze levensgroot voor me zag.” Al lijkt het echt, is er niet genoeg reden om aan de echtheid ervan te twijfelen?

„Ik vind de vraag of het écht echt is volkomen irrelevant. Het hoe of wat interesseert me niet.

Er is iets gebeurd met me. Mijn ouders verschenen aan het bed. In hun gestalte zag ik de barmhartigheid van God. Hij gaat mijn begrip te boven, maar ik ben ervan overtuigd dat hij met me op trekt.

God is er niet elke dag, maar als je stil wordt en de tijd neemt, merk je dat juist in de diepste eenzaamheid een omkering kan plaatsvinden. Dan ben je in plaats van eenzaam samen met de ene.”

Had u ook ervaringen die wel een hoog 'alsof-karakter' hadden?

„Jawel. In de nacht van Witte Donderdag op Goede Vrijdag was ik op uitnodiging van een jongerengroep in een wake in de Taborkerk in Zoetermeer. Ik zat in het liturgieboekje te bladeren toen ik op een lied van Huub Oosterhuis stuitte: 'Die naar menselijke gewoonte'. Mijn adem stakte. Al maanden was ik tevergeefs op zoek naar de tekst die mijn vader op zijn sterfbed had gezongen, en hier was die plotseling. Toen hoorde ik de stem van mijn vader alsof hij daar in de stilte tegen mij praatte. Alsof hij daar was.

Daarna had ik nog een ervaring in Rome die mij het gevoel gaf dat mijn vader echt over mij waakt, ook na zijn dood.

Ik stond temidden van duizenden bij de Sint Pieter toen er plotseling iemand op mijn schouder tikte. Het was de jongste broer van mijn vader. We waren verbijsterd. Mijn oom had me gegroet op een plek waar ik hem niet had verwacht. Ik wist zeker dat hij gestuurd was door mijn vader, om me even een hart onder de riem te steken. Een godsgeschenk.”

Leo Fijen (54) is chef religieuze programma's van RKK en KRO. Onlangs verscheen van hem het boek 'Man onderuit. Lessen in afhankelijkheid'. ISBN 9789025960261.

Trouw 11-12-2009

Religieuze belevenissen

Als tarot iets verklaarbaars wordt, dan stop ik ermee

Koert van der Velde

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: Marissa van der Laars.

Wat hebt u beleefd?

„Op mijn dertiende was ik zeer geïnteresseerd in horrorverhalen over vampiers en heksen. Ik ging op internet zoeken naar meer en toen ontdekte ik dat er ook tegenwoordig nog heksen zijn en dat die een religieuze beweging vormen. Ik heb er een paar boeken over gekocht, werd lid van een aantal websites, maakte mijn eigen pendel en runenstenen, en kocht een pakje tarotkaarten. Hiermee ben ik gaan experimenteren. Al heb ik een atheïstische opvoeding gehad, toch vond ik deze zaken hartstikke interessant.”

Wat waren uw bevindingen?

„Ik merkte al snel dat hekserij niets is voor mij. Ik geloof niet zo in goden en hogere machten, wil daar eerst wel eens iets van bewijs voor zien. En het idee van een god die alles beheerst bevalt me al helemaal niet. Ik heb ook nog nooit het gevoel gehad dat zo'n hogere wereld bestaat. Wel vind ik het een boeiend idee. Je hoeft er niet in te geloven om het mooi te vinden.

Bovendien houd ik niet van groepsrituelen. Ik zou best een keertje willen meedoen, maar de meeste heksen geloven in de hogere machten die ze aanroepen, en zij moeten dan wel weten dat ik daar niet in geloof.

Tarot is me blijven fascineren. Ik trek wel eens een kaart voor mijzelf of voor een ander en dan klopt het vaak. Wat is hier aan de hand, vraag ik me dan af. Zijn de boodschappen zo algemeen dat iedereen zich er altijd in kan vinden? Dat kan vaak zo zijn, maar het verklaart niet elke trekking. Soms zijn de boodschappen specifiek en kloppen ze toch.

Ik vraag bijna nooit naar de toekomst. Ik geloof namelijk niet dat die vast ligt. Wel stel ik vragen over wie ik ben. De vele symbolen op de kaarten vind ik nog wel het mooiste eraan. Ze zetten me aan het denken. Er was een tijd dat ik ze allemaal uit mijn hoofd kende.

Ik zou ook best wel eens glaasje willen draaien, op zo'n oudjaborst. Dat is een beetje spooky. De reden dat ik het nog niet gedaan heb is dat de bekenden met wie ik het zou kunnen doen allemaal ver weg wonen. Ik ken ze via internet. Op school ben ik een eenling in deze interesses.”

Is het alleen interesse of heeft het ook een groter belang?

„Er was een tijd dat ik soms uit het pak kaarten er een trok omdat ik een steuntje in de rug nodig had. Maar dat vind ik eigenlijk niet goed. Het moet een hobby blijven, niet mijn hele leven tekenen. Tegelijkertijd fascineert het me mateloos als dit voor mensen anders ligt. In Nederland zijn ook de meeste christenen maar voor een klein stukje van hun leven christelijk. In Japan is dat anders. Daar zijn religies helemaal verweven met het dagelijks leven, en met elkaar. En toen ik in Egypte de grootsheid zag van de oude beschaving daar vond ik dat overweldigend. Fantastisch dat er mensen bestonden die in gigantische bouwwerken zichzelf overstegen en alles opofferden voor hun geloof. Je mag toch aannemen dat ze daar gelukkiger van werden?”

Ik ben een atheïst, ik geloof dus dat er geen hogere macht bestaat, of die nou persoonlijk of onpersoonlijk is. Pas als het zou worden aangetoond, dan zou ik het bestaan ervan willen aanvaarden. Ik weet het, dit is paradoxaal. Het mooiste eraan vind ik namelijk het mysterieuze. Dat is de reden dat het me blijft aanspreken. Mocht ooit verklaard worden hoe de tarot werkt, dan zou ik er mee stoppen. Dan verliest het haar charme. Zou God worden bewezen, dan hoef ik er zeker niks mee. Dan is de schoonheid, het mysterie en daarmee de waarde van God verdwenen. De wetenschap verklaart al zo veel. Erg leuk als er nog zaken zijn waar zij maar geen grip op kan krijgen.”

Marissa van der Laars (16) begint volgend studiejaar aan een studie Japanse taal en cultuur aan de universiteit van Leiden.